

Чарняўскі Фёдар Віктаравіч

Ураднікі
менскага ваяводства
XVI—XVIII стст.

Біяграфічны даведнік
Выпуск I

Мінск, 2007

Чарняўскі Федар Віктаравіч

**Ураднікі
(пасады, тытулы)
Менскага ваяводства
XVI—XVIII стагоддзяў**

Біяграфічны даведнік

«БелАніГал»
Баранавічы, 2007

УДК 94(476)(035)
ББК 63.3(4Бел)я2
Ч'21

Чарняўскі, Ф. В.

Ч'21 Ураднікі (пасады, тытулы) Менскага ваяводства XVI—XVIII стагоддзяў : (Біяграф давед) / Ф.В. Чарняўскі.—Баранавічы.: БелАніГал, 2007. — 256 с.

ISBN 985-6774-05-3

У першы выпуск даведніка ўвайшлі біяграфічныя звесткі пра асобаў, якія на працягу XVI — XVIII стагоддзяў атрымалі ўрады стольнікаў, падстоляў, лоўчых і струкцасаў або толькі менаваліся ўраднікамі Менскага ваяводства, не маючы на гэта ніякага права. Зроблена спроба апісаць жыццё людзей, якія складалі эліту ваяводскай шляхты і аказвалі вялікі ўплыў на развіццё падзей у ваяводстве, паказаць іх маёмасны стан, сямейныя повязі і ўзаемаадносіны. Даведнік разлічаны на гісторыкаў генялагаў і ўсіх тых, хто цікавіцца

УДК 94(476)(035)
ББК 63.3(4Бел)я2
Ч'21

ISBN 985-6774-05-3

© Чарняўскі Федар Віктаравіч, 2007
© ОДО «Олдэран», 2007
© ЧПУП «БелАніГал», 2007

Змест

Спіс скарачэнняў, крыніц і літаратуры, выкарыстаных пры складанні даведніка	6
Службовыя партрэты. Уступнае слова рэцэнзента	8
Прадмова	11
Раздзел 11. Стольнікі ваяводства Менскага	16
11.1. Капашчэўскі Юр'я Багданавіч (20.03.1590 — да снежня 1624 года)	16
11.2. Анфаравіч Мікалай Міхайлавіч (06.02.1625 — да лютага 1633)	18
11.3. Жыжэмскі Ян Янавіч (люты 1633 — да канца 1635)	21
11.4. Жыжэмскі Аляксандр (пасля 14.02.1635 — да 31.10.1640)	22
11.5. Мінькоўскі Нагорны Крыштоф (? — ?)	24
11.6. Дамброўскі Мікалай Казімір (? — ?)	24
11.7. Жыжэмскі Ян Ярашавіч (12.10.1640 — да 11.10.1649)	25
11.8. Комар Уладзіслаў (19.01.1649 — 11.10.1649 — да 20.08.1650)	28
11.9. Косакоўскі Крыштоф Геранімавіч (да 1658 — да 28.02.1658)	36
11.10. Гарабурда Януш (28.02.1658 — ?)	38
11.11. Косакоўскі Андрэй (?—1662 — да 1679)	39
11.12. Горскі Габрыел Казімір (?—10.1666 — ?)	42
11.13. Дэмбоўскі Пётр (? — 04.07.1672 — 11.05.1685 — ?)	43
11.14. Рудаміна Дусяцкі Ежы (23.05.1679 — ?)	45
11.15. Уніхоўскі Казімір Караль (03.06.1679 — 1681 — 29.03.1682)	46
11.16. Каспялкоўскі Мікалай Казімір з Індрана (03.10.1681 — 27.07.1686 — ?)	50
11.17. Васілеўскі Казімір Хвалібог (? — ?)	51
11.18. Гротуш Аттон Вільгельм (? — 28.03.1682 — 29.04.1683 — ?)	52
11.19. Выгоўскі Ян (11.15.1690 — ?)	53
11.20. Ваньковіч Тэадор Антоні (да 1690 — 15.07.1716)	54
11.21. Паплонскі Ян Пётр Вільбутовіч (? — 1711 — ?)	58
11.22. Валадковіч Дамінік Алойзы (21.11.1716 — 11 жніўня 1731)	60
11.23. Валадковіч Лявон Павел (30.11.1731 — да 28.11.1748)	66
11.24. Быкоўскі Стэфан з Яксаў (28.11.1748 — да 29.05.1762)	71
11.25. Быкоўскі Фларыян Станіслаў з Яксаў (29.05.1762 — да 27.03.1765)	74
11.26. Валадковіч Юзэф (27.03.1765 — да 9.05.1772)	75
11.27. Клакоцкі Ян Юзэф (09.05.1772 — 11.07.1772)	79
11.28. Валадковіч Марцін (11.07.1772 — 22.03.1779 — да 20.04.1780)	80
11.29. Хмара Іахім (12.07.1780 — 09.02.1785 — да 09.05.1789)	85
11.30. Ліхадзіеўскі з Глінскіх Крыштоф (09.05.1789 — 06.04.1791. — ?)	88
І М Я Н Н Ы П А К А З Н І К	92
Раздзел 12. Падсталіі Менскага ваяводства	115
12.1. Явойш Трусавіцкі Пётр (20.05.1596 — да 20.03.1599)	115
12.2. Захарэўскі Станіслаў Мацеевіч (20.03.1599 — 05.05.1600 — ?)	117
12.3. Вязэвіч Ян Рыгоравіч (? — да 21.08.1607)	119
12.4. Вязэвіч Мікалай Рыгоравіч (21.08.1607 — 08.09.1618)	120
12.5. Уніхоўскі Януш Паўлавіч (08.09.1618 — да 1621)	120

12.6. Зяновіч Юр'я (? — 30.10.1622 — да 26.09.1651)	121
12.7. Шалуха (? — ?)	124
12.8. Капашчэўскі Пётр Юр'евіч (26.09.1651 — да 12.09.1672)	125
12.9. Дзевялтоўскі Мікалай Казімір Войцэхавіч Гінтаўт (27.01.1670 — ?)	126
12.10. Пухальскі Казімір (? — 30.07.1661 — 06.1664 — ?)	127
11 12. Свірскі Станіслаў (? — 05.01.1665 — ?)	131
12.12. Забускі Самуэл (? — 1664 — ?)	131
12.13. Кенсоўскі Ян (? — 05.06.1676 — 1686 — да 15.06.1693)	133
12.14. Завіша Тамаш (1683 — да 1698)	134
12.15. Толкач Міхал з Гаіна (да 15.06.1693 — ?)	136
12.16. Ваньковіч Ян Стэфанавіч (? — ?)	138
12.17. Ваўрэцік Уладзіслаў Казімір са Скрэтушава (? — 13.07.1673 — 04.06.1694 — ?)	140
12.18. Кастравіцкі Антоні (09.07.1695 — ?)	142
12.19. Станкевіч Казімір Караль (? — 20.08.1695 — ?)	142
12.20. Шадурскі Якаб (? — ?)	144
12.21. Залескі Аляксандр (? — 1700 — ?)	146
12.22. Валадковіч Дамінік Алоізы (03.10.1697 — да 07.01.1716)	146
12.23. Кастравіцкі Міхал (07.01.1717 — ?)	147
12.24. Рдултоўскі Ян (03.03.1717 — ?)	148
12.25. Карызна Юзэф Антоні (? — 02.1719 — 10.04.1734 — ?)	148
12.26. Кастравіцкі Антоні з Кастравіц (да 08.04.1718 — да 07.09.1744)	149
12.27. Давыд Міцкевіч (16.02.1730 — ?)	151
12.28. Жэрніцкі Пётр з Рогала (? — 07.02.1741 — ?)	152
12.29. Грабяніцкі Антоні (? — 1744 — ?)	153
12.30. Быкоўскі Стэфан з Яксаў (07.09.1744 — да 28.11.1748)	153
12.31. Жыжэмскі Міхал Казімір князь на Жыжмах (28.11.1748 — 22.01.1752)	154
12.32. Карніцкі Ігнацы (22.12.1752 — 30.03.1765)	155
12.33. Клакоцкі Ян Юзэф (30.03.1765 — да 09.05.1772)	156
12.34. Валадковіч Марцін (09.05.1772 — 11.07.1772)	156
12.35. Хмара Іахім (11.07.1772 — да 10.07.1780)	157
12.36. Свентаржэцкі Міхал (10.07.1780 — 05.07.1782 — да 31.05.1786)	158
12.37. Кастравіцкі Валерыян (каля 11.02.1786 — да 01.12.1786)	159
12.38. Рудніцкі Феліцыян Францыск (31.05.1786 — да 21.10.1786)	160
12.39. Пётр Паўлікоўскі (21.10.1786 — ?)	161
І М Я Н Н Ы П А К А З Н І К	161
Раздзел 21. Лоўчыя Менскага ваяводства	175
21.1. Берасневіч Ежы (? — 1677 — ?)	175
21.2. Пажарыскі Ян Павел (? — 30.12.1667 — 05.06.1676 — ?)	177
21.3. Сухціцкі Мікалай (? — ?)	181
21.4. Влччка Ян Караль (? — 25.01.1666 — 29.11.1676 — пасля 23.03.1703)	182
21.5. Заліўскі Аляксандр (? — 23.04.1681 — ?)	182
21.6. Пажарыскі Стэфан (пасля 19.12.1677 — канец 1684)	184
21.7. Пажарыскі Адам (? — 26.12.1692 — ?)	187
21.8. Война Юр'я Ян (27.06.1684 — ?)	188
21.9. Галімескі Крыштоф (1684 — ?)	189

21.10. Булгак Бенедыкт (? — 26.03.1688 — 22.02.1699)	190
21.11. Яблонскі Францыск (22.02.1699 — ?)	191
21.12. Няміра Рыгор (? — 07.10.1694 — 06.03.1714 — ?)	193
21.13. Паморскі Ежы (? — ?)	196
21.14. Касцюшкевіч Станіслаў (? — 24.06.1688 — 02.05.1706 — ?)	199
21.15. Мишкевіч Давыд (? — 20.08.1704 — 20.10.1704)	200
21.16. Аўлачымекі Даніел Карнелі (? — да 29.07.1690 — да 21.06.1704)	201
21.17. Карніцкі Андрэй Бенядыкт (01.12.1705 — 13.04.1726)	204
21.18. Карніцкі Антоні Казімір (11.04.1726 — да 18.07.1736)	207
21.19. Карніцкі Уладзіслаў (18.07.1736 — 30.05.1738)	207
21.20. Быкоўскі з Яксаў Марцін (30.05.1738 — да 25.10.1748)	208
21.21. Хмара Адам Міхал (28.11.1748 — ?)	208
21.22. Карніцкі Ігнацы (? — да 09.02.1744 — 25.04.1746 — да 21.08.1748)	209
21.23. Быкоўскі з Яксаў Казімір (25.10.1748 — 11.03.1752)	210
21.24. Сулістроўскі Ігнацы (? — 16.07.1751 — ?)	211
21.25. Булгак Ян (? — 02.1750 — ?)	212
21.26. Хмара Адам Міхал (07.06.1752 — 23.01.1756)	213
21.27. Баржэцкі Антоні з Косаржэва (23.01.1756 — ?)	215
21.28. Адахоўскі Станіслаў (? — ?)	215
21.29. Кастравіцкі Казімір (? — 16.03.1769 — ?)	217
21.30. Паўлікоўскі Ян (14.11.1761—11.07.1772)	218
21.31. Рафінскі Феліцыян 11.07.1772 — 20.11.1772)	220
21.32. Прашыньскі Феліцыян (20.11.1772 — 09.03.1773)	222
21.33. Ясінскі Казімір (? — 18.12.1774 — ?)	223
21.34. Ваньковіч Тадэуш Казімір (09.03.1773 — 05.02.1777 — да 21.05.1782)	224
21.35. Булгак Станіслаў (? — 14.01.1774 — ?)	225
21.36. Дваржэцкі Юзэф (? — 30.12.1775 — 27.12.1785 — ?)	225
21.37. Шыmanoўскі Мальхер (? — 16.10.1782 — ?)	226
21.38. Мысліцкі Амброжы (? — 27.12.1785 — ?)	226
21.39. Аборскі Францыск з Абор (21.05.1782 — 24.07.1783 — да 21.10.1786)	227
21.40. Багдановіч Тадэуш (01.06.1786 — 24.03.1789)	230
21.41. Варанец Тадэуш (24.03.1789 — 10.02.1790 — ?)	231
21.42. Каралько Баброўскі Францыск Мікалай (? — 15.02.1792 — ?)	233
21.43. Багушэвіч Мінькоўскі Станіслаў (21.10.1786 — ?)	234
І М Я Н Н Ы П А К А З Н І К	234
Раздзел 29. Струкцасы Менскага ваяводства	252
29.1. Трускоўскі Ігнацы (? — 31.08.1750)	252
29.2. Марыноўскі Андрэй Антоні (31.08.1750 — 08.10.1765 — ?)	253
І М Я Н Н Ы П А К А З Н І К	254
Ураднікі Менскага ваяводства. Спіс выпускаў даведніка з пазначэннем даты іх выхаду ў свет	255

Спіс скарачэнняў, крыніц і літаратуры, выкарыстаных пры складанні даведніка

- АВАК — Акты Виленской археографической комиссии. Т. 1—39. Вильно: 1865—1908.
- А.В. — Wołodkowiczowie herbu Radwan. Studium genealogiczne / W opracowaniu Andrzeja Wołodkowicza. Ottawa, 1978.
- Б.А. — Беларускі Архіў. Т. 1—3. Менск, 1927—1931.
- Б.Г.Ч. — Беларускі гістарычны часопіс.
- Банецкі Адам. «Гербоўнік Польскі». — Boniecki, Adam. Herbarz Polski. Т. 1—16. Warszawa, 1899—1913.
- Вольф Юзэф. «Сенатары і дыгнітары...» — Wolff, Jyzeł. Senatorowie i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego 1386—1795. Kraków, 1855.
- ВІПБ — Варшаўская публічная бібліятэка. З матэрыялаў А. Рахубы. «Дэпутаты Галоўнага Трыбунала ВКЛІ (1697—1794 гг.)» — Deputaci Trybunału Głównego Wielkiego Księstwa Litewskiego (1697—1794). Spis / Pod red. A. Rachuby, Opracowali A. Rachuba, P. Romaniuk; Pzry współpracy A. Macuka, Jew. Aniszczenki. Warszawa, 2004.
- Жыхліўскі Тэадор, Штогоднік 1—7 — Złota Księga Szlachty Polskiej / Przez Teodora Żychlińskiego. Т. 1—7. Poznań, 1879—1883.
- ЗРМ у ГАСА — Збор розных матэрыялаў у Галоўным Архіве Старажытных Актаў (AGAD) у Варшаве. З матэрыялаў А. Рахубы.
- Каяловіч. «Кампендыум». — Kojalowicz, Wojciech Wijuk S. J. Herbarz Rycerstwa W. X. Litewskiego» tak zwany Compendium. Kraków, 1897.
- НГАБ — Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі ў Менску.
- Незабытоўскі С. — Nezabytowski, Stanisław. Dzenniki 1695—1700. Poznań, 1998.
- Нясецкі К. — Niesiecki K. Herbarz Polski. Т. I—IX / Wyd. J. N. Bobrowicz. Lipsk, 1839—1845.
- «Рээстр падымнага Наваградскага ваяводства» — Metryka Litewska. Rejstry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo Nowogródzkie 1690 г. / Pod red. A. Rachuby, opracowali H. Lulewicz, A. Rachuba. Warszawa, 2002.
- «Рээстр падымнага Віленскага ваяводства» — Metryka Litewska. Rejstry podymnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Województwo Wileńskie 1690 г. / Opr. A. Rachuba. Warszawa, 1989.
- «Собрание древних актов и грамот городов Вильны, Ковно, Трок...» — Собрание древних грамот и актов городов Вильны, Ковно, Трок, православных монастырей, церквей и по разным предметам. Ч. 1. Вильно, 1843.
- «Собрание древних грамот и актов городов Минской губернии...» — Собрание древних грамот и актов городов Минской губернии, православных монастырей, церквям и по разным предметам. Мн., 1848.

- Ураднікі цэнтральныя і дыгнітары ВКЛ... — Urzędnicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV—XVIII wieku. Spisy / Oprac. Henryk Lulewicz i Andrzej Rachuba // Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII—XVIII wieku. Spisy / Pod red. Antoniego Gąsiorowskiego. Tom XI. Kórnik, 1994.
- Ураднікі Віленскага ваяводства... — Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy. Tom 1. Województwo Wileńskie. XIV—XVIII wiek / Pod red. A. Rachuby; Opr. H. Lulewicz, A. Rachuba, P. Romaniuk, przy współpr. Uł. Jemialianczuka, A. Macuka. Warszawa, 2004.
- Ураднікі Інфлянцкія... — Urzędnicy inflanccy XVI—XVIII wieku. Spisy / Oprac. Krzysztof Mikulski i Andrzej Rachuba // Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII—XVIII wieku. Spisy / Pod red. Antoniego Gąsiorowskiego. Tom IX: Inflanty. Kórnik, 1994.
- Э.Г.Б. — Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Т. 1—6. Мн., 1993—2003.

Службовыя партрэты. Уступнае слова рэцэнзента

Прапанаваная шаноўным чытачам праца з'яўляецца пачаткам сёрыйнага выдання пра ўрады і персаналіі службоўцаў рэгіянальнай адміністрацыі Менскага ваяводства XVI—XVIII стст. Абумовім тут адразу значэнне старабеларускага слова «ўраднік» — гэта значыць службовец, а ягоная пасада, адпаведна, — «урад». Ужо ў XIX—XX стст. у беларускай мове за гэтым словам замацавалася больш вузкае значэнне — як вышэйшага выканаўчага органа дзяржавы, Рады міністраў.

Падобнага кшталту інфармацыйныя даведнікі, дзе былі б дакладна пазначаны даты службовай кар'еры ўраднікаў пэўнага рэгіёну, вельмі патрэбныя ў працы гісторыкаў, генеалогаў, гісторыкаў культуры, краязнаўцаў... А па беларускай гісторыі, доўгі час дэперсаніфікаванай, брак такіх выданняў асабліва адчувальны.

Хоць выданні па генеалогіі шляхты Вялікага княства Літоўскага («гербоўнікі») пачалі з'яўляцца яшчэ ў XVI ст., але першая сістэматычная праца пра службовыя і ганаровыя пасады ВКЛ (назавем такія працы «службоўнікамі»), дзе прыцыпам арганізацыі тэксту былі не прозвішчы, а дзяржаўныя пасады, выйшла ў свет толькі ў 1885 г.¹ Кніжка Юзэфа Вольфа «Сенатары і саноўнікі Вялікага княства Літоўскага 1386—1795» вылучалася крытычнасцю падыходу да крыніц і стала пачаткам новага этапа генеалогіі ВКЛ. Нягледзячы на некаторыя памылкі і лакуны, адзначаныя ў рэцэнзіях² і самім Вольфам, ягоная праца застаецца класічнай і колькасць спасылак на яе ў літаратуры не змяншаецца. Польскі даследчык рыхтаваўся да ўдакладненага перавыдання сваёй працы, але здзейсніць яму гэта не ўдалося. Няскончанае даследаванне не пакідала ў спакой іншых гісторыкаў. У прыватнасці, вядомы польскі спецыяліст па гісторыі Рэчы Паспалітай XVI—XVIII ст. прафе-

¹ Wolff J. Senatorowie i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego 1386—1795. Kraków, 1885.

² S...cki. Dostojnicy litewscy. Rozbiór krytyczny i uzupełnienie dzieła J. Wolfa «Senatorowie» // Ateneum. T. I, 1886. S. 150—164; Ptaszycki S. Dzieje rodów litewskich jako materiał do archeologii historycznej // Ateneum. T. III, z. 3, 1886. S. 525—530; Luba-Radzimiński Z. Słowo o namiestnikach rusko-litewskich i marszałkach wołyńskiej ziemi // Przegląd Polski. 1885. №. 20, kwartał I. S. 379—390.

сар Тадзуш Васілеўскі ўсяляк пашыраў ідэю падобнага праекта. Але ўжо ягоныя вучні Анджэй Рахуба і Генрык Люлевіч здолелі пачаць рэалізаваць гэтую задуму — іх даведнік «Ураднікі цэнтральныя і саноўнікі Вялікага княства Літоўскага XIV—XVIII ст.» пабачыў свет у 1994 г. як частка вялікага праекта «Ураднікі даўняй Рэчы Паспалітай XII—XVIII ст. Спісь»³. Да Вялікага княства мелі дачыненне таксама яшчэ два тамы гэтай серыі — ураднікі падляшскія⁴ і інфлянцкія⁵, якія з’явіліся ў тым жа 1994 годзе.

І толькі амаль праз 10 гадоў дайшла чарга да выданняў новых спісаў ураднікаў ВКЛ. Пад рэдакцыяй доктара габлітаванага Анджэя Рахубы ў Варшаве была заснавана выдавецкая серыя «Ураднікі Вялікага княства Літоўскага». Заяўленая ў рамках серыі праграма ахоплівае ўсю тэрыторыю ВКЛ на стан пасля Люблінскай уніі 1569 г., гэта значыць без украінскіх земляў. Разам запланавана 10 тамоў: I. Віленскае ваяводства; II. Троцкае ваяводства; III. Жмудскае княства; IV. Смаленская зямля і Смаленскае ваяводства; V. Полацкая зямля і Полацкае ваяводства; VI. Наваградская зямля і Наваградскае ваяводства; VII. Віцебская зямля і Віцебскае ваяводства; VIII. Берасцейская зямля і Берасцейскае ваяводства; IX. Мсціслаўскае ваяводства; X. Менская зямля і Менскае ваяводства. На цяперашні час з’явіліся тамы віленскі⁶ і смаленскі⁷.

Такім чынам, запаўняюць інфармацыйныя лакуны і вядуць тут рэй польскія гісторыкі. Але ў наш час пачалі з’яўляцца і беларускія публі-

³ Urzędnicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV—XVIII wieku. Spisy / Oprac. Henryk Lulewicz i Andrzej Rachuba // Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII—XVIII wieku. Spisy / Pod red. Antoniego Gąsiorowskiego. Tom XI. Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1994.

⁴ Urzędnicy podlascy XIV—XVIII wieku. Spisy / Oprac. Ewa Dubas-Urwanowicz, Włodzimierz Jarmolik, Michał Kulecki, Jerzy Urwanowicz // Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII—XVIII wieku. Spisy / Pod red. Antoniego Gąsiorowskiego. Tom VIII. Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1994.

⁵ Urzędnicy inflanccy XVI—XVIII wieku. Spisy / Oprac. Krzysztof Mikulski i Andrzej Rachuba // Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII—XVIII wieku. Spisy / Pod red. Antoniego Gąsiorowskiego. Tom IX. Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1994.

⁶ Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy. Tom I. Województwo wileńskie. XIV—XVIII wiek / Pod red. A. Rachuby; Oprac. H. Lulewicz, A. Rachuba, P. Romaniuk, przy współpr. Uł. Jemialianczuka, A. Macuka. Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2004.

⁷ Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy. Tom I. Ziemia smoleńska i województwo smoleńskie. XIV—XVIII wiek / Pod red. A. Rachuby; Oprac. H. Lulewicz, A. Rachuba, P. Romaniuk. Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2003.

кацыі (сумесна з літоўскім спецыялістам). Гаворка ідзе пра «Земскія ўраднікі Полацкага ваяводства», што выйшлі ў свет у рубрыцы «Матэрыялы» новага альманаха «Commentarii Polocenses Historici»⁸. Спіс гэты яшчэ не скончаны, але публікацыя не мае прадмовы ці каментарыяў, таму казаць пра далейшыя перспектывы праекта складана.

І вось цяпер мы бярэм у рукі новае, шматаб'яцальнае выданне. Неаспрэчная вартасць працы — гэта тое, што яна пабудавана на базе апрацоўкі і аналізу найперш архіўных крыніц: матэрыялаў Нацыянальнага Гістарычнага Архіва Беларусі і Метрыкі ВКЛ. Аўтар таксама актыўна выкарыстаў апублікаваныя матэрыялы. Прынцыповае адрозненне працы ад падобнага, класічнага для такіх даведнікаў, даследчага і выдавецкага праекта «Ураднікі Вялікага княства Літоўскага» — беларускі аўтар не спыняецца толькі на лаканічнай фіксацыі датаў справавання ўрадаў той ці іншай асобай, а падае шырокі фон персанальнай, сямейнай і службовай гісторыі асобаў, што выконвалі тыя ці іншыя функцыі ў Менскім ваяводстве. Адзначым асобна — гэта зроблена на падставе мала вывучаных і неапублікаваных архіўных матэрыялаў, а ў тэксце маюцца адпаведныя спасылкі. Зразу мела, што такая пашыраная канструкцыя даведніка патрабуе большага часу на падрыхтоўку, таму аўтар і абраў шлях асобных выпускаў. Фёдар Чарняўскі справядліва жадае як найхутчэй зрабіць даступным для чытачоў ужо напрацаваны матэрыял.

Вядома, працэс даследавання не скончаны і з цягам часу будучы з'яўляцца дапаўненні і ўдакладненні да гэтай публікацыі. Але мы павінны быць удзячныя аўтару, які з уласнай ініцыятывы праводзіць багата часу ў архіўнай зале і якому хапае жывой энэргіі давесці сваю справу да канца. Фёдар Чарняўскі падарыў нам нізку партрэтаў менскіх службоўцаў мінулага — і гэта гісторыя без ідэалізацыі, але з тэўнай эмацыйнай ангажаванасцю, бо ўсе перыпетыі сямейных здарэнняў і персанальнай кар'еры вельмі блізкія, цікавыя аўтару. Чытач таксама не застаецца ў баку.

А мы ўсё ж павінны быць вельмі патрабавальнымі да аўтара, які абвясціў пра сваю рашучасць цалкам выканаць уласную праграму па менскіх урадніках. Мы будзем чакаць наступныя выпускі гэтага даведніка.

Алег Дзярновіч
У Менску, 5 ліпеня 2006 года

⁸ Радаман Андрэй, Галубовіч Віталь, Вілімас Дарус. Земскія ўраднікі Полацкага ваяводства (другая палова XVI — першая палова XVII стст.) // Commentarii Polocenses Historici. Tomus Primus, Anno MMIV (Полацкія Гістарычныя Запіскі. Т. I, 2004). С. 73—80.

Прадмова

Прапанаваны чытачу першы выпуск даведніка з біяграфічнымі звесткамі ўраднікаў Менскага ваяводства складаецца з чатырох раздзелаў: 11. «Стольнікі», 12. «Падстолі», 21. «Лоўчыя» і 29. «Струкцась». Падставай для ўключэння ў першы выпуск асобаў, што займаюлі менавіта гэтыя ўрады, была толькі наяўнасць матэрыялу, дастаткова прапрацаванага. Даведнік ураднікаў Менскага ваяводства ў канчатковым выглядзе павінен складацца з 36 раздзелаў, пачынаючы з ваяводаў, кашталянаў, старастаў судовых і заканчваючы крайчымі, канюшымі, каморнікамі і вознымі, якія займалі самыя апошнія, ніжэйшыя, прыступкі лесвіцы ўрадаў. Кожнаму ўраду прысвечаны асобны раздзел, якому прысвойваецца парадкавы нумар, паказваючы месца гэтага ўрада ў агульнай сістэме ўрадаў Менскага ваяводства. Іерархія ўрадаў (пасадаў і тыгулаў) у агульнай ваяводскай сістэме складзена з улікам пастановы караначыйнага сойма Рэчы Паспалітай ад 1764 г.

Улічваючы, што кожны павет, які ўваходзіў у склад Менскага ваяводства, меў сваю сістэму ўрадаў, аналагічную ваяводскай, то Менскіх ваяводскіх ураднікаў лагічна было б менаваць ураднікамі Менскага павета. Унутры раздзела асобы, якія займалі ўрад або менавалі сябе ўраднікамі, але не мелі на гэта прывілея, размешчаны ў храналагічным парадку. Па кожнай асобе, у залежнасці ад наяўнасці матэрыялу, даецца артыкул, дзе прыведзены звесткі пра яго маёмаснае і сямейнае становішча. Унутры раздзела кожны артыкул нумаруецца, і ў імянным паказальніку прозвішча кожнай асобы прыведзена з пазначэннем парадкавага нумара артыкула і нумара раздзела, дзе згадваецца гэтая асоба. Пасля прозвішча і імя ўрадніка, у дужках, прыводзяцца даты справавання ўрада, пры адсутнасці каралеўскага прывілея на ўрад замест дат ставяцца пытальянікі. У такім выпадку пасля пытальяніка пазначаюцца вядомыя з дакументаў даты менавання дадзенай асобы адпаведным урадам.

Даведнік дапоўнены спісам крыніц, выкарыстаных пры яго ўкладанні, а таксама імянным паказальнікам. Спіс крыніц змяшчаецца пасля кожнага артыкула, імяны паказальнік прыведзены ў канцы кожнага раздзела. Пасля завяршэння складання даведніка мяркуецца перавыдаць біяграфічны даведнік у адной кнізе, дзе імяны паказальнік будзе агульным для ўсяго выдання.

У канцы 80-х гадоў XVI ст. каралём Польскім і вялікім князем Лі-

тоўскім Жыгімонтам III было прынята рашэнне аб чарговым рэфармаванні сістэмы ганаровых званняў (урадаў) у паветах і ваяводствах Вялікага княства Літоўскага. Для ўзнагароды ваюроў, што найбольш працявілі сябе на вайне, уплывовых палітыкаў і, нарэшце, для папаўнення скарбу княства было вырашана ўвесці ў паветах і ваяводствах два ўрады, якія дагэтуль існавалі толькі ў цэлым па ВКЛ: урады стольнікаў і падстоляў адпаведных паветаў і ваяводстваў.

Першыя прывілеі на гэтыя ўрады былі падпісаныя ў сакавіку 1590 г.: у Менскім ваяводстве ўрад стольніка атрымаў Юр'я Капашчэўскі, у Полацкім — Павел Кідачэўскі, Навагародскім — Павел Дзевялтоўскі, у Браслаўскім павеце — Васіль Масальскі. Былі ўзведзеныя ва ўрад стольнікаў найбольш заслужаныя і ўплывовыя зямляне ў паветах Лідскім, Упіцкім, Слоніўскім і некаторых іншых.

Гэта была першая хваля стварэння сістэмы ўзнагародаў для найбольш уплывовых і заслужаных прадстаўнікоў шляхецтва Вялікага княства Літоўскага. Другая хваля, з увядзеннем у паветах і ваяводствах урадаў мечных, лоўчых, скарбнікаў, падчашых і чэснікаў, мела месца пасля ўзыходжання на вялікакняжскі сталец Уладзіслава IV і датуецца 1635 г. У другой палове XVII стагоддзя адбылося ўвядзенне такіх ганаровых адзначэнняў, як стражнікі, канюшыя, крайчыя, абозныя і будаўнічыя ваяводстваў і паветаў. Сістэма ўрадаў працягвала змяняцца і ў XVIII ст.: у судовую сістэму ўводзілася практыка замены пажыццёвых суддзяў так званымі сурагатарамі, звычайным станавілася перадача ўрада за адпаведную плату, з папярэднім узгадненнем з вышэйшымі ўладамі княства, другой асобе. Пасля абрання на каралеўскі стол Станіслава Аўгуста былі ўнесены значныя змяненні ў сістэму земскіх і гродскіх судоў. Замест судзі і падсудка сталі выбіраць чатырох суддзяў. Больш праў пры наданні ўрадаў у паветах і ваяводствах атрымалі штогадовыя павятовыя і ваяводскія соймакі.

Пры выкананні гэтай працы былі прагледжаны шматлікія гістарычныя і літаратурныя крыніцы. Прапрацаваныя актывыя кнігі Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, Менскага земскага, гродскага судоў, матэрыялы Менскай магдэбургіі. Былі выкарыстаны матэрыялы, змешчаныя ў працах Т. Жыхлінскага, А. Банецкага, В. Каяловіча, І. Лапо, А. Рахубы. Прааналізаваны матэрыялы па генеалогіі беларускай шляхты, распрацаваныя маладымі беларускімі даследчыкамі і змешчаныя ў часопісах «Беларуская Мінчушчына», «Спадчына», «Беларускі гістарычны часопіс» і нумарах «Беларускага гістарычнага агляду» Г. Сагановіча і выдання Згуртавання Беларускай шляхты «Годнасць» У. Вяроўкіна-

Шэлюты. Выкарыстаны звесткі па генеалогіі Валадковічаў, змешчаныя ў рукапісе Андрэя Валадковіча. На жаль, амаль нескранутымі аказаліся актавыя кнігі іншых ваяводстваў і павеатаў Вялікага княства Літоўскага. З-за немагчымасці свабоднага доступу зусім не праводзілася праца па выкарыстанні архіўных і літаратурных крыніц, што знаходзяцца на захаванні ў замежных сховішчах. Зразумела, што гэта значна звужала магчымасці па больш глыбокім асвятленні дзейнасці і жыцця выяўленых ураднікаў Менскага ваяводства. Па гэтай жа прычыне некаторыя з ураднікаў ваяводства не могуць быць выяўленымі і ўнесенымі ў даведнік.

Неабходна адзначыць, што пры складанні даведніка былі выкарыстаны звесткі з спісу падымнога Менскага ваяводства, складзенага гродскімі судовымі ўраднікамі ваяводства ў 1667 годзе. Аднак у нашы рукі дакумент трапіў пашкоджаным, адсутнічаюць першыя і апошнія кадры стужкі. Толькі прыблізна можна ўстанавіць, што да 1967 года стужка захоўвалася ў фондах архіва Літоўскай ССР. Таму спасылкі на дакумент даюцца толькі ў тэксце даведніка.

Улічваючы, што да гэтага часу на асабовы склад урадаў ваяводстваў і павеатаў гісторыкамі не звярталася асаблівай увагі, у многіх працах па гісторыі Беларусі былі дапушчаны некаторыя памылкі: некаторым гістарычным асобам навукоўцамі прыпісваюцца ўрады, якія яны ніколі не займалі. Так, у працы Каяловіча «Herbarz rycerstwa W. X. Litewskiego...» (1) паведамляецца, што ўрад стольніка ваяводства Менскага меў Крыштоф Мінькоўскі Нагорны, пісар гродскі Менскі. Сапраўды, існаваў такі пісар гродскі Менскага ваяводства Крыштоф Мінькоўскі, які атрымаў першым у 1635 г. ганаровы ўрад мечнага Менскага і памёр каля 1640 г. Урад жа стольніка ваяводства Менскага на гэты час займалі прадстаўнікі роду князёў Жыжэмскіх. Да таго ж, нам не давялося сустрэць ні ў адной крыніцы ўпамінання імя гэтага ўрадніка з прыдомкам «Нагорны», хаця і не выключана, што ў будучым будуць знойдзены матэрыялы, пацвярджаючы гэтую інфармацыю Каяловіча. На наш погляд, дапускаюцца аналагічныя памылкі і ў выданнях сённяшняга дня.

На жаль, намі не поўнаасцю ўстаноўлены ўсе асобы, займаўшыя ўрады Менскага ваяводства ў другой палове XVII ст. Так, мы не можам дакладна прывесці імёны ўсіх стольнікаў Менскіх, пачынаючы з 1650 г., пасля адыходу з урада Уладзіслава Комара, і аж да сярэдзіны 1687 г., першай, з тых, што мы маем, даты трымання гэтага ўрада Тэадорам Антоніем Ваньковічам, падстарастам судовым Менскім. Час знішчыў дакументы гэтага перыяду гісторыі ВКЛ, і нам прыходзіцца літаральна па

дробязях устанаўліваць парадак перадачы і атрымання ўрадаў Менскага ваяводства.

На наш погляд, з'яўляецца неабходным устанаўленне ўсіх асобаў, якія мелі прывілеі на які-небудзь урад або, з невысветленых дагэтуль прычын, менавалі сябе ўраднікамі Менскага ваяводства. З-за недасканаласці арганізацыі працы канцылярыі Вялікага княства Літоўскага мелі месца злоўжывані ў справе надання ўрадаў. Як тады пісалі, «па няведама якіх прычынах» адзін і той жа ўрад адначасова, з-за пратэкцыі розных вяльможных асобаў, зразумела, не бескарысна, атрымлівалі некалькі прэтэндэнтаў адразу. І гэта было характэрна не толькі для Менскага ваяводства. Так, 15 снежня 1649 г. асэсарскі суд княства разглядаў скаргу Людвіка Еўлашэўскага, старасты Вількамірскага, на Тэадора Друцкага Горскага, вайта Менскага, нямала паслужыўшага Айчыне ў першых шэрагах яе абаронцаў, і на Мальхера Савіцкага, каралеўскага сакратара. Справа заключалася ў тым, што адначасова з Людвікам Еўлашэўскім урад стольніка Полацкага ваяводства быў нададзены і Тэадору Друцкаму Горскаму і Мальхеру Савіцкаму. Абодва абвінавачваліся Еўлашэўскім у бяспраўным трыманні гэтага ўрада, ранейшым пасэсарам — гэта значыць трымальнікам яго — быў Францкевіч, а цяпер «невядома якім спосабам яны мянуюць сябе стольнікамі Полацкага ваяводства». Членам асэсарскага суда прыйшлося моцна паламаць сабе галаву, каб без значных стратаў для аўтарытэту дзяржавы выйсці з даволі прыкрага становішча. Было прынята пад увагу атрыманне зусім нядаўна Людвікам Еўлашэўскім староства Вількамірскага, а Мальхерам Савіцкім — староства Драгіцкага, і, нарэшце, улічаны баявыя раны Тэадора Друцкага Горскага. У выніку стольнікоўства Полацкага ваяводства рашэннем асэсарскага суда было пакінута за Тэадорам Друцкім Горскім, вайтам Менскім (2). У Менскім ваяводстве аналагічнае становішча склалася ў канцы XVII — пачатку XVIII ст. У адзін і той жа час некалькі чалавек менавалі сябе лоўчымі Менскага ваяводства. Наколькі гэта было магчымым, мы пастараліся выявіць усіх асобаў, якія па якіх-небудзь прычынах менаваліся ўраднікамі Менскага ваяводства. Праўда, патрэбна прызнаць, што трыманне адразу некалькімі асобамі ўрада лоўчага або, да прыкладу, урада канюшага, не выклікала, па нашых звестках, судовых працэсаў. Бо з трыманнем гэтых урадаў не былі звязаныя значныя матэрыяльныя набыткі. Зусім іншая справа была звязана з судовымі ўрадамі. Вядомы судовы працэс, які распачаў Давыд Міцкевіч са Станіславам Свірскім з-за ўрада падсудкоўства земскага Менскага.

Згодна з Ю. Вольфам, агульная колькасць урадаў у Польшчы скла-

дала каля 40 000. Аднак колькасць асобаў, адначасова менаваўшыхся (тытулаваўшых сябе) ураднікамі, значна (магчыма ў некалькі разоў) перавышала гэтую лічбу. У Польшчы кожны павінен быць кімсьці, кожны імкнуўся атрымаць тытул або ўрад (3). У Вялікім княстве Літоўскім было столькі звышнарматыўных ураднікаў, што з іх можна было сфармаваць не адну харугву.

Да ўсяго сказанага вышэй неабходна дадаць яшчэ адно: калі чалавек за сваё жыццё памяняў у Менскім ваяводстве некалькі ўрадаў, паступова падымаючыся па гэтай лесвіцы, то па кожнай асобе, па якой намі даюцца звесткі, абагульняючая інфармацыя за ўвесь перыяд яго жыцця будзе змяшчацца толькі ў раздзеле, дзе прыводзяцца звесткі пра апошні ўрад, які ён займаў у Менскім ваяводстве. Гэта тычыцца, напрыклад, такіх асобаў, як Лявон Павел Валадковіч, Фларыян з Яксаў Бькоўскі, Ян Юзэф Клакоцкі, Іахім Хмара, якія займалі ў розныя перыяды свайго жыцця ўрады стольнікаў Менскіх, а потым атрымалі больш высокі ўрад.

Укладальнік даведніка выказвае падзяку за аказанне фінансавай і тэхнічнай дапамогі спадарству Надзеі і Нагалі Чарняўскім, Таццяне Пашэвалавай, спадару Вячаславу Чарняўскаму, Сяргею Астахаву. Наўрад ці была б рэалізавана ідэя стварэння гэтай кнігі без іх бескарыснай дапамогі, прадстаўлення неабходных фінансавых і тэхнічных сродкаў. Вялікая падзяка Алегу Іванавічу Дзярновічу, кандыдату гістарычных навук, супрацоўніку Акадэміі навук Рэспублікі Беларусь. Яго шчырая падтрымка спробы стварэння даведніка, высокапрафесійныя парады дапамаглі ўкладальніку даведніка пазбегнуць многіх памылак. Выказваю вялікую ўдзячнасць спадарам Сяргею Рыбчонку, Герману Брэгеру, Уладзіславу Вяроўкіну-Шэлоту за атрыманьня ад іх парады, а таксама ўсім супрацоўнікам Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі на чале з дырэктарам Алай Купрыянаўнай Галубовіч. Вялікая дапамога ў адшуканні неабходных крыніц для напісання гэтага даведніка аказана ўкладальніку даведніка наступнымі супрацоўнікамі архіва: галоўным архівістам Губінай Вікторыяй Уладзіміраўнай, загадчыкам аддзела захаванасці дакументаў і фондаў архіва Кутуковай Галінай Мікалаеўнай, супрацоўнікамі аддзела інфармацыйна-пошуковых сістэм Юзэвіч Яўгеніяй Іванаўнай, Коцік Тамарай Мікалаеўнай і Новікавай Ірынай Леанідаўнай. Вялікая ім падзяка!

Укладальнік даведніка спадзяецца, што гэтае выданне будзе выкарыстана гісторыкамі пры далейшай распрацоўцы генеалогіі асобных родаў шляхты Вялікага княства Літоўскага.

Крыніцы:

1. Каяловіч. «Кампендыум», л. 182.
2. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 339, л. 126.
3. Вольф Юзэф. «Сенатары і дыгнітары ВКЛ...», л. 196.

Раздзел 11. Стольнікі ваяводства Менскага

Стольнікі. Урад стольніка ў ВКЛ у архіўных крыніцах упамінаецца з 3 сярэдзіны XV ст. Стольнік вялікакняскага двара загадваў сервіроўкай стала і парадкам падачы страў пры правядзенні афіцыйных прыёмаў. Улічваючы вялікую колькасць запрошаных гасцей, у распараджэнне стольніка прадстаўляліся памочнікі, якія менаваліся падстолямі. З 1590 г. па рашэнні каранацыйнага сойма Жыгімонт III пачаў уводзіць урад стольніка ў паветах і ваяводствах ВКЛ, дабіваючыся стварэння адзінай сістэмы ўрадаў ва ўсёй дзяржаве. З гэтага часу ўрад страціў свае функцыі і пераўтварыўся ў тытул, надаваны пажыццёва. Улада выкарыстоўвала наданне тытула для вырознівання асабліва дастойных прадстаўнікоў павятовай і ваяводскай эліты і для папаўнення скарбу дзяржавы. Таксама і члены сям'і стольніка мелі права ўжываць тытул у побыце і пры складанні афіцыйных дакументаў. Жонка стольніка, пажыццёва або да атрымання мужам новага, больш высокага ўрада (пасады, тытула), менавалася стольнікавай. Сын стольніка менаваўся стольнікавічам, і гэта, пры скарачэнні запісу, часта прыводзіць даследчыкаў да памылак пры выкарыстанні дакументаў, датчых сына стольніка. У канцэлярыях судаў ВКЛ урады рэдка запісваліся поўнасьцю і, звычайна, даваліся ў скраце — «стольн.», што магло азначаць і самога стольніка, і яго сына — стольнікавіча адпаведнага ваяводства ці павета. Дачка стольніка менавалася стольнікаўнай. Права на ўжыванне тытула мела і жонка сына стольніка, яна менавалася стольнікавічавай.

11.1. Капашчэўскі Юр'я Багданавіч (20.03.1590 — да снежня 1624 года)

Юр'я Багданавіч Капашчэўскі да моманту атрымання ўрада стольніка Менскага паспеў шмат чаго ў жыцці дасягнуць ды і перажыў нямала. Як сказана ў каралеўскім прывілеі на гэты ўрад ад 20 сакавіка 1590 г., «...з маладосці гадоў сваіх продкам нашым, каралям, іх

міласцям Польскім і Вялікім князям Літоўскім, службу аказваў на вайне...» (1). Быў першым у Менскім ваяводстве, атрымаўшым урад стольніка ваяводства. У адным з дакументаў ад 10 снежня 1612 г., складзеным Марцінам Карыбутам Вішнявецкім, палкоўнікам войскаў Рэчы Паспалітай, сярод ваяроў Пяцігорскай харугвы пана Глябовіча, падскарбія ВКЛ і 2-й панцырнай харугвы пана Крыштофа Радзівіла, ваяводы Віленскага, «застаючыхся» на службе ў Камянцы Падольскім, дваццатым пазначаны Юр'я Капашчэўскі (2).

Належаў да пашыранага ў Менскім ваяводстве роду. Так, на пачатку XVII ст. у межах Менскага павета мелі аселасць зямляне Мацвей, Васіль і Іван Капашчэўскія. Разам з Геліяшам, Рыгорам і Філонам Капашчэўскімі, верагодна блізкай раднёй, Юр'я Капашчэўскі сумесна валодаў меннем Капашчэўскае, якое ў 1596 г. было абменена з Ганнай Радзівіл на Чэрнеўскія двары (3).

На 1585 г. Юр'я Капашчэўскі служыць пану Астафію Валовічу. Па яго загадзе Юр'я Капашчэўскага разам з намеснікам маетнасці Крошынскай Берасневічам праводзіць замену сваіх грунтоў на грунты Калдычоўскія царэвіча Пунскага (4).

Верагодна, пасля смерці ў 1587 г. Астафія Валовіча перайшоў на службу да Радзівілаў. Вядома, што на 1616 г. займаў урад намесніка ў Радзівілаўскім Слуцку (5). На 20 сакавіка 1616 года атрымаў ад Януша Радзівіла, на вечнасць, вялікую маетнасць Тонва ў Менскім павеце. Разам з самой маетнасцю атрымаў ад Радзівіла і інвентар самой маетнасці, складзены Мацеем Ломжынскім (6). Заімаў пасаду намесніка Слуцкага, як і ўрад стольніка ваяводства Менскага, да самай сваёй смерці, якая наступіла ў канцы 1624 г., бо ўжо 4 студзеня 1625 г. быў унесены ў акты тэстамент Юр'я Капашчэўскага (7), а 6 лютага 1625 г. прывілей на ўрад стольніка Менскага атрымаў каралеўскі сакратар Мікалай Анфаравіч (8).

Юр'я Капашчэўскі ўступіў у шлюб з пані Раінай Салагубаўнай і меў з ёю некалькі дзяцей, з якіх нам пакуль што вядомыя толькі сын Пётр Капашчэўскі, падстоілі і падстараста судовы Менскі, і дачка Кацярына, уступіўшая ў шлюб з Рыгорам Мірскім, стражнікам ВКЛ, вядомым удзельнікам усіх войнаў, якія вяла ВКЛ у першай палове XVII стагоддзя. Як дэводзіць Анджэй Рахуба, Тамаш Андрэвіч Волан, спачатку суддзя гродскі Ашмянскі, а потым, з 1633 года, і маршалак Ашмянскага павета, уступіў у свой першы шлюб з прадстаўніцай роду Капашчэўскіх (9).

Вызнаваў кальвінізм і па даручэнні Януша Радзівіла, падчашага ВКЛ, старасты Берасцейскага, і на яго фундуш, займаўся будоўляй у

Слуцку на Зарэччы евангелісцкага збору разам са школай пры ім (10).

Некалькі разоў, у 1598 і 1619 гадах, абіраўся шляхтай Менскага ваяводства дэпутатам Галаўнога Трыбунала ВКЛ, а ў 1607 годзе займаў урад маршалка Трыбунала.

Жонка пана Юр'я Капашчэўскага, пані Раіна Салагубаўна, жыла яшчэ ў 1649 годзе. Па рашэнні Галаўнога Трыбунала ад 21 студзеня 1649 года Лукашу Чарнеўскаму быў выданы адпаведны ліст на баніцью на Раіну Салагубаўну Юр'евую Капашчэўскую і яе сына Пятра Капашчэўскага, падстоля і падстарасту судавага Менскага, за невяртанне пазыкі. Праўда, услед за лістом на баніцью і вываланне былі выданы пані Раіне Салагубаўне дзве сублевацыі (дазволы на адтэрміноўку выканання прыгавору суда): ад 10 студзеня і 20 красавіка 1650 года (11).

На 1667 год Капашчэўскія ў межах Менскага павета ўжо не сустракаліся.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 77, л. 70.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 27, л. 58.
3. Там жа, ф 1926, воп. 5, с. 1, л. 172.
4. АВАК, т. 28, л. 50.
5. НГАБ. Ф 694, воп. 4, с., л. 95.
6. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 9, л. 936.
7. «Герольд Literland», № 2–2, Гародня, 2001, лл. 76–77.
8. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 100, л. 361.
9. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1804, л. 277.
10. АВАК, т. 12, л. 435.
11. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 340, лл. 43, 51.

11.2. Анфаровіч Мікалай Міхайлавіч (06.02.1625 — да лютага 1633)

Мікалай Анфаровіч, сакратар Жыгімонта III, таксама як і Юр'я Капашчэўскі, атрымаў урад стольніка Менскага ў якасці ўзнагароды за свае заслугі перад каралём Рэчы Паспалітай. Да моманту атрымання ўрада стольніка Мікалай Анфаровіч ужо быў каралеўскім чыноўнікам з вялікім жыццёвым вопытам. Невыпадкова, што іменна яму даручалася выконваць волю караля, як яго даверанай асобе, пры вырашэнні розных складаных пытанняў. Так, Мікалай Анфаровіч займаўся вырашэннем судовых спраў паміж высокімі дастойнікамі Літоўскага кня-

ства або спраў, узнікаючых паміж ураднікамі і жыхарамі круляўшчызнаў (дзяржаўных менняў, знаходзячыхся ў чыймсьці часовым трыманні). Так, у 1628 годзе Мікалай Анфаровіч быў пасланы каралём для вырашэння спрэчных пытанняў, узнікшых паміж Аляксандрам Служкам, кашталіянам Жамойцкім, старастам Рэчыцкім, і рэчыцкімі месцічамі, чынніўшымі шмат шкодаў кашталіяну Жамойцкаму (1).

Каралеўскі прывілей на ўрад стольніка Менскага ваяводства атрымаў 6 лютага 1625 года (2).

Вядомы таксама ўдзел Мікалая Анфаровіча і ў дыпламатычных перамовах з Масквой: да 1625 года ездзіў з пасольствам да Масквы. Адышоў з урада стольніка Менскага ваяводства да лютага 1633 года (3).

Анфаровічы жылі на тэрыторыі ваяводства спрадвеку: як тады казалі, «Анфаровічы здаўна ў Менскім ваяводстве аселяя». Менні прадстаўнікоў гэтага роду знаходзіліся каля Нястанавіч і ў Гараўцы Менскага павета. На 30 красавіка 1582 года возны Менскі Ціхан Васільевіч праводзіў агляд маетнасці Нястанавіцкай, належчай Багдане Паўлаўне Анфаровічаўне, сястры Міхала і Яна Анфаровічаў, пацярпелай ад пагрома, учыненага суседзямі (4). Пані Багодана жыла яшчэ ў 1600 годзе. У Менскім гродскім судзе, у лістападзе гэтага года, разглядалася справа па яе адмове вярнуць ліст і мамрам Станіславу Душэўскаму і ўзяць у яго грошы, пазычаныя ім некалі (5). Як даводзіць Адам Банецкі, адзін з братоў Анфаровічаў, а менавіта Міхал, і быў бацькам Мікалая Анфаровіча, стольніка Менскага (6). Міхал Анфаровіч акрамя Мікалая меў яшчэ сына Андрэя і дачку Еву, уступіўшую ў шлюб з Сымонам Навашом. Мікалай, старэйшы сын Міхала Анфаровіча, уступіў у шлюб з Ядвігай Францаўнай Умястоўскай, але нашчадкаў не пакінуў. Яго малодшы брат Андрэй атрымаў значныя зямельныя наданні ад караля ў Смаленскім ваяводстве, займаў урад войскага Рэчыцкага і пакінуў двух сыноў — Крыштофа, падчашага Смаленскага, і Уладзіслава, стольніка Мсціслаўскага, уступіўшага ў шлюб з Барбарай Косакоўнай, дачкой Андрэя Косакоўскага, спачатку стольніка Менскага, а потым падсудка земскага Віленскага ваяводства.

У 1579 годзе адзін з Анфаровічаў, Ян Анфаровіч Пятровіч (так у тэксце, хаця сястра яго Багодана мянуецца Паўлаўнай), каралеўскі дваранін увязаву Міхала Рагозу ў кіраванне манастырком святога Уваскрышэння (7). У 1605 годзе Пётр Анфаровіч пазычыў Адаму Ваньковічу, будучаму войскаму Менскаму, буйную суму грошай і ўзамен трымаў ягоную маетнасць Гаравецкую (8). Як паведамляе Каяловіч, яшчэ адзін з Анфаровічаў, Самуэл, у 1651 годзе быў абраны дэпутатам Галаўно-

га Трыбунала (9). Каяловіч, праўда, не ўдакладняе, ад якога ваяводства быў абраны Самуэл Анфаровіч дэпутатам, але сцвярджае, што быў ён сакратаром караля. Праверкай па матэрыялах Галаўнога Трыбунала ў Метрыцы Вялікага княства Літоўскага было выяўлена абранне на 1651 год ад Менскай шляхты Анфаровіча, але толькі Мікалая (10). Пры гэтым былі выяўлены дэпутаты ў ГТЛ ад усіх ваяводстваў і павеятаў Вялікага княства Літоўскага, але другога Анфаровіча сярод іх не знайшлося.

На 12 лютага 1678 года ў Менскім гродскім судзе разглядалася справа пляменніка памёршага Мікалая Анфаровіча, стольніка Менскага, Уладзіслава Анфаровіча, стольніка Мсціслаўскага, і яго жонкі Барбары Косакоўскай, пазваных Самуэлам Бародзічам і Тэадорай Валадковічоўнай за ператрыманне ў застаўным валоданні маетнасці Касцяневічы (11). Верагодна, справа не знайшла свайго вырашэння і ў 1680 годзе ў ГТЛ, пры маршалкоўстве Быхаўца, разглядалася справа братаў Анфаровічаў — Уладзіслава, стольніка Мсціслаўскага, і Крыштофа, падчашага Смаленскага (12). Вядома, што Крыштоф Анфаровіч, яшчэ таварыш харугвы гусарскай падскарбія ВКЛ, па каралеўскім прывілеі ад 30 ліпеня 1661 года атрымаў вёскі Слабодка і Шымацеева ў Смаленскім ваяводстве па здрайцу Паўлу Варанцу, «веру скруціўшаму» і перайшоўшаму на бок ворага (13). Згодна з рэстрам падымнога Менскага павеата, складзеным Марцінам Казімірам Валадковічам, гараднічым і падстарастам судовым Менскім, і Аляксандрам Танаеўскім, пісарам гродскім, у 1667 годзе, яшчэ адзін прадстаўнік гэтага роду — Адам Анфаровіч валодаў двума дымамі ў Гараўцы і чатырма — у Баярах (14). Згодна з Банецкім, Станіслаў Анфаровіч, стольнік Мсціслаўскі, быў абраны Менскай шляхтай на элекцыю караля Яна III Сабескага (15).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 307, л. 65.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 100, л. 361.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 109, л. 2.
4. АВАК, т. 36, л. 12.
5. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 1, л. 1071.
6. Банецкі Адам. «Гербоўнік Польскі», т. 1, л. 30.
7. «Собрание древних грамот и актов городов Минской губернии...», л. 32.
8. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 290, л. 374.
9. Каяловіч. «Кампендыум», л. 290.

10. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 502, лл. 329-330.
11. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 1511.
12. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 504, л. 444.
13. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 131, л. 444.
14. Рээстр падымнога Менскага павета ад 1667 г., л. 9.
15. Банецкі Адам. «Гербоўнік Польскі», т. 1, л. 35.

11.3. ЖЫЖЭМСКІ ЯН ЯНАВІЧ (люты 1633 — да канца 1635)

Мы ўжо гаварылі раней, што такія высокія ўрады, як урады стольнікаў і падстоліяў ваяводстваў і паветаў, у першай палове XVII стагоддзя надаваліся людзям, добра праявіўшым сябе ў часы войнаў і паходаў, як узнагарода за праяўлены гераізм. Усё гэта ў поўнай меры адносілася і да асобы Яна Жыжэмскага. Асноўным матывам надання яму такога ўрада было прызнанне несумненых заслугаў Яна Жыжэмскага перад краінай, яго гераізм, праяўлены ім у часы так званай Старадубаўскай вайны і паходу ў Валахію. Каралеўскі прывілей на наданне Яну Жыжэмскаму ўрада стольніка Менскага ваяводства быў падпісаны ў лютым 1633 года (1).

Спавядаў праваслаўе і лічыўся адным з найбольш адданных прыхільнікаў гэтага веравызнання ў межах Менскага ваяводства. Актывна ўдзельнічаў у фундаванні цэркваў і манастыроў. Разам з усім праваслаўным людам Менска 2 чэрвеня 1633 года спрабаваў дабіцца выканання каралеўскага прывілея, выданага толькі што абраным каралём Польскім і Вялікім князем Літоўскім Уладзіславам IV, на перадачу праваслаўным вернікам Менскай царквы святой Тройцы, некалі захопленыя уніятамі (2).

Урад стольніка займаў нядоўга, і ўжо па яго смерці, да лютага 1635 года, прывілей на ўрад стольніка быў нададзены Аляксандру Жыжэмскаму. Пасля смерці Яна Янавіча Жыжэмскага, стольніка Менскага, улічваючы адсутнасць нашчадкаў, менне Еўцікеевічы перайшло да Аляксандра Жыжэмскага (3).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 109, л. 2.
2. «Собрание древних грамот и актов городов Минской губернии...», л. 170.
3. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 111, л. 231.

11.4. Жыжэмскі Аляксандр (пасля 14.02.1635 — да 31.10.1640)

Аляксандр Жыжэмскі, пакаёвы дваранін караля Уладзіслава IV, мянованы стольнікам ваяводства Менскага пасля смерці Яна Янавіча Жыжэмскага пасля 14 лютага 1635 года. У прывілеі на вёску Еўцікевічы, што раней належала памёршаму Яну Жыжэмскаму, датаваным 14 лютага, Аляксандр Жыжэмскі яшчэ мянуецца пакаёвым дваранінам (1). На жаль, сам прывілей нам не даваўся адшукаць.

На ўрадзе стольніка Менскага прабыў да 31 кастрычніка 1640 года, калі па адыходзе Антонія Яна Тышкевіча быў мянованы чэснікам ВКЛ, а ўжо ў сакавіку 1643 года, згодна з А. Рахубам, быў мянованы на пад-столія ВКЛ (2). Узлёт Аляксандра Жыжэмскага ў верхнія сферы ўлады ВКЛ быў нечакана перапынены ягонаю смерцю: у 1645 годзе ягоная жонка, пані Зося з Фульштына Гербультаўна Аляксандравая Жыжэмская, падстоліна ВКЛ, самастойна вяла судовыя справы з крэдыторамі і памежнымі суседзямі. Справы часцей за ўсё ішлі аб пазыках, улакаваных — г. зн. забяспечаных коштам якой-небудзь маетнасці — на менне Засулле, размешчанае ў Менскім ваяводстве.

Ужо 14 лютага 1635 года атрымаў каралеўскі прывілей на менне Еўцікевічы (3), што раней належала памёршаму Яну Янавічу Жыжэмскаму, былому стольніку Менскаму. Стрыечныя браты, якія разлічвалі таксама на нейкі кавалак спадчыны па памёршым, пазвалі Аляксандра Жыжэмскага ў суд. Справа цягнулася даволі доўга. Ужо ў красавіку 1636 года асэсарскім судом быў выданы дэкрэт па судовай справе паміж Жыжэмскімі — стрыечнымі братамі Янам Ярашавічам, Пятром і яго жонкай Крыстынай Саламярэцкай з аднаго боку і Аляксандрам Жыжэмскім, дваранінам каралеўскім, стольнікам Менскім, па іх прэтэнзіях на права валодання маетнасцю Еўцікевічы (Еўтушкевічы) у Рэчыцкім і Карповічы ў Мозырскім паветах. Для Яна Ярашавіча і Пятра Жыжэмскіх справа ўскладнялася тым, што, будучы набліжаным да каралеўскай асобы, Аляксандр Жыжэмскі, у абыход іншых крэўных, паспеў атрымаць каралеўскі прывілей на Еўцікевічы і Карповічы як на ленныя на пажыццёвае ўладанне імі. Добра, што ў стрыечных братоў захаваліся некаторыя дакументы на гэтыя маетнасці. Зразумела, што знайсці што-небудзь у Метрыцы Вялікага княства за мінулыя гады было даволі цяжка, ды і, здаецца, доступ да кніг самой Метрыкі быў абмежаваны. Ян і Пётр Жыжэмскія ў судзе давалі, што гэтыя маетнасці, Жыгімонтам Аўгустам былі

нададзены 24 сакавіка 1565 года на вечнасць каралеўскаму зямліну Андрэю Голубу. Яшчэ ў 1601 годзе ягоны сын Станіслаў Андрэвіч Голуб за 1600 коп (цана маетнасці паказвае, што справа каштавала таго, каб за яе паспрачацца) прадаў бацьку Яна Жыжэмскага, таксама Яну, гэтыя маетнасці (3). Ян і Пётр Жыжэмскія змаглі абараніць у судзе свае правы на часткі гэтых маетнасцяў.

Аляксандр Жыжэмскі, падстолі ВКЛ, пакінуў трох сыноў: Тамаша, падкаморага Менскага ў 1670—1680 гг., Стэфана і Крыштофа, а таксама дачку Ганну. Пасля смерці мужа пані Зося з Фульштына Гербултаўна паўторна ўступіла ў шлюб з Міхалам Францкевічам Радзімінскім, старастам Аранскім і Пярэлайскім (4). Падзел спадчыны па памёршым бацьку і ўступленне маці ў новы шлюб прывялі да ўзнікнення варажасці ў сям'і. Зося Гербултаўна, былая Аляксандравая Жыжэмская, падстоліна ВКЛ, а цяпер Міхалава Францкевічавая Радзімінская, старасціна Аранская і Пярэлайская, як піша ў позве ў суд яе сын Стэфан, «усю спадчыну, грошы, маёмасць па дакументу без подпісаў печатароў (сведкаў), толькі з подпісам рукі бацькі забрала сабе».

На 20 снежня 1647 года Вацлаў Горскі, харужыц Віленскі, і яго жонка Кацярына Тышкевічаўна пазвалі ў суд асэсарскі Тамаша, Стэфана і іх сястру Ганну. Справа раней ужо разглядалася ў Галаўным Трыбунале ў часе яго паседжання ў Менску, але да вырашэння справы было яшчэ далёка. Да ўдзелу ў судзе была пазвана і маці Жыжэмскіх — пані Зося Аляксандравая Жыжэмская, падстоліна ВКЛ, з яшчэ адным сынам — Крыштофам. Справа тычылася вяртання грошай у суме 2010 польскіх злотых, некалі пазычаных і ўлакаваных усё ў тое ж Засулле. Жыжэмскія праявілі характар і не дапусцілі каралеўскага двараніна ў Засулле для выканання спагнання грошай, уключаючых не толькі суму пазыкі, але і судовыя налічэнні. За супраціўленне выкананню дэкрэта Галаўнога Трыбунала 12 лютага 1648 года на ўсіх Жыжэмскіх была вынесена баніцыя, і яны абвяшчаліся вываланцамі — г. зн. ім забаранялася пражыванне ў межах краіны (5). Крыштоф Жыжэмскі, падстоліч Вялікага княства Літоўскага, доўга хварэў і памёр да студзеня 1652 года, не пакінуўшы нашчадкаў (6).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 111, л. 231.
2. «Ураднікі цэнтральныя і дыгнітаржы ВКЛ...», т. 11, лл. 35, 70.
3. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 317, лл. 32-34.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 34, лл. 726, 892.

5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 343, л. 434.

6. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 341, л. 217.

11.5. Мінькоўскі Нагорны Крыштоф (?—?)

Згодна з Каяловічам (1), Крыштоф Мінькоўскі Нагорны адначасова з урадам пісарства гродскага Менскага трымаў і ўрад стольніка Менскага. Па нашых звестках Крыштоф Мінькоўскі, пісар гродскі Менскі, па каралеўскаму прывілею ад 25 красавіка 1636 года атрымаў першым у Менскім ваяводстве толькі што ўтвораны ўрад мечнага Менскага і трымаў яго да самай сваёй смерці (2). Па яго смерці ўрад мечнага Менскага быў перададзены, па каралеўскім прывілеі ад 21 сакавіка 1640 года, Вяжэвічу, з пазначэннем у тэксце прывілея імя і прозвішча яго папярэдніка (3). Больш падрабязна пра Крыштофа Мінькоўскага, мечнага і пісара гродскага Менскага, будзе даведзена ў раздзелах «Мечныя...» і «Пісары гродскія Менскага ваяводства».

Крыніцы:

1. Каяловіч. «Кампендыум», л. 182.

2. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 111, л. 609.

3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 113, л. 508.

11.6. Дамброўскі Мікалай Казімір (?—?)

Як паведамляе Каяловіч (1), Мікалай Казімір Дамброўскі займаў не толькі ўрад стольніка Менскага, але і быў пісарам гродскім Менскім. Ад вялікага архіва гродскага суда Менскага ваяводства за першую палову XVII стагоддзя захавалася толькі тры кнігі. Некаторыя судовыя рашэнні гродскага суда былі пазней унесены паўторна, для актыкацыі, у актавыя кнігі гродскіх і земскіх судаў розных павеатаў і ваяводстваў ВКЛ. Аднак ні ў адным прагледжаным намі дакуменце Мікалай Казімір Дамброўскі не згадваецца ў якасці пісара гродскага Менскага ваяводства. Як сведчыць А. Рахуба, Мікалай Казімір Дамброўскі сапраўды займаў урад пісара гродскага на 2 верасня 1636 і 10 студзеня 1653 гадоў, але толькі не Менскага, а Ашмянскага павеата. З матэрыялаў задворнага асэсарскага суда ВКЛ вынікае, што 15 мая 1646 года татарын Аліевіч атрымаў у канцэлярыі Вялікага княства сублевацыю (адгэрміноўку выканання) на баніцыю ад Мікалая Казіміра Дамброўскага, пісара гродскага Ашмянскага павеата (2). У красавіку 1653 года Міка-

лай Дамброўскі займаў урад падстарасты судовага гродскага Ашмянскага павета (3). Апошняе паведамленне, датычнае Мікалая Казіміра Дамброўскага, падстарасты судовага гродскага Ашмянскага павета, ад 20 верасня 1656 года, як і больш ранейшыя, зноў не пацвярджаюць трыманне ім урада стольніка Менскага. Меў брата Андрэя і сына Яна, памёршага да сакавіка 1665 года. Ленныя добры, якія знаходзіліся ў пажыццёвым трыманні Яна Дамброўскага, у сувязі з яго смерцю, па прывілеі ад 12 сакавіка 1665 года, былі перададзеныя ў трыманне Угліку, стольніку Троцкаму (4).

Крыніцы:

1. Каяловіч. «Кампендыум», л. 260.
2. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 332, л. 25.
3. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1588, л. 251; № 1733, л. 268.
4. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 503, л. 262.

11.7. Жыжэмскі Ян Ярашавіч (12.10.1640 — да 11.10.1649)

Ян Жыжэмскі, сын Яраша Жыжэмскага, старасты судовага і суддзі земскага Рэчыцкага павета на 1582 год (1), атрымаў прывілей на ўрад 12 кастрычніка 1640 года, па адыходзе Аляксандра Жыжэмскага на іншы, як тады пісалі ў дакументах, «больш пожыточнейшы» (2) урад чэсніка Вялікага княства Літоўскага. Прычым стольнікаўства Менскае Ян Ярашавіч Жыжэмскі, па нашых меркаваннях, атрымаў не без дапамогі свайго стрыечнага брата, нягледзячы на былыя ў іх у мінулым вялікія непаразуменні ў справе валодання спадчынай памёршага Яна Янавіча Жыжэмскага, першага стольніка Менскага з іх сям'і.

Звестак пра яго жыццё знайсці ўдалося вельмі мала, але і гэта дазваляе нам хоць крышачку дамаляваць агульны малюнак жыцця шляхты таго часу. Пачынаючы ад 1641 года, як дваранін каралеўскі быў вызначаны разам з Францыскам Косакоўскім у камісію па правярцы правоў на валоданне Пузынамі маётнасцямі Нястанавічы і Дзвіноса. Мікалай Есман, каралеўскі ротмістр і падчашы Менскі, дабіўся ад караля права правядзення дахаджэння (праверкі законнасці трымання маётнасці яго цяперашнімі ўладальнікамі) для прызнання гэтага маёнтка ленным уладаннем. Аднак яшчэ Жыгімонт Аўгуст сваім прывілеем ад 21 лістапада 1561 года надаў гэтае менне Пятру Цімафеевічу князю

Пузыну (3), потым першаму войскаму Менскага ваяводства, на вечнасьць. Знайсці ў кнігах Метрыкі канцэлярыі Вялікага княства Літоўскага гэты дакумент аказалася немагчымым, і вялікія каралеўскія камісары ў 1646 годзе шляхам апытання мясцовых жыхароў, шляхцічаў і падданных, спрабавалі ўстанавіць, ці памятаюць яны, што калі-небудзь, у мінулым, Нястанавічы і Дзвіноса з'яўляліся круляўшчызнамі (4) — г. зн. належалі скарбу. Немалаважным для Мікалая Есмана ў гэтых абставінах было тое, што Ян Ярашавіч Жыжэмскі быў жанаты з дачкой Мікалая Есмана — Ганне Мікалаевай Есманавай, падчашанкай Менскай. Зразумела, што вынік рашэння суда можна было прадказаць яшчэ на першапачатковай стадыі расследавання: яно будзе на карысць каралеўскага ротмістра. Пры гэтым Ян Ярашавіч Жыжэмскі ў якасці каралеўскага двараніна яшчэ ў лютым 1641 года (5) увеў Мікалая Есмана ў валоданне Нястанавічамі. Аднак браты Пузыны не пагадзіліся з такім рашэннем судоў княства і яшчэ доўга спрабавалі аспрэчыць яго, хаця справа аказалася для іх беспаспяховай.

Жыў Ян Ярашавіч Жыжэмскі ў сядзібе, размешчанай у самым цэнтры тагачаснага Менска насупраць Ратушы, каля дамоў, дзе жылі Рыгор Друцкі Горскі, стараста Аршанскі, і Крыштоф на Бакштах Завіша, пісар ВКЛ. Дом быў прададзены ў 1641 годзе за неблагую суму — 600 коп, пану Юр'ю Гарабурду (6).

Як і ўся шляхта, адчуваў востры недахоп грашовых сродкаў і для павелічэння іх колькасці ўжываў самыя розныя спосабы. Так, адзін спосаб, што быў даволі папулярны у тыя часы і не толькі Янам Жыжэмскім, абапіраўся на пошук людзей, маючых значныя зямельныя багаці, але не маючых сур'ёзнай падтрымкі на верхніх паверхах улады. Такія асобы праз канцэлярыю Вялікага княства аб'яўляліся людзьмі простага стану, без права, згодна са Статутам ВКЛ, трымаць «добры шляхецкія». Гора было для іх, калі яны не мелі дакументаў на пацвярджэнне свайго шляхецтва і прывілея на атрыманне гэтых зямельных уладанняў. Ян Жыжэмскі, стольнік Менскі, і яго жонка пані Ганна Мікалаева Есманавая, стольнікавая Менская, дабіліся атрымання дакумента на аб'яўленне братоў Мацея, Андрэя, Івана, Марціна, Паўла і Калістрата Хацеевічаў Супраноўскіх людзьмі простага стану, без права трымаць у Мсціслаўскім ваяводстве сёлы Афіровічы, Каробчын і Арманаў. Справа разглядалася 11 верасня 1641 года ў асэсарскім судзе, і насуперак жаданням Жыжэмскіх каралеўскі дэкрэт пацвердзіў правы Хацеевічаў Супраноўскіх на трыманне грунтоў, якія яны атрымалі яшчэ ў 1631 годзе па каралеўскім дэкрэце, як

кадуковыя (пасля смерці людзей, якія не пакінулі спадчынікаў) (7).

На працягу доўгага часу судзіўся з Менскімі месцічамі з-за грунтоў Сухарава і прылеглых да яго земляў Пятроўшчыны. Раней гэтыя землі належалі, ці былі, як цяпер кажуць, «прыватызаванымі», былому войту Менскаму Карэйву яшчэ пры Жыгімонце Аўгусте. У 1622 годзе Яраш Жыжэмскі, бацька Яна, купіў землі Сухарава і Пятроўшчыны ў нашчадкаў былога войта Войцэха і Пятра Карэйвы. У 1636 годзе пані Гелена Канстанцінавая Карэйвавая прадала яму ж заставаўшуюся ў яе валоданні чацвёртую частку былых войтаўскіх земляў. Рэальныя прэтэнзіі на гэтыя землі былі і ў нашчадкаў Крыштофа Служкі, ваяводы Вендэнскага. Яго сын Рафал Аляксандр Служка спрабаваў праз суд атрымаць гэтыя землі ў сваю ўласнасць. Суд прызнаў больш слушнымі доказы Яна Жыжэмскага. Вырашыць жа справу з Менскімі месцічамі ў сваю карысць, як гэта атрымалася ў выпадку судовай справы з Рафалам Служкам, з першага падыходу не атрымалася. Горад прадставіў доказы, што некалі гэтыя землі належалі жыхарцы горада Менска Кацярыне, якая была ў шлюбе з Каспрам Карэйвам, былым войтам Менскім. Гэтыя землі пачыналіся ад урочышча Бічыжовыя Камяні і цягнуліся да Друшлякоўшчыны, а потым ішлі да ўрочышча, названага імем Маскаліхі, да Папоўкі і адтуль да Карпавага Лога і даходзілі зноў да Сухарава мення і фальварка Пятроўшчына (8). Было вырашана на самым высокім узроўні ўтварыць каралеўскую камісію, якая і павінна была на месцы разабрацца ў самым кароткіх тэрмінах з сутнасцю справы і вызначыць прыналежнасць сухараўскіх земляў. Памёр да кастрычніка 1649 года (9).

Пасля смерці Яна Жыжэмскага, стольніка Менскага, яго жонка Ганна Есманаўна, пасля мая 1649 года і да верасня 1653 года паўторна ўступіла ў шлюб з Францыскам Ейсімантам. Апошнія гады свайго жыцця вяла бясконцыя судовыя працэсы з Аляксандрам Багуфалам і Крыстынай Вяжэвічавай, патрабаваўшых вяртання пазыкі, улакаванай у Вербавічы. Уся сума з судовымі налічэннямі складала нямала — 3388 коп грошай у літоўскай лічбе. Пасля таго як Ганна Есманаўна, былая Янавая Жыжэмская, стольнікавая Менская, а цяпер Францыскавая Ейсімантавая не дапусціла ў сваё менне каралеўскага двараніна на спагнанне грошай, Галаўны Трыбунал абвясціў на яе баніцыю і асудзіў на вываланне (10). Аднак гэтае рашэнне каралеўскага асэсарскага суда не паставіла кропку ў шматгадовым судовым працэсе, давёўшым бакі да поўнага знясілення: справа працягвалася яшчэ і ў 1670 годзе, але вялася яна ўжо сынам Аляксандра Багуфала панам Рафалам Самуэлем

Багуфалам. Зноў на Ганну Есманаўну і Францыска Ейсімонта была аб'яўлена баніцыя і вываланне, але гэта іх мала хвалявала. Ад першага мужа у Ганны Есманаўны засталася трое сыноў: Яраш, Ян і рана памёршы Адам, падкаморы Мозьрскі (11).

Крыніцы:

1. АВАК, т. 36, л. 14.
2. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 113, л. 560.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 25, л. 742–743.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 120, л. 633–635.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 319, л. 816.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 3, л. 250.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 321, л. 23.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 320, л. 389.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 3, л. 1351.
10. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 344, л. 383.
11. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 357, л. 14.

11.8. Комар Уладзіслаў

(19.01.1649 — 11.10.1649 — да 20.08.1650)

Прывілей на стольнікаўства Менскае Уладзіславу Комару, падчашаму Браслаўскага павета, пакаёваму двараніну караля, вакантнае пасля смерці былога стольніка Менскага Яна Ярашавіча Жыжэмскага, быў падпісаны 19 студзеня 1649 года (1) і ўнесены ў гродскія судовыя кнігі Менскага ваяводства 11 кастрычніка 1649 года (2). Крыху раней, 16 студзеня 1645 года, атрымаў каралеўскі прывілей на падчаштва Браслаўскае, якое стала вакантным па адыходзе Багдана Агінскага на харуства надворнае ВКЛ (3). Як вынікае з матэрыялаў Метрыкі, у 1649 годзе быў абраны дэпутатам Галаўнога Трыбунала ВКЛ ад Ашмянскага павета (4) і падпісаўся пад рашэннем Трыбунала ад 21 ліпеня 1649 года ўжо ў якасці стольніка Менскага ваяводства. Цікава, што на наступны 1650 год Уладзіслаў Комар зноў абіраецца дэпутатам гэтай судовай установы, але ўжо ад шляхты Полацкага ваяводства і падпісвае чарговае рашэнне ГТЛ ад 20 жніўня 1650 года ўжо ў якасці струкцасы Вялікага княства Літоўскага (5). Зразумела што гэты ўрад быў больш высокі, чым урад стольніка Менскага, і таму зусім верагодна, што Уладзіслаў Комар прабыў на ўрадзе стольніка Менскага зусім малы час. На 28 мая 1652 года, пасля смерці ранейшага суддзі земскага Ашмян-

скага павета Яраша Волана, Уладзіслаў Комар атрымаў прывілей на суддзю земскага гэтага павета (6). Як і старэйшы брат Яраш (Геронім), Уладзіслаў Комар прымаў удзел у дыпламатычных перамовах з прадстаўнікамі ўладных колаў Масквы і нават быў пасланы ў Маскву ад кароннага і літоўскага сената, які засядаў на той час у Калішу. Ажаніўся з пані Гальшцкай Ізабэлай Дольскай, падкамаранкай Ваўкавыскай, якая памерла да 3 студзеня 1656 года. У гэтым шлюбе нарадзілася дачка Барбара, уступіўшая ў шлюб з Казімірам Мінкевічам, чэснікам Смаленскім на 1683 год (7). Каяловіч паведамляе, што Казімір Мінкевіч займаў урад падстоля Ашмянскага, але, на жаль, не прыводзіць даты трымання ім гэтага ўрада (8). Як вынікае з тлумачэнняў А. Рахубы, Казімір Мінкевіч атрымаў намінацыю на падстоля Ашмянскага павета толькі 23 лістапада 1694 года, па адыходзе з гэтага ўрада Міхала Уладзіслава Катла, старасты Скірстамонскага. Памёр Казімір Мінкевіч, падстоля Ашмянскі, да 28 лістапада 1698 года. Пані Барбара Камароўна Казіміравая Мінкевічавая, падстоля Ашмянская, жыла яшчэ ў 1703 годзе (9).

Як вынікае са знойдзеных намі ў кнігах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага матэрыялаў, Уладзіслаў Крыштофавіч Комар, суддзя земскі Ашмянскага павета, на пачатак 1662 года быў ужо ў шлюбе з пані Ганнай Давыдаўнай Нараўнікоўнай, былой Уладзіслававай Дуніна Раецкай, старасцінай Румбарскай. З-за маетнасці Жэрмелі, што размешчана ў межах Ковенскага павета, амаль дзевяць год ішлі судовыя працэсы, якія ўзбудзіў Станіслаў Юрага Гедройц. Яму быў выданы па рашэнні судаў асаблівы ліст з баніцыяй і вываланнем на Уладзіслава Комара, яго жонку Ганну Нараўнікоўну, Гедзона Дуніна Раецкага, старасту Румбарскага, Мікалая Корфа, падстоля Браслаўскага, і яго жонку пані Эльжбету Раецкую, сястру памёршага Уладзіслава Раецкага, старасты Румбарскага (10). Як нам падаецца, абвінавачаныя звярнуліся да караля з прашэннем аб атрыманні сублевацы (адтэрміноўкі) выканання прысуду і атрымалі яе. Так, верагодна, паўтаралася шмат разоў, і Гедройцу наўрад ці давалося правесці спаганне з гэтай маетнасці даўняй пазыкі. Пані Ганна Давыдаўна Нараўнікоўна памёрла да 1668 года. Пасля яе смерці пасерб (пасынак) Уладзіслава Комара Уладзіслаў Раецкі, старасціч Румбарскі, спрабаваў прыцягнуць вотчыма да адказнасці ў асэарскім судзе з-за невяртання папер на розныя маетнасці, некалі належаўшых яго памёршаму бацьку.

Уладзіслаў Комар, суддзя земскі Ашмянскі, жыў яшчэ ў пачатку 1683 года. На 27 студзеня гэтага года з канцылярыі ВКЛ Яну Каралю

на Дольску Дольскаму, падчашаму ВКЛ, старасцу Пінскаму, каралеўскаму палкоўніку, была выдана канту мацыя (дазвол на працяг судовага пераследу) на Уладзіслава Комара, суддзю земскага Ашмянскага, Казіміра Мінкевіча, чэсніка Смаленскага, і яго жонку за недапушчэнне двараніна Актавіяна Грота Вядыцкага да спагнання адправы з іх маетнасці Жодзішкі, размешчанай у Ашмянскім павеце (11).

Уладзіслаў Комар, суддзя земскі Ашмянскі, памёр да ліпеня 1685 года. Па яго смерці каралеўскую намінацыю на ўрад суддзі земскага Ашмянскага павета амаль адначасова атрымалі: Ежы Ваўрынец Земла, падстолі Ашмянскі — у ліпені і Эразм Ян Свіхоўскі, падсудак земскі Ашмянскі, — у верасні 1685 года (12). Справа была вырашана ў вышэйшых судах ВКЛ на карысць Яна Свіхоўскага.

Некаторыя звесткі пра род Комароў прыводзіць Каяловіч. Ён паведамляе, што родапачынальнік Комароў — Комар Забужынскі — меў некаторыя менні ў воласцях паміж Бугам і Днястром, на Украіне, адкуль яго ўнук Васіль Астаф'евіч Комар, стольнікавіч Валынскі, і перасяліўся ў ВКЛ. Услед за Васілём Комаром і яго стрыечны брат Мацей Уладзіміравіч Комар, дваранін караля Аляксандра, атрымаўшы значнае зямельнае наданне ў Мсціслаўскім ваяводстве, таксама выехаў у ВКЛ. Яго сын Геранім Мацеевіч Комар доўга служыў з Хадкевічам і ўдзельнічаў ва ўсіх войнах таго часу. Бацька Уладзіслава Комара — Крыштоф Геранімавіч Комар, каралеўскі ротмістр, таксама вызначыўся ў многіх войнах таго часу. Так, у часе рокашу (паўстання шляхты) Крыштоф Комар ставіў сваім коштам каралю харугву ваяроў, а пад Хоцімам ужо быў ротмістрам. З Чэрніцкай меў двух сыноў — Яраша (Гераніма) і Уладзіслава, будучага стольніка ваяводства Менскага (13).

З матэрыялаў судовага працэсу Комараў з панам Крыштофам Хадкевічам, ваяводам Віленскім, вядома, што пан Крыштоф Геранімавіч Комар памёр да 1643 года і пані Ягнешка з Чэрніц Чэрніцкая Крыштофавая Комаравая, з сынамі Ярашам (Геранімам) і Уладзіславам, пакаевымі дваранамі каралевіча Караля Фердынанда, вяла самастойна гэты цяжкі для Комараў працэс. Справа з магнатам узнікла не на пустым месцы: Крыштоф Хадкевіч, ваявода Віленскі, трымаў леннае ўладанне Высокі Двор у Ашмянскім павеце, ад якога некалі была адзелена маетнасць Жодзішкі, што знаходзілася на гэты час у трыманні Комараў. Паддання ваяводы, не без волі Хадкевіча, захапілі сумежныя сенажаці і звелі сена. Справа мела працяг і ў 1645 годзе, Крыштоф Хадкевіч спадзяваўся, паступова ўзмацняючы націск на непакорных суседзяў, дабіцца далучэння Жодзішак да Высокага Двара. Аднак, насупе-

рак яго чаканням, у Комараў захаваліся дакументы канца XVI стагоддзя. Згодна з імі, дзед Комараў, Яраш Комар, выкупіў у Мікалая Крыштофа Радзівіла, ваяводы Троцкага, і ў пані Гальшкі Яўфіміі з Вішняўца Вішнявецкай, належачыя ім часткі Жодзішак, аб чым і быў 24 мая 1598 года складзены адпаведны дакумент, актыкаваны праз два дні ў Ашмянскім земскім судзе. На баку Ягнешкі Крыштофавай Комаравай і яе сыноў выступаў і Аляксандр з Чэрніц Чэрніцкі, каралеўскі сакратар (14). Што ж тычыцца пана Яраша Комара, то звесткі пра яго сямейныя повязі з Геронімам і Мацеем Комарамі, на жаль, адсутнічаюць.

Верагодна, асабістай уласнасцю пані Крыштофавай Комаравай была маетнасць Бабры ў Аршанскім павеце, бо 12 снежня 1644 года ў Менскім гродскім судзе слухалася справа ад пані Кацярыны Зяновічавай Севярынавай Станскай, пісаравай гродскай Менскай, і яе сыноў да пані Чэрніцкай Крыштофавай Комаравай і яе сыноў аб зводзе падданных з яе маетнасці ў дзедзічную маетнасць Комараў Бабры (15). Тут жа, у судовай справе прыведзена і імя старэйшага брата Уладзіслава, але тут ён мянуецца інакш, чым у Каяловіча, у справе пазначаецца, што позва ўручана маці і яе сынам Ярашу і Уладзіславу Комарам. Зразумела, што менавіта Геронімам пан Яраш Комар пачаў значна пазней гэтага часу.

Маюцца звесткі, што яшчэ адзін Комар — Крыштоф, падчасы Браслаўскага павета (тут, бясспрэчна, размова ідзе пра сына Героніма Комара — старэйшага брата Уладзіслава), быў абраны шляхтай Аршанскага павета ў склад ГТЛ пры маршалкоўстве Доўманта Сесіцкага, на гэты час мечнага ВКЛ, і падпісаў рашэнне Трыбунала ад 20 сакавіка 1656 года (16). Крыштоф Комар трымаў урад падчашага Браслаўскага яшчэ на 1656 год, а на 1680 год быў ужо суддзёй гродскім Ашмянскім (17). Яго першыя вядомыя нам шлюб з пані Марыянай Мозырскай, былой Янавай Германавай, быў нешчаслівы. Як стала вядома з матэрыялаў каралеўскага асэсарскага суда, 28 жніўня 1689 года пані Марыяне Мозырскай Крыштофавай Комаравай, падчасынай Браслаўскай, і яе сыну Юзэфу Герману з канцылярыі княства была выдана сублевацыя (адтэрміноўка выканання судовага прысуду) на баніцью ад яе мужа пана Крыштофа Комара, падчашага Браслаўскага (18). Справа хутчэй за ўсё скончылася разводам, бо на 1690 год Крыштоф Комар, падчасы Браслаўскі, быў у шлюбе з пані Ганнай Матушэвічаўнай (19).

Яраш (Геронім) Комар, старэйшы брат Уладзіслава Комара, стольніка ваяводства Менскага, згодна з Каяловічам, падсудак земскі

Аршанскі, потым суддзя земскі Аршанскі, прывяціў сваё жыццё дыпламатыі: па сканчэнні вайны з казакамі і Масквой, у другой палове XVII стагоддзя, займаўся перамовамі з прадстаўнікамі Маскоўскай дзяржавы. Яго ўнёсак у паляпшэнне становішча дзяржавы быў добра адзначаны каралём: у 1662 годзе, 16 мая, быў падпісаны каралеўскі мараторый на адтэрміноўку вяртання пазык, зробленых Геронімам Комаром, падсудкам Аршанскім, дваранінам каралеўскім, таму што ён «усе добры ад непрыяцеля страціў» (20). У 1670 — 1675 гадах доўга і зацята судзіўся з суддзямі каптуровымі Менскага ваяводства — Марцінам Казімірам Валадковічам, гараднічым і падстарастам судовым, Пятром Капашчэўскім, падстоліем Менскім, і Янам Францыскам Косакоўскім — з-за іх няслушнага суджэння (21). Згодна з рээстрам падымнога Менскага ваяводства, складзенага ў 1667 годзе (л. 21), Яраш Геронім Комар валодаў у межах Менскага павета Замасточчам з 96 дымамі падданных. У 1675 годзе абіраецца, на час міжкаралеўя, маршалкам каптуровым Аршанскага павета (22). Жанаты, як даводзіць Каяловіч, з Дзевялтоўскай, з якой меў двух сыноў: Крыштофа, падчашага Браслаўскага павета, і Казіміра, чэсніка Мсціслаўскага ваяводства, памёршых беспатомнымі (23). На жаль, у нас няма інфармацыі, каб абвергнуць або пацвердзіць гэтае паведамленне Каяловіча. Аднак звесткі, што ёсць у нас, дазваляюць сумнявацца ў яго праўдзівасці. Мы ўжо распавядалі пра старэйшага сына Героніма Комара — Крыштофа, падчашага Браслаўскага. Дык вось, Анджэй Рахуба (24) даводзіць, што Крыштоф Комар, падчашы Браслаўскі, здолеў атрымаць у 1686 годзе каралеўскую намінацыю на Аршанскае падстольства, але не ўтрымаў гэты ўрад у сваіх руках. Пры яго дапамозе Юзэф Комар, верагодна, сын Крыштофа, двойчы ў гэтым жа годзе атрымліваў каралеўскі прывілей на падчаштва Браслаўскае. У сувязі з тым, што Крыштоф Комар не ўтрымаўся на падстольстве Аршанскага павета, ён лёгка вярнуў сабе падчаштва Браслаўскага павета. Неабходна адзначыць, што на гэты час мелі правы і менаваліся падчашымі Браслаўскімі некалькі чалавек адразу.

Акрамя вышэйпералічаных, у межах Віленскага ваяводства трымаў ленныя маетнасці Ежы Комар, дзяржаўца Буцяцкі і Медніцкі, каралеўскі дваранін і, у дадатак, як даводзіць Каяловіч, яшчэ і пісар гродскі Віленскі (Каяловіч. Кампендыум, л. 147). На 10 лютага 1643 года, з-за супраціўлення пры выкананні адправы (спагнання грашовых сум па рашэнні судаў ВКЛ) на яго маетнасці каралеўскім асэсарскім судом была вынесена баніцыя на Ежы Комара, дзяржаўцу Буцяцкага і Мед-

ніцкага (25). У 1659 — 1662 г. Ежы Комар займаў ужо ўрад войскага Вендэнскага (26). Для сваіх сыноў Міхала, Уладзіслава і Гіероніма атрымаў 11 мая 1659 года каралеўскі кансенс (дазвол) на пераход ленных магнацтваў, якія знаходзіліся ў трыманні Ежы Комара: Панене, Жабуртын і Вайткуні, спустошаных мінулай вайной на пажышчэвае (да самай смерці) трыманне (27). Ежы Комар, войскі Вендэнскі, а на 15 студзеня 1661 года і пісар гродскі Віленскага ваяводства, другім шлюбом быў жанаты з пані Кацярынай Доўмантавай Сесіцкай. Памёрлі абое амаль адначасова ў 1666—1667 гадах (28).

З усіх нашчадкаў Ежы Комара, войскага Вендэнскага, для нас найбольш цікавым з’яўляецца Уладзіслаў. Праўда, А. Рахуба мянуе яго Уладзіславам Міхалам, аб’ядноўваючы, на нашу думку, памылкова двух сыноў войскага Вендэнскага ў аднаго. Так, 28 жніўня 1686 года Андрэй Кгадзейскі, рэгент канцылярыі ВКЛ, пазваў у суд асэсарскі Адама, Міхала, Гіероніма і Уладзіслава Комароў за неадданне грошай (29). У позве ў суд Уладзіслаў Комар пазначаецца апошнім, пасля Гіероніма, пры гэтым імя кожнага сына войскага Вендэнскага выдзяляецца коскамі. Без дастатковай падрыхтоўкі можна лёгка пераблытаць Уладзіслава Комара, падчашага Браслаўскага, з Уладзіславам Комарам, падчашым Віленскім, тым болей, што падчашы Віленскі актыўна дзейнічае ў канцы 80 — пачатку 90-х гадоў XVII стагоддзя, ужо пасля смерці падчашага Браслаўскага, судзі земскага Ашмянскага павета.

Уладзіслаў Комар, вайсковіч Вендэнскі, трымаў падчства Віленскае ўжо на 10 мая 1671 года (30). З гэтым урадам ва Уладзіслава Комара, вайсковіча Вендэнскага, было звязана нямала непрыемнасцяў. Як заўсёды, бяда прыйшла да яго нечакана: адначасова з наданнем урада падчства Віленскага Уладзіславу Комару, зноў, як і ў многіх падобных выпадках «невядома якім чынам», урад падчашага Віленскага быў нададзены і пану Яну з Русінава Укольскаму. Уладзіславу Комару прыйшлося прыкласці шмат высілкаў і панесці значныя матэрыяльныя страты, пакуль у красавіку 1681 года па рашэнні задворнага асэсарскага суда прывілей Яна Укольскага на падчства Віленскае не быў скасаваны (31). Ян Укольскі ў будучыні дасягнуў значных поспехаў і, на 1693 год, займаў урад падкаморыя Троцкага і нават быў, у час міжкаралеўя, дырэктарам Трыбунальнага кола. Уладзіслаў Комар, падчашы Віленскі, уступіў у шлюб з пані Марыянай Тэадорай Вільгельмавай Платэраўнай, у першым шлюбе Уладзіслававай Грычынай Войнінай, цівуновай Ужвенскай, памёршай пасля 1710 года (32).

У 70 — 80-ыя гады XVII стагоддзя ў матэрыялах Метрыкі сустракаюцца імёны Міхала, Даніэля, Адама Комараў. Нам пра іх існаванне стала вядома з судовай справы, якая разглядалася ў каралеўскім асэсарскім судзе ў красавіку 1670 года (33). Крыштоф Тавянскі ўзбудзіў судовую справу супраць Комараў за землі, бары, сенажаці і лясы, якія адносіліся да маетнасці Буцяны, або Давейкі, што была размешчана ў Вількамірскім павеце. Верагодна, браты ўпарта супраціўляліся і дабіліся глейта (адтэрміноўкі) на выкананне судовага дэкрэта. На судовым паседжанні яны прадставілі дакументы, што гэтыя ленныя ўладанні па каралеўскім кансенсе яны атрымалі ад свайго бацькі Ежы Комара. Да 1640 года гэтыя бары і сенажаці нейкім чынам былі аддзелены ад дзяржавы Буцянскай і захоплены Крыштофам Тавянскім. Праўда, у адказ Тавянскі заўважае, што самі Комары аб захопленых нібыта ім землях на працягу 1640 — 1653 гадоў зусім не ўспаміналі і толькі пасля 1653 года пачалі судовыя працэсы па вяртанні земляў. Як даводзіў прадстаўнік Комараў у судзе, да Ежы Комара, дзяржаўцы Буцянскага і Медніцкага, гэтыя землі перайшлі ад продка свайго, пана Гіероніма Комара. Зусім слухным з'яўляецца меркаванне, што Крыштоф Гіеронімавіч Комар меў роднага брата пана Ежы Гіеронімавіча Комара, войскага Вендэнскага.

З нашчадкаў Ежы Комара, войскага Вендэнскага, кепскую славу па сабе пакінуў Адам Комар, падчашыц Віленскі, чэснік Ашмянскі, каралеўскі ротмістр, стараста Вешвянскі. У часе грамадзянскай вайны, на пачатку XVIII стагоддзя, паводзіў сябе як сапраўдны бандыт і рабаўнік. За забойства нявінных людзей і грабязы іх маёмасці 18 чэрвеня 1708 года быў пакараны смерцю ў Вільні (34).

У матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, пад 1652 годам знаходзім упамінанне пра яшчэ аднаго Комара, Яна, жанатага з Юстынай Косаўнай, разам з якой вёў судовы працэс у Галаўным Трыбунале з Янам Мастыкам (35). Пан Ян Комар быў сынам Яраша Комара і Кацярыны Красоўскай, уладальнікаў маетнасці Бертанава, размешчанай у Менскім ваяводстве. Паны Ян і Лявон Мастыкі дабіваліся выканання рашэння ГТЛ аб вяртанні пазык, зробленых некалі Ярашам Комарам і ўскладзеных на гэтую маетнасць. Яраш і Кацярына Комары памерлі да 24 снежня 1652 года, і Ян Комар у далейшым выступаў самастойна ў судах (36).

На тэрыторыі Менскага ваяводства Комары сустракаюцца і ў XVIII і XIX стагоддзях. Так, на 17 ліпеня 1704 года Гіеронім Комар, падстолі Мозырскі, падстараста судовы Ашмянскі, праводзіў судовую справу ў

Менскім гродскім судзе (37). У 1770 годзе Тадэуш з Казельска Агінскі, ваявода Троцкі, атрымаў каралеўскі дазвол на перадачу староства Бабініцкага, размешчанага ў Мсціслаўскім ваяводстве, Яну Комару (38). У XIX стагоддзі занатавана існаванне ў межах Менскай губерні сялян Фёдара і Івана Комараў (39).

Крыніцы:

1. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 4281, л. 551.
2. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 3, л. 1351.
3. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 4281, л. 551.
4. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 502, л. 187.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 502, л. 326.
6. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1838, л. 281.
7. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 375, л. 614.
8. Каяловіч. «Кампендыум», л. 147.
9. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1771, л. 273.
10. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 364, л. 261.
11. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 375, л. 614.
12. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1839, 1840, лл. 281—282.
13. Каяловіч. «Кампендыум», л. 147.
14. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 321, л. 746; с. 350, л. 188.
15. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 34, л. 371.
16. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 461, л. 173.
17. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1814, л. 278.
18. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 386, л. 221.
19. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 4288, л. 551.
20. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 131, л. 475.
21. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 363, л. 430; с. 366, л. 51; с. 459, л. 222.
22. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 460, л. 288.
23. Каяловіч. «Кампендыум», л. 147.
24. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 4296, л. 552.
25. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 325, л. 570.
26. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 131, лл. 713—714; с. 349, л. 77.
27. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 131, лл. 713—715.
28. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 610, л. 136.
29. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 386, л. 79.
30. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 672, л. 144.
31. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 372, л. 295.
32. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 672, л. 144.

33. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 357, л. 128; с. 361, л. 20.
34. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1296, л. 219.
35. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 345, л. 46; с. 502, л. 275.
36. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 345, лл. 47, 96.
37. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 485.
38. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 189, л. 311.
39. Там жа, ф 136, воп. 1, т. 7 вопісу, л. 334.

11.9. Косакоўскі Крыштоф Геронімавіч (да 1658 — да 28.02.1658)

Дата атрымання ўрада стольніка Менскага панам Крыштофам Косакоўскім намі не ўстаноўлена. Магчыма, што ў да яго яшчэ хто-небудзь кароткачасова трымаў гэты ўрад, але, на жаль, дакументы на гэты час, у большасці сваёй, былі знішчаны. Згодна з Каяловічам, Крыштоф Косакоўскі, каралеўскі ротмістр, актыўны ўдзельнік усіх войнаў Вялікага княства першай паловы XVII стагоддзя, родам з Мазоўшы. Перасяліўся ў ВКЛ у канцы XVI стагоддзя, пры Жыгімонце III (1). Як даводзіць Т. Жыхлінскі, быў жанаты з Людвікай Храпавіцкай. Патрэбна, аднак, адзначыць, што ён не быў першым Косакоўскім, пераехаўшым у ВКЛ з каронных, польскіх, земляў. Так, пан Нікадэм Францыск Косакоўскі ўзначальваў ахову караля Стэфана Баторыя, а ў бітве пад Кірхгольмам, у 1605 годзе, камандуючы левым крылом войскаў Хадкевіча, у значнай меры забяспечыў перамогу аб'яднаных войскаў Польшы і Літвы над шведамі (2). Як падае Каяловіч (*Compendium*, л. 285), быў жанаты з Валовічаўнай, ад якой меў сына Яна Еўстахія, займаўшага ўрад кашталяна Мсціслаўскага. Адзін з Косакоўскіх, Марцін Альбрэхт, жанаты са Шчаснай Катлоўнай, меў 16 дзяцей і яшчэ ў 1555 годзе займаў урад падваяводы Троцкага (3). Род Косакоўскіх быў даволі разгалінаваны і прадстаўлены на Літве многімі асобамі. Так, у 1620 годзе Ян Косакоўскі пазычыў Адаму Ваньковічу, сыну былога войскага Менскага Стэфана Ваньковіча і самому ў будучым войскаму Менскаму, даволі буйную суму грошай пад заклад яго маетнасці пад Крайскам (4). Верагодна, што гэта быў той самы Ян Францішак Косакоўскі, які ў 1650 годзе быў абраны дэпутатам Галаўнога Трыбунала ад Менскага ваяводства і выконваў свае абавязкі пры маршалкоўстве Крыштофа Паца (5). У часе міжкаралеў'я, пасля смерці Уладзіслава IV, менская шляхта абрала Яна Косакоўскага ў склад каптуровага суда. Ян Косакоўскі памёр да 1653 года, але застаўся яго сын Стэфан Косакоўскі,

судзя гродскі Рэчыцкі, які ў 1653 годзе правёў аж два працэсы: 9 мая з Крыштофам Трызнам аб прыналежнасці Дзядзілавіч і 7 кастрычніка з Менскім генералам (возным) Самуэлем Зяневічам аб няслушным уручэнні судовай пазвы (6).

У актах Метрыкі захаваліся звесткі пра многіх прадстаўнікоў гэтага роду. Так, на 11 чэрвеня 1638 года Міхал Косакоўскі паставіў свой подпіс пад квітацыйным лістом Юр'я Друцкага Горскага, старасты Аршанскага, пану Рафалу Служку, ваяводзічу Вендэнскаму, аб завяршэнні разлікаў па раней нанесеных крыўдах і шкодах (7). У 1639 годзе, пад датай 11 студзеня, пазначаны ўдзел у працы ГТЛ ВКЛ яшчэ аднаго Косакоўскага — пана Ежы, дэпутата ад Старадубаўскага павета (8). Верагодна, што гэта яго жонка, Дарота Волкаўна Юр'ева Косакоўская, судзіна гродская Старадубаўская, вяла ў Галаўным Трыбунале, пры маршалкоўстве Крыштофа Хадкевіча, ваяводы Віленскага, судовую справу са сваімі крыўдзіцелямі (9).

Памёр Крыштоф Косакоўскі да 28 лютага 1658 года, пакінуўшы двух сыноў: Паўла, каралеўскага двараніна, і Тамаша, спачатку кашталяна Парнаўскага, а потым Віцебскага ваяводстваў (10). Праўда, Тэадор Жыхлінскі даводзіць, што Тамаш Косакоўскі пасля Парнаўскай кашталянні атрымаў прывілей на кашталяна Дэршскага ваяводства (11). Сын Тамаша Косакоўскага Андрэй, як і дзед Крыштоф, займаў на працягу значнага часу ўрад стольніка ваяводства Менскага. Па звестках Тэадора Жыхлінскага, гэтая галіна роду Косакоўскіх па сынах Тамаша Косакоўскага Андрэю, стольніку Менскім, і Якубу, каралеўскім ротмістры, выгасла (12).

Крыніцы:

1. Каяловіч. «Кампендыум», л. 285.
2. Там жа, л. 284.
3. Жыхлінскі Тэадор, штогоднік 2, л. 114.
4. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 2, л. 1132.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 458, л. 357.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 34, лл. 1339, 1363.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 502, л. 362.
8. Там жа, л. 354.
9. Там жа, л. 242.
10. Каяловіч. «Кампендыум», л. 285.
11. Жыхлінскі Тэадор, штогоднік 2, л. 114.
12. Там жа, л. 114.

11.10. Гарабурда Януш (28.02.1658 — ?)

Пасля смерці Крыштофа Косакоўскага, «караняржа», як тады называлі жыхароў польскіх каронных земляў, прывілей на стольнікоўства Менскае, унесены ў акты Метрыкі пад 28 лютым 1658 года (1), атрымаў Януш Гарабурда, сын Юр'я (Ежы) Гарабурды на Свіслачы і пані Крыстыны Завішанкі. Вядома, што Юр'я Гарабурда прымаў актыўны ўдзел у экспедыцыі Уладзіслава IV пад Смаленскам, шмат ваяваў з казакамі. Не меншай адвагай у ваенных экспедыцыях таго часу быў адзначаны і яго сын Януш. Вядома імя брата пана Юр'я Гарабурды — Крыштоф.

Пан Юр'я Гарабурда вызначаўся вельмі няўрымслівым характарам: колькасць судовых спраў, заслуханых у каралеўскім асэсарскім судзе, бадай што ці не самая большая, чым у каго-небудзь у гэты перыяд існавання ВКЛ. Так, на 28 сакавіка 1648 года на яго была вынесена баніцыя. Разам з Юр'ем Гарабурдам, пад баніцыю і вываланне падпадала і яго маці — пані Кацярына Солтанаўна Янава Гарабурдзіна. І маці і сын не дапусцілі выканання адправы (спагнання) нявернутаі пазыкі, ускладзенай на іх маетнасць Лукаўніцкія Галынкі. Неабходна было вярнуць не толькі пазычаныя грошы, але і судовыя выдаткі. Да вяртання была вызначана, з далічэннем судовых выдаткаў, вялізная сума ў 12364 коп грошай літоўскай лічбы (2). Зразумела, што пасля выканання адправы ад маетнасці Галынкі нічога б і не засталася.

Звестак пра самога Януша Гарабурду захавалася вельмі мала. Мы не змаглі нават устанавіць час сканчэння справавання ўрада стольніка Менскага Янушам Гарабурдам. Цікава, што ў 1675 годзе яшчэ адзін Гарабурда, таксама Януш, падчасы Менскі, быў абраны суддзёй каптуровым Менскага ваяводства. На 5 кастрычніка гэтага года Януш Гарабурда, падчасы і суддзя каптуровы Менскі, прымаў удзел у разглядзе справы Казіміра Кастравіцкага з оберстлейтэнантам Бекерам з-за прыналежнасці маетнасці Самуэлевае (3). А. Рахуба прыводзіць звесткі аб трыманні ў 1700 годзе ўрада падстоля Браслаўскага яшчэ адным Янушам Гарабурдам (4).

На 1704 год вядома імя Міхала Караля Гарабурды, маршалка Слонімскага, перадаўшага ў заставу за пазыку буйнай сумы грошай сваю маетнасць Лапічы, размешчаную ў межах Менскага павета (5).

Крыніцы:

1. НГАБ КМФ 18, воп. 1, с. 131, л. 62.

2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 336, л. 50.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 504, л. 454.
4. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 4440, л. 569.
5. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 481.

11.11. Косакоўскі Андрэй (? — 1662 — да 1679)

Намі пакуль што не ўстаноўлена, калі і пасля каго атрымаў прывілей на стольнікаўства Менскае Андрэй Косакоўскі, унук Крыштофа Геранімавіча Косакоўскага, стольніка Менскага. Вядома толькі, што займаў гэты ўрад ужо на 1662 год і менаваўся ім аж да 1679 года, калі быў абраны на ўрад падсудка ваяводства Віленскага (1). Патрэбна адзначыць, што час трымання Андрэем Косакоўскім урада стольнікаўства Менскага быў бадай ці не самым багатым на людзей, менаваўшыхся, на законных асновах, стольнікамі Менскімі.

Андрэй Косакоўскі — сын Тамаша Косакоўскага, спачатку кашталяна Парнаўскага ваяводства, а потым непасрэдна перад самай сваёй смерцю атрымаўшага ўрад кашталяна Віцебскага ваяводства. Пані Канстанцыя Корсакаўна, маршалкоўна Мозырская, для таго каб быць маці Андрэя Косакоўскага, па нашых меркаваннях, была занадта маладая і хутчэй за ўсё была яго мачыхай; пасля смерці свайго мужа, Тамаша Косакоўскага, да 1662 года ўступіла паўторна ў шлюб з Каралем Уніхоўскім, харужыцам Менскім. Андрэй Косакоўскі валодаў Лукаўцом каля Менска і, маючы вялікую патрэбу ў грошах, за пэўную суму заставіў маетнасць Каралю Уніхоўскаму і пані Канстанцыі Корсакаўне (2).

У 1668 годзе абраны менскай шляхтай дэпутатам Галаўнога Трыбунала ВКЛ (3). Прычым, патрэбна сказаць, на гэтае абранне зусім не паўплываў зроблены ў лютым гэтага ж года напад «з многімі падданымі і памочнікамі» на маетнасць Пуцілава, наладжачую суседу Мікалаю Валіцкаму. Прычына, якая вымусіла Андрэя Косакоўскага рушыць у гэты, арганізаваны па ўсіх ваенных правілах, паход была да простага звычайнай: пану Андрэю Косакоўскаму, стольніку Менскаму, зусім не хацелася вяртаць грошы, пазычаныя некалі ў Валіцкіх яго бацькам Тамашом Косакоўскім, кашталянам Віцебскім (4). Выступіўшы з сваёй Трусавіцкай маетнасці, дзе яму належала каля 17 дымоў падданных, з вялікім атрадам, пан Андрэй Косакоўскі нечакана напаў на Пуцілава і ўварваўся ў дом, дзе ляжаў хворы Мікалай Валіцкі. Былі пагрозы, страляніна са зброі над галавой хворага. Нападаўшых не засмуціла

нават тое, што адна з куль пашкодзіла абраз панны Марыі. Як нам вядома, за такую абразу ніхто не панёс адказнасці. Скончылася справа пад слёзы і энкі блізкіх Валіцкага тым, што хворага вынеслі на вуліцу, а хату падпалілі. Праз некалькі дзён Міхал Валіцкі памёр.

У 1675 годзе, у перыяд міжкаралеўя, абіраецца шляхтай Віленскага ваяводства ў склад каптуровага суда ваяводства, дзе, у сваю чаргу, абраны быў дырэктарам гэтага часовага судовага ўтварэння (5). У гэты час Андрэй Косакоўскі яшчэ мянуецца стольнікам ваяводства Менскага, нягледзячы на тое, што ўжо амаль тры гады гэты ўрад займае Пётр Дэмбоўскі (Дамброўскі).

Пасля атрымання ўрада падсудка Віленскага земскага суда пражыў зусім нямнога і памёр у другой палове 1681 або ў пачатку 1682 гадоў. Польскія гісторыкі Генрык Люлевіч, Анджэй Рахуба і Пшэмыслаў Раманюк сцвярджаюць, што Андрэй Косакоўскі, падсудак земскі Віленскі, памёр 18 сакавіка 1684 года (6). Па нашых звестках, на 2 сакавіка 1682 года ў каралеўскім асэсарскім судзе разглядалася справа, узбуджаная пані Дунінаўнай Раецкай Войцэхавай Пражмоўскай, харужынай надворнай кароннай. Некалі, у 1676—1677 гадах, Андрэй Косакоўскі на паседжанні задворнага асэсарскага суда дабіўся выгоднага для сябе рашэння суда ў справе з пані Дунінаўнай Раецкай былой Мікалаевай Патоцкай, генералавай Падольскай. Справа пачалася яшчэ ў канцы 60-х гадоў XVII стагоддзя. На 20 чэрвеня 1672 года Андрэю Косакоўскаму, стольніку Менскаму, выдалі ў канцылярыі Вялікага княства адпаведны ліст з баніцыяй на пані Свентаславу Дунінаўну Раецкую, ваевадзянку Менскую, былую Адамавай Мацеевай Саковічавай, ваяводзінай Смаленскай, а яшчэ раней, у 1653 годзе, Уладзіслававай Ляшчынскай, падкаморынай Берасцейскай, а цяпер Мікалаевай Патоцкай, генералавай Падольскай, з патрабаваннем унесці вялізную суму, склаўшую, разам з пазыкай і судовымі накладамі, 23 321 польскі злоты (7). Пані Свентаславе прыйшлося чакаць яшчэ шмат гадоў, пакуль не наступіў зручны момант для хадайніцтва аб пераглядзе справы. Памёр і Патоцкі, генерал Падольскі, а Свентаслава Дунінаўна Раецкая ў чарговы раз паспела ўступіць у шлюб з Войцэхам Пражмоўскім, харужым надворным каронным. Зразумела, што на гэты раз жонка Андрэя Косакоўскага, пані Марыяна Пратасовічаўна, у першым шлюбе Андрэевай Вайніловічавая, якая была пазвана ў суд у сувязі са смерцю свайго мужа Андрэя Косакоўскага, цалкам прайграла гэты працэс і была абавязана выплаціць не толькі ўсе праўныя (судовыя) выдаткі, але і шкоды, панесеныя самой

пані Дунінаўнай Раецкай за ўсё час працэсу (8), што, зразумела, склала немалую суму.

Дакладна вядома, што на 1688 год жылі дзве дачкі Андрэя Косакоўскага, падсудка Віленскага: Ефрузына Косакоўна Гіеронімавая Корсакавая, маршалковічаявая Мозырская і Тэадора Косакоўна Ярашавая Аляксандравая з Крэтушава (у некаторых крыніцах — з Скрэтушава) Ваўрэцкая, пісаравая земская Браслаўская. Трэцяя дачка Андрэя Косакоўскага, падсудка Віленскага, Барбара Косакоўна, уступіўшая ў шлюб з Уладзіславам Анфаровічам, стольнікам Мсціслаўскім, памерла пасля 1672 года, не пакінуўшы нашчадкаў. Ефрузына і Тэадора, на 23 чэрвеня 1688 года, разам са сваімі мужамі, як адзіныя спадчыннікі па памершай сястры, Марыяна Пратасовічаўна, хутчэй за ўсё, ужо не жыла на гэтым свеце, хаця яна, верагодна, і не была маці Барбары, пазвалі ў асэсарскі задворны суд Уладзіслава Анфаровіча, стольніка Мсціслаўскага, для вяртання пасаговых сум (9).

На 29 сакавіка 1683 года яшчэ адна прадстаўніца гэтага роду, а менавіта Зося Косакоўская, былая Юзэфавая Мешчарынавая, чэснікавая Смаленская, а цяпер Таліпская, была пазвана ў суд задворны асэсарскі Магэушам Рэмерам, падстолюем Парнаўскім (10).

Яшчэ адзін Косакоўскі, пан Крыштоф, чэснік Рэчыцкі, быў у 1699 годзе абвінавачаны Гаенскім плябанам Пятром Паўлам Шчэхлейскім у крадзяжы дрэва з касцельнай пушчы пад Кацялямі ў Менскім ваяводстве. Валодаючы невялікім засценкам Аўрусаў, размешчаным каля самой пушчы, пан Крыштоф Косакоўскі меў кепскі звычай свае патрэбы ў драўніне і, асабліва ў дубовай, задавальняць за кошт крадзяжу чужога лесу (11).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 138, л. 427.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 16, л. 426.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 457, л. 82.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 310.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 458, л. 318.
6. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 751, л. 153.
7. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 363, л. 51.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 373, л. 142.
9. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 381, л. 512.
10. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 375, л. 505.
11. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 50, л. 90.

11.12. Горскі Габрыел Казімір (? — 10.1666 — ?)

Звесткі аб трыманні Габрыелем Казімірам Горскім урада стольніка Менскага прыводзіць Анджэй Рахуба (1). Вядома, што быў цівуном Цверскім і жанаты з пані Люцыяй Геўлаўнай. На 10 мая 1693 года склаў тэстамент яшчэ адзін Горскі — Ян Мікалаевіч, цівуновіч Цверскі (2). Згодна са звесткамі А. Рахубы, Ян Мікалаевіч Горскі на 8 жніўня 1691 года займаў урад падстоля Браслаўскага павета. Быў жанаты з Ефрузынай Самуэлеўнай Кеўнарскай.

У Менскім ваяводстве мелі маётнасці з Горскіх — Марцыян, харужы Віленскі, і яго сын Вацлаў. Але наўрад ці мелі яны адносіны да Габрыеля Горскага, тым болей што ў Вацлава Горскага, харужыца Віленскага, было толькі тры дачкі. У каралеўскім задворным асэсарскім судзе 21 красавіка 1688 года разглядалася судовая справа па скарзе Міхала Вінка Ратамскага, лоўчага Рэчыцкага, да пані Зосі Мадашэўскай Якубавай Станіслававай Горскай і яе сыноў Міхала, Гіполіта і Сымона (3). Аднак на пытанне, ці мелі вышэйназваныя Горскія якія-небудзь сувязі з Габрыелем Горскім, адказу мы не маем.

Каяловіч сцвярджае, што род Горскіх у межах ВКЛ быў даволі шматлікі і разгалінаваны: адна галіна на Жмудзі ўжывала герб Наленч, а другая месцілася ў межах Віленскага і Менскага ваяводстваў (4). Адзін з Горскіх, Станіслаў, займаў нават уплывовую пасаду каралеўскага сакратара. Яшчэ адзін Горскі, Казімір, значную частку свайго жыцця прысвяціў вайскавай службе, удзельнічаючы як таварыш гусарскай гетманскай харугвы ўва многіх войнах XVII стагоддзя.

Улічваючы, як піша А. Рахуба, патрэбу людзей, якія займалі высокія пасады ў меншай і большай канцылярыях ВКЛ, у грашовых сродках, проста дзіўна, што колькасць стольнікаў, падстоляў і іншых ураднікаў не перакрочыла ўсе магчымыя памеры і не прывяла да дэвальвацыі ўсіх урадаў у Вялікім княстве Літоўскім.

Крыніцы:

1. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 4164, л. 537.
2. Там жа, № 4443, л. 569.
3. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 380, л. 614.
4. Каяловіч. «Кампендыум», лл. 176, 250.

11.13. Дэмбоўскі Пётр (? — 04.07.1672 — 11.05.1685 — ?)

Першыя звесткі пра Пятра Дэмбоўскага (або Дамброўскага) датычацца 23 студзеня 1649 года: згодна з дэкрэтам каралеўскага асэсарскага суда Пётр Дэмбоўскі, пакаёвы дваранін караля, вёў судовы працэс з Адамам з Брусілава Кісялём, ваяводам Кіеўскім (1). Амаль праз сямнаццаць гадоў, 1 снежня 1666 года, Казіміру Дамброўскаму была выдана кантумацыя (дазвол на працяг судавага працэсу) у дачыненні да ваяводзіча Кіеўскага (2). Несумненна, што гэтыя два паведамленні цесна звязаны паміж сабой. Зусім верагодна, што Казімір быў сынам Пятра Дэмбоўскага (Дамброўскага).

У матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага прывілей на ўрад стольніка Менскага Пятру Дэмбоўскаму не захаваўся. Але гэта не значыць, што наданне ўрада стольніка Менскага Пятру Дэмбоўскаму не было: магчыма, што прывілей быў унесены ў іншыя каралеўскія дакументы і захоўваецца там сёння, будучы недаступным для беларускіх даследчыкаў. У той час, калі Андрэй Косакоўскі ўсю першую палову 70-х гадоў XVII стагоддзя працягваў менавіта стольнікам Менскім, у дэкрэце каралеўскага асэсарскага суда ад 4 ліпеня 1672 года пішацца аб атрыманні Пятром Дэмбоўскім, стольнікам Менскім, і яго жонкай Крыстынай Хржанстоўскай, стольнікавай Менскай, у канцылярыі княства адпаведнага ліста аб баніцыі і вываланні на Яраша Казіміра Масальскага за недапушчэнне двараніна скарбовага да выканання спягнання з яго маетнасці Бічэлі сумы ў 4025 польскіх злотых (3). Цікава, што яшчэ 20 ліпеня 1658 года Валерыян Дэмбоўскі вынес з канцылярыі ВКЛ ліст з баніцыяй на таго ж Масальскага, ваяводзіча Берасцейскага (4). З-за гэтых маетнасцяў — Бічэль (або Бічэмль) і Волкавічы, размешчаных у Берасцейскім ваяводстве, — Дэмбоўскаму, стольніку Менскаму, і яго жонцы Крыстыне Хржанстоўскай прыйшлося ўступіць у судовыя спрэчкі з самымі рознымі прэтэндэнтамі на гэтыя маетнасці: 7 мая 1689 года каралеўскі задворны асэсарскі суд вынес баніцыю на пані Ганну Любавіцкую Францыскавую Сапезыную, канюшыну надворную ВКЛ (5), таксама прэтэндаваўшую на гэтую маетнасць.

Сярод матэрыялаў змешчаных у 144 томе Метрыкі да Пятра Дэмбоўскага, стольніка Менскага, мае непасрэднае дачыненне дакумент ад 23 сакавіка 1690 года, дзе Пётр Дэмбоўскі, праўда ўжо памёршы, мянуецца стольнікам Менскім. Гэта цэсія (дазвол) караля Яна III на дзельчы ліст па маетнасцям, належачым Дэмбоўскаму: Кезгалаў у Полацкім і Бічэмль

у Берасцейскім ваяводствах. З дакумента вынікае, што менні Пятра Дэмбоўскага, стольніка Менскага, дзяліліся паміж яго дочкамі: Ганнай Станіслававай Падоскай, войскай Браслаўскай (жыла яшчэ ў 1723 годзе), і Рэгінай Янавай Бучынскай (6). Верагодна, што Пётр Дэмбоўскі, стольнік Менскі, памёр пасля 1685 года, якраз 11 мая гэтага года пазначаны разгляд судовай справы ў каралеўскім асэсарскім судзе, узбуджанай Пятром Дэмбоўскім, стольнікам Менскім і адміністратарам Кобрынскай эканоміі, супраць Ежы Скопа і яго жонкі Марыяны Міцкевічаўны Ежынай Скопавай. Згодна з дэкрэтам Галаўнога Трыбунала на іх маетнасць было прызначана спагнанне вялікай сумы, але Ежы Скопа не дапусціў судовага двараніна да выканання дэкрэта (7).

Наогул, прозвішча Дэмбоўскі (Дамброўскі) не характэрна для Менскага павета. Хутчэй за ўсё, што Дэмбоўскія месціліся і мелі ўладанні ў асноўным у межах Ашмянскага павета. Так, на пачатку 50-х гадоў XVII стагоддзя дэпутатам Галаўнога Трыбунала ад шляхты Ашмянскага павета абіраўся Станіслаў Дэмбоўскі, чэснік Ашмянскі (8). У 1688 годзе Станіслаў Касцюшкевіч, лоўчы Менскі, і пані Альжбета Дэмбоўская Станіславава Касцюшкевічавая, лоўчыня Менская, атрымалі ў заставу маетнасць Дабрынева ад пані Рэіны Тэафіліі Мірскай Казіміравай Клакоцкай, харужыны Менскай (9). У 1689 годзе ў Галаўным Трыбунале Вялікага княства Літоўскага раглядалася справа, узбуджаная Тэадорам Антоніем Ваньковічам, стольнікам і падстарастам судовым Менскім, апекуном нялетніх Глушынскіх, супраць Станіслава Орды, кашталяна Троцкага, яго брата Мікалая і Станіслава Дэмбоўскага, жанатага з пані Ганнай Ардзянкай (10).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 339, л. ?
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 355, л. 14.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 358, л. 145.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 347, л. 59.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 386, л. 31.
6. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 144, л. 12.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 378, л. 38.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 502, л. 332.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 4, л. 842.
10. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 503, л. 370.

11.14. Рудаміна Дусяцкі Ежы (23.05.1679 — ?)

Вядома, што ў 1679 годзе Андрэй Косакоўскі дабіўся атрымання прывілея на падсудкоўства Віленскае. Пасля гэтага ад розных асобаў паступілі прапановы на заняцце ўрада стольніка Менскага. Згодна з матэрыяламі «Метрыкі...», 23 мая 1679 года прывілей на стольнікаўства Менскае атрымаў прадстаўнік роду Рудамінаў Дусяцкіх, Ежы, старасціч Старадубаўскі (1).

Патрэбна заўважыць, што якраз у гэты час у межах Менскага павета жыў яшчэ адзін стольнік ваяводства Менскага — Караль Казімір Уніхоўскі, харужыц Менскі, сын былога Менскага харужага Януша Уніхоўскага. Ежы Рудаміна Дусяцкаму давялося перажыць нямала прыкрых хвілін з гэтай нагоды, бо справа пайшла так, што прыйшлося звярнуцца ў каралеўскі асэсарскі суд, прайсці праз слуханне ў Галаўным трыбунальскім судзе ВКЛ, каб, нарэшце, пазбавіцца ад непажаданага прэтэндэнта на ўрад. Цікава, што на пачатак 1682 года па меншай меры пяць чалавек менавалі сябе стольнікамі Менскімі: Пётр Дэмбоўскі, Аттон Вільгельм Гротуш, Ежы Рудаміна Дусяцкі, Мікалай з Індрана Касцялкоўскі і Караль Казімір Уніхоўскі. Аднак, як нам сёння вядома, судовыя спрэчкі за права трымання ўрада стольнікаўства Менскага ўзгарэліся толькі паміж Рудаміна Дусяцкім і Уніхоўскім.

Род Рудаміна, названы па назову належачых ім добраў Дусяты Дусяцкімі, асабліва моцна ўкараніўся ў межах Браслаўскага павета. Стала звычайнай з’явай, што найбольш уплывовыя ўрады гэтага павета займалі прадстаўнікі Рудаміна Дусяцкіх. У XVI ст. многія з іх пастаянна служылі ў войску і ў званні ротмістраў узначальвалі элітныя харугвы войска ВКЛ. На 1654 год Ян Рудаміна Дусяцкі займаў вельмі ўплывовы ўрад кашталяна Навагародскага, даваўшага магчымасць яго ўладальніку засядаць у сенце Рэчы Паспалітай (2).

Бацькі Ежы Рудаміна Дусяцкага: Пётр, стараста Старадубаўскі, і пані Гальшка Сулістроўская. Пётр Рудаміна Дусяцкі 3 снежня 1665 года, разам са сваімі братамі Крыштофам, маршалкам Браслаўскага павета, і ксяндзом Жыгімонтам, канонікам Віленскім, пробашчам Харышовіцкім і Пякелішскім, нашчадкі памёршага ў 1654 годзе Крыштофа Рудаміны Дусяцкага, ваяводы Менскага, дзялілі спадчынныя маёмнасці (3).

Ежы Рудаміна Дусяцкі менаваўся стольнікам ваяводства Менскага і на 23 сакавіка 1683 года, калі ён паставіў свой подпіс пад дакумен-

там аб продажы Янам Плятэрам дому ў Вільні (4). Пры Радзімінскім Франскевічу, маршалку Галаўнога Трыбунала ВКЛ, падпісваючы дэкрэт трыбунальскі ад 24 мая 1688 года, Ежы Войцэх Рудаміна Дусяцкі, дэпутат ГТЛ ад Ашмянскага павета, таксама мянуе сябе стольнікам Менскім (5).

Згодна з А. Рахубам, Ежы Войцэх Рудаміна Дусяцкі, старасціч Старадубаўскі, стольнік Менскі з 1680 года, на 1690 год трымаў у маетнасці Дукшты Віленскага ваяводства 2 дымы. У гэтай жа маетнасці, што засталася ў спадчыну нашчадкам Пятра Рудаміна Дусяцкага, старасты Старадубаўскага, 3 дымы трымаў Ян Казімір Рудаміна Дусяцкі, пісар земскі Браслаўскі, і адзін дым знаходзіўся ва ўладанні яшчэ аднаго прадстаўніка гэтага дому — пана Тамаша, таксама старасціча Старадубаўскага, стольніка, на 1690 год, Браслаўскага павета (6). Верагодна, што стольнікам ваяводства Менскага Ежы Войцэх Рудаміна Дусяцкі менаваўся да самай сваёй смерці, нягледзячы на тое, што на 1687 год у судах Вялікага княства Літоўскага разглядаліся розныя справы з удзелам яшчэ аднаго стольніка Менскага, на гэты раз Тэадора Антонія Ваньковіча, былога падчашага Пінскага. Аднак іншых судовых спраў з удзелам Ежы Рудаміна Дусяцкага за адстойванне права аднаасобна менавацца стольнікам Менскім нам не давалася сустрэць.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 138, л. 427.
2. «Рээстр падымнага Навагародскага ваяводства...», л. 34.
3. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 132, л. 618.
4. АВАК, т. 20, л. 465.
5. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 504, л. 218.
6. «Рээстр падымнага Віленскага ваяводства...», л. 275.

11.15. Уніхоўскі Казімір Караль (03.06.1679 — 1681 — 29.03.1682)

Як мы ўжо пісалі, Ежы Рудаміна Дусяцкаму прыйшлося вытрымаць цяжкую барацьбу за ўрад стольнікаўства Менскага з Казімірам Каралем Уніхоўскім, харужыцам Менскім. У матэрыялах Метрыкі Вялікага княства (справа 370, л. 478) намі знойдзены дэкрэт асэсарскага суда ад 9 красавіка 1680 года па скарзе Ежы Рудаміна Дусяцкага на Казіміра Караля Уніхоўскага, які, амаль адначасова з Дусяцкім, пасля пераходу Станіслава (так у тэксце, правільна — Андрэй) Косакоўскага на

ўрад падсудкоўства Віленскага, таксама атрымаў прывілей на гэты ж урад. Нешта было не так з гэтым прывілеем у Казіміра Уніхоўскага, бо на паседжанне асэсарскага суда сам дакумент так і не быў прадстаўлены. Уніхоўскаму далі тэрмін для прадстаўлення ў суд арыгінала прывілея. Здаецца, што Уніхоўскі стараўся зацягнуць справу на як мага даўжэйшы час і зусім не збіраўся выконваць паграбаванне суда. Яшчэ адна згадка, якая падмацоўвае гэтае наша меркаванне, аб атрыманні прывілея на ўрад стольнікаўства Менскага Казімірам Каралем Уніхоўскім знойдзена намі ў матэрыялах Менскага гродскага суда пад датай 1681 года. Якраз 10 чэрвеня 1681 года разглядалася справа, узбуджаная пані Пятровай Васілеўскай і Янам Васілеўскім, братам яе мужа, супраць Караля Казіміра Уніхоўскага, былога харужыца Менскага, арганізаваўшага наезд сваіх слуг Стэфана Чуліцкага і Казіміра Троскі на гасподу ў Менску на Замкавай гары ў доме Супрона Плаксіча, якую займаў Пётр Васілеўскі. Пётр Васілеўскі быў захоплены, жорстка збіты, а потым нападаючыя прывязалі яго да каня і яшчэ жывога працягнулі праз увесь горад. Мёртвае цела завезлі ў маетнасць Уніхоўскага Снаксараўскую і там пагаемна ўтапілі ў балоце (1). У матэрыялах гэтай справы Уніхоўскага мянуюць стольнікам Менскім.

Справа, узбуджаная Ежы Рудаміна Дусяцкім, мела вырашэнне толькі 29 сакавіка 1682 года, у гэты дзень у Явараве адбылося паседжанне асэсарскага суда, на якім прывілей Караля Уніхоўскага быў прызнаны правільным, бо быў падпісаны самім каралём. Толькі Караль Уніхоўскі, харужыц Менскі, атрымаў яго 3 чэрвеня 1679 года, а Ежы Рудаміна Дусяцкі яшчэ 23 мая гэтага ж года (2). Зыходзячы з больш позняга тэрміну атрымання прывілея Каралем Уніхоўскім яго правы на ўрад былі скасаваныя. Праўда, Казімір Караль Уніхоўскі не скарыўся. Ён працягваў менавацца стольнікам Менскім і, у дадатак да ўсяго, здолеў атрымаць з каралеўскага асэсарскага суда дазвол на працяг судовага пераследу свайго былога судовага агента, які, нібыта, на судовым працэсе за стольнікаўства Менскае ўступіў у зносіны з Ежы Рудаміна Дусяцкім, стольнікам Менскім, і перадаваў яму розную інфармацыю. Справа за правы на стольнікаўства Менскае скончылася толькі пасля атрымання Уніхоўскім урада харужага Менскага.

Казімір Караль Уніхоўскі — сын Януша Уніхоўскага, харужага Менскага, памёршага да ліпеня 1649 года. У гэтым жа годзе была забіта пані Фларэнцыя Мілеўская Янушавая Уніхоўская, харужына Менская. З абвінавачваннем у адрас забойцаў на судзе асэсарскім выступіў Казімір Уніхоўскі, харужыц Менскі. Усю віну за забойства харужыны

Менскай ён усклаў на мясцовых зямлян Акулічаў: Сямёна, генерала ваяводства Менскага, і яго брата, ксяндза Аляксандра. Непасрэдна забойства Фларэнцыі Мілеўскай Янушавай Уніхоўскай здзейсніў воіт Вяпрацкай маетнасці, некалі, у 1604 годзе, купленай Янушам Уніхоўскім (2). Як нам падаецца, Казімір Уніхоўскі быў сынам Януша Паўлавіча Уніхоўскага і яго першай жонкі Рэіны Бяняшаўны Чаркоўскай (3). Меў брата Рэміяна, на 1661 год суддзю земскага Браслаўскага павета (4), і сястру Сузану (у шлюбе за Аляксандрам Рафалам Шалухам) (5).

На 1662 год быў у шлюбе з пані Канстанцыяй Корсакаўнай, маршалкоўнай Мозырскай. Для яе гэта быў другі шлюб: у першым шлюбе яна была за Тамашом Косакоўскім, кашталянам Віцебскім. Пані Канстанцыя Корсакаўна Казіміравая Уніхоўская жыла яшчэ ў 1677 годзе (7). Ад шлюбу з Канстанцыяй Корсакаўнай засталіся сыны: Януш, Аляксандр, Феліцыян і Казімір (8). Ад свайго пасынка Андрэя Косакоўскага Казімір Караль Уніхоўскі доўгі час трымаў у заставе маетнасць Лукавец. Будучы сапраўдным шляхцічам, ніякага ўдзелу ў кіраванні застаўнай маетнасцю не прымаў, даверыўшы гэтую справу арандатарам. У выніку атрымаў тое, што і патрэбна было чакаць, — поўнае спусташэнне сваёй маетнасці: 9 кастрычніка 1671 года, у Галаўным Трыбунале Вялікага княства Літоўскага слухалася справа Караля Казіміра Уніхоўскага, харужыца Менскага, да былога арандатара Лукавецкага Голуба, які ў сваіх інтарэсах і ўчыніў гэтае спусташэнне (9).

Каля 1685 года атрымаў урад харужага Менскага, які і трымаў да сваёй смерці ў пачатку 90-х гадоў XVII стагоддзя.

Род Уніхоўскіх паходзіў з зямлян Северскай зямлі. Пасля адыходу гэтай тэрыторыі да Масквы, Уніхоўскія не пажадалі заставацца з новымі ўладарамі і выехалі ў межы Вялікага княства Літоўскага. Найбольшае распаўсюджванне Уніхоўскія мелі ў межах Навагародскага ваяводства. Па найменні сяла Уніхова, што ў межах ваяводства, атрымаў род сваё прозвішча. У Менскім ваяводстве Уніхоўскія з'явіліся ў пачатку XVI стагоддзя, з набыццём Янушам Уніхоўскім у Мікалая Янавіча Глябовіча, старасты Анікшчянскага, і іншых сумежных уладальнікаў земляў, што склалі вялікую маетнасць Вяпраты.

Многія прадстаўнікі гэтага роду дасягалі высокіх пасадаў у сістэме кіравання княствам. Так, Крыштоф Казімір Уніхоўскі, да 1649 года быў сакратаром караля, а пасля і інстыгатарам ВКЛ. Яшчэ адзін з Уніхоўскіх, Крыштоф, пасля заняцця тэрыторыі беларускіх земляў мас-

коўскімі войскамі разам з усёй праваслаўнай шляхтай перайшоў на бок заваёўніка і нават быў абраны, незадоўга да сваёй смерці, харужым Менскага ваяводства. У ліпені 1656 года Крыштоф Уніхоўскі, харужы Менскі, пісаў цару Аляксею Міхайлавічу: «от твоих, государёвых, неприятелей, от польских и от литовских людей слышечи всякое слово твоему государёву воеводе в Минске сказываю...» (10).

Багуслаў Аляксандр Уніхоўскі, сын Гіероніма і Ганны Пяшацкай Уніхоўскіх, нарадзіўшыся ў 1640 годзе, на працягу значнага часу займаў урад пісара земскага Навагародскага ваяводства і карыстаўся вялікім аўтарытэтам у мясцовай шляхты. Неаднаразова, супраць волі ваяводскай адміністрацыі, праводзіў зборы шляхты, аб'яўляючы іх павятовымі соймамі і дабіваючы прыняцця патрэбных сабе рашэнняў. У канцы жыцця атрымаў прывілей на ваяводства Троцкае (11), а не на Навагародскае, як сцвярджае А. Рахуба (12).

Важкі след у гісторыі ваяводства пакінулі і такія дзеячы з роду Уніхоўскіх, як Аляксандр Юзэф Уніхоўскі, суддзя земскі Менскі, атрымаўшы ў свой час прывілей на староства судовае Менскае, але па нейкіх прычынах так і не заняўшы гэты ўрад, у канцы жыцця кашталян Жамаіцкі, Казімір Караль Уніхоўскі, пісар земскі Менскі, і, нарэшце, Францыск Уніхоўскі, суддзя земскі Менскі, займаўшы гэты ўрад у апошні перыяд існавання Вялікага княства Літоўскага. Аповед пра гэтых палітыкаў будзе змешчаны ў адпаведных раздзелах нашага даведніка.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 1399.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, лл. 452—455.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, лл. 452—455.
4. «Собрание древних актов и грамот городов: Вильны, Ковно, Трок...», № 130.
5. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 34, л. 966.
6. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 16, л. 426.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 965.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 369, л. 707.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 647.
10. «Б.А.», т. 3, л. 193, № 129.
11. Незабытоўскі, лл. 303, 373.
12. «Рэестр подымнага Навагародскага ваяводства...», л. 113.

11.16. Касцялкоўскі Мікалай Казімір з Індрана (03.10.1681 — 27.07.1686 — ?)

Як паведамляе А. Рахуба, Мікалай Казімір Касцялкоўскі атрымаў прывілей, або, як ён піша, «быў авансаваны» на стольнікаўства Менскае па прывілеі ад 3 кастрычніка 1681 года (1). Бацька Мікалая Касцялкоўскага, стольніка Менскага, таксама Мікалай, нарадзіўся ў 1584 годзе. Ад шлюбу з Ганнай Расахацкай акрамя Мікалая меў яшчэ аднаго сына Яна, займаўшага па чарзе ўрады: скарбніка Смаленскага, пісара гродскага і земскага Вількамірскага, а потым і харужага гэтага ж павета (2). Яшчэ адзін Ян Касцялкоўскі, сын Габрыела, у 1624 — 1625 гады займаў пасаду пісара земскага Браслаўскага павета. Вядома, што ўступіў у шлюб з пані Ганнай Стэцковічаўнай (3).

Мікалай з Індрана Касцялкоўскі, стольнік Менскі, меў маёнтакі, або, як тады пісалі, «сталую аселасць», у межах Вількамірскага павета. І зразумела, што ўсе папярэднія ўрады атрымліваў у гэтым жа павеце. На 1668 — 1679 гады займаў урад канюшага, а ў перыяд 1678 — 1681 гадоў урад падчашага гэтага ж павета. Быў абраны дэпутатам Галаўнога Трыбунала ад Вількамірскага павета на 1686 год. Пры маршалкоўстве Тэафіла Алендзскага, падкаморыя Ваўкавыскага, падпісаў 27 ліпеня гэтага года дэкрэт Трыбунала па справе Яна Плаза Хадакоўскага са Станіславам і Аляксандрам Ямантамі, мянуючы сябе стольнікам Менскім (4). Жанаты з пані Кацярынай Ефрузынай Даніелаўнай Нагурчанкай. Памёр, згодна з даследаваннямі А. Рахубы, у 1699 годзе. З яго нашчадкаў вядома імя яго сына Міхала Касцялкоўскага, быўшага ў шлюбе з Зосыяй Явойшаўнай. Як паведамляе А. Рахуба, Міхал Касцялкоўскі, стольнікавіч Менскі, займаў па чарзе ўрады: канюшага на 30 лютага 1685 года і падчашага Вількамірскага павета на 23 красавіка 1700 года і да 26 лютага 1726 года. Памёр Міхал Касцялкоўскі 11 ліпеня 1727 года (5).

Прадстаўнікі гэтага роду займалі ўрады ў асноўным у Вількамірскім павеце. Сярод іх былі канюшыя, падчашыя, стражнікі, стольнікі і харужыя павета. Асабліва можна выдзяліць Францыска, Мікалая і Ігнацы Касцялкоўскіх, займаўшых з 1764 года і па 1793 год урады маршалкаў Вількамірскага павета (6).

Крыніцы:

1. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», №, 3379, л. 450.
2. Там жа, №№ 2983, 3325, 3354. лл., адпаведна, 408, 444, 447.

3. НГАБ. Ф 1747, воп. 1, с. 5, л. 159
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 386, л. 66.
5. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», №№ 3131, 3379. лл., адпаведна, 423, 450.
6. Там жа, л. 675.

11.17. Васілеўскі Казімір Хвалібог (? — ?)

З дэкрэта каралеўскага асэсарскага суда ад 15 чэрвеня 1694 года вядома, што пані Ганна Пажарыская, лаўчынчанка Менская Казіміравая Хвалібогавая Васілеўская, стольнікавая Менская, атрымала вечную баніцыю на пана Крыштофа Камароўскага, кухмістра ВКЛ (1). Справа пачалася з-за няслушных (г. зн. нязгодных з правам) прэтэнзій пана кухмістра на права ўладання маетнасцю Дольцы ў Полацкім ваяводстве. Гэтая маетнасць была набыта Казімірам Васілеўскім у Аляксандра і Пятра Няміраў, але, верагодна, на ёй ляжалі нявернутыя пазыкі, і зразумела, што Крыштоф Камароўскі стараўся вярнуць хоць частку з іх. Пан Крыштоф Камароўскі павёў сябе як сапраўдны шляхціч таго часу, паспрабаваў сілай устанавіць справядлівасць, як сказана ў дакуменце, «учыніў экспульсію», і відаць, што беспаспяхова. На час суда Казімір Хвалібог Васілеўскі ўжо не жыў, і судовую справу вяла яго жонка. Існуе верагоднасць таго, што ў гэтым выпадку была дапушчана звычайная пісарская памылка і замест стольніка Віцебскага ваяводства, якім Казімір Васілеўскі хутчэй за ўсё і быў, у канцылярыі княства яго запісалі стольнікам Менскага ваяводства. У падтрымку гэтага сцвярджэння можна прывесці довад, што Васілеўскія здаўна мелі асэласць у межах Віцебскага ваяводства і трымалі толькі ўрады гэтага ваяводства. З матэрыялаў асэсарскага суда вынікае, што Казімір Васілеўскі мог атрымаць свой урад стольніка Віцебскага пасля 1671 года. У гэтым годзе ён судзіўся за захоп 3-х сваіх падданых з панам Янам Вільбутовічам Паплонскім і нідзе не менаваў сябе ўраднікам Менскага або Віцебскага ваяводстваў (2). Магчыма, што яго сынам быў Міхал Васілеўскі, палкоўнік войскаў Літоўскіх, падчашы Віцебскі, які з 1711 года і па 1725 год трымаў Гаенскае староства, размешчанае ў межах Менскага ваяводства.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 394, л. 69.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 363, л. 37.

11.18. Гротуш Аттон Вільгельм (? — 28.03.1682 — 29.04.1683 — ?)

У матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага нам сустрэлася толькі некалькі згадак пра Аттона Гротуша, стольніка ваяводства Менскага, хаця сам Гротуш, як і яго крэўныя асобы, даволі вядомыя на палітычным небасхіле княства. Першы раз сутракаецца прозвішча Гротуша ў спісах «заціжных» (наёмных) харугваў Багуслава Радзівіла, ставіўшых адпор казацкім палкам Багодана Хмяльніцкага і войскам Маскоўскага княства, уварваўшымся ў 1654 — 1656 гадах у межы княства.

Нашчадкі наёмнікаў, верна служыўшых ВКЛ, знайшлі сваю новую радзіму на Літве і стала аселя ў яе паветах і ваяводствах. З матэрыялаў Пінскага гродскага суда вядома, што на 1660 год адзін з Гротушаў быў кашталінам Кіеўскага ваяводства (1).

Першая справа, датычная Аттона Гротуша, стольніка Менскага, і яго блізкіх крэўных — Яна Рэйнгольда Гротуша, падчашага Інфлянцкага, Теафіла Гротуша, Вільгельма Гротуша, цівуна Ужвенскага і Аляксандра Фрыдрыха Гротуша распачалася даўно. Гротушы атрымалі 15 сакавіка 1681 года дэкрэт Галаўнога Трыбунала аб спагнанні грашовых сум з Самуэла Багодана Юшкевіча, падчашага Ковенскага, і з каралеўскім дваранінам паспрабавалі спагнаць іх з маетнасці Юшкевіча, размешчанай у Упіцкім павеце. Юшкевіч, згодна з практыкаў таго часу, разумеючы, чым скончыліся аналагічныя спагнанні з іншых маетнасцяў, не дапусціў двараніна да выканання яго абавязкаў. Не губляючы дарэмна часу, сабраўшы неабходную суму грошай на ўлагоджванне апетытаў канцылярыстаў, Самуэл Юшкевіч пачаў дабівацца адтэрміноўкі выканання судовага дэкрэта. Час Самуэл Юшкевіч не траціў дарма, і Гротушы пачалі разумець, што яны так і не ўбачаць ні сваіх грошай, ні кампенсацыі за панесеныя выдаткі. Тады 6 чэрвеня гэтага ж года Гротушы, прыцягнуўшы да ўдзелу ў сапраўднай ваеннай экспедыцыі і Фрыдрыха Шрэдэра з яго вайскавай харугвай, напалі на маетнасць Юшкевіча і самі арганізавалі спагнанне ўсіх грашовых сум, вызначаных дэкрэтам ГТЛ. Зразумела, што маетнасць была вынішчана дашчэнту. За аказанае супраціўленне былі забіты ўраднікі Юшкевіча: Войцэх Мінкевіч і Крыштоф Кунцэвіч, а Міхалеўскага ўтапілі. Былі забітыя і сярод падданных, але пра іх справа ў судзе не ішла. На ўсіх Гротушаў была ўскладзена баніцыя і вызначана для ўплаты Юшкевічу значная сума грошай (2).

Патрэбна прызнаць, што Аттон Гротуш не заўсёды менаваўся

стольнікам Менскім: у судовых справах, што разглядаліся ў каралеўскім асэсарскім судзе на працягу першай паловы 1682 года, ён выступае без пазначэння якога-небудзь урада (3).

Другая судовая справа распачалася даўно і, відаць, вялася з пераменным поспехам. Агтон Гротуш выставіў да пана Яна Даўгялы Агінца патрабаванне аб вяртанні сумы ў 530 польскіх злотых. Па рашэнні ГТЛ у маетнасць Агінца Пукняны, размешчаную ў межах Упіцкага павета, з адпаведным лістом аб баніцыі на гаспадара маетнасці і рашэннем аб правядзенні адправы (спагнанні пазыкі з судовымі накладамі) у Пукняны быў накіраваны каралеўскі дваранін. Як гэта было заведзена здаўна, ведаючы, якім чынам праводзіцца адправа, Ян Агінец не дапусціў гаспадарскага двараніна да правядзення адправы, за што атрымаў ад Галаўнога Трыбунала дэкрэт аб вечным вываланні (выгнанні) за межы краіны. Агтон Гротуш, стольнік Менскі, не супакоіўся на дасягнутым і падаў чарговую скаргу на дзеянні Агінца на разгляд у асэсарскі задворны суд. Якраз 29 красавіка 1683 года і праходзіла слуханне скаргі пакрыўджанага стольніка Менскага ваяводства (4).

1 сакавіка 1691 года ў Галаўным Трыбунале ВКЛ, на яго Віленскай кадээнцыі (сесіі), разглядалася справа, узбуджаная Юр'ем Гротушам, падстоліем Смаленскім, супраць Фердынанда Рора, стольніка Троцкага (5).

Род Гротушаў не перасекся ў Літве. Гэтае прозвішча сустракаецца ў актавых дакументах судаў Вялікага княства Літоўскага і ў XVIII стагоддзі.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1733, воп. 1, с. 1, л. 75
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 373, л. 33.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 385, лл. 146, 237.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 375, л. 740.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 394, л. 1305.

11.19. Выгоўскі Ян (11.15.1690 — ?)

Яну Выгоўскаму, таварышу гусарскай роты Радзівіла, падканцлера Вялікага княства Літоўскага, прывілей на ўрад стольніка Менскага быў падпісаны 11 лістапада 1690 года (1). На гэты час па крайняй меры ўжо тры гады як гэты ўрад знаходзіўся ў трыманні Ваньковіча, падстарасты судавага Менскага. Аднак у прывілеі на ўрад пазначана, што ўрад надаецца Яну Выгоўскаму з нагоды пераходу Тэадора Антонія Вань-

ковіча з урада падстарасты на ўрад войскага Менскага. Вядома, што Тэадор Антоні Ваньковіч так і памёр праз 26 гадоў, застаючыся падстарастам судовым. Што ж тычыцца ўрада войскага Менскага, то яго, згодна з паведамленнем Адляніцкага Пачобута, яшчэ з 1680 года займаў Уладзіслаў Ваньковіч (2). Па прычыне таго, што ўрады надаваліся пажыццёва або да атрымання іншага, больш высокага ўрада, то і трымаў гэты ўрад Уладзіслаў Ваньковіч да самай сваёй смерці, якая і наступіла пасля 1693 года (3). Так што яшчэ прыйдзецца даследчыкам разбірацца і з гэтай таямніцай, бо, як вядома, дыму без агню не бывае, без усялякай прычыны гэты прывілей у акты Метрыкі не мог быць упісаны.

Што ж датычыцца Яна Выгоўскага, то ён, як сказана ў прывілеі, удзельнічаў «у розных экспедыцыях і за захаванне маестату нашага і ўсёй Рэчы Паспалітай добраў сваіх і крыві сваёй не шкадаваў» і, зразумела, меў усе правы на гэты ганаровы ўрад і не застаўся потым, калі не спраўдзіліся яго надзеі на атрыманне ўрада стольніка Менскага, без высокага адзначэння за свае вайсковыя заслугі. Вядома, што родам з Віленшчыны паходзіў гетман запарожскі Іван Выгоўскі. У 1665 годзе яшчэ аднаму Выгоўскаму, Стэфану, была нададзена ад каралеўскага асэсарскага суда сублевацыя (адгэрміноўка на ўступленне ў сілу) на баніцыю ад Мікалая Арахоўскага і Зосі Ліпніцкай, якая была атрымана Арахоўскімі з-за невяртання Стэфанам Выгоўскім пазыкі ў 8700 коп грошай літоўскіх, узятай яшчэ ў 1655 годзе (4). Нельга выкінуць з гісторыі Менскага ваяводства і Выгоўскага Даніеля, які ў 1713 годзе атрымаў прывілей на Менскую кашталіню і апісанне жыцця якога будзе прыведзена ў асобным раздзеле.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 146, л. 218.
2. Paczobot Odlanicki Jan, «Pamiętniki Jana Władysława». Warszawa, 1877, л. 151.
3. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 147, л. 70.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 348, л. 76.

11.20. Ваньковіч Тэадор Антоні (да 1690 — 15.07.1716)

Як мы паказвалі раней, захаванасць дакументаў Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, як і іншых дакументаў, датычных 2-й паловы XVII

стагоддзя, не з'яўляецца вельмі высокай: шмат дакументаў было знішчана ў выніку ваенных дзеянняў, характэрных для гэтага перыяда, а шмат што проста згарэла ў полымі пажараў, звычайнай з'явы як для Вільні, так і для іншых гарадоў княства. Так, у выніку вялікага пажару, ахапіўшага Менск у пачатку 70-х гадоў XVIII стагоддзя, былі знішчаны дакументы за значны час не толькі земскага і гродскага Менскіх судоў, але і дакументы Галаўнога Трыбунала Менскай кадэнцыі, падкаморскіх судоў і шмат чаго яшчэ, чаго так бракуе сёння даследчыкам мінулага. Таму і каралеўскага прывілея на наданне Тэадору Антонію Ваньковічу ўрада стольніка Менскага нам ужо не давядзецца адшукаць. Дату атрымання прывілея можна ўстанавіць толькі ўскосна і вельмі прыблізна.

Тэадор Антоні Ваньковіч, яшчэ ў 1671 і 1676 годзе, пад дакументамі падпісваўся як падчасы Пінскага павета (1). На жаль, і дакумента аб наданні Тэадору Ваньковічу гэтага ўрада нам не давёлося знайсці. Верагодна, што да 1679 года адмовіўся ад гэтага ўрада на карысць Станіслава Валадковіча, зямлініна Ковенскага павета. Недзе да кастрычніка 1687 года атрымаў прывілей на стольнікаўства Менскае. Падвярджэннем гэтага можа служыць дакумент аб судовай справе, узбуджанай Геранімам Набароўскім, войскім Мозырскім, аб правах уласнасці на маетнасць Пярэжыры, унесены ў акты Менскага гродскага суда пад датай 4 кастрычніка 1687 года. У гэтым дакуменце Тэадор Антоні Ваньковіч мянуецца стольнікам Менскім.

Для разумення становішча спраў, характэрнага для Вялікага княства Літоўскага ў другой палове XVII стагоддзя, нялішнім будзе прывесці тлумачэнне даверанай асобы Ваньковіча, прадстаўляўшай яго інтарэсы ў судзе. Міхал Аколаў адмаўляўся выехаць у Навагародак для ўдзелу ў паседжанні Галаўнога Трыбунала ВКЛ, апраўдваючыся існаваннем пагрозы для яго жыцця з боку самога Гераніма Набароўскага. Як тады пісалі, ніводзін чалавек не можа з'явіцца ў суд без рызыкі для свайго жыцця (2). Справа, аднак, на гэтым не скончылася, але для Ваньковіча мела шчаслівае завяршэнне. У наступным 1688 годзе, засядаўшы ў Гародні, каралеўскі асэсарскі суд усё-такі выдаў 24 сакавіка Тэадору Ваньковічу, стольніку Менскаму, кантумацыю (дазвол на працягванне судовага пераследу) на Гераніма, войскага, і Даніеля, скарбніка Мозырскага з Набарова Набароўскіх.

Улічваючы, што асноўныя даты жыцця Тэадора Антоні Ваньковіча, стольніка і падстарасты судовага Менскага, будуць прыведзены ў раздзеле «Падстарасты судовыя гродскія Менскага ваяводства», мы аб-

мяжэцца толькі апісаннем асноўных этапаў жыцця гэтага выбітнага дзеяча Менскага ваяводства.

У раздзеле, датычным Яна Выгоўскага, мы ўжо казалі аб незразумелай фармулёўцы, дапушчанай у прывілеі Выгоўскаму на ўрад стольніка Менскага, дзе пісалася аб пераходзе Тэадора Антонія Ваньковіча на ўрад войскага Менскага. Магчыма такі пераход і планаваўся Тэадорам Ваньковічам, але не быў здзейснены з-за смерці ў 1689 годзе Тэадора Валадковіча, пісара земскага Менскага, некалі, пасля смерці Адама Ваньковіча ў 1636 годзе, перахапіўшага з рук Ваньковічаў урад войскага Менскага. На ўрад пісара земскага Менскага яшчэ з пачатку 60-х гадоў прэтэндаваў Марцін Казімір Валадковіч, гараднічы і падстараста судовы Менскі. Верагодна, адбылася, па папярэдняй дамоўленасці, перадача ўрада падстарасты Тэадору Антонію Ваньковічу, урад жа гараднічага Менскага, таксама як і ўрад падстарасты, несумяшчальны з выкананнем абавязкаў пісара земскага Менскага, быў нададзены старэйшаму сыну Марціна Казіміра Валадковіча Стэфану, будучаму падсудку Менскаму (3).

Апошняе ўпамінанне ў гродскіх судовых кнігах Менскага ваяводства аб выкананні абавязкаў падстарасты судавага Марцінам Казімірам Валадковічам адносіцца да 5 сакавіка 1689 года (4), а ўжо 5 чэрвеня гэтага ж года першае, вядомае нам, паседжанне гродскага суда правёў Тэадор Антоні Ваньковіч, стольнік Менскі (5).

На працягу свайго жыцця Тэадор Антоні Ваньковіч двойчы адхіляўся ад выканання абавязкаў па кіраванні справамі гродскага суда: першы раз гэта адбылося ў 1706 годзе, калі ў Менскім ваяводстве, дарэчы, як і ў некаторых іншых ваяводствах і паветах ВКЛ, замест гродскага суда была ўведзена сурагаторыя гродская. Верагодна, гэта было звязана з шырокім распаўсюджваннем злоўжыванняў судовых ураднікаў. Правы сурагатора гродскага Менскага былі прадстаўлены Уладзіславу Францыску з Белага Краева Краеўскаму, палкоўніку і судзіі войскаў ВКЛ. Сурагаторыя працягвала дзейнічаць у Менскім ваяводстве аж да самай смерці Уладзіслава Краеўскага ў 1708 годзе. Толькі пасля смерці Уладзіслава Францыска Краеўскага Тэадор Ваньковіч змог ізноў прыступіць да выканання сваіх абавязкаў (6). Яшчэ раз быў адхілены Тэадор Ваньковіч ад выканання сваіх абавязкаў пажыццёвага судавага падстарасты і судзіі гродскага Менскага ў чэрвені 1709 года, калі Крыштоф Станіслаў на Бахштах Завіша, стараста судовы Менскі, прызначыў на гэтую пасаду Андрэя Бенедыкта Карніцкага, лоўчага, на той час, Менскага ваяводства (7). Тэадору Антонію Ваньковічу прыйшлося прыкласці нямала сіл, каб

вярнуць у свае рукі ўрад падстарасты судовага Менскага і, урэшце, Андрэю Бенедыкту Карніцкаму прыйшлося адступіцца ад прывабнага месца і яшчэ амаль семь гадоў чакаць, пакуль урад падстарасты судовага Менскага не стане вольным.

Як сцвярджаюць услед за Юзэфам Вольфам аўтары артыкула ў «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі», Тэадор Антоні Ваньковіч незадоўга да смерці атрымаў прывілей на ўрад кашталяна Менскага (8). На нашу думку, атрыманне прывілея на ўрад кашталяна Менскага было магчымым у 1709—1713 гадах, бо пазней, з 13 лютага 1713 года, каралеўскі прывілей на гэты ўрад атрымаў Даніел Выгоўскі (9), які трымаў гэты ўрад аж да сваёй смерці. Справа была ў тым, што пасля смерці ў канцы 1709 года Міхала Шчукі, кашталяна Менскага, справа з пошукамі новай кандыдатуры на гэты ўрад ішла даволі туга. Вакантны ўрад прапаноўваўся па чарзе Шымону Друцкаму Любецкаму і Яну Фрэдэрыку Сапегу, але абодва адмовіліся ад урада. Вось тады, магчыма, была звернута ўвага на фінансавыя магчымасці і жаданне Тэадора Антоні Ваньковіча на атрыманне гэтага ўрада. Быў яшчэ адзін спрыяльны для Тэадора Ваньковіча момант, ужо пасля атрымання Даніелем Выгоўскім Менскай кашталянні: у 1713 годзе Выгоўскаму прапанавалі дворнае падскарбства, аднак справа не заладзілася па нейкіх прычынах, і Даніел Выгоўскі адмовіўся ад прапанаванага яму ўрада дворнага падскарбія ВКЛ. Такім чынам, калі і былі намеры ў Тэадора Ваньковіча заняць урад кашталяна Менскага, то пасля адмовы Выгоўскага ад павышэння ўсялякія размовы аб прэтэнзіях Тэадора Ваньковіча на Менскую кашталянню павінны былі спыніцца самі сабой. Магчымасць прапановы ад Аўгуста II Тэадору Ваньковічу, якраз у 1709 годзе абранаму дэпутатам у склад ГТЛ ад Менскага ваяводства, падцвярджае і Юзэф Вольф (10). Пазней, з-за хваробы Тэадора Ваньковіча, усе думкі аб новым урадзе страцілі сэнс. Да таго ж у матэрыялах Метрыкі намі не знойдзены прывілей Тэадору Антонію Ваньковічу на ўрад кашталяна Менскага. Сам жа Тэадор Антоні Ваньковіч ніколі не менаваў сябе кашталянам Менскім, і нават апошнія судовыя яго справы, якія ён веў перад сваёй хваробай, былі падпісаны ім як стольнікам Менскім.

Быў жанаты некалькі разоў, першы раз, у пачатку 1672 года, уступіў у шлюб з Ганнай Войшнараўнай (11), унучкай Мікалая Дамініка Булгака, падсудка Менскага, якая толькі што разышлася з сваім мужам Станіславам Свірскім, падсудкам Менскім. Развод мог мець месца ў першай палове 1671 года, бо ўжо на 4 чэрвеня гэтага года Станіслаў Свірскі падпісваўся ў якасці суддзі земскага Менскага, атрымаўшы гэты ўрад

пасля смерці былога суддзі — Яна Валадковіча (12). Ганна Войшнараўна памёрла да 1711 года, і стольнік і падстараста судовы Менскі ўступае ў новы шлюб з Феліцыянай Эйдонаўнай, у першым шлюбе Быкавай (13).

Вядома, што меў некалькі дачок, дзве з якіх, Зося і Гелена, былі ў шлюбе, адпаведна за Францыскам Валадковічам, войскім Менскім, і Янам на Рдултове Рдултоўскім, на той час скарбнікам Менскім. Яшчэ дзве дачкі ўступілі ў Менскі жаночы кляштар святога Бенедыкта, дзе адна з іх, Францыска, займала некаторы час пасаду старэйшай гэтага кляштару (14).

Памёр Тэадор Антоні Ваньковіч, стольнік і падстараста Менскі, стараста Падусвяцкі і Рушаўскі, 15 ліпеня 1716 года пасля доўгай хваробы. Апошні запіс судовай справы, разгледжанай з удзелам Тэадора Ваньковіча, зроблены 8 лістапада 1715 года (15), а першы разгляд судовай справы, праведзены новым падстарастам Менскім Андрэем Бенедыктам Карніцкім, лоўчым Менскім, пазначаны 5 жніўнем 1716 года (16).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 457, л. 29.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 36, л. 251.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 520, л. 31.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 36, л. 315.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 36, л. 325.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 37, л. 898; с. 4, л. 773; с. 5, лл. 309, 679.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 6, л. 361.
8. Э.Г.Б., т. 2, л. 219.
9. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 157, л. 30.
10. Вольф Юзэф. «Сенатары і дыгнітары ВКЛ...», лл. 111—113.
11. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 750.
12. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 567.
13. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 7, л. 632.
14. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 51, лл. 277—278.
15. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 52, л. 706.
16. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 38, л. 801.

11.21. Паплонскі Ян Пётр Вільбутовіч

(? — 1711 — ?)

Адзіны вядомы нам дакумент, датычны атрымання Янам Паплонскім урада стольніка Менскага, быў унесены ў гродскія акты Мен-

скага ваяводства ў лістападзе 1711 года (1). Існуе высокая верагоднасць, што атрыманне Паплонскім урада стольніка Менскага было звязана з намерамі Тэадора Ваньковіча атрымаць прывілей на кашталіюню Менскую.

Ян Вільбутовіч Паплонскі, зямлянін ваяводства Віцебскага, як вынікае з дакументаў Метрыкі, асоба добра вядомая тагачасным жыхарам Віцебшчыны. Меў характар вельмі ваяўнічы і, хаця вайна ў межах краіны не вялася, паводзіў сябе з суседзямі, як на вайне. Адносіны з суседзямі настолькі былі папсаваныя, што на яго неаднойчы выносіліся дэкрэты Галаўным Трыбуналам аб баніцыі і выгнанні за межы краіны. Патрэбна прызнаць, што ў вышэйшых колах у Яна Паплонскага была даволі моцная падтрымка, і, напэўна з гэтай прычыны, усе яго набегі, захоп падданых і маёмасці суседзяў зыходзілі яму з рук, а ў канцы жыцця дазволілі атрымаць урад стольніка Менскага. Так, 12 сакавіка 1671 года Казімір Васілеўскі атрымаў «па дэкрэту судоў гродскіх і земскіх ваяводства Віцебскага і з ліста дэкрэта Галаўнога Трыбунала» рашэнне аб чарговай баніцыі на Яна Паплонскага і яго жонку за перахоп на дарозе і ператрымліванне 3-х падданых Васілеўскага з Масквы, запісаных у земстве (2). Праз чатыры гады Ян Рымвід, чэснік Мозырска, атрымаў баніцыю на Яна Паплонскага за недапушчэнне двараніна скарбовага ў маетнасць Паплонскага для спагнання пазыкі, склаўшай, з рознымі судовымі налічэннямі, суму ў 6680 польскіх злотых (3). На 3 жніўня 1685 года Пятру Яну Паплонскаму даецца сублевацыя (адтэрміноўка) ад выканання быніцыі, вынесенай па патрабаванні пані Янавай Каралёвай Абрынскай і яе сына Хрызастома Абрынскага, падкаморыя Парнаўскага (4). Верагодна яго ўчынкі былі такога кшталту, што Тамаш Герасімавіч Старасельскі ў 1695 годзе дабіўся інфаміі на Яна Вільбутовіча Паплонскага і яго дзяцей. Як пісалася ў адным з дакументаў, «цяпер на чарзе арышт і сказанне Паплонскага на горла». Суды па скаргах Старасельскага пачаліся яшчэ ў 1667 годзе, і кожны раз, калі справа даходзіла да прыняцця рашэнняў аб пакаранні Паплонскага, у справу ўмешваліся ваяводы Віцебскія і бралі яго пад сваю абарону. У сваім лісце да ваяводы Віцебскага Андрэя Казіміра Крыспіна Кіршэнштайна Ян Паплонскі, выступаючы супраць інфаміі Старасельскага, піша, што ў 1677 годзе Храпавіцкі, ваявода Віцебскі, аказваў яму дапамогу, у 1685 годзе, пры вынясенні баніцыі, яму выдаваўся каралеўскі глейт (адтэрміноўка выканання судовых дэкрэтаў на 6 месяцаў), у 1693 годзе, у чарговы раз, выратаванне Паплонскаму прынес Пацей, ваявода Віцебскі (5).

Ян Вільбутовіч Паплонскі быў жанаты на Гелене Ардынцоўне, якая памёрла да 1685 года. Вядома, што меў сына Андрэя і некалькі дачок. Як стала вядома з матэрыялаў Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, адзін з яго нашчадкаў, а менавіта Адам Вільбутовіч Паплонскі, палкоўнік Лідскага павета, быў абраны ў 1780 годзе дэпутатам Галаўнога Трыбунала на Рускую кадэнцыю ад шляхты Слонімскага павета (6).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 6, л. 886.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 363, л. 37.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 359, л. 116.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 456, л. 117.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 145, л. 9.
6. «Дэпутаты Галаўнога Трыбунала ВКЛ (1697—1794 гг.)...», л. 347.

11.22. Валадковіч Дамінік Алойзы (21.11.1716 — 11 жніўня 1731)

Пасля смерці Тэадора Антонія Ваньковіча, стольніка і падстарасты судовага Менскага, 21 лістапада 1716 года, у кнігу № 155 Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, быў унесены каралеўскі прывілей на стольнікаўства Менскае былому падстолю гэтага ж ваяводства Дамініку Алойзы Валадковічу (1), сыну Марціна Казіміра Валадковіча, пісара земскага Менскага, і Гелены з Кастравіцкіх Марцінавай Казіміравай Валадковічавай, пісаравай земскай Менскай.

Дамінік Валадковіч, згодна з Тэадорам Жыхлінскім, меў шэсць братоў: Стэфана, падсудка, Францыска, войскага і палкоўніка ваяводства Менскага, Андрэя, каноніка Віленскай кафедры і пробашча капліцы пры гэтай кафедры, на якую запісаў свае маетнасці Корвін і Лабуноў, Якава, уступіўшага ў закон іезуітаў і кіраваўшага іх Полацкай і Менскай калегіямі, Пятра, падчашага Мельніцкага, і, нарэшце, Яна, які, будучы невылечна хворым, знаходзіўся ў пастаяннай апецы сваіх старэйшых братоў. Былі яшчэ і дзве сястры — Тэкля і Клара, уступіўшыя ў закон святога Базыля (2). Вядома, што Тэкля значны час была старэйшай Менскага жаночага базыліянскага кляштара.

Першы ў сваім жыцці высокі ўрад падстоля Менскага ваяводства Дамінік Валадковіч атрымаў у 1697 годзе праз некалькі гадоў пасля смерці былога падстоля Яна Кенсоўскага (3). Наступны, больш высокі ўрад стольніка Менскага Дамініку Валадковічу прыйшлося чакаць

амаль дваццаць гадоў, пакуль не памёр Тэадор Антоні Ваньковіч.

На працягу амаль 20 гадоў Дамінік Валадковіч знаходзіўся ў вельмі непрыязных адносінах з прадстаўнікамі дому Прэрадоўскіх, і асабліва з Міхалам, канонікам Віленскім, Мікалаем, канюшым Смаленскім, і Браніславам Прэрадоўскімі. Патрэбна прызнаць, што гэтыя ж адносіны да Прэрадоўскіх былі характэрны і для іншых прадстаўнікоў сям'і Валадковічаў — Міхала, старасты Гаенскага, яго бацькі Францыска, войскага Менскага, Лявона Паўла Валадковіча, былога стольніка, а потым і войскага Менскага, а таксама і іх крэўных. Паміж прадстаўнікамі гэтых фамілій, як тады называлі кланавыя групы шляхты Вялікага княства Літоўскага, аб'яднаных па прыкмеце роднасці, увесь час ішла сапраўдная вайна, прымаючая часта вельмі жорсткія формы. Звычайнай справай для тых часоў былі напады на маетнасць суседа, спальванне пабудоў, звоз з палёў ураджаю або сена з сенажаццёў, вываз у свае маетнасці чужых падданных з усім іх добром. Нярэдкамі былі выпадкі забойства слуг, а ў асобных выпадках гінулі нават і самі гаспадары прывабных маетнасцяў. Матэрыяльныя страты, панесеныя ўладальнікамі маетнасці, былі вельмі вялікія, як тады пісалася, «нібы вораг наляцеў». Зразумела, што ніхто не ўспамінаў пра страты падданных. Верагодна, што і Прэрадоўскім даставалася ад Валадковічаў нямала, бо Дамінік Валадковіч сур'ёзна прэтэндаваў на частку маетнасці Пухавіцкай, размешчанай вакол Турына з прылеглымі да Турына фальваркамі, што знаходзілася ў пасэіі (трыманні) Прэрадоўскіх.

Справа пачалася яшчэ да 1711 года, калі пасля смерці Багуслава Прэрадоўскага, скарбніка Навагародскага, яго жонка Петранэла Янішэўская, сястра Тэрэзы з Янішэўскіх Дамінікавай Валадковічавай, падстоліны Менскай, маючы па тэстаменце (афіцыйна аформленае перадсмяротнае распараджэнне аб лёсе сваёй маёмасці) мужа правы ўласнасці на Турын і Балочу, паўторна ўступіла ў новы шлюб з Ежы Біровым, оберстлейтэнантам войскаў ВКЛ, і неўзабаве памёрла. Перад смерцю паспела пазычыць у Дамініка Валадковіча, падстолія Менскага, і ў яго жонкі, сваёй сястры, 40 000 польскіх злотых і перадала Турын і Балочу ў заставу Валадковічам. Аднак радня мужа не захацела пазбыцца маетнасці і, нягледзячы на шматлікія рашэнні судаў ВКЛ, не дапусціла Валадковічаў да ўладання Турынам (4). Прыклаўшы шмат высылкаў, Дамінік Валадковіч змог адарваць ад Пухавіцкай маетнасці Турын, размешчаны на адлегласці каля дванаццаці кіламетраў ад Пухавіч. Турынская маетнасць так і засталася ў валоданні яго нашчадкаў

і пасля яго смерці: яна аказалася ва ўладанні яго сына Марціна Валадковіча, войскага Старадубаўскага.

Не ў лепшых адносінах знаходзіўся Дамінік Валадковіч і з менскімі месцічамі. Як сам Дамінік Валадковіч, так і яго шматлікія крэўныя ў звычайным жыцці дзейнічалі вельмі нахабна, калі справа датычылася павелічэння асабістага багацця. Пры гэтым у разлік не прымалася ні прыстойнасць, ні спагадлівасць да блізкага суседа. У Менску захапілі шмат уласнасці, не плацілі ніякіх падаткаў і былі гатовыя адстойваць захопленася зброяй у руках. У 20-я гады XVIII стагоддзя справа абвастрылася настолькі, што месцічы Менска, уключаючы такіх высокіх ураднікаў, як Андрэй Бенедыкт Карніцкі, падстараста судовы Менскі, былі вымушаны звярнуцца да караля са скаргамі на дзеянні не толькі Дамініка Валадковіча, але і на ўчынкі ўсіх яго крэўных. Была створана адпаведная камісія, кароль, улічваючы шматлікія скаргі жыхароў Менска, якія абвінавачвалі Дамініка, стольніка, Стэфана, падсудка, Францыска, войскага Менскага, і іх нашчадкаў у розных крыўдах, якія яны чынілі жыхарам горада, быў вымушаны выступіць у 1724 годзе з пратэстам супраць крыўдзіцеляў месцічаў. Патрэбна, аднак, прызнаць, што і на гэты раз з вялікай хмары нарадзіўся малы гром: усё засталося па-ранейшаму. Валадковічы, як і ўсе іншыя абвінавачаныя, маглі і, напэўна, атрымалі дзейсную падтрымку ад многіх параднёных з імі магнацкіх родаў — Радзівілаў, Палубінскіх, Сапегаў і некаторых іншых. У 1739 годзе Станіслаў з Бужына Бужынскі, інстыгатар ВКЛ, войт Менскі, вымушаны быў узнавіць абвінавачванні ў адрас усіх парушальнікаў законаў княства, сярод якіх было шмат Валадковічаў, і выступіў з маніфестам, абяцаючы прыцягнуць да судовай адказнасці за злоўжыванні, здзейсненыя імі (5). Калі да ўсяго гэтага дадаць, што Дамінік Валадковіч, падстолі Менскі, на працягу значнага часу быў камісарам і адміністратарам ваяводства Менскага (на тэрыторыі Менскага павета) па зборы чопавага і шэляжнага падаткаў, то прычын для крыўды жыхароў павета было хоць адбаўляй. У судах земскіх і гродскіх Менскага ваяводства прайшло некалькі працэсаў, узбуджаных падаткаплацельшчыкамі супраць Дамініка Валадковіча з-за злоўжыванняў, дапушчаных ім пры зборы падаткаў.

Пасля смерці бацькі Марціна Казіміра Валадковіча, пісара земскага Менскага ваяводства, у 1701 годзе і ў 1717 годзе маці Гелены з Кастравіцкіх атрымаў, у выніку «дачаснага», гэта значыць яшчэ да смерці бацькоў, падзелу спадчыны паміж братамі значныя зямельныя ўладанні. Дамініку Валадковічу ў канцы яго жыцця належала частка Ка-

верланаў, Дзегцяроўшчына, Буцаўшчына, Восава, Качын, Новы Двор і Балцэроўшчына. За 40 000 польскіх злотых трымаў у заставе (часовае, да вяртання пазыкі, трыманне) Турын. Некаторыя з вышэй пералічаных маетнасцяў знаходзіліся ў яго бацькоў у доўгатэрміновай заставе. Дамініку Валадковічу пасля смерці бацькоў, на працягу значнага часу, прыйшлося весьці працяглыя судовыя справы з ранейшымі ўладальнікамі гэтых маетнасцяў, спрабуючы вярнуць Валадковічу пазычаныя некалі грошы і атрымаць сваю дзедзічную ўласнасць. Яму ж належала ў Менску да 30 пляцаў (6) з пабудовамі, некаторыя з якіх былі размешчаны ў самым цэнтры горада, на Замкавай вуліцы. Значныя пазыкі, зробленыя малодшым братам Дамініка Валадковіча Пятром Казімірам Валадковічам, падчасым Мельніцкім, прывялі да пераходу сёл Пацкі, Аброткі і Беланоўшчына ў рукі Дамініка Валадковіча, шчодро даваўшага малодшаму брату грошы ў пазыку пад заклад яго маетнасцяў. Пасля смерці Пятра Казіміра Валадковіча, падчасшага Мельніцкага, у ліпені 1730 года, яго старэйшы сын Станіслаў Валадковіч, падчасыц Мельніцкі, унёс у акты Менскага гродскага суда дакумент аб канчатковым урэгуляванні з Дамінікам Валадковічам, стольнікам Менскім, усіх спрэчных пытанняў па пазыках і перадачы, за нявернутыя грошы, гэтых сёл (7). Нягледзячы на даўнія прыхацьскія адносіны з Завішамі, Марцін Казімір Валадковіч, пісар земскі Менскі, аж да самай сваёй смерці быў дарадчыкам Крыштофа Станіслава Завішы, судовага старасты Менскага. Дамінік Валадковіч, стольнік Менскі, перад самай сваёй смерцю здолеў пасварыцца з яго нашчадкамі. На працягу 1729 — 1730 гадоў у Менскім гродскім судзе цягнуўся судовы працэс Дамініка, стольніка, Лявона Паўла, абознага, і Станіслава, крайчага Менскага ваяводства, Валадковічаў з Ежы Завішам з-за маетнасці Відагошчаў (8).

Патрэбна прызнаць, што яшчэ адной з прычын такога хуткага ўзбагачэння Дамініка Валадковіча паслужылі яго блізкія адносіны з камандзірамі рускіх войскаў, што знаходзіліся ў гады Паўночнай вайны на тэрыторыі ВКЛ. Пастаўкі фуражу, збожжа, прадуктаў харчавання моцна паспрыялі накапленню значных сум грошай, якія, потым, па звычай таго часу, даваліся ў пазыку пад заклад маетнасцяў. Толькі наяўнасцю вялікіх сум грошай можна растлумачыць і атрыманне Дамінікам Валадковічам ад гетмана ВКЛ Міхала Сервацы Вішнявецкага ахоўнага ліста на ахову сваіх маетнасцяў і забарону пастою войскаў (9), што, зразумела, не рабілася дарма.

Неаднаразова абіраўся дырэктарам (маршалкам) ваяводскіх сой-

мікаў: грамнічнага ў 1706 годзе (10) і соймака ў студзені 1710 года (11). Згодна са сведчаннем Андрэя Валадковіча, быў абраны маршалкам скарбовага Трыбунала, а ў 1697 годзе займаў пасаду сеймавага сакратара (12). Шляхтай Менскага ваяводства быў абраны паслом на сойм Рэчы Паспалітай і ў 1703 годзе (13).

Даволі складаным пытаннем для даследчыкаў аказалася пытанне аб нашчадках Дамініка Валадковіча і яго жонкі Тэрэзы, дачкі Адама Янішэўскага, пісара гродскага Менскага. Тэадор Жыхлінскі (14), а ўслед за ім і Андрэй Валадковіч (15), паведамляюць аб чатырох сынах Дамініка і Тэрэзы Валадковічаў і, наогул, нічога не гавораць аб нараджэнні ў гэтай сям'і і дачок. Праўда, Тэадор Жыхлінскі прыводзіць думку Нясецкага аб шасці сынах Дамініка Валадковіча, але і сам лічыць гэтую думку мыльнай. Слушнасьць паведамлення Нясецкага пацвяржаецца тэстаментам Тэрэзы з Янішэўскіх Дамінікавай Валадковічавай, стольнікавай Менскай, складзеным 30 сакавіка 1735 года ў Буцавічах і ўнесеным ў акты Менскага гродскага суда 15 ліпеня гэтага ж года (16). Магчыма, былі ў гэтай сям'і і дзеці, якія паміралі ў маленстве, але пра гэта мы не маем звестак. Усяго ж у гэтай сям'і вырасла дзевяць дзяцей: шасцёра сыноў і тры дачкі: Тэафілія, свецк. Францыска, якая ўступіла ў закон святога Францыска і была пэўны час старэйшай усіх францысканак у Менскім жаночым кляштары, Марцыяна ў першым шлюбе за Станіславам Ратамскім, запіс аб атрыманні пасаговых сум складзены 23 красавіка 1713 года, а на 1735 год, пасля смерці свайго першага мужа, быўшая ў шлюбе ўжо за Сулкоўскім, падстоліем зямлі Драгіцкай. Самая малодшая дачка Ганна ўступіла ў шлюб з Антоніем з Ратна Крукоўскім, падчасым Аршанскім. Запіс аб атрыманні Крукоўскімі пасаговых сум складзены 16 лютага 1722 года. Самым старэйшым сынам Дамініка і Тэрэзы Валадковічаў быў Ян Станіслаў, крайчы ваяводства Менскага, якому бацькі вызначылі быць спадчыннікам асноўных багаццяў сям'і, крыху маладзейшым быў Лявон Павел, спачатку абозны ваяводства Менскага, затым стольнік і ў канцы жыцця войскі і палкоўнік Менскі. Не жадаючы здрабнення набытых багаццяў, Дамінік і Тэрэза Валадковічы вызначылі лёс чатырох малодшых сыноў у служэнні богу ў найбольш прывелігіраваных кляштарх Менску і Навагародку: Феліцыян Філіп стаў мітрапалітам усяе Русі, першасвятаром уніяцкае царквы Рэчы Паспалітай, Антоні, свецк. Лявон, быў на 1732 год ксяндзом у Навагародскім канвенце дамініканаў, Станіслаў, свецк. Пётр, на 1731 год быў ужо прэорам Менскім і вікарыем Беларускаім і, нарэшце, самы малодшы Марцін, якога смерць бацькі застае ў адным

з Навагародскіх кляштароў, дзе ён праходзіў навіцьят — падрыхтоўку да ўступлення ў кляштар. У звычай таго часу была практыка, пры шматлікасці нашчадкаў, большую іх частку прысвячаць служэнню богу, каб не зубожваць сям'ю. Аднак заўчасная смерць бацькі 11 жніўня 1731 года, а не ў 1736 годзе, як згадвае Андрэй Валадковіч (17), або ў 1720 годзе, як паведамляе Тэадор Жыхлінскі (18), літаральна выратавала маладога чалавека. Старэйшыя браты адклікалі Марціна Валадковіча з кляштара, і ён удзельнічаў у падзеле спадчыны па памёршым бацьку. Праз некаторы час уступіў у шлюб з прадстаўніцай сям'і Дэ Раесаў і нават атрымаў першы ў сваім жыцці ўрад войскага Старадубаўскага. Верагодна, на такое рашэнне старэйшых братоў сур'ёзны ўплыў аказала і заўчасная смерць старэйшага брата Яна Станіслава Валадковіча, крайчага ваяводства Менскага, праз два месяцы пасля пахавання бацькі.

Адсутнасць тэстамента бацькі, дзе б вызначалася кожнаму сыну яго доля, прывяла да рэзкага пагаршэння адносінаў паміж братамі: Лявон Павел, абозны ваяводства Менскага, Феліцыян Філіп, будучы перша-святар уніяцкай царквы, разам з Марцінам, войскім Старадубаўскім, падзялілі паміж сабой агромністыя ўладанні бацькі, зусім нічога не пакінуўшы Пятру Станіславу і Дамініку Лявону Валадковічам, якія знаходзіліся ў законе святога Дамініка (19).

Жонка Дамініка Валадковіча, стольніка Менскага, Тэрэза з Янішэўскіх Дамінікавая Валадковічавая, стольнікавая Менская, памёрла ў 1735 годзе, пакінуўшы тэстамент, складзены 30 сакавіка, а ўнесены ў акты 15 ліпеня гэтага ж года (20).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 155, л. 883.
2. Жыхлінскі Тэадор, штогоднік 5, л. 424.
3. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 149, л. 127.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 6, л. 721.
5. «Б.А.», т. 3, лл. 270, 288—290.
6. НГАБ. Ф 319, воп. 2, с. 524, л. 77.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 9, л. 871.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 41, лл. 371, 631.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, лл. 365—366.
10. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 421.
11. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 6, л. 448.
12. А.В., л. 7.

13. НГАБ. Ф 1926, воп. 5, с. 4, л. 181.
14. Жыхлінскі Тэадор, штогоднік 5, л. 428.
15. А.В., л. 7.
16. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 10, лл. 459–461.
17. А.В., л. 7.
18. Жыхлінскі Тэадор, штогоднік 5, л. 428.
19. НГАБ. Ф 319, воп. 2, с. 524, лл. 77, 79, 151.
20. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, лл. 459–461.
15. Там жа, ф 319, воп. 2, с. 524, л. 77.
16. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, лл. 459–461.

11.23. Валадковіч Лявон Павел (30.11.1731 — да 28.11.1748)

Пасля смерці Дамініка Алойзы Валадковіча, па каралеўскім прывілеі ад 30 лістапада 1731 года, урад стольніка Менскага перайшоў да яго сына Лявона Паўла Валадковіча, абознага ваяводства Менскага (1). Верагодна, гэты ўрад перайшоў бы да старэйшага сына Дамініка Валадковіча — Яна Станіслава Валадковіча, крайчага ваяводства Менскага, аднак праз паўтара месяца пасля смерці бацькі з гэтага свету зышоў і крайчы ваяводства Менскага — Ян Станіслаў Валадковіч.

Дата нараджэння Лявона Паўла Валадковіча намі не ўстаноўлена, але ёсць падставы лічыць, што нарадзіўся Лявон Павел Валадковіч да пачатку XVIII стагоддзя, бо ў каралеўскім прывілеі ад 23 чэрвеня 1716 года на Менскае абозенства, выданым пасля смерці Даніеля Філіповіча, былога абознага ваяводства Менскага (2), гаварылася, што ўрад надаецца Лявону Паўлу Валадковічу і за ўдзел у некаторых ваенных экспедыцыях. Найбольш верагодным падаецца нам удзел Лявона Паўла Валадковіча ў вайне са шведамі і іх прыхільнікамі з ліку мясцовай, беларуска-літоўскай шляхты.

Быў двойчы жанаты. Першай яго жонкай была пані Канстанцыя з Цэханавецкіх, старасцянка Апеская. Верагодна, яго адносіны з жончынай радзей склаліся нялепшым чынам, бо ў судовых матэрыялах захавалася нямала судовых спраў, якія ішлі ў 20-х гадах XVIII стагоддзя паміж Лявоном Паўлам і Канстанцыяй з Цэханавецкіх Валадковічамі з аднаго боку і Цэханавецкімі з другога. Так, судовая справа з-за прыналежнасці Бачэйкава ў Полацкім ваяводстве прывяла да таго, што адзін з удзельнікаў судовай справы, Феліцыян Цэханавецкі, харужы Браслаўскі і стараста Апескі, у студзені 1726 года загадаў сваім слу-

гам перахапіць на дарозе свайго любага зяця Лявона Паўла Владковіча і жорстка збіць яго разам з яго памочнікамі (3). Судовыя справы мелі працяг: яшчэ 5 красавіка 1737 года з-за нявырашаных пытанняў па прыналежнасці некаторых маетнасцяў у Менскім гродскім судзе разглядалася справа, узбуджаная Марцінам і Антоні Цэханавецкімі, старасцічамі Хаслаўскімі, з Лявонам Паўлам і Канстанцыяй з Цэханавецкіх Владковічамі (4). У студзені гэтага ж года там жа, у Менскім гродскім судзе, разглядалася справа, узбуджаная Лявонам Паўлам і Канстанцыяй з Цэханавецкіх Владковічамі, стольнікамі ваяводства Менскага, да Феліцыяны з Падбярэзскіх Цэханавецкай, старасціны Апескай, маці Канстанцыі (5).

Ад шлюба з Канстанцыяй з Цэханавецкіх у Лявона Паўла Владковіча засталася чацвёрта дзяцей, але толькі лёс дачкі Тэрэзы, уступіўшай у шлюб з Дамінікам Рэйтанам, падкаморым Наваградскім, можна назваць шчаслівым. Сам Дамінік Рэйтан памёр у 1760 годзе і пахаваны ў Нясвіжы. Ад шлюбу з ім у Тэрэзы Владковічавай, стольнікаўны Менскай, нарадзілася трое дачок і адзін сын — Тадэуш Рэйтан, народны герой Польшы. Абраны паслом на сойм РП у 1773 годзе ад Наваградскага ваяводства, мужна змагаўся супраць падзелу сваёй Радзімы і паглынання яе царскай Расіяй. Па няўдачы сваёй спробы адстаяць непадзельнасць краіны, скончыў сваё жыццё самагубствам у 1780 годзе.

Акрамя Тэрэзы ў Лявона Паўла і Канстанцыі з Цэханавецкіх было яшчэ трое сыноў: Юзэф займаў урад палкоўніка ваяводства Менскага пасля смерці бацькі і памёр у выгнанні ў Дрэздэне, Міхал (расстраляны ва ўзросце 25 гадоў у 1760 годзе за абразу крыжа з выявай Іісуса Хрыста па прысудзе Галаўнога Трыбунала, дэпутатам якога, дарэчы, быў абраны шляхтай Менскага ваяводства) і, нарэшце, Антоні (прысвядзіў сваё жыццё служэнню богу ў шэрагах ордэна іезуітаў).

Канстанцыя з Цэханавецкіх Лявоная Паўлава Владковічавая, войска ваяводства Менскага, памёрла да 1745 года. Адчуўшы сябе моцна хворай, запісала мужу ўсе свае маетнасці і наяўныя грошы, і ён яшчэ 13 снежня 1744 года «прыняў усіх падданных сваёй жонкі» (6). На 1749 год Лявон Павел Владковіч, войскі Менскі, ужо ў паўторным шлюбе. На гэты раз яго абранніцай была Францыска, дачка Казіміра і Феліцыяны з Эйсмачтаў Дэ Раесаў, скарбнікаў Менскага ваяводства. Цікава, што крыху раней, у пачатку 30-х гадоў XVIII стагоддзя, з Ганнай з Дэ Раесаў, скарбніцы Менскай, сястрой Францыскі, ажаніўся малодшы брат Лявона Паўла Владковіча -Марцін, на той час войскі Старадубаўскі.

Шлюб Лявона Паўла Валадковіча і Францыскі з Дэ Раесаў быў нядоўгі: падарванае здароўе Лявона Паўла Валадковіча не перанесла чарговай хваробы, і войскі Менскі памёр, хутчэй за ўсё, у канцы лістапада 1752 года, бо ўжо 22 снежня гэтага ж года каралеўскім прывілеем урад вайскоўства Менскага быў нададзены Міхалу Жыжэмскаму, падстолюю Менскаму (7). У Лявона Паўла Валадковіча і Францыскі з Дэ Раесаў нарадзілася трое дзяцей: Ганна, якая была выдана апякунамі за Яна Гурко, гараднічага і пісара земскага Віцебскага, Вінцэнты і Алойзы, памёршы зусім маладым. У 1764 годзе, у часы бескаралеў'я памёрла і Францыска з Дэ Раесаў Лявонавая Паўлавая Валадковічавая, войскія Менская, пакінуўшы непаўналетніх дзяцей. Дзякуючы таму, што апекунамі былі прызначаны такія ўплывовыя асобы, як Феліцыян Філіп Валадковіч, мітрапаліт усяе Русі, Марцін Валадковіч, гараднічы Менскі, і Юзэф Дэ Раес, суддзя земскі Троцкага ваяводства (8), нашчадкам Лявона Паўла Валадковіча і Францыскі з Дэ Раесаў пашанцавала захаваць усе спадчынныя землі, нягледзячы на тое, што пазыкі бацькі і маці прывялі, па іх смерці, да пачатку шматлікіх судовых спраў з Хмарамі, Кастравіцкімі і Жыжэмскімі, якія патрабавалі вярнуць грошы.

Мы ўжо пісалі раней, што першым урадам, Лявона Паўла Валадковіча быў урад абознага Менскага, які ён трымаў аж да моманту смерці бацькі Дамініка Алойзы Валадковіча ў 1731 годзе. Па каралеўскім прывілеі ад 24 лістапада 1731 года, вакантны пасля смерці бацькі ўрад стольніка Менскага быў нададзены Лявону Паўлу Валадковічу (9). На грамічным сойміку Менскага ваяводства, у пачатку лютага 1734 года Лявон Павел Валадковіч быў абраны і палкоўнікам Менскага ваяводства. Па сканчэнні выбараў новы палкоўнік прынёс прысягу і выступіў з палымянай прамовай, у якой абяцаў мужна абарняць Айчыну і шляхецкія вольнасці (10). Пасля смерці ў сярэдзіне 1748 года былога войскага Менскага Уладзіслава Ваньковіча адмовіўся на карысць Стэфана з Яксаў Быкоўскага, суддзі гродскага Менскага, ад урада стольніка Менскага і дабіўся прывілея, выданага 28 лістапада 1748 года, на атрыманне вайскоўства Менскага ваяводства, вельмі важнага ў сістэме ваяводскай іерархіі ўрадаў (11).

Неаднаразова абіраўся паслом на соймы Рэчы Паспалітай. На ваяводскім сойміку 9 жніўня 1732 года абраны паслом на экстраардынарыйны сойм Рэчы Паспалітай (12), на нечарговым сойміку 12 лютага 1733 года атрымлівае дэпутатства на элекцыйны (па абранні караля РП) сойм (13) і, нарэшце, 26 чэрвеня 1750 года ізноў абіраецца паслом на

экстраардынарыйны сойм Рэчы Паспалітай (14).

На працягу свайго жыцця прыкладаў нямала намаганняў, каб не толькі ўтрымаць у сваіх руках спадчынныя землі але і значна павялічыць свае багаці. Значныя добры трапілі ў рукі Лявона Паўла Валадковіча пасля смерці бацькоў. Дамінік Валадковіч, стольнік ваяводства Менскага, памёр раптоўна, не паспеўшы нават скласці тэстамент. Неўзабаве памёр і старэйшы брат Ян Станіслаў Валадковіч, крайчы ваяводства Менскага. Праз некалькі гадоў памёр і адзіны, нялетні сын Яна Станіслава Міхал.

Па тэстаменце маці Тэрэзы з Янішэўскіх Дамінікавай Валадковічавай, стольнікавай Менскай, складзеным 30 сакавіка 1735 года, а ўнесеным у акты Менскага гродскага суда 15 ліпеня гэтага ж года, Лявон Павел і Марцін Валадковічы атрымалі Турын, Буцавічы, Восава, Качын, Лахаўшчызну, Дзегцяроўшчыну, Новы Двор і 30 пляцаў з будынкамі ў Менску (15). Тады тры браты — Феліцыян Філіп, мітрапаліт усяе Русі, Лявон Павел і Марцін Валадковічы падзялілі ўсю спадчыну паміж сабой, не зважаючы на інтарэсы яшчэ двух братоў — Пятра Станіслава і Антоні Лявона, уступіўшых у закон святога Дамініка. Гэта выклікала доўгія судовыя працэсы. Грунтуючыся толькі на ўскосных звестках з-за браку дакладнай інфармацыі, нам падаецца, што пакрыўджаныя так і не змаглі дабіцца справядлівага падзелу спадчынных маетнасцяў. Меліся яшчэ тры сястры: Марцыяна (Эмерцыяна), спярша ў шлюбце за Ратамскім, а на 1735 год ужо ў шлюбце за Сулкоўскім, падстоліем зямлі Драгіцкай, Ганна за Антоніем з Ратна Крукоўскім, падчашым Аршанскім, і Францыска, абраўшая служэнне богу ў Менскім жаночым кляштары святога Францыска пад імем Тэафіліі (16). Тэафілія Валадковічоўна на працягу значнага часу была старэйшай жаночага кляштара францысканак Менскіх. Жыла яшчэ ў 1781 годзе, але абавязкі «маці» (старэйшай усяго жаночага кляштара) ужо не выконвала.

Як гэта было звычайным у тыя часы Лявон Павел Валадковіч займаўся ліхвярствам — даваў грошы пад заставу маетнасцяў і потым жорстка дабіваўся вяртання асноўнай сумы пазыкі, нягледзячы на тое, што з застаўных маетнасцяў былі выбраны значныя сумы грошай. На 30 сакавіка 1746 года атрымлівае ў заставу за значную суму грошай ад Антонія і Юзэфа Ратамскіх, падчашыцаў Рэчыцкіх, неблагуую маетнасць Казекава і дабіваецца, нягледзячы на шматлікія судовыя працэсы, яе пераходу ў сваё ўладанне на вечнасць (17). У 1755 годзе Лявон Павел і Францыска з Дэ Раесаў Валадковічы, войскі і палкоўнік вая-

водства Менскага, купілі ў Фёдара Дварэцкага Багдановіча, крайчага Аршанскага, і яго пляменніка Яна маетнасць Колдычаў з урочышчамі Бердычоўшчына і Язершчына (17).

Даволі частай з'явай для Лявона Паўла Валадковіча быў звычайны звод падданных. Так, у красавіку 1746 года ў Менскім гродскім судзе разглядалася скарга на Лявона Паўла Валадковіча, войскага Менскага, ад Юзэфа Міхала Іваноўскага, старасты судовага гарадавога і гараднічага Менскага (18), а ўжо 19 студзеня 1747 года з такой жа прычыны праводзілася слуханне скаргі самога Героніма Радзівіла (19). Не заўсёды гэта яму сыходзіла з рук. У 1729 годзе Лявон Павел Валадковіч, тады яшчэ абозны ваяводства Менскага, вымушаны быў дабівацца атрымання глейта ад караля Аўгуста II на часовае прыпыненне судовай справы, узбуджанай у Аршанскім судзе панам Крыштофам Чэшынскім па невяртанні пазыкі (20). Атрымаўшы рашэнне суда, пан Чэшынскі пачаў захопліваць маетнасці Лявона Паўла Валадковіча і нават дабіўся дэкрэта аб яб'яўленні яго банітам і вываланцам, гэта значыць асуджаным на выгнанне за межы краіны. Час, прадугледжаны каралёўскім глейтам па забеспячэнні асабістай бяспекі Лявона Паўла Валадковіча і недатыкальнасці яго маёмасці, быў выкарыстаны абозным Менскім спаўна. Не ведаем якім чынам, але ўсе супярэчнасці былі ліквідаваны і паўторна ў суд пан Чэшынскі не звяртаўся.

Паводзіны не толькі Лявона Паўла Валадковіча, але і іншых яго крэўных часта выклікалі супраціў у мясцовых жыхароў горада Менска. Так, у 1739 годзе інстыгатар ВКЛ, стараста Цывільскі і воіт Менскі Станіслаў з Бужына Бужынскі, па запатрабаванні менскіх месцічаў выступіў з маніфестам, дзе абвінаваціў: Андрэя Валадковіча, каноніка Віленскага, плябана Менскага, Тэклю Валадковічаўну, старэйшую ўсіх менскіх базыліянак, Лявона Валадковіча, стольніка Менскага, Міхала, старасту Гаенскага, і Каспра, старасту Краснасельскага, братоў Валадковічаў, Мікалая Валадковіча, стольніка Вендзенскага, Марціна Валадковіча, войскага Старадубаўскага, і Яна Валадковіча, падсудковіча земскага Менскага, у тым, што яны не плацілі гарадскіх падаткаў на тую маёмасць, якую яны мелі ў межах Менска (21). Неабходна адзначыць, што значная частка нерухомай маёмасці Валадковічаў Менску была, мякка кажучы, атрымана не зусім прававымі спосабамі.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 162, л. 400.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 155, л. 863.

3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 54, л. 277.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 59, л. 166.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 54, л. 277.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 11, л. 737.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 179, л. 682.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 73, лл. 238, 303.
9. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 162, л. 446.
10. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, л. 157.
11. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, л. 233.
12. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 9, л. 1710.
13. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, лл. 143—144.
14. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 11, л. 1031.
15. Там жа, ф 319, воп. 2, с. 524, л. 77.
16. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, лл. 459—461.
17. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 3, л. 412.
18. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 42, л. 1211.
19. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 42, л. 940.
20. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 9, лл. 750—751.
21. «Б А.», т. 3, л. 288—290.

11.24. Быкоўскі Стэфан з Яксаў (28.11.1748 — да 29.05.1762)

Стэфан Быкоўскі, падстолі і суддзя гродскі Менскі, атрымаў прывілей на стольнікаўства Менскае 28 лістапада 1748 года пасля пераходу Лявона Паўла Валадковіча на ўрад войскага Менскага (1). Крыху раней адмовіўся ад урада суддзі гродскага Менскага, які займаў прыкладна з 13 мая 1724 года пасля смерці былога суддзі гродскага Міхала Філіповіча (2).

Першая палова XVIII стагоддзя адзначана новым уздымам на вяршыню ўлады ў Менскім ваяводстве прадстаўнікоў сям'і Быкоўскіх, нашчадкаў Івана Фёдаравіча Быкоўскага, які займаў у другой палове XVI стагоддзя па чарзе ўрады: падстарасты судовага гродскага, войта і войскага Менскага ваяводства. І ў XVI стагоддзі ў межах Менскага ваяводства мелі «сталую аселасць» прадстаўнікі роду Быкоўскіх з Яксаў, як яны пачалі сябе менаваць ужо ў XVIII стагоддзі. Гэта Тамаш, Аляксандр, Самуэл і Ян Быкоўскія, вядомыя нам па судовых матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, але яны асаблівай вагі ў жыцці ваяводства не мелі. Дзякуючы шматлікасці і аб'яднанасці прад-

стаўнікі клану Быкоўскіх у XVIII стагоддзі змаглі сканцэнтравать у сваіх руках значную частку ваяводскіх урадаў. Так, Аляксандр Быкоўскі займаў урад войскага Менскага, а сын Стэфана Быкоўскага Фларыян Станіслаў, а потым і ўнук Стэфан на працягу значнага часу трымалі такі важны ўрад, як урад харужага Менскага.

Стэфан з Яксаў Быкоўскі, стольнік ваяводства Менскага, быў сынам Марціна Крыштофа Быкоўскага, падчашага Мсціслаўскага (3). Меў братоў: Марціна, на 1729 год войскага Чарнігаўскага, Ежы, старасту Бабінаўскага, Антоні, Аляксандра, войскага Менскага, Яна, падстоля Браслаўскага павета, і сяцёр: Гелену, за Теафілам Тышкевічам, Кацярыну — за Станіславам Дэ Раесам і Канстанцью. З усімі сваімі братамі і сёстрамі доўга судзіўся па падзеле спадчынай маетнасці Пяцеўшчына (4).

Ажаніўся Стэфан Быкоўскі, стольнік ваяводства Менскага, з Канстанцый з Станкевічаў, чэснікаўнай Менскай, дачкой, незадоўга да гэтага памёршага Стэфана Станкевіча, чэсніка Менскага, і Гелены Пятроўскай. Згодна з запісам, унесеным 6 мая 1713 года ў актавыя кнігі Менскага гродскага суда, пасаг атрыманы маладымі, складаў 2000 польскіх злотых, немалая па тых часах сума, укладзеная ў фальварк Заазер'е, адзелены яшчэ ў красавіку 1702 года самім Тэадорам Друцкім Горскім, падкаморыем Менскім, ад Каралішчавіч і перададзеныя ў заставу Стэфану Станкевічу, чэсніку Менскаму, ды так і нявыкуплены (5). З пані Кацярынай Станкевічаўнай меў сыноў: Рамана, Антоні, Яна Тадэуша, Станіслава (6) Лявона (7), Аляксандра, Казіміра (8) і Фларыяна Станіслава. Акрамя іх Стэфан і Кацярына Быкоўскія мелі і дзвюх дачок: Феліцыяну, уступіўшую ў шлюб з Мікалаем Багушэвічам Мінькоўскім, стражнікам Полацкім, і Бібіяну, быўшую ў шлюбе з Антоніем Жыжэмскім, на 1755 год ротмістрам ваяводства Менскага, а ў 1764 годзе атрымаўшым урад гараднічага Менскага і памёршага праз некалькі месяцаў пасля атрымання прывілея на гэты ўрад (9). Дарэчы, у сям'і Багушэвіча, стражніка Полацкага, нарадзіўся Станіслаў Багушэвіч Мінькоўскі, будучы суддзя гродскі Менскі, нязломны патрыёт сваёй Айчыны.

Нягледзячы на прайшоўшы даволі значны час, сям'я Быкоўскіх змагла захаваць у сваім валоданні некаторыя маетнасці, набытыя амаль паўтара стагоддзя таму назад іх продкам Іванам Фёдаравічам Быкоўскім. Сярод гэтых маетнасцяў найбольш вядомая Пяцеўшчына пад Менскам. Акрамя спадчынных, так званых «дзедзічных» земляў, да канца жыцця Стэфан з Яксаў Быкоўскі, стольнік Менскі, змог сканцэн-

траваць у сваіх руках і вялікія абшары купленья, або атрыманых у заставу, а потым і нявыкупленых ранейшымі ўладальнікамі земляў з падданымі. Так, у яго руках аказалася маетнасць Белічаны, атрыманая ад Канстанцыі з Палубінскіх Ежынай Быкоўскай, Лагі — ад Казіміра Баратынскага і Какошыцы — ад Адама Барташэвіча, ротмістра Аршанскага павета. У пачатку 1750 года Стэфан Быкоўскі, стольнік Менскі унёс у акты Менскай магдэбурггі акт аб куплі маетнасці Ужанкі ад Чэслаўскіх (11). Улічваючы яго статус стольніка ваяводства Менскага, а раней судзі гродскага, можна здагадавацца, што суседства з ім не было зусім лёгкім. Так, у Менскім гродскім судзе на 21 лістапада 1739 года разглядалася справа аб зводзе падданых з маетнасці Заазер'е, што належала пані Канстанцыі Цярпіцкай і яе сыну Мікалаю. Пры гэтым не толькі звялі падданых, але і звелі сабе дамоў і чужое жыта (12). Справа, верагодна, тут ішла не толькі аб зводзе падданых і захопе збожжа, верагодна, у Стэфана Быкоўскага меліся намеры захапіць гэтую маетнасць. Справу ўдалося рэалізаваць, бо ўжо ў 1785 годзе ўнук Стэфана Быкоўскага, стольніка ваяводства Менскага, таксама Стэфан, харужы ваяводства Менскага, прадаў Тадэушу Ваньковічу частку гэтай маетнасці (13). Дата смерці Стэфана Быкоўскага, стольніка ваяводства Менскага, намі не ўстаноўлена. Паведамленне аб яго смерці ўнесена ў актавыя кнігі Менскага гродскага суда 30 чэрвеня 1775 года (14). Верагодна, што памёр ён у пачатку 1775 года, бо якраз у пачатку гэтага года ў акты гродскія было ўнесена шмат дакументаў аб пазыках, зробленых рознымі асобамі ў Стэфана з Яксаў Быкоўскага, стольніка Менскага. Прыкладам такога запісу аблігацыйнага (аб пазыцы) можа служыць запіс аблігацыйны ад Себастыяна Лігезы да Стэфана Быкоўскага, стольніка Менскага (15).

Ад свайго ўрада стольніка Менскага Стэфан Быкоўскі адмовіўся добраахвотна (16) да 29 мая 1762 года, або, як запісана ў прывілеі, рэзыгнаваў «post liberum», якраз па прывілеі, унесеным у кнігі Метрыкі пад гэтай датай, урад стольнікаўства атрымаў яго сын Фларыян Станіслаў Быкоўскі, былы да гэтага часу пісар гродскі Менскі.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 7176, л. 234.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 8, л. 1023.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 54, л. 1078.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 41, л. 375.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, лл. 1082, 1124.

6. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 85.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 179, л. 575.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, л. 144.
9. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 10, л. 59.
10. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 7, л. 1254.
11. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 8, л. 379.
12. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 42, л. 106.
13. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 26, л. 260.
14. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 17, л. 385.
15. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 17, л. 178.
16. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 183, л. 654.

11.25. Быкоўскі Фларыян Станіслаў з Яксаў (29.05.1762 — да 27.03.1765)

Урад стольнікаўства Менскага Фларыян Быкоўскі займаў вельмі кароткі час, каля двух гадоў, перайшоўшы ў канцы сакавіка 1765 года (1) на іншы, больш высокі, урад — харужага ваяводства Менскага. Ад харуства Менскага адмовіўся на грамнічным сойміку 5 лютага 1777 года, дабіўшыся перадачы ўрада свайму старэйшаму сыну Стэфану Быкоўскаму. Улічваючы гэта, асноўныя даты жыцця і дзейнасці Фларыяна Быкоўскага будуць пададзены ў раздзеле «Харужыя ваяводства Менскага».

Першы свой урад будаўнічага ваяводства Менскага атрымаў у 1737 годзе, пасля адыходу з гэтага ўрада пана Антонія Трускоўскага (2), з 23 кастрычніка 1752 года быў канюшым Менскім (3), потым прыкладна паўтара года быў стражнікам Менскім і, пасля адыходу бацькі Стэфана Быкоўскага з урада стольніка Менскага, сам атрымаў каралеўскі прывілей на гэты ўрад (4).

Пасля адыходу Міхала Жыжэмскага з урада пісара гродскага на ўрад сурагатарства земскага Менскага, меўшага месца 9 ліпеня 1745 года (5), ад старасты судовага Менскага атрымаў прывілей на пісарства гродскае Менскае. Гэты ўрад займаў да пачатку 1765 года, праўда, у сувязі з міжкаралеўем, пачынаючы з сярэдзіны 1764 года і да сакавіка 1765 года абавязкі пісара гродскага Менскага не выконваў, бо, згодна са Статутам ВКЛ, на перыяд да абрання новага караля ўсе абавязкі суда ў ваяводстве прымаў на сябе каптуровы суд.

Фларыян Станіслаў Быкоўскі, пісар гродскі Менскі, а потым стольнік гэтага ж ваяводства, быў двойчы жанаты. У першы шлюб ус-

тупіў з Тэадорай з Яцэвічаў, памёршай да 6 жніўня 1749 года (6). У пачатку 1751 года паўторна ўступіў у шлюб з пані Петранэлай з Вільчкоўскіх (7). Патрэбна адзначыць, што і для яе гэта быў таксама другі шлюб: за Фларыяна Быкоўскага яна пайшла пасля смерці свайго першага мужа пана Бандынэлі, падкаморыя Дэрпскага (8). Меў двух сыноў: Стэфана, будучага харужага Менскага, і Антонія, генерал-лейтэнанта войскаў ВКЛ. Жыў яшчэ ў 1785 годзе.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 14, л. 376.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 171, л. 128.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 179, л. 27. Ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 1217.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 183, л. 654.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 173, л. 697.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 11, л. 836.
7. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 8, л. 633.
8. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 11, л. 378.

11.26. Валадковіч Юзэф (27.03.1765 — да 9.05.1772)

Юзэф Валадковіч, гараднічы Менскі, атрымаў урад стольніка Менскага па каралеўскім прывілеі ад 27 сакавіка 1765 года (1), пасля адыходу Фларыяна з Яксаў Быкоўскага, былога стольніка Менскага, на ўрад харужага Менскага.

Верагодней за ўсё, Юзэф Валадковіч, сын Стэфана, падсудка земскага Менскага, і Розы са Слізняў, рэферэндароўны ВКЛ, нарадзіўся ў пачатку XVIII стагоддзя і амаль да 1733 года не прымаў ніякага актыўнага ўдзелу ў палітычным жыцці ваяводства. Прынамсі ў актавых кнігах гродскага і земскага суда Менскага ваяводства, у матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага ніякіх слядоў аб гэтым нам заўважыць не ўдалося. Упершыню яго імя сустракаецца ў рашэнні (лаўдуме, як тады называлі) грамнічнага (лютаўскага) сойма 1733 года, унесенага ў гродскія акты Менскага суда 12 лютага (2) з пералікам паслоў на элекцыйны сойм РП па абранні каралём Аўгуста II. Сярод многіх прадстаўнікоў бліскачай моладзі, што належала да лепшых сем'яў ваяводства, нам сустрэлася і імя Юзэфа Валадковіча, падсудковіча Менскага. Потым Юзэфу Валадковічу ірыішлося чакаць яшчэ 16 год пакуль у 1749 годзе яго бацька змог дабіцца каралеўскага прывілея, пад-

пісанага 30 красавіка, на даволі высокі і прэстыжны ўрад гараднічага Менскага. Гэты ўрад стаў вакантным пасля пераходу Юзэфа Міхала Іваноўскага, былога гараднічага і ротмістра Менскага, на ўрад гарадавога судовага старасты Менскага (3).

Пасля смерці Сवादкоўскага яшчэ адзін Юзэф Валадковіч, палкоўнік Менскі, сын стрыечнага брата Юзэфа Валадковіча, падсудковіча Менскага, Лявона Паўла Валадковіча, войскага і палкоўніка Менскага ваяводства (4), атрымаў каралеўскі прывілей на дзяржаву Красовічы, што была размешчана ў межах Мсціслаўскага ваяводства. Улічваючы, што на гэты час найбольш распаўсюджаным імем сярод Валадковічаў было імя Юзэф, гэтак жа як у мінулым стагоддзі было распаўсюджана сярод Валадковічаў імя Марцін, гэтая абставіна можа служыць асновай для ўзнікнення памылак пры апісанні генеалогіі Валадковічаў. А па прычыне таго, што ў гэты перыяд у межах Менскага ваяводства жыло каля сямі Юзэфаў Валадковічаў, то зразумела, што вырозненне менавіта гэтага Юзэфа Валадковіча, гараднічага Менскага, будучага стольніка Менскага, сярод іншых Юзэфаў Валадковічаў, у тым ліку і ад Юзэфа Валадковіча, старасты Красавіцкага, палкоўніка Менскага ваяводства, патрабуе асаблівай увагі і пільнасці.

Тэадор Жыхлінскі памылкова называе Юзэфа Валадковіча, сына Стэфана і Розы са Слізняў Валадковічаў, гараднічым Віцебскім (5). Аднак Юзэф Валадковіч у сваім запісу на атрыманне пазыкі ад Барбары з Завішаў Радзівілавай, ваяводзіны Наваградскай, піша: «Я, Юзэф Валадковіч, падсудковіч, а «ad prasens» гараднічы Менскі, бяру пазыку ў 37 000 польскіх злотых пад заклад фальварка Багудзішкі ў Наваградскім павеце» (6). Выконваў абавязкі гараднічага Менскага да пачатку 1765 года, калі перайшоў на ўрад стольніка Менскага.

Юзэф Валадковіч, гараднічы Менскі, быў жанаты некалькі разоў. Імя першай яго жонкі намі не ўстаноўлена, а другой яго жонкай, верагодна, была пані Іаанна Бухавецкая, у першым шлюбе Міржэўская. Пані Іаанна Бухавецкая Юзэфова Валадковічавая 2 студзеня 1745 года склала пажышчэвы запіс свайму мужу Юзэфу Валадковічу, падсудковічу (у дакуменце памылкова запісана падсудку) Менскаму і дзецям на магнасці Сenna, Купіск і Барысаўшчызну (у Наваградскім ваяводстве). Разам з ёю Юзэф Валадковіч, гараднічы Менскі, выдаў 27 сакавіка 1754 года квітацыйны запіс Ігнацы Бухавецкаму, крайчаму Наваградскаму, аб вяртанні апошнім пазычаных ім яшчэ ў 1752 годзе грошай (7). Як вынікае з паведамлення ў 48 нумары газеты «Kuryer Litewski» ад 1762 года, прыведзенага Тэадорам

Жыхлінскім у яго штогодніку № 5, памёрла Іаанна з Бухавецкіх Валадковічавая, гараднічыня Менская, 14 лістапада гэтага ж года і пахавана ў касцёле Віленскіх Іезуітаў (8). У карэспандэнцыі адзначалася, што ў апошні шлях яе праводзіў пасерб (пасынак) Францыск Валадковіч, гараднічыц Менскі.

Андрэй Валадковіч у сваім даследаванні гісторыі роду Валадковічаў гербу Радван прыводзіць імёны толькі дзвюх жонак Юзэфа Валадковіча, сына Стэфана Валадковіча, падсудка земскага Менскага: Іаанны Літавор Храбтовічаўны, дачкі Уладзіслава і Тэрэзы з Абуховічаў Літавор Храбтовічаў і Рэгіны Бранец (9). Пра існаванне Іаанны Бухавецкай Андрэю Валадковічу нічога не вядома. Андрэй Валадковіч сцвярджае, што ад Іаанны з Храбтовічаў у Юзэфа Валадковіча нарадзіліся сыны Тадэуш і Францыск, а ад Рэгіны Бранец — сын Ян Генрык Вітольд і дачка Ганна. На жаль, нам не ўдалося знайсці ніякіх матэрыялаў, падцвярджаючых існаванне Іаанны з Літавор Храбтовічаў і Рэгіны Бранец, што, аднак, яшчэ не можа служыць падставай для прызнання памылковасці гэтых звестак Андрэя Валадковіча. Дакладна ўстаноўлена, што ў Юзэфа Валадковіча сапраўды засталіся два сыны: Тадэуш, вельмі рана пакінуўшы гэты свет, і Францыск Ксавэры, трымаўшы апошнім у Менскім ваяводстве пасля 1780 і да 1793 года ўрад мечнага Менскага і памёршага да 1801 года. На 1751 год адзначана існаванне дзвюх дачок: Анжэлы, на 1790 год быўшай законніцай у адным з Менскіх жаночых кляштароў, і Тэрэзы, лёс якой нам не вядомы (10).

Неабходна звярнуць увагу на яшчэ адну недакладнасць у матэрыялах Тэадора Жыхлінскага. У сваіх заўвагах да жыццёпісання яшчэ аднаго з Валадковічаў — Марціна, спачатку войскага Старадубаўскага, а ў канцы жыцця стольніка Менскага, малодшага сына Дамініка Алойзы Валадковіча, стольніка Менскага, Тэадор Жыхлінскі памылкова даводзіць, што Іаанна з Бухавецкіх, памёршая ў 1762 годзе, была жонкай гэтага прадстаўніка дому Валадковічаў (11). Нам дакладна вядома, што Марцін Валадковіч, стольнік Менскі, займаўшы таксама некаторы час урад гараднічага Менскага, быў жанаты толькі адзін раз з Ганнай з Дэ Раесаў, скарбнікаўнай Менскай. Пры гэтым сам Марцін Валадковіч падчас смерці Іаанны Бухавецкай не быў яшчэ гараднічым Менскім, а ўрад гараднічага Менскага атрымаў толькі ў 1765 годзе пасля пераходу самога Юзэфа Валадковіча на ўрад стольніка Менскага. Дарэчы, у самога Марціна Валадковіча, малодшага сына Дамініка Валадковіча, быў сын, таксама Францыск Ксавэры Валадковіч, але не мечны Менскі, а падкаморы надворны ВКЛ.

Юзэф Валадковіч, стольнік Менскі, быў далёка не бедным чалавекам. Бацькаўскую спадчыну, за гады свайго жывіцця, ён значна павялічыў. Часта даваў у пазыку значныя сумы грошай. Так, на 24 сакавіка 1766 года пазычыў Іахіму Храбтовічу, сакратару ВКЛ, пад заставу яго маёнтакі 16 200 польскіх злотых (12).

Як вядома, Валадковічы прынялі уніяцтва яшчэ ў пачатку XVII стагоддзя. У XVIII стагоддзі Валадковічы пасылалі сваіх дзяцей служыць богу як у кляштары базыліян, так і ў кляштары дамініканцаў, бернардынаў, бенедыктынцаў і францысканаў. Гэта было ў тыя часы не толькі пачэсна, але і выгадна. Напэўна, шмат высілкаў патрэбна было ўкласці, каб узвесці Феліцыяна Філіпа, сына Дамініка Валадковіча, стольніка Менскага, і стрыечнага брата Юзэфа Валадковіча, стольніка Менскага, на самую высокую пасаду ў сістэме уніяцкай царквы. Патрэбна прызнаць, што гэтыя намаганні сябе апраўдалі: уплыў самога архібіскупа уніяцкай царквы Феліцыяна Філіпа Валадковіча на рост заможнасці клана Валадковічаў, на павелічэнне іх уплыву ў Менскім ваяводстве нельга недацэньваць. Напэўна, цікавым будзе праліць некаторае святло на іх сапраўдныя адносіны да царквы ўвогуле. Яшчэ ў 1725 годзе, паміраючы, Стэфан Валадковіч, бацька Юзэфа Валадковіча, пакінуў па тэстаменце для рамонту касцёла Менскіх бенедыктынцаў 3000 польскіх злотых. Дзеці, у асноўным сам Юзэф Валадковіч, зацягвалі гэтую справу як маглі, і толькі праз чвэрць стагоддзя, у 1759 годзе, па рашэнні суда грошы былі перададзеныя ў распараджэнне айцоў — бенедыктынаў Менскіх (13).

Памёр Юзэф Валадковіч у першай палове 1772 года, яго ўрад стольніка на кароткі час перайшоў па каралеўскім прывілеі ад 9 мая гэтага года да Яна Юзэфа Клакоцкага (14).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 188, л. 32.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, лл. 143—144.
3. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 8, л. 97.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 181, л. 205.
5. Жыхлінскі Тэадор, штогоднік 5, л. 425.
6. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 11, л. 805.
7. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 14, л. 546.
8. Жыхлінскі Тэадор, штогоднік 5, л. 430.
9. А.В., л. 8.
10. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 64, л. 1231.

11. Жыхлінскі Тэадор, штогоднік 5, л. 430.
12. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 14, л. 783.
13. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 11, л. 373–374.
14. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 773.

11.27. Клакоцкі Ян Юзэф (09.05.1772 — 11.07.1772)

Ян Юзэф Клакоцкі, стольнік Менскі, стараста Калачэўскі — сын Казіміра Антоні Клакоцкага, памёршага пасля 24 кастрычніка 1734 года, яго тэстамент быў унесены ў акты Менскага гродскага суда ўжо 29 гэтага ж месяца (1). Дзед Яна Клакоцкага — Станіслаў Клакоцкі, падстолі Плоцкі, двойчы ўступаў у шлюб: ад першай жонкі нарадзіўся бацька Яна Юзэфа Клакоцкага — Казімір Клакоцкі. Ад другой жонкі, пані Ганны з Пуцятаў, таксама былі дзеці, але нешта не складалася ў гэтай сям’і, і Ганна з Пуцятаў Станіславава Клакоцкая, падстоліна Плоцкая, не дачакаўшыся смерці мужа, «забыўшыся страх боскі, пабрала грошы і з’ехала начным спосабам». Паміраючы, Станіслаў Клакоцкі, падстолі Плоцкі (тэстамент складзены 27 красавіка 1722 года), не пакрыўдзіў дзяцей ад другога шлюбу і пакінуў ім значныя сумы, прадугледзеўшы меры, каб яны не трапілі ў рукі Ганны з Пуцятаў (2).

Перыяд знаходжання Яна Клакоцкага на ўрадзе стольніка Менскага быў бадай ці не самым кароткім у параўнанні з часам знаходжання на гэтым урадзе любога са стольнікаў Менскага ваяводства. Толькі 9 мая 1772 года быў атрыман Янам Юзэфам Клакоцкім, падстоліем ваяводства Менскага, прывілей на стольнікаўства Менскае (3), стаўшае вакантным пасля смерці Юзэфа Валадковіча, а ўжо 11 ліпеня гэтага ж года, усяго праз два месяцы, на руках у Яна Клакоцкага новы прывілей, на гэты раз на больш высокі ўрад войскага Менскага (4), вакантны пасля смерці Аляксандра з Яксаў Быкоўскага.

Жанаты з Іааннай з Незабьтоўскіх, ад якой меў сына Станіслава Костка Клакоцкага. Ужо ў верасні 1774 года дабіўся каралеўскага кансенсу (дазволу) на перадачу свайму сыну ў пажыццёвае трыманне Калачэўскага староства. Адначасова Станіслаў Костка атрымаў ад бацькоў і дзедзічную (спадчынную) маетнасць Хаценчыцы (5). З сям’ёй Незабьтоўскіх у Клакоцкіх склаліся цесныя і прыязныя адносіны яшчэ з 2-й паловы XVII стагоддзя, калі іх продкі, на працягу значнага часу, працавалі ў адміністрацыі Радзівілаў.

Пасля працяглага, амаль паўстагоддзя, трымання Мацкевічамі, у рукі Яна Юзэфа Клакоцкага, пасля смерці Рыгора Мацкевіча, перайшло дзяржаўнае менне, староства Калачэўскае. Прывілей на староства Яну Юзэфу Клакоцкаму, на той час служыўшаму ў войску, у званні таварыша адной з элітных вайсковых адзінак войска ВКЛ — пятыгорскай харугвы, быў падпісаны 26 ліпеня 1750 года (6). З наданнем гэтага староства атрымаўся нейкі кур'ёз, які, на шчасце для Клакоцкага, не меў ніякіх прыкрых наступстваў. Ужо на наступны дзень, 27 ліпеня, быў падпісаны новы прывілей на гэтую дзяржаву, але на гэты раз Казіміру Фядзюнічу, таксама таварышу той жа пятыгорскай харугвы войскаў ВКЛ (7). «Пажыццёвыя» (да смерці) правы на гэтае староства, па прывілеі ад 7 верасня 1754 года (8), былі распаўсюджаны і на жонку Яна Клакоцкага.

На канцы 1775 года трымаў маетнасць Уса, або Навасады (9). Жыў яшчэ ў канцы 1789 года.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 10, л. 340.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 8, л. 541.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 773.
4. Там жа, л. 788.
5. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 14, л. 218.
6. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, л. 544.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 178, л. 167.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 179, л. 317.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 17, л. 411.

11.28. Валадковіч Марцін

(11.07.1772 — 22.03.1779 — да 20.04.1780)

Па матэрыялах Андрэя Валадковіча, на працягу ўсяго свайго жыцця збіраўшага звесткі па генеалогіі Валадковічаў, на жаль, не надрукаваных і таму мала вядомых даследчыкам, Марцін Валадковіч, малодшы сын Дамініка Алойзы Валадковіча, стольніка ваяводства Менскага, нарадзіўся ў ваколіцах Радашковіч, у Буцавіцкім менні, у 1716 годзе (1).

Па рашэнні бацькоў яму, як і яго старэйшым братам Феліцыяну Філіпу, Пятру Станіславу, Антонію Лявону і сястры Теафіліі, свецк.

Францысцы, быў вызначаны шлях служэння богу ў адным са шматлікіх кляштароў, раскіданых па землях Вялікага княства Літоўскага. На пачатак 1731 года Марцін Валадковіч у адным з кляштароў Навагародка праходзіў навіцьят і рыхтаваўся да ўступлення ў ордэн святога Дамініка. Толькі два сыны Дамініка Валадковіча — Ян Станіслаў, крайчы, і Лявон Павел, абозны ваяводства Менскага, — маглі атрымаць у спадчыну вялікія зямельныя і грашовыя набыткі бацькі і дастойна прадстаўляць род. Але нечаканая смерць у канцы лета 1731 года Дамініка Валадковіча, а ў верасні гэтага ж года і яго найбольш люблага сына Яна Станіслава, крайчага ваяводства Менскага, пераблытала ўсе ранейшыя меркаванні бацькоў. Марцін Валадковіч зракаецца намеру прысвяціць сваё жыццё служэнню богу і вяртаецца да свецкага жыцця. Верагодна, у падзеле спадчыны па бацьку прымалі дзейны ўдзел толькі тры браты: Феліцыян Філіп, на той час адзін з вышэйшых дастойнікаў уніяцкай царквы ў Рэчы Паспалітай, Лявон Павел і сам Марцін. Вынікі такога расшэння былі, вядома, не на карысць братоў — Пятра Станіслава, прэора Наўгародскага на 1736 год, і Антонія Лявона, тэолага і лектара, якія былі ў канвенце Дамініканаў. Лявон Павел і Марцін Валадковічы, зразумела, выдзелілі адпаведныя грашовыя сродкі, у трэцяй частцы кошту земляў і рухомасці, што засталася пасля Дамініка Валадковіча, старэйшаму брату Феліцыяну Філіпу, а рэшту падзялілі паміж сабой, зусім пакінуўшы па-за ўвагай неабходнасць хоць чым-небудзь падзяліцца з братамі, знаходзячымся ў кляштарох святога Дамініка. Як напісаў у пазве ў суд ксёндз Станіслаў: «пасля памёршых Дамініка Валадковіча, стольніка, бацькі, і Яна Станіслава, брата, крайчага ваяводства Менскага, усе добры сабе забралі і Турын, Новы Двор, Буцавічы ў заставу аддалі, Кашын і нават 30 пляцаў у Менску, грошы — 60 000 польскіх злотых, а яго дапушчаць да атрымання долі спадчыннай не хочуць» (2). Гэта выклікала бясконцыя судовыя працэсы: пачаўшыся ў 1732 годзе, яны, верагодна, скончыліся толькі са смерцю, у пачатку 50-х гадоў XVIII стагоддзя, Лявона Паўла Валадковіча.

Пасля смерці бацькі, дзякуючы атрыманым у спадчыну багаццям і падтрымцы братоў (Феліцыяна Філіпа, мітрапаліта уніяцкай царквы, і Лявона Паўла, спачатку стольніка і палкоўніка, а потым і войскага ваяводства Менскага), Марцін Валадковіч змог зрабіць, паводле меркаванняў таго часу, вельмі неблагуую кар’еру і, галоўнае, значна павялічыць свае багацці. Толькі вельмі нябедны чалавек мог даць пазыку ў 206 000 польскіх злотых самому Альбрэхту Радзівілу і яго жонцы Ганне з Халецкіх (3). Але гэта было потым, у 1762 годзе, калі Марцін

Валадковіч, пасля смерці Казіміра Дэ Раеса, былога скарбніка Менскага ваяводства, сам стаў скарбнікам ваяводства Менскага.

Пасля смерці бацькі некаторы час, падпісваючы дакументы і, верагодна, у абыходзе, карыстаўся азначэннем — стольнікавіч (г. зн. сын стольніка) ваяводства Менскага. Пачынаючы з 1737 года і аж да канца жніўня 1742 года (4), дата апошняга вядомага нам упамінання, Марцін Валадковіч займаў урад войскага Старадубаўскага. З 1746 і па 1759 год сустракаюцца дакументы аб удзеле Марціна Валадковіча ў працы гродскага Менскага суда ў якасці судзі гродскага (5). З 12 верасня 1758 года Марцін Валадковіч ва ўсіх дакументах падпісваецца ўжо ў якасці скарбніка Менскага (6). Апошняе ўпамінанне аб заняці ім гэтага ўрада датычыцца 22 чэрвеня 1764 года (7). Якраз у гэтым годзе, у сувязі з перыядам міжкаралеў'я ў Рэчы Паспалітай, быў абраны шляхтай Менскага ваяводства ў склад каптуровага суда ваяводства (8). У сувязі са смерцю Антоні Жыжэўскага, вельмі нядоўга займаўшага гарадніцтва Менскае, 3 студзеня 1766 года Марцін Валадковіч атрымаў прывілей на ўрад гараднічага Менскага (9). Кароткі час, усяго два месяцы, з 9 мая і па 11 ліпеня 1772 года, трымаў урад падстоля Менскага, вакантны пасля пераходу Яна Юзэфа Клакоцкага на стольнікаўства Менскае (10). Пасля смерці Аляксандра Быкоўскага, былога войскага Менскага, Ян Клакоцкі атрымаў каралеўскі прывілей на гэты, больш высокі ўрад, а 11 ліпеня 1772 года (11) быў выданы прывілей Марціну Валадковічу на ўрад стольніка Менскага.

Па нашых звестках, жанаты быў толькі адзін раз — з Ганнай з Дэ Раесаў, скарбнікавай Менскай, дачкой Казіміра Дэ Раеса і Феліцыяны з Эйсмантаў, скарбнікаў на 1736-1741 гг. ваяводства Менскага (12), уступіўшы з ёю ў шлюб каля 1733 года. Памёрла Ганна з Дэ Раесаў Марцінавая Валадковічавая, верагодней за ўсё, да 1775 года, бо ў акце аб завяршэнні пасаговых разлікаў з дачкой Францускай і зяцем Фларыянам Бруно Стравінскім, старастам судовым Слонімскага павета, складзеным і ўнесеным у акты ў гэтым годзе, выступае толькі сам Марцін Валадковіч (13). Акрамя Францускі меліся яшчэ тры дачкі: Феліцыяна, Схаластыка і Канстанцыя. Феліцыяну, па звычаі таго часу, бацькі прысвядзілі служыць богу ў кляштары Менскіх бенедыктынак. Як гэта гады рабілася, пры ўваходзе ў кляштар новай служкі бога бацькі ўнеслі значны фундуш на патрэбы кляштара, пра што сведчыць адпаведны дакумент, актыкаваны 22 сакавіка 1755 года (14). Ад памераў ахвяраванай сумы залежала далейшае жыццё Феліцыяны ў кляштары. Яшчэ адна дачка, Канстанцыя, уступіла ў шлюб з Міхамам Гюнтэрам

фон Гельдэнштайнам, на 1788 год стольнікам Навагародскага ваяводства, кавалерам ордэна св. Станіслава, сынам Самуэла Гюнтэра, на 1734 год войскага Старадубаўскага, і Саламеі Рдултоўскай (15). Схаластыка Валадковічаўна ўступіла ў шлюб з панам Ігнацым Валодзькам, на 3 чэрвеня 1780 года пісарам земскага Ашмянскага павета (16). Шлюб пані Схаластыкі з панам Ігнацы Валодзькам, пісарам земскім Ашмянскім, быў нядоўгі — 5 чэрвеня 1782 года Ігнацы Валодзька памёр (17). Па звычай таго часу, дзяцей у сям'і Марціна Валадковіча нарадзілася многа, але з-за кепскай медыцыны вельмі многія з яго нашчадкаў паміралі яшчэ ў маленстве. Так, у зусім маладым узросце памёр яго сын Вінцэнт (18).

У Марціна Валадковіча, стольніка Менскага, і Ганны з Дэ Раесаў меўся яшчэ адзін сын — Францыск Ксавэры Валадковіч, якому лёс наканаваў кароткае жыццё. Пасля смерці бацькі ў яго рукі перайшлі вялікія багатствы. Францыск Ксавэры Валадковіч выгадна ажаніўся з Тэрэзай з Пшэздзецкіх, прынёсшай вялікі пасаг, нядоўга займаў урад судзі гродскага Менскага, дабіўся высокага ўрада надворнага падкаморыя ВКЛ, або, інакш, каралеўскага шамбеляна. Памёр, пакінуўшы двух нялетніх сыноў: Мельхіёра і Каспра, якіх выхаваў яго блізкі крэўны, сын Міхала Валадковіча, старасты Гаенскага, Вінцэнт Валадковіч. Тэрэза з Пшэздзецкіх, быўшая Францыскавая Валадковічавая, падкаморына надворная ВКЛ, нядоўга пражыла пасля ўступлення ў шлюб з Вінцэнтам Валадковічам, старасцічам Гаенскім, і памёрла, як яна сама пісала ў тэстаменце, «у маладым веку».

Пасля заўчаснай смерці старэйшага брата Лявона Паўла Валадковіча, войскага Менскага ваяводства, а неўзабаве і яго жонкі, Марцін Валадковіч разам з братам Феліцыянам Філіпам, мітрапалітам усяе Русі, становіцца апекуном нялетніх дзяцей памёршага брата. Пад яго кіраванне трапляюць вялікія зямельныя багатствы пляменнікаў: Вінцэнта, Алойзы і Ганны Валадковічаў, вайсковічаў і вайскавічаўны ваяводства Менскага. Патрэбна прызнаць, што са сваёй справай Марцін Валадковіч справіўся выдатна. Пры дасягненні сталасці Вінцэнта Валадковіча, вайсковіча Менскага, перадаў у яго рукі кіраванне ўсімі маестнасцямі, што засталіся пасля бацькі. І хаця Вінцэнт Валадковіч і спрабаваў судзіцца з дзядзькам, але той давёў у судзе справядлівасць усіх сваіх рашэнняў па кіраванні маёмасцю. Патрэбна прызнаць, што на гэта спатрэбілася шмат часу і нямала высілкаў, пакуль у 1776 годзе паміж Марцінам Валадковічам, стольнікам ваяводства Менскага, і яго пляменнікамі, сынамі Лявона Паўла Валадковіча, войскага і палкоўніка

ваяводства Менскага, Вінцэнтам і Алойзы, не быў заключаны кампраміс па выдатках, якія былі зроблены стольнікам Менскім (19). Да ўсяго гэтага Марцін Валадковіч, стольнік Менскі, паклапаціўся аб выгодным шлюбе і для сваёй пляменніцы Ганны, выдаўшы яе замуж за Яна Гурко, гараднічага, пісара земскага Віцебскага і ротмістра войскаў Вялікага княства Літоўскага (20). Пасаговая сума памерам у 40 000 польскіх злотых была прадбачліва пакладзена на захаванне і рост у Менскі жаночы кляштар бенедыктынак і перададзеная па тэстыманіяльнаму акту прэвьялебнай Ганараце, старэйшай гэтага кляштара (21). На рашэнне Марціна Валадковіча ўнесці грошы на захаванне і рост у кляштар бенедыктынак Менскіх паўплываў і дэкрэт Генеральнай канфедэрацыі ВКЛ ад 1764 года (22).

Карыстаючыся вялікімі грашовымі сродкамі, актыўна выкупляў у збыднелых уладальнікаў прывабныя маетнасці: на 22 сакавіка 1779 года уносіць у акты дакумент аб куплі ў Масальскага менняў Доўбаравы і Хельміцы (23). Пры гэтым і сам не цураўся магчымасці пры вострай неабходнасці ў вялікіх сумах грошай перадаць на часовае трыманне, у заставу, як тады гаварылі, свае маетнасці. Найбольш часта гэта датычылася Турына. Так, у 1738 годзе ён перадае яго ў заставу сваёй жонцы ўсяго за 23 000 польскіх злотых (24). Верагодна, па гэтай жа прычыне Турын перадаецца ў заставу ў 1746 годзе за значна большую суму Ежы і Барбары з Прэрадоўскіх Прысецкім, чэснікам Смаленскім (25). Аднак судовых спраў па прагэрміноўцы вяртання пазык ніколі не дапускаў, свае пазыкі вяртаў у тэрмін. Як нам падаецца, асноўнай крыніцай павелічэння багаццяў Марціна Валадковіча было ліхварства. Прычым са сваіх даўжнікоў спаганяў грошы хутка і без літасці. Яшчэ у 1736 годзе даў пазыку Антонію Рудніцкаму (Руданскаму), уладальніку маетнасці Блуза, і калі той своечасова з ім не разлічыўся, то па рашэнні суда заняў яго маетнасць і, верагодна, вытрас з яе не толькі свае грошы, але і шмат больш (26).

Смерць жа яго старэйшага брата Феліцыяна Філіпа, наогул, зрабіла Марціна Валадковіча, на той час ужо стольніка ваяводства Менскага, адным з найбольш багатых людзей ваяводства.

Памёр Марцін Валадковіч у пачатку 1780 года, на руках сваёй любай дачкі Канстанцыі Міхалавай Гюнтэравай, на той час яшчэ падстолінай Навагародскай. Цела Марціна Валадковіча, стольніка Менскага, па яго жаданні было пахавана на могілках Менскага кляштара святога Дамініка, «пры родзічах» яго (20). Тэстамент нябожчыка быў унесены 20 красавіка 1780 года ў актавыя кнігі Навагародскага земскага

суда, а шостага чэрвеня гэтага ж года, дадаткова, актыкаваны ў кнігі Менскага земскага суда. Усе свае добры ў грошах, каштоўнасцях, рухомай маёмасці, грунтах Марцін Валадковіч пакінуў свайму адзінаму сыну Францыску Ксавэры Валадковічу.

Крыніцы:

1. А.В., л. 7
2. НГАБ. Ф 319, воп. 2, с. 524, л. 77.
3. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 9, л. 88.
4. Там жа, ф 319, воп. 1, с. 524, л. 79.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 11, л. 151; с. 13, л. 321.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 422.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 71, л. 249.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 71, л. 243.
9. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 188, лл. 54—55.
10. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 774.
11. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 789.
12. А.В., л. 13.
13. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 17, л. 414.
14. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 10, л. 80.
15. А.В., л. 12.
16. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 10, л. 520
17. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1624, л. 256.
18. А.В., л. 12.
19. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 8, л. 80.
20. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 15, л. 734.
21. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 573.
22. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 72, 488.
23. Там жа, ф 1769, воп. 1, 9, л. 120.
24. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 59, л. 691.
25. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 8, л. 108.
26. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 41, л. 1612; с. 59, л. 271.
27. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 10, л. 527.

11.29. Хмара Іахім

(12.07.1780 — 09.02.1785 — да 09.05.1789)

Іахім Хмара паходзіў са старадаўняга шляецкага роду, які, як тады пісалі ў актах і граматах, «здаўна аселасць у Менскім павеце мае». Сын

Антонія Хмары, скарбніка ваяводства Менскага на 1750 год, і Кацярыны з Вяжэвічаў (1). Па нашых меркаваннях, маці Іахіма Хмары была дачкой Аляксандра Вяжэвіча, займаўшага ўрад харужага Менскага ў 70-х гадах XVII стагоддзя.

Далёкі продак Іахіма Хмары, Вацлаў Хмара (2), на 1597 год знаходзіўся на службе ў Радзівілаў. У часы вайны з казакамі Багдана Хмяльніцкага і Масквой другі яго продак, Андрэй Хмара, страціў усе свае маетнасці, якія былі канфіскаваны Янам Казімірам, каралём Польскім і вялікім князем Літоўскім, за пераход на бок маскоўскіх войскаў, захапіўшых на той час амаль усю Беларусь. Нямала нязгод трапіла на жыццёвым шляху і дзеду Іахіма Хмары — палкоўніку сапежынскіх войск у канцы XVII — пачатку XVIII стагоддзяў Мікалаю Хмары. Мікалай Хмара, палкоўнік войскаў ВКЛ, пад камандай Сапегі ўдзельнічаў у грамадзянскай вайне, што пачалася на Літве ў часы Паўночнай вайны. Разам з Сапегамі ваяваў на баку шведаў з рускімі войскамі і з войскамі Аўгуста II. У выніку паразы быў вымушаны пакінуць межы краіны і чакаць магчымасці вярнуцца на радзіму ў Круляўцы. Гэтая магчымасць надышла толькі 24 сакавіка 1713 года, калі кароль падпісаў памілаванне Мікалаю Хмары і іншым яго сапежынскім паплечнікам «на фронце праціўным караля шведскім ваяваўшым...» (3).

Іахім Хмара, стольнік Менскі, меў брата, вядомага палітыка і дзеяча ВКЛ канца яе існавання, пана Адама Міхала Хмару, займаўшага па чарзе пасады сакратара пячаткі ВКЛ, віцэ-інстыгатара і інстыгатара ВКЛ, а ў канцы свайго жыцця засядаўшага ў сенате Рэчы Паспалітай, з пасады ваяводы Менскага. Ёсць звесткі і аб існаванні сястры Феліцыяны, быўшай на 1737 год у шлюбе за Варанцом.

Іахім Хмара ўзяў шлюб з Марыянай з Прэрадоўскіх, якая прынесла ў пасагу такія маетнасці, як Прэрадова і Пухавічы. Улічваючы асаблівасці літоўскага заканадаўства, якое давала жанчынам вялікія правы на валоданне маёмасцю, нават пасля ўступлення ў шлюб, нічога не было дзіўным, што Іахім Хмара быў вымушаны часта пазычаць у сваёй жонкі грошы пад заклад сваіх маёнткаў. Мела месца і адваротная справа, калі Марыяна з Прэрадоўскіх, маючы вострую патрэбу ў наяўных грошах, пад заставу сваіх маетнасцяў пазычала іх у свайго мужа.

За сорок пяць гадоў, з 1755 года і да 1800 года, прайшоў, не прамянаючы амаль ніводнага, усе ўрады Менскага ваяводства. На 7 снежня 1755 года займаў ўрад скарбніка Менскага, відавочна, атрымаўшы яго пасля смерці бацькі (4). З пачатку 60-х гадоў XVIII стагоддзя, пасля адыходу на ўрад стольніка Менскага Фларыяна Быкоўскага, стаў

пісарам гродскім Менскім. Першы знойдзены намі запіс Іахіма Хмары у якасці пісара гродскага Менскага адносіцца да 25 жніўня 1762 года (5). Паралельна з урадам пісара гродскага Менскага займаў і іншыя ўрады, ганаровага характару. Да сакавіка 1765 года займаў урад стражніка Менскага, ад якога адмовіўся, атрымаўшы 27 сакавіка, пасля пераходу Антонія Свентаржэцкага на ўрад пісара земскага Менскага, каралеўскі прывілей на ўрад падчашага Менскага (6). У часы чарговага міжкаралеўя, пасля смерці караля Рэчы Паспалітай Аўгуста III, уваходзіў у склад каптуровага суда Менскага ваяводства. Па Статуце Вялікага княства Літоўскага, на перыяд пасля смерці караля і да абрання новага караля ва ўсіх ваяводствах і паветах прыпынялася дзейнасць судоў, і іх месца займала часовае, выбарнае судовае ўтварэнне, так званы каптуровы суд. Карыстаўся ўрадам падчашага Менскага да 9 мая 1772 года, калі, у выніку смерці Юзэфа Валадковіча, стольніка Менскага, адбылося чарговае, верагодна, даўно чаканае мясцовай шляхтай, перасоўванне ўверх па лесвіцы ўрадаў: Іахім Хмара атрымаў прывілей на вакантны ўрад, пасля пераходу былога гараднічага Марціна Валадковіча на ўрад стольніка Менскага, гарадніцтва Менскага (7). У ліпені 1772 года адбылося чарговае перамяшчэнне ўраднікаў уверх па лесвіцы, у выніку чаго Іахім Хмара атрымаў прывілей на больш высокі ўрад падстоля Менскага (8). Па зыходзе з гэтага свету пана Марціна Валадковіча, стольніка Менскага, Іахім Хмара атрымаў каралеўскі прывілей на стольнікаўства Менскае. Прывілей на ўрад Іахіму Хмары ўносіўся ў кнігі Метрыкі двойчы, першы раз 10 ліпеня 1780 года, а другі раз — ужо праз два дні — 12 ліпеня (9). З тэкста прывілея на ўрад падстоля Менскага Міхалу Свентаржэцкаму, падстарасце судовому Менскаму, падпісанага каралём 9 ліпеня 1780 года, даведваемся, што сам Іахім Хмара да гэтай даты дабрахвота адмовіўся ад падстоляства Менскага ў сувязі з атрымманнем іншага, больш высокага, тытула (10). Пасля 1782 года ўступіў сваё месца пісара гродскага Менскага Яну Валадковічу, сыну Францыска Валадковіча, крайчага Менскага (11). Займаў урад стольніка на 9 лютага 1785 года (12), калі разам з Ігнацы Дашкевічам, падчашым Гарадзенскага павета, падпісаўся пад крэдэнсам грамічнага соймака на абранне паслом у ГТЛ свайго брата Адама Міхала Хмару. У апошні раз сустракаецца імя Іахіма Хмары, названага стольнікам Менскім, 17 красавіка 1788 года. На 1800 год займаў урад войскага Менскага і, у дадатак, быў узнагароджаны ордэнамі святога Станіслава і Белага Арла. Меў вайсковае званне падпаручніка войскаў ВКЛ (13). У маі 1789 года, пасля дабрахвотнага адыходу Яна

Юзэфа Клакоцкага з урада войскага Менскага, атрымаў каралеўскі прывілей на гэты даволі высокі ўрад (14).

Іахім Хмара, войскі Менскі, жыў яшчэ ў 1795 годзе. На 19 ліпеня гэтага года ён падпісвае тэстамент Базыля Замойскага, паручніка Навагародскага ваяводства (15).

Крыніцы:

1. ШГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 64, л. 1072.
2. Там жа, ф 1926, воп. 5, с. 4, л. 18.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 159, лл. 161, 165.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 181.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 718.
6. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 188, л. 33.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 775.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 790.
9. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 543, л. 820; с. 546, л. 239.
10. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 20, л. 36.
11. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 16, л. 487.
12. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 24, л. 77.
13. Там жа, ф 1324, воп. 1, с. 11, л. 6.
14. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 546, л. 625.
15. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 32, л. 332.

11.30. Ліхадзіеўскі з Глінскіх Крыштоф (09.05.1789—06.04.1791. — ?)

Былы гараднічы Менскі Крыштоф Ліхадзіеўскі атрымаў урад стольніка Менскага перад самым апошнім падзелам Вялікага княства Літоўскага. Прывілей на стольнікаўства Менскае быў унесены ім у гродскія, Менскага ваяводства, акты ў 1790 годзе, праз некаторы час па яго атрыманні (1). Яшчэ ў 1801 годзе ён карыстаўся гэтым тытулам, падпісваючы дакументы, у часе вядзення судовай справы з Апалоніяй з Ратынскіх Францыскавай Владковічавай, мечнай Менскай, і яе сынамі Іахімам і Адамам (2). Цікавым, між іншым, з'яўляецца дакумент ад 1761 года, унесены ў Менскія гродскія актавыя кнігі ў наступным 1762 годзе 20 студзеня (3). У гэтым дакуменце гаворыцца аб продажы Атаназіем Хадзіцкім Крыштофу Ліхадзіеўскаму часткі маетнасці Крыштофава. Хаця ў дакуменце ўсюды ідзе гаворка аб знаходжанні фальварка Крыштофава ў Менскім ваяводстве, зразумела, што гавор-

ка магла ісці толькі аб Менскім павеце. Усё было б проста і зразумела, калі б у дакуменце Крыштоф Ліхадзіеўскі не менаваўся стольнікам Менскім. У дадзеным выпадку ніякай пісарскай памылкі не магло быць: такія дакументы, пасля падпісання, старанна прачытаюцца асобамі, унёсшымі іх у акты. За актыкацыю плацілі дастаткова значныя сумы грошай, ды і ўплыў гэтых дакументаў на будучыню скаладальнікаў і іх нашчадкаў людзям адукаваным не трэба было тлумачыць. У нас няма адказу на пытанне, чаму Крыштоф Ліхадзіеўскі за шмат гадоў да атрымання прывілея на стольнікаўста ўжо менаваўся стольнікам Менскага ваяводства.

Наогул, да другой паловы XVIII стагоддзя ў дакументах Менскіх ваяводскіх судоў Ліхадзіеўскія сустрэліся даволі рэдка. Так, тэстамент Станіслава Пуцяты, падчашага Мозырскага, ад 6 лістапада 1723 года падпісаў Габрыел з Глінскіх князь Ліхадзіеўскі, мечны Навагародскі. Вядома, што ён на 10 верасня 1698 года служыў у Героніма Клакоцкага, старасты Рэчыцкага. За нейкія ўчынкi, разам з гаспадаром, быў аб'яўлены вечным банітам і вываланцам (4). Тэстамент Габрыеля князя з Глінскіх Ліхадзіеўскага, мечнага Навагародскага, дзедзяда Крыштофа Ліхадзіеўскага, быў складзены 27 лютага 1744 года, а ўнесены ў актывыя кнігі Менскага гродскага суда толькі 30 мая 1765 года (5). Акрамя Антонія, бацькі Крыштофа, у пана Габрыела меўся яшчэ адзін сын — Станіслаў. З матэрыялаў асэсарскага суда вядома імя і брата пана Габрыеля Ліхадзіеўскага — Стэфан Ліхадзіеўскі, падчашы Ліўскі. Пасля смерці Габрыеля Ліхадзіеўскі пакінуў нашчадкам у спадчыну маетнасці Баркі, Зарэчча і частку Ушы.

Найбольш часта даводзілася сустракаць прозвішчы Ліхадзіеўскіх у дакументах, датычных Навагародскага ваяводства. Так, у матэрыялах Метрыкі пад датай 8 кастрычніка 1642 года змешчаны звесткі пра Івана Ліхадзіеўскага, вознага Навагародскага ваяводства, які ўнёс свой рэляцыйны квіт па маетнасці Макраны (6).

Пачынаючы з кастрычніка 1773 года, у земскіх і гродскіх актавых кнігах Менскага ваяводства пачынаюць сустракацца дакументы з імем Крыштофа Ліхадзіеўскага або яго крэўных. Якраз у гэтым годзе, па адыходзе з урада стражніка Менскага свайго дзядзькі, пана Казіміра Шаблавінскага, Ліхадзіеўскі атрымаў прывілей на гэты ўрад (7). Знаходзіўся на гэтым урадзе да 1777 года, калі ў дакументах пачынае сустракацца імя Мікалая Свентаржэцкага, які падпісаў актывыя дакументы ў якасці стражніка ваяводства Менскага (8).

З 1774 года пачынае падпісвацца ўжо і ў якасці ротмістра ваяводства

Навагародскага. У красавіку 1774 года Ігнацы Еўстахі Нарніцкі, краўчыц Ашмянскі, выклікае ў суд Крыштофа Ліхадзіеўскага, ротмістра Навагародскага, Лявона, старасціча Рудніцкага, Францыска, чэснікавіча Вількамірскага, Міцкевічаў а таксама Тэадора і Андрэя Ліхадзіеўскіх, верагодна братоў, з-за розных крыўд, нанесеных яму (9). У гэтым жа 1774 годзе яшчэ адзін Ліхадзіеўскі, Тадэуш, ротмістр ваяводства Менскага, родны брат Крыштофа, купляе маетнасць Навасёлкі ў Менскім ваяводстве і ўносіць у Менскія земскія акты адпаведны дакумент (10). На 23 красавіка 1789 года ў дакументах Менскага земскага суда ротмістрам ваяводства Менскага пазначаны Павел Ліхадзіеўскі (11).

Пачынаючы з 1777 года і аж да 1789 года, Крыштоф Ліхадзіеўскі займае ўрад гараднічага Менскага (12). Якраз у гэты перыяд адзначаецца пастаянны ўдзел Крыштофа Ліхадзіеўскага, верагодна, маючага добрую юрыдычную адукацыю, у розных судовых справах у якасці судовага даверанага па вырашэнні маёмасных спрэчак.

У канцы 1780 года адбыўся выступ Крыштофа Ліхадзіеўскага на паседжанні Галаўнога Трыбунала з прашэннем аб пацвярджэнні правоў места Ліпск у Гарадзенскім павеце на магдэбургскае права, г. зн. на права лічыцца горадам, з усімі, немалымі, прывілемі для яго жыхароў, устаноўленымі з даўніх часоў (13).

Бацька Крыштофа Ліхадзіеўскага — Антоні Ліхадзіеўскі, мечны Навагародскі, акрамя брата Станіслава, меў сястру Даміцэлю, уступіўшую ў шлюб з Ежы Навадворскім (14). Маці — Вікторыя з Шаблавінскіх — была сястрой Казіміра Шаблавінскага, стражніка Менскага. Дарэчы, у сваім тэстаменце, складзеным 20 студзеня 1767 года і ўнесеным у актавыя кнігі Менскага гродскага суда 7 ліпеня 1769 года, Антоні Ліхадзіеўскі мянуе сябе «Антоні з Глінскіх князь Ліхадзіеўскі» (15). Сам Крыштоф Ліхадзіеўскі ні ў адным дакуменце, вядомым нам, не менаваў сябе князем з Глінскіх.

У сваім даследаванні генеалогі нашчадкаў князёў Глінскіх, адыраўшых значную ролю ў гісторыі не толькі Вялікага княства Літоўскага, але і Расійскай дзяржавы, Уладзіслаў Вяроўкін-Шэлюта прыводзіць звесткі аб вытоках роду Ліхадзіеўскіх. Па яго думцы, Глінскія атрымалі вёску Ліхадзеі ў Навагародскім ваяводстве і з моманту яе атрымання сталі менавацца князямі Ліхадзіеўскімі з Глінскіх (16).

Значныя, але небеспасяховыя высілкі ўкладваў Крыштоф Ліхадзіеўскі ў павелічэнне памераў сваіх багаццяў, выкупляючы ў збыдзельных суседзях іх маетнасці. Дабіўся ад караля на правядзенне дахаджэння законнасці трымання ленных добраў Юхнавічы, Дамашэвічы і Бух-

навічы, размешчаных ў ваяводстве Менскім і прылеглых да Гаенскага староства. Што датычыцца Бухнавіч і Юхнавіч, то тут было ўсё зразумела: яны сапраўды былі здаўна леннымі, і ў іх прыналежнасці, на дадзены момант, не ўсё было законным. Але ж Дамашэвічы, або Дамашы, здаўна знаходзіліся ў асабістым валоданні Песлякоў, Ваньковічаў, Залівакаў і падлягалі выключна земскаму праву. У выпадку з Дамашэвічамі, Крыштофу Ліхадзіеўскаму не пашанцавала атрымаць іх у свае рукі, але Бухнавічы нейкі час трымаў у сваіх руках (17). У гэтым жа годзе выкупіў маетнасць у Тадэуша Кернажыцкага (18). У канцы 80-х гадоў XVIII стагоддзя доўга судзіўся з ксяндзом Жэброўскім з-за правоў на Рубяжэвічы (19). Валодаў таксама і маетнасцю Гранічы, але ў 1787 годзе прадаў яе Глушынскаму, судзіў земскаму Старадубаўскаму (20).

У канцы XIX стагоддзя ў межах Менскай губерніі сустрэкаліся Ліхадзіеўскія, якія, магчыма, і не мелі ніякіх роднасных повязей з Крыштофам Ліхадзіеўскім, стольнікам ваяводства Менскага. У 1898 годзе скончыў вучобу ў Менскай духоўнай семінарыі Павел Ліхадзіеўскі, прызначаны псаломшчыкам у Гарадоцкую царкву, размешчаную ў межах Менскай губерніі (21). У 70-х гадах XX стагоддзя вядомы былі імёны спартоўцаў, братоў Ліхадзіеўскіх, якія аказаліся не ў ладах з законам і забітых пры затрыманні. Даведаўшыся аб гэтым, памёр і іх бацька, жыхар Чэрвеня.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 21, л. 34.
2. Там жа, ф 686, воп. 1, с. 4, л. 109.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 619.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 952.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 14, л. 365.
6. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 14, л. 403.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 500, л. 3.
8. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 6, л. 1092.
9. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 20, л. 301.
10. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 8, л. 791; с. 36, л. 1307.
11. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 325, л. 518.
12. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 9, л. 1332.
13. АВАК, т. 13, л. 38.
14. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 569—570.
15. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 15, л. 705.

16. Владислав Веревкин Шелюта. Белорусские князья: 35 поколений за 1000 лет. // «Беларуская газета». 1996. № 13 (27), л. 29.
17. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 185, л. 738.
18. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 7, л. 434.
19. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 19, л. 43.
20. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 18, л. 421.
21. Там жа, ф 136, воп. 1, т. 1, л. 412.

І М Я Н Н Ы П А К А З Н І К

- Абрынская Янавая Каралёвая, маці Хрызастома Абрынскага, падкаморыя Парнаўскага, 11.21.
- Абрынскі Хрызастом, падкаморы Парнаўскі, 11.21.
- Абуховічавая Тэрэза Уладзіславава Літавор Храбтовічавая, 11.26.
- Агінец Ян Даўгяла, 11.18.
- Агінскі з Казельска Тадэуш, ваявода Троцкі, 11.8.
- Агінскі з Казельска Багдан, падчашы Браслаўскі, а потым харужы надворны ВКЛ, 11.8.
- Адлянцік Пачобут Ян, аўтар «Pamiętnika Iana Władysława (1640—1684)», 11.19.
- Аколаў Міхал, 11.20.
- Акуліч Сямён, генерал ваяводства Менскага, 11.15.
- Акуліч Аляксандр, ксёндз, 11.15.
- Алендзскі Тэафіл, падкаморы Ваўкавыскі, маршалак ГТЛ ВКЛ, прадмова, 11.16.
- Алівіч, 11.6.
- Аляксей Міхайлавіч, цар Маскоўскі. 11.15.
- Анфаровіч Міхал, 11.2.
- Анфаровіч Мікалай Міхайлавіч, стольнік Менскі, каралеўскі сакратар, 11.1; 11.2.
- Анфаровічавая Мікалаева пані Ядвіга Францаўна Умястоўская, стольнікавая Менская, 11.2.
- Анфаровіч Андрэй, харужы Рэчыцкі, 11.2.
- Анфаровічавая Ева Сымонава Навашпэўская, 11.2.
- Анфаровіч Ян Паўлавіч, каралеўскі дваранін, 11.2.
- Анфаровічаўна Багдана Паўлаўна, 11.2.
- Анфаровіч Уладзіслаў, стольнік Мсціслаўскі, 11.2; 11.11.
- Анфаровічавая Уладзіславава пані Барбара Косакоўна, стольнікавая Мсціслаўская, 11.2; 11.11.
- Анфаровіч Крыштоф, падчашы Смаленскі, 11.2.
- Анфаровіч Станіслаў, стольнік Мсціслаўскі, 11.2.
- Анфаровіч Самуэл, каралеўскі сакратар, 11.2.
- Анфаровіч Мікалай, дэпутат у ГТЛ ад Менскага ваяводства, 11.2.
- Анфаровіч Пётр, 11.2.
- Анфаровіч Адам, 11.2.

- Арахоўскі Мікалай, 11.19.
 Арахоўская Мікалаева пані Зося Ліпніцкая, 11.19.
 Ардзянка Ганна Станіславава Дэмбоўская, 11.13
 Ардынцоўна Гелена Янава Вільбутовічавая Паплонская, 11.21.
 Астахаў Сяргей, прадмова
 Аўгуст II, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 11.23; 11.29.
 Аўгуст III, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 11.29.
 Аўгуст Станіслаў Панятоўскі, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, прадмова
- Багдановіч Дварэцкі Фёдар, крайчы Аршанскі, 11.23.
 Багдановіч Дварэцкі Ян, 11.23.
 Багушэвіч Мікалай, стражнік Полацкі, 11.24.
 Банецкі Адам, польскі гісторык, прадмова, 11.2.
 Бандынэлі, падкаморы Дэршкі, 11.25.
 Бандынэлевая пані Пётранэла з Вільчкоўскіх, падкаморына Дэршкая, у другім шлюбе Фларыянава Станіславава Быкоўская, стольнікава Менская, 11.25.
 Барташэвіч Адам, ротмістр Аршанскі, 11.24.
 Баратынскі Казімір, 11.24.
 Бародзіч Самуэл, 11.2.
 Бародзічавая Самуэлева пані Тэадора Валадковічаўна, 11.2.
 Баторы Стэфан, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 11.9.
 Багуфал Аляксандр, 11.7.
 Багуфалава Аляксандрава пані Крыстына Вяжэвічавая, 11.7.
 Багуфал Рафал Самуэл, 11.7.
 Бекер, оберстлейтенант войскаў ВКЛ, 11.10.
 Берасневіч, намеснік Крошынскі, 11.1.
 Біроўея Ежы, оберстлейтэнант войскаў ВКЛ, 11.22.
 Біроўея Ежына пані Пётранэла з Янішэўскіх, у першым шлюбе Багуславава Прэрадоўская, скарбнікава Навагародская, 11.22.
 Бранец Рэгіна (у некаторых дакументах — Марыя) Юзэфава Валадковічавая, 11.26.
 Брэгер Герман, беларускі гісторык, прадмова
 Булгак Мікалай Дамінік, падсудак земскі Менскі, 11.20.
 Бужынскі з Бужына Станіслаў, інстыгатар ВКЛ, стараста Цывільскі, воіт Менскі, 11.22; 11.23.
 Бухавецкі Ігнацы, крайчы Навагародскі, 11.26.
 Бухавецкая Іаанна Юзэфова Валадковічавая, гараднічыня Менская, 11.26.
 Бучынская Янава пані Рэгіна Дэмбоўская, стольнікаўна Менская, 11.13.
 Быкоўскі Іван Фёдаравіч, войскі і воіт Менскі, 11.24.
 Быкоўскі з Яксаў Стэфан, стольнік Менскі, 11.23; 11.24; 11.25.
 Быкоўская Стэфанавая з Яксаў пані Канстанцыя Станкевічаўна, чэснікаўна Менская, судзіна гродская Менская, 11.24.
 Быкоўскі з Яксаў Фларыян Станіслаў, стольнік Менскі, прадмова; 11.24; 11.25;

11.26; 11.29.

- Быкоўская з Яксаў Фларыянавая Станіславава пані Тэадора з Ядзвічаў, першая жонка Фларыяна Быкоўскага, на той час пісара гродскага Менскага, 11.25.
- Быкоўская з Яксаў Фларыянавая Станіславава пані Пётранэла з Вільчыкоўскіх, у першым шлюбе Бандынэлева, падкаморына Дэрпцкая, стольнікавая Менская, другая жонка Фларыяна Быкоўскага, стольніка Менскага, 11.25.
- Быкоўскі з Яксаў Стэфан, харужы Менскі, 11.24; 11.25.
- Быкоўскі з Яксаў Антоні, генерал-лейтенант войскаў ВКЛ, 11.25.
- Быкоўскі з Яксаў Ян, 11.24.
- Быкоўскі з Яксаў Самуэл, 11.24.
- Быкоўскі з Яксаў Тамаш, 11.24.
- Быкоўскі з Яксаў Аляксандр, войскі Менскі, 11.24; 11.27; 11.28.
- Быкоўскі з Яксаў Аляксандр, 11.24.
- Быкоўскі з Яксаў Марцін Крыштоф, падчашы Мсціслаўскі, 11.24.
- Быкоўскі з Яксаў Антоні, падчашыц Мсціслаўскі, 11.24.
- Быкоўскі з Яксаў Марцін, войскі Чарнігаўскі, 11.24.
- Быкоўскі з Яксаў Ежы, стараста Бабінаўскі, 11.24.
- Быкоўская з Яксаў Ежына пані Канстанцыя з Палубінскіх, старасціна Бабінаўская 11.24.
- Быкоўская Гелена Тэафілава Тышкевічава, 11.24.
- Быкоўская Кацярына Станіславава Дэ Раесавая, 11.24.
- Быкоўская Канстанцыя, 11.24.
- Быкоўскі, Раман, падсталіч Менскі, 11.24.
- Быкоўскі Антоні, падсталіч Менскі, 11.24.
- Быкоўскі Ян, падсталіч Менскі, 11.24.
- Быкоўскі Тадэуш, падсталіч Менскі, 11.24.
- Быкоўскі Станіслаў, падсталіч Менскі, 11.24.
- Быкоўскі Лявон, падсталіч Менскі, 11.24.
- Быкоўскі Аляксандр, падсталіч Менскі, 11.24.
- Быкоўскі Казімір, падсталіч Менскі, 11.24.
- Быкоўскі Ян, падстолі Браслаўскі, 11.24.
- Быкоўская Феліцыяна Багушэвічава, стражнікавая Полацкая, 11.24.
- Быкоўская Бібіяна Антоніева Жыжэмская, гараднічыня Менская, 11.24.
- Быкоўская Брыгіда Дамінкавая Жыжэмская, падчашына Троцкая, у другім шлюбе Міхалава Малицкая, 11.24.
- Быхаец, маршалак ГТЛ ВКЛ, 11.2.
- Валодзька Ігнацы, пісар земскі Ашмянскі, 11.28
- Валодзькавая Ігнацьева пані Схаластыка Валадковічаўна, стольнікаўна Менская, пісаравая земская Ашмянская, 11.28.
- Валадковіч Ян, суддзя земскі Менскі, 11.20.
- Валадковіч Тэадор, пісар земскі Менскі, 11.20.
- Валадковіч Марцін Казімір, гараднічы і падстараста судовы, а потым пісар земскі

- Менскі, 11.2; 11.8; 11.20; 11.22.
- Валадковічая Марцінавая Казімірава пані Гелена з Кастравіцкіх, пісаравая земская Менская, 11.22.
- Валадковіч Стэфан, падсудак земскі Менскі, 11.20; 11.22; 11.26.
- Валадковічаява Стэфанавая пані Роза са Слізняў, рэферэндараўна ВКЛ, падсудковая Менская, 11.26.
- Валадковіч Ян, падсудковіч Менскі, 11.23.
- Валадковіч Дамінік Алойзы, стольнік Менскі, 11.22; 11.23; 11.26; 11.28.
- Валадковічаява Дамінікава пані Тэрэза з Янішэўскіх, стольнікава Менская, 11.22; 11.23.
- Валадковіч Францыск, войскі Менскі, 11.20; 11.22.
- Валадковічаява Францыскава пані Зося з Ваньковічаў, стольнікаўна Менская, войская Менская, 11.20.
- Валадковіч Пётр Казімір, падчашы Мельніцкі, 11.22.
- Валадковіч Станіслаў, падчашыц Мельніцкі, 11.22.
- Валадковіч Андрэй, канонік Віленскі, плябан Менскі, 11.22; 11.23.
- Валадковіч Якаў, рэктар Менскага іезуіцкага калегіума, 11.22.
- Валадковіч Ян, пісарэвіч земскі Менскі, 11.22.
- Валадковіч Мікалай, стольнік Вендэнскі, 11.23.
- Валадковічаўна Тэжля, старэйшая Менскага жаночага кляшпара св. Базыля, 11.22.
- Валадковічаўна Клара ўступіла ў Менскі жаночы кляштар закона св. Базыля, 11.22.
- Валадковічаўна Тэадора Самуэлева Бародзічаява, 11.2.
- Валадковіч Міхал, стараста Гаенскі, 11.22; 11.23.
- Валадковіч Каспр, стараста Краснасельскі, 11.23.
- Валадковічаўна Канстанцыя Міхалава Гонтэрава, стольнікава Навагародская, 11.28.
- Валадковічаўна Францыска Брунова Стравінская, старасціна судовая Слонімска, 11.28.
- Валадковічаўна Феліцыяна, у Менскім жаночым кляштары закону св. Бенедыкта, 11.28.
- Валадковіч Вінцэнт, старасціц Гаенскі, 11.28.
- Валадковіч Каспр, падкаморыч надворны ВКЛ, 11.28.
- Валадковіч Мельхіер, падкаморыч надворны ВКЛ, 11.28.
- Валадковіч Лявон Павел, стольнік, а потым войскі і палкоўнік ваяводства Менскага, прадмова; 11.22; 11.23; 11.24; 11.26; 11.28.
- Валадковічаява Лявонава Паўлава, пані Канстанцыя з Цэханавецкіх, старасцянка Апеская, войская і палкоўнікава Менская, 11.23.
- Валадковічаява Лявонава Паўлава пані Францыска з Дэ Раесаў, скарбнікаўна Менская, войская і палкоўнікава Менская, 11.23.
- Валадковіч Міхал, стольнікавіч Менскі, дэпутат ГТЛ ад Менскага ваяводства на 1760 год, 11.23.
- Валадковічаўна Тэрэза Дамінікава Рэйтанава, падкаморына Навагародская, 11.23.

- Валадковіч Антоні, іезуіт, 11.23.
- Валадковіч Марцін, спачатку войскі Старадубаўскі, а ў канцы жыцця — стольнік Менскі, 11.22; 11.23; 11.26; 11.28; 11.29.
- Валадковічавая Марцінавая пані Ганна з Дэ Раесаў, спачатку войска Старадубаўская, а ў канцы жыцця — стольнікавая Менская, 11.22; 11.23; 11.26; 11.28.
- Валадковіч Вінцэнт, стольнікавіч Менскі, 11.28.
- Валадковічаўна Схаластыка Ігнацьева Валодзькая, пісаравая земская Ашмянская, 11.28
- Валадковіч Францыск Ксавэры, стольнікавіч Менскі, падкаморы надворны ВКЛ, каралеўскі шамбелян, 11.26; 11.28.
- Валадковічавая Францыскавая Ксавэравая пані Тэрэза з Пігэздзецкіх, падкаморына надворная ВКЛ, у другім шлюбе Вінцэнтавая Валадковічавая, старасцічавая Гаенская, 11.28.
- Валадковіч Юзэф, стольнік Менскі, 11.26; 11.27; 11.29.
- Валадковічавая Юзэфавая пані Іаанна з Бухавецкіх, гараднічыня Менская, 11.26.
- Валадковічавая Юзэфавая пані Іаанна з Храбтовічаў, гараднічыня Менская, у першым шлюбе Міржэўская, 11.26.
- Валадковічавая Юзэфавая пані Рэгіна (у некаторых дакументах — Марыя) Бранец, стольнікавая Менская, 11.26.
- Валадковічаўна Тэрэза, гараднічоўна Менская, 11.26.
- Валадковічаўна Анжэла, гараднічоўна Менская, на 1789 год у адным з Менскіх жаночых кляштараў, 11.26.
- Валадковіч Тадруш, гараднічовец Менскі, 11.26.
- Валадковіч Ян Генрык Вітольд, 11.26.
- Валадковічоўна Ганна, 11.26.
- Валадковіч Ян Станіслаў, крайчы Менскі, 11.22; 11.23; 11.28.
- Валадковіч Станіслаў, падчасы Пінскі, 11.20.
- Валадковіч Андрэй, укладальнік генеалогіі роду Валадковічаў, прадмова, 11.22; 11.26; 11.28.
- Валадковічаўна Тэафілія (свецк. Францыска), старэйшая Менскага жаночага кляштара закону св. Францыска, 11.22; 11.23; 11.28.
- Валадковіч Юзэф, палкоўнік Менскі, сын Лявона Паўла Валадковіча, войскага і палкоўніка Менскага, стараста Красавіцкі, 11.23; 11.26.
- Валадковічаўна Марыяна (Эмерцыяна), у першым шлюбе за Ратамскім, а потым за Сулкоўскім, падстоілем зямлі Драгіцкай, 11.22; 11.23.
- Валадковічаўна Ганна Антоніева з Ратна Крукоўская, падчасына Аршанская, 11.22; 11.23.
- Валадковіч Феліцыян Філіп, мітрапаліт уніяцкай царквы ў ВКЛ, 11.22; 11.23; 11.26; 11.28.
- Валадковіч Антоні Лявон, тэолаг у Наваградскім кляштары закону св. Дамініка, 11.22; 11.23; 11.28.
- Валадковіч Пётр Станіслаў, прэар Менскі і вікарый Беларускі, 11.22; 11.23; 11.28.

- Валадковіч Вінцэнт, вайсковіч Менскі, 11.23; 11.28.
 Валадковіч Алойзы, вайсковіч Менскі, 11.23; 11.28.
 Валадковічаўна Ганна Янавая Гурковая, гараднічыня і пісаравая гродская Віцебская, 11.23; 11.28.
 Валадковіч Францыск, крайчы Менскі, 11.29.
 Валадковіч Ян, крайчыч і пісар гродскі Менскі, 11.29.
 Валадковіч Францыск Ксавэры, гараднічыц, а потым і мечны Менскі, 11.26.
 Валадковічавая Францыскавая пані Апалонія з Ратынскіх, мечная Менская, 11.30.
 Валадковіч Іахім, мечніковец Менскі, 11.30.
 Валадковіч Адам, мечніковец Менскі, 11.30.
 Валіцкі Мікалай, 11.11.
 Валовіч Астафі, 11.1.
 Валовічаўна Нікадэмавая Францыскавая Косакоўская, 11.9.
 Ваньковіч Стэфан Юр'евіч, войскі Менскі, 11.9.
 Ваньковіч Адам Стэфанавіч, войскі Менскі, 11.2; 11.9; 11.20.
 Ваньковіч Тэадор Антоні, стольнік і падстараста судовы Менскі, прадмова, 11.13; 11.14; 11.19; 11.20; 11.21; 11.22.
 Ваньковічавая Тэадорава Антоніева пані Ганна Войшнараўна, стольнікавая і падстарасціна судовая Менская, раней быўшая ў шлюбзе за Станіславам Свірскім, падсудкам земскім Менскім, 11.20
 Ваньковічавая Тэадорава Антоніева пані Феліцыяна Эйдонаўна, стольнікавая і падстарасціна судовая Менская, у першым шлюбзе Быкава, 11.20.
 Ваньковічавая Гелена Янавая Рдултоўская, скарбнікавая Менская, 11.20.
 Ваньковічавая Зося Францыскавая Валадковічавая, войскія Менская, 11.20.
 Ваньковічавая Францыска, старэйшая Менскага жаночага кляштара св. Бернарда, 11.20.
 Ваньковіч Уладзіслаў, войскі Менскі, 11.19.
 Ваньковіч Уладзіслаў Тадэуш, войскі Менскі, 11.23.
 Ваньковічы, уладальнікі земляў у магнацкі Дамашпэвічы, 11.30.
 Ваньковіч Тадэуш Казімір, лоўчы, а потым, падчашы Менскі, 11.24.
 Варанец Павел, 11.2.
 Варанец, 11.29.
 Варанцова пані Феліцыяна Хмарына, скарбнікаўна Менская, 11.29.
 Васільевіч Ціхан, возны Менскі, 11.2.
 Васілеўскі Пётр, 11.15.
 Васілеўскі Ян, 11.15.
 Васілеўскі Міхал, падчашы Віцебскі, палкоўнік войск ВКЛ, стараста Гаенскі, 11.17.
 Васілеўскі Казімір Хвалібог, мянуемы стольнікам Менскім, верагодна, стольнік Віцебскага ваяводства 11.17; 9.21.
 Васілеўская Казіміравая Хвалібогавая пані Ганна Пажарыская, лаўчынянка Менская, верагодна, стольнікавая Віцебская, 11.17.
 Ваўрэцкая Ярашавая Аляксандрава з Крэтушова пані Тэадора Косакоўская,

- пісарая земская Браслаўская, 11.11.
- Вільчоўская Пётранэла Фларыянавая Станіславава з Яксаў Быкоўская, стольнікавая Менская, у першым шлюбе Бандынэлева, падкаморына Дэршкая, 11.25.
- Віслаух Казімір, 11.21.
- Вішнявецкі Марцін Карыбут, палкоўнік войскаў ВКЛ, 11.1.
- Вішнявецкая з Вішняўца Галышка Яўфімія Мікалаева Радзівілава, ваяводзіна Троцкая, 11.8.
- Вішнявецкі Міхал Сервацы, гетман ВКЛ, 11.22.
- Войшнараўна Ганна Тэадорава Ваньковічава, стольнікава і падстарасціна судовая гродская Менская, у першым шлюбе Станіславава Свірская, падсудкова Менская, 11.20.
- Войніна Грычыная Аляксандрава пані Тэадора Вільгельмава Платэроўна, цівунова Ужвенская, у другім шлюбе Крыштофава Комарава, падчашына Віленская, 11.8.
- Волян Тамаш Андрэвіч, суддзя гродскі Ашмянскі, а ў канцы жыцця маршалак Ашмянскага павета, 11.1.
- Волава Тамашова Андрэвічава пані Капашчэўская, судзіна гродская Ашмянская, 11.1.
- Волян Яраш, суддзя земскі Ашмянскі, 11.8.
- Волкаўна Дарота Юр'ева Косакоўская, судзіна гродская Рэчыцкая, 11.9.
- Вольф Юзэф, польскі гісторык, 11.20.
- Выгоўскі Іван, гетман Запарожскі, 11.19.
- Выгоўскі Даніел, кашталян Менскі, 11.19; 11.20.
- Выгоўскі Стэфан, 11.19.
- Выгоўскі Ян, стольнік Менскі, таварыш харугвы пятыгорскай войскаў ВКЛ, 11.19; 11.20.
- Вядыцкі Актавія Грот, каралеўскі дваранін, 11.8.
- Вязэвіч Аляксандр, харужы Менскі, 11.29.
- Вязэвічава Кацярына Антоніева Хмарына, скарбнікава Менская, 11.29.
- Вязэвічава Крыстына Аляксандрава Баўфалава, 11.7.
- Вязэвіч, мечны Менскі, 11.5.
- Вяроўкін-Шэлота Уладзіслаў, беларускі гісторык, прамова; 11.30.
- Галубовіч Ала Купрыянаўна, дырэктар НГА РБ, прамова
- Ганарата, старэйшая Менскага жаночага кляшгара закону св. Бенедыкта, 11.28.
- Гарабурда Юр'я, 11.7; 11.10.
- Гарабурдзіна Юр'ева пані Крыстына Завішанка, 11.10.
- Гарабурдзіна Янава пані Кацярына Солтанаўна, 11.10.
- Гарабурда Януш, стольнік Менскі, 11.10.
- Гарабурда Крыштоф, 11.10.
- Гарабурда Януш, падчашы Менскі, 11.10.
- Гарабурда Януш, падстолі Браслаўскі, 11.10.

- Гарабурда Міхал Караль, маршалак Слоні́мскі, 11.10.
Гедройц Станіслаў Юрага, 11.8.
Гербултаўна Зося з Фульшгына, спярша Аляксандрава Жыжэмская, падстоліна ВКЛ, а потым Міхалава Францкевічава Радзімінская, старасціна Аранская і Пярэлайская, 11.4.
Герман Юзэф, 11.8.
Германавая Янава пані Марыя Мозырская, у другім шлюбе Крыштофавая Комаравая, падчашына Браслаўская, 11.8.
Геўлаўна Люцья Габрыелава Казімірава Горская, стольнікава Менская, 11.12.
Глушынскі, суддзя земскі Старадубаўскі, 11.30.
Глушынскія, нялетнія сіроты ў апецы Тэадора Антонія Ваньковіча, стольніка і падстарасты судовага Менскага, 11.13.
Глябовіч, падскарбі ВКЛ, 11.1.
Глябовіч Мікалай Янавіч, стараста Анікшчянскі, 11.15.
Голуб, арандатар Лукавецкі, 11.15.
Голуб Андрэй, 11.4.
Голуб Станіслаў Андрэвіч, 11.4.
Горскі Марцыян, харужы Віленскі, 11.8.
Горскі Вацлаў, харужыч Віленскі, 11.4.
Горская Вацлавава пані Кацярына Тышкевічаўна, харужыцава Віленская, 11.4.
Горскі Габрыель Казімір, стольнік Менскі, 11.12.
Горская Габрыелава Казімірава пані Люцья Геўлаўна, стольнікава Менская, 11.12.
Горскі Станіслаў, каралеўскі сакратар, 11.12
Горскі Казімір, таварыш гусарскай гетманскай харутвы маршалка Браслаўскага, 11.12.
Горская Якубавая Станіславава пані Зося Мадашэўская, 11.12.
Горскі Мікалай, 11.12.
Горскі Гіполіт, 11.12.
Горскі Сымон, 11.12.
Горскі Ян Мікалаевіч, цівуновіч Цверскі, падстолі Браслаўскі, 11.12.
Горская Янава пані Ефрузына Кеўнарская, цівуновічава Цверская, 11.12.
Гротуш Аттон Вільгельм, стольнік Менскі, 11.18.
Гротуш, кашгалян Кіеўскі, 11.18
Гротуш Аляксандр Фрыдрых, 11.18.
Гротуш Ян Рэйнгольд, падчашы Інфлянцкі, 11.18.
Гротуш Вільгельм, цівун Ужвенскі, 11.18.
Гротуш Тэафіл, 11.18.
Гротуш Юр'я, падстолі Смаленскі, 11.18.
Гротуш, кіраўнік вайскавай адзінкі ў войску Багуслава Радзівіла, гетмана ВКЛ, 11.18
Губіна Вікторыя Уладзіміраўна, супрацоўніца НГА РБ, прадмова
Гурко Ян, гараднічы і пісар земскі Віцебскі, 11.23; 11.28.

- Гурковая Янавая пані Ганна Валадковічаўна, гараднічыня і пісаравая земская Віцебская, 11.23; 11.28
Гонтэр Міхал фон Гільдэнштайн, стольнік Навагародскі, 11.28.
Гонтэравая Міхалавая пані Канстанцыя Валадковічаўна, стольнікавая Навагародская, 11.28.
Гонтэр Самуэл, войскі Старадубаўскі, 11.28.
Гонтэравая Самуэлева пані Саламея Рдултоўская, войская Старадубаўская, 11.28.

- Дамброўскі Казімір, 11.13.
Дамброўскі Мікалай Казімір, пісар гродскі Ашмянскі, 11.6.
Дамброўскі Андрэй, 11.6.
Дамброўскі Ян, пісарэвіч гродскі Ашмянскі, 11.6.
Дарагастайскі Манівід Крыштоф, маршалак ВКЛ, 11.8.
Дашкевіч Ігнацы, падчасы Гарадзенскі, 11.29.
Дварэцкі Багдановіч Фёдар, крайчы Аршанскі, 11.23.
Дварэцкі Багдановіч Ян, 11.23.
Дзевялтоўскі Павел, стольнік Навагародскі, прадмова
Дзевялтоўская Геранімавая Косакоўская, падсудковая земская Аршанская, 11.8
Дзярновіч Алег Іванавіч, кандыдат гістарычных навук, навуковы супрацоўнік НАН РБ, прадмова
Дольскі Ян Кароль на Дольску, падчасы ВКЛ, стараста Пінскі, палкоўнік каралеўскіх войскаў, 11.8.
Дольская Зося Габрыэлева Рудамінава Дусяцкая, 11.8.
Дольская Гальшка Ізабэла на Дольску Уладзіславава Комарава, падкамаранка Ваўкавыская, стольнікавая Менская, 11.8.
Друцкі Любенці Шымон, 11.20.
Друцкі Горскі Рыгор, стараста Аршанскі, 11.7.
Друцкі Горскі Юр'я, стараста Аршанскі, 9.11.
Друцкі Горскі Тэадор, стольнік Полацкі, воіт Менскі, прадмова
Друцкі Горскі Тэадор, падкаморы Менскі, 11.24.
Душэўскі Станіслаў, зямлянін Менскага павета, 11.2.
Дэмбоўская Альжбета Станіславава Касцюкевічава, лоўчыня Менская, 11.13.
Дэмбоўскі Станіслаў, 11.13.
Дэмбоўская Станіславава пані Ганна Ардзянка, 11.13.
Дэмбоўскі Мікалай, стольнік Менскі, 11.6.
Дэмбоўскі Станіслаў, чэснік Ашмянскі, 11.13.
Дэмбоўскі Пётр, стольнік Менскі, 11.13; 11.14.
Дэмбоўская Пятрова пані Ганна Любамірская, стольнікавая Менская, 11.13.
Дэмбоўская Пятрова пані Крыстына Хржанстоўская, стольнікавая Менская, 11.13.
Дэмбоўская Ганна Станіславава Падоская, стольнікаўна Менская, 11.13.
Дэмбоўская Рэгіна Янава Бучынская, стольнікаўна Менская, 11.13.
Дэмбоўскі Валерыян, 11.13.

- Дэ Раес Казімір, скарбнік Менскі, 11.23; 11.28.
Дэ Раесавая Казімірава пані Феліцыяна з Эйсмантаў, скарбнікавая Менская, 11.23; 11.28.
Дэ Раесавая Ганна Марцінавая Валадковічавая, стольнікавая Менская, 11.23; 11.26; 11.28.
Дэ Раесавая Францыска Лявонавая Паўлава Валадковічавая, скарбнікоўна Менская, стольнікавая і палкоўнікавая Менская, 11.23.
Дэ Раес Дамінік Станіслаў, 11.24.
Дэ Раесавая Дамінікавая Станіславава пані Кацярына з Быкоўскіх, 11.24.
Дэ Раес Юзэф, суддзя земскі Троцкі, 11.23.
- Ейсімонт Францыск, 11.7.
Ейсімонтавая Францыскавая пані Ганна Есманаўна, падчашанка Менская, у першым шлюбе Янавая Жыжэмская, стольнікавая Менская, 11.7.
Есман Мікалай, падчашы Менскі, каралеўскі ротмістр, 11.7.
Есманаўна Ганна Францыскавая Ейсімонтавая, падчашанка Менская, у першым шлюбе Янавая Жыжэмская, стольнікавая Менская, 11.7.
Еўлашэўскі Людвік, стараста Вількамірскі, прадмова
- Жук, 11.10.
Жыгімонт III, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, прадмова, 11.2.
Жыгімонт Аўгуст, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 11.4; 11.7.
Жыжэмскі Ян, 11.4.
Жыжэмскі Ян Янавіч, стольнік Менскі, 11.3; 11.4; 11.7.
Жыжэмскі Яраш, стараста судовы і суддзя земскі Рэчыцкага павета, 11.7.
Жыжэмская Янава пані Ганна Есманаўна, стольнікавая Менская, у другім шлюбе Францыскавая Ейсімонтавая, 11.7.
Жыжэмскі Яраш, стольнікавіч Менскі, 11.7.
Жыжэмскі Ян, стольнікавіч Менскі, 11.7.
Жыжэмскі Адам, стольнікавіч Менскі, у будучым падкаморы Мозырскі, 11.7.
Жыжэмскі Аляксандр, стольнік Менскі, потым падстолі ВКЛ, 11.3; 11.4; 11.7.
Жыжэмская Аляксандрава пані Зося з Фульптына Гербультаўна, стольнікавая Менская, а потым падстоліева ВКЛ, у другім шлюбе Міхалава Радзімінская Францкевічавая, старасціна Аранская і Пярэлайская, 11.3; 11.4.
Жыжэмскі Тамаш, падстоліч ВКЛ, у канцы жыцця падкаморы Менскі, 11.4.
Жыжэмскі Стэфан, падстоліч ВКЛ, 11.4.
Жыжэмскі Крыштоф, падстоліч ВКЛ, 11.4.
Жыжэмская Ганна, падсталянка ВКЛ, 11.4.
Жыжэмскі Ян Ярашавіч, стольнік Менскі, 11.4; 11.7; 11.8.
Жыжэмскі Пётр, 11.4.
Жыжэмская Пятрова пані Крыстына Саламярэцкая, 11.4.
Жыжэмскі Міхал, пісар гродскі Менскі, 11.23; 11.24.
Жыжэмскі Антоні Ануфры, гараднічы Менскі, 11.24; 11.28.

- Жыжэмская Антоніева Ануфрыева пані Бібіяна Быкоўская, гараднічына
Менская, 11.24.
- Жыжэмскі Дамінік, падчашы Трошкі, 11.24.
- Жыхлінскі Тэадор, польскі гісторык, прадмова, 11.9; 11.22; 11.26.
- Жэброўскі, ксёндз, 11.30.
- Завіша Ежы, харужы і палкоўнік Менскі, 11.22.
- Завіша на Бакшгах Крыштоф Станіслаў, ваявода і стараста судовы Менскі, 11.20;
11.22.
- Завіша на Бакшгах Крыштоф, пісар ВКЛ, стараста судовы Менскі, 11.7.
- Завішанка Юр'ева Гарабурдзіная, 10.11.
- Завішына Барбара Радзівілава, ваяводзіна Навагародская, 11.26.
- Залівакі, уладальнікі грунтоў у магнаці Дамашэвічы, размешчанай у Менскім
ваяводстве, 11.30.
- Земля Ежы Ваўрынец, падстолі Ашмянскі, 11.8.
- Зеневіч Самуэл, возны Менскі, 11.9.
- Зяновіч Ежы, падстолі Менскі, прадмова
- Зяновічавая Кацярына Севярынавая Станская, пісаравая гродская Менская, 11.8.
- Іваноўскі Юзэф Міхал, гараднічы і ротмістр, а потым — стараста судовы Менскі,
11.23; 11.26.
- Казімір Ян, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 11.29.
- Камароўскі Крыштоф, кухмістр ВКЛ, 11.17.
- Капашчэўскі Юр'я Багданавіч, стольнік Менскі, прадмова, 11.1; 11.2.
- Капашчэўская Юр'явая пані Раіна Салагубаўна, стольнікавая Менская, 11.1.
- Капашчэўская Тамашова Андрэявічавая Воланавая, судзіна гродская Ашмянская,
11.1.
- Капашчэўскі Мацвей, зямлянін Менскага павета, 11.1.
- Капашчэўскі, Васіль, зямлянін Менскага павета, 11.1.
- Капашчэўскі Іван, зямлянін Менскага павета, 11.1.
- Капашчэўскі Геліяш, зямлянін Менскага павета, 11.1.
- Капашчэўскі, Рыгор, 11.1.
- Капашчэўскі Філон, 11.1.
- Капашчэўскі Пётр Казімір, падстолі і падстараста судовы Менскі, каралеўскі
дваранін, 11.1; 11.8.
- Капашчэўская Кацярына Рыгорава Мірская, стражнікавая ВКЛ, 11.1.
- Караль Фердынанд, каралевіч Польскі, 11.8.
- Карніцкі Андрэй Бенедыкт, доўчы і падстараста судовы гродскі Менскі, 11.20;
11.22.
- Карэйва Каспр, воіт Менскі, 11.7.
- Карэйвава Касправа пані Кацярына, войтавая Менская, 11.7.
- Карэйва Пётр, Войцэхавіч, 11.7.

- Карэйва Войцэх Войцэхавіч, 11.7.
 Карэйвавая Канстанцінавая пані Гелена, 11.7.
 Косакоўскі Никодэм Францыск, каралеўскі ротмістр, 11.9.
 Косакоўская Никодэмавая Францыскавая пані Валавічоўна, 11.9.
 Косакоўскі Марцін Альбрэхт, падваявода Троцкі, 11.9.
 Косакоўская Марцінавая Альбрэхтавая пані Шчасная Катлоўна, падваяводзіна
 Троцкая, 11.9.
 Косакоўскі Ян Еўстахій, кашталян Мсціслаўскі, 11.9.
 Косакоўскі Ян Францыск, дэпутат у ГТЛ ад Менскага ваяводства, 11.8; 11.9.
 Косакоўскі Стэфан, суддзя гродскі Рэчыцкага павета, 11.9.
 Косакоўскі Крыштоф Геранімавіч, стольнік Менскі, 11.9; 11.10; 11.11.
 Косакоўская Крыштофавая пані Людвіка Храпавіцкая, стольнікавая Менская, 11.9.
 Косакоўская Таліпская Зося, быўшая Юзэфова Мешчарынавая, чэснікавая
 Смаленская, 11.11.
 Косакоўскі Павел Крыштофавіч, каралеўскі дваранін, 11.9.
 Косакоўская Барбара Уладзіслававая Анфаровічавая, стольнікавая Мсціслаўская,
 11.2; 11.11.
 Косакоўская Ефрузына Геранімавая Корсакавая, маршалковічавая Мозырская,
 11.11.
 Косакоўская Тэадора Ярашавая Аляксандравая з Крэтушова Ваўрэцкая, пісаравая
 земская Браслаўская, 11.11.
 Косакоўскі Тамаш Крыштофавіч, кашталян Віцебскі, 11.9; 11.11; 11.15.
 Косакоўская Тамашовая пані Канстанцыя Корсакаўна, кашталянавая Віцебская, у
 другім шлюбе Казімірава Каралёва Уніхоўская, харужыцавая Менская,
 11.11; 11.15.
 Косакоўскі Якуб, кашталяніч Віцебскі, каралеўскі ротмістр, 11.9.
 Косакоўскі Андрэй, стольнік Менскі, 11.9; 11.11; 11.13; 11.15.
 Косакоўская Андрэева пані Марыяна з Пратасовічаў, у першым шлюбе
 Андрэева Вайніловічавая, 11.11.
 Косакоўскі, Францыск, 11.7.
 Косакоўскі Міхал, 11.9.
 Косакоўскі Юр'я, дэпутат ГТЛ ВКЛ ад Старадубаўскага павета, 11.9.
 Косакоўскі Крыштоф, чэснік Рэчыцкі, уладальнік маетнасці Аўрусаў, 11.11.
 Косакоўская Юр'ева пані Дарота Волкаўна, судзіна гродская Старадубаўская,
 11.9.
 Кастравіцкая Гелена Марцінавая Казімірава Валадковічавая, пісаравая земская
 Менская, 11.22.
 Кастравіцкі Казімір, 11.10.
 Касцюшкewіч Станіслаў, лоўчы Менскі, 11.13.
 Касцюшкewічавая Станіславава пані Альжбета Дэмбоўская, лоўчыня Менская,
 11.13.
 Касцялкоўскі Мікалай з Індрана, стольнік Менскі, 11.14; 11.16.
 Касцялкоўская Мікалаева з Індрана пані Кацярына Ефрузына Даніелаўна

- Нагурчанка, стольнікавая Менская, 11.16.
Касцялкоўскі з Индрана Міхал, стольнікавіч Менскі, канюшы, а потым падчашы
Вількамірскі, 11.16.
Касцялкоўская Міхалавая з Индрана пані Зося Явойшаўна, стольнікавічавая
Менская, 11.16
Касцялкоўскі Мікалай з Индрана, канюшы Вількамірскі, 11.16.
Касцялкоўская Мікалаева з Индрана пані Ганна Расахацкая, канюшына
Вількамірская, 11.16.
Касцялкоўскі Ян, канюшыц Вількамірскі, скарбнік Смаленскі, потым пісар земскі,
а ў канцы жыцця і харужы Вількамірскі, 11.16.
Касцялкоўскі Францыск, маршалак Вількамірскі, 11.16.
Касцялкоўскі Ігнацы, маршалак Вількамірскі, 11.16.
Касцялкоўскі Мікалай, маршалак Вількамірскі, 11.16.
Касцялкоўскі Ян Габрыелавіч, пісар земскі Браслаўскі, 11.16.
Касцялкоўская Янава Габрыелава пані Ганна Стэцковічаўна, пісаравая земская
Браслаўская, 11.16 .
Катлоўна Шчасная Марцінава Альбрэхтава Косакоўская, падваяводзіна
Троцкая, 11.9.
Кацёл Міхал Уладзіслаў, стараста Скірстамонскі, 11.8.
Каяловіч Войцэх Вуяк, польскі гісторык, прадмова, 11.2; 11.5; 11.6; 11.8; 11.9;
11.12.
Кгадзейскі Андрэй, рэгент канцэлярыі ВКЛ, 11.8.
Кенсоўскі Ян, падстолі Менскі, 11.22.
Кернажыцкі Тадэуш, 11.30.
Кеўнарская Ефрузына Янава Мікалаевічавая Горская, падстоліна Браслаўская,
цівуновічавая Цверская, 11.12.
Кідачэўскі Павел, стольнік Полацкага ваяводства, прадмова
Кісель з Брусілава Адам, ваявода Кіеўскі, 11.13.
Кіршэнштайн Крыспін Андрэй Казімір, ваявода Віцебскі, 11.21.
Клакоцкі Геронім, стараста Рэчыцкі, 11.27; 11.30.
Клакоцкі Станіслаў, падстолі Плоцкі, 11.27.
Клакоцкая Станіславава пані Ганна Пуцяціна, падстоліна Плоцкая, 11.27.
Клакоцкі Казімір Антоні, падстолі Плоцкі, 11.27.
Клакоцкі Ян Юзэф, стольнік Менскі, стараста Калачаўскі, прадмова, 11.26; 11.27;
11.28.
Клакоцкая Янава Юзэфова пані Іаанна з Незабытоўскіх, стольнікава Менская,
11.27.
Клакоцкі Станіслаў Костка, стольнікавіч Менскі, 11.27.
Клакоцкая Казімірава пані Рэіна Теафілія Мірская, харужына Менская, 11.13.
Комар Забужынскі, 11.8.
Комар Васіль Астаф'евіч, стольнікавіч Вальнскі, 11.8.
Комар Мацей Уладзіміравіч, стольнік Вальнскі, дваранін каралеўскі, 11.8.
Комар Геронім Мацеевіч, каралеўскі ротмістр, 11.8.

- Комар Яраш, 11.8.
 Комар Крыштоф Геронімавіч, каралеўскі ротмістр, 11.8.
 Комаравая Крыштофавая пані Ягнешка з Чэрніц Чэрніцкая, ротмістравая ВКЛ, 11.8.
 Комар Уладзіслаў Крыштофавіч, дваранін каралеўскі, стольнік Менскі, прадмова, 11.8.
 Комаравая Уладзіслававая пані Гальшка Ізабэла на Дольску Дольская, стольнікавая Менская, 11.8.
 Комаравая Уладзіслававая пані Ганна Нараўнікоўна, судзіна земская Ашмянская, былая Уладзіслававая Дуніна Раецкая, 11.8.
 Комаравая Барбара Казіміравая Мінкевічавая, чэснікавая Смаленская, а потым падстоліна Ашмянская, 11.8.
 Комар Яраш (Геронім) Крыштофавіч, суддзя земскі Аршанскі, 11.8.
 Комаравая Ярашавая (Геронімавая) пані Дзевятлоўская, судзіна земская Аршанская, 11.8.
 Комар Крыштоф Геронімавіч, судзіч земскі Аршанскі, 11.8.
 Комар Казімір Геронімавіч, судзіч земскі Аршанскі, чэснік Мсціслаўскі, 11.8.
 Комар Даніел, 11.8.
 Комар Адам, чэснік Ашмянскі, стараста Вешвянскі, ротмістр каралеўскі, 11.8.
 Комар Юзэф, падчашы Браслаўскі, 11.8.
 Комар Ян, 11.8.
 Комаравая Янавая пані Юстына Косаўна, 11.8.
 Комар Яраш, 11.8.
 Комаравая Ярашавая пані Кацярына Красоўская, 11.8.
 Комар Геронім, падстолі Мозырскі, потым падстараста судовы Ашмянскі, 11.8.
 Комар Ян, стараста Бабінаўскі, 11.8.
 Комар Ежы, войскі Вендэнскі, потым пісар гродскі Віленскі, дзяржаўца Бусценскі і Медніцкі, 11.8.
 Комаравая Ежыная пані Кацярына Доўмантавая Сесіцкая, пісаравая гродская Віленская, 11.8.
 Комар Геронім, вайсковіч Вендэнскі, 11.8.
 Комар Уладзіслаў, вайсковіч Вендэнскі, падчашы Віленскі, 11.8.
 Комаравая Уладзіслававая пані Тэадора Вільгельмаўна Платэроўна, падчашына Віленская, у першым шлюбе Уладзіслававая Грычына Войніна, цівуновая Ужвенская, 11.8.
 Комар Міхал, вайсковіч Вендэнскі, 11.8.
 Комар Крыштоф, судзіч земскі Аршанскі, падчашы Браслаўскі, суддзя гродскі Ашмянскі, 11.8.
 Комаравая Крыштофавая пані Марыяна Мозырская, падчашына Браслаўская, у першым шлюбе Янавая Германавая, 11.8.
 Комаравая Крыштофавая пані Ганна Матусэвічоўна, падчашына Браслаўская, судзіна гродская Ашмянская, 11.8.
 Комары: Фёдар, сялянін Менскай губерні, 11.8.

- Комар Ян, селянін Менскай губерні, 11.8.
 Корсакавая Геранімавая пані Ефрузына Косакоўская, маршалкавічавая
 Мозырская, 11.11; 11.15.
 Корсакаўна Канстанцыя Казіміравая Каралёвая Уніхоўская, маршалкоўна
 Мозырская, у першым шлюбе Тамашова Косакоўская, капіталіанавая
 Віцебская, 11.11; 11.15.
 Корф Мікалай, падстолі Браслаўскі, 11.8.
 Корфава Мікалаева пані Эльжбета Раецкая, падстоліна Браслаўская, 11.8.
 Косаўна Юстына Янавая Комаравая, 11.8.
 Коцік Тамара Мікалаеўна, супрацоўніца НГА РБ, прадмова
 Краеўскі з Белага Крава Уладзіслаў Францыск, палкоўнік і суддзя войскаў ВКЛ,
 сурагатар гродскі Менскі, 11.20.
 Красоўская Кацярына Комаравая Ярашавая, 11.8.
 Крукоўскі з Ратна Антоні, падчашы Аршанскі, 11.22; 11.23.
 Крукоўская з Ратна Антоніева пані Ганна Валадковічаўна, падчашына
 Аршанская, 11.22; 11.23.
 Кунцэвіч Крыштоф, 11.18.
 Кутукова Ганна Мікалаеўна, супрацоўніца НГА РБ, прадмова
 Ліпніцкая Зося Мікалаева Арахоўская, 11.19.
 Лапо І., расейскі гісторык, прадмова
 Лігеца Себастыян, 11.24.
 Ліхадзіеўскі з Глінскіх Габрыел, слуга Гераніма Клакоцкага, старасты Рэчыцкага,
 потым мечны Навагародскі, 11.30.
 Ліхадзіеўскі з Глінскіх Стэфан, падчашы Ліўскі, 11.30.
 Ліхадзіеўскі з Глінскіх Станіслаў, 11.30.
 Ліхадзіеўскі з Глінскіх князь Крыштоф, стольнік Менскі, 11.30.
 Ліхадзіеўскі Тэадор, 11.30.
 Ліхадзіеўскі Андрэй, 11.30.
 Ліхадзіеўскі Тадруш, ротмістр Менскі, 11.30.
 Ліхадзіеўскі Павел, ротмістр Менскі, 11.30.
 Ліхадзіеўскі Іван, возны Навагародскі, 11.30.
 Ліхадзіеўскі з Глінскіх князь Антоні, мечны Навагародскі, 11.30.
 Ліхадзіеўская Антоніева пані Вікторыя з Шаблавінскіх, 11.30.
 Ліхадзіеўская Даміцэля Ежына Навадворская, 11.30.
 Ліхадзіеўскі Павел, псаломшчык Гарадоцкай царквы ў Менскай губерні, 11.30.
 Ліхадзіеўскія, браты, спартоўцы ў 70-я гады XX стагоддзя, 11.30.
 Ломжынскі Мачей, рэвізор Радзівілаўскіх добраў, 11.1
 Любавіцкая Ганна Францыскавая Сапежыная, канюшыная надворная ВКЛ, 11.13.
 Люлевіч Генрык, польскі гісторык, 11.11.
 Маданшэўская Зося Якубава Станіславава Горская, 11.12.
 Малицкі Міхал Ігнацы, 11.24.

- Маліцкая Міхалавая пані Брыгіда Быкоўская, у першым шлюбе Дамінікавая Жыжэмская, падчашына Троцкая, 11.24.
- Масальскі Яраш Казімір, ваяводзіч Берасцейскі, 11.13.
- Масальскі, уладальнік на 1779 год Доўбаравы і Хельміц, 11.28.
- Масальскі Васіль, стольнік Браслаўскі, прадмова
- Мастыка Ян, 11.8.
- Мастыка Лявон, 11.8.
- Матушэвічоўна Ганна Крыштофавая Комаравая, падчашына Браслаўская, 11.8.
- Мацкевіч Рыгор, стараста Калачэўскі, 11.27.
- Менчарынавая, а потым Таліпская Юзэфовая пані Зося Косакоўская, 11.11.
- Мілеўская Фларэнцыя Янушавая Уніхоўская, харужына Менская, 11.15.
- Мінкевіч Казімір, чэснік Смаленскі, а потым падстолі Ашмянскі, 11.8.
- Мінкевічавая Казімірава пані Барбара Комароўна, чэснікавая Смаленская, а потым падстоліна Ашмянская, 11.8.
- Мінкевіч Войцэх, 11.18.
- Мінькоўскі Нагорны Крыштоф, мечны і пісар гродскі Менскі, прадмова, 11.5.
- Мірскі Рыгор, стражнік ВКЛ, 11.1.
- Мірская Рыгоравая пані Кацярына Капашчэўская, стражнікавая Менская, 11.1.
- Мірская Рэіна Тэафілія Казімірава Клакоцкая, харужына Менская, 11.13.
- Міцкевіч Лявон, старасціч Рудніцкі, 11.30.
- Міцкевіч Давыд, падсудак земскі Менскі, прадмова
- Міцкевіч Францыск, чэснікавіч Вількамірскі, 11.30.
- Міцкевіч Крыштоф, ротмістр Менскі, 11.30.
- Міцкевічаўна Марыяна Ежына Скопавая, 11.13.
- Міхалеўскі, 11.18.
- Мозырская Марыяна Крыштофавая Комаравая, падчашына Браслаўская, у першым шлюбе Янавая Германавая, 11.8.
- Набароўскі з Набарова Геронім, войскі Мозырскі, 11.20.
- Набароўскі з Набарова Даніел, скарбнік Мозырскі, 11.20.
- Навадворскі Ежы, 11.30.
- Навадворская Ежыная пані Даміцэля Ліхадзіеўская, 11.30.
- Наваш Сымон, 11.2.
- Навашовая Сымонавая пані Ева Анфаровічаўна, 11.2.
- Нагурчанка Кацярына Ефрузына Даніелаўна Мікалаева з Індрана Касцялкоўская, стольнікавая Менская, 11.16.
- Нараўнікоўна Ганна Давыдаўна, у першым шлюбе Уладзіславава Дуніна Раецкая, старасціна Румбарская, а потым Уладзіславава Комаравая, судзіна земская Ашмянская, 11.8.
- Нарніцкі Ігнацы Еўстахі, краўчыц Ашмянскі, 11.30.
- Незабытоўская Іаанна Янавая Юзэфовая Клакоцкая, стольнікавая Менская, 11.27.
- Новікава Ірына Леанідаўна, супрацоўніца НГА РБ, прадмова
- Няміра Аляксандр, зямлянін Менскага ваяводства, 11.17.

- Няміра Пётр, зямлянін Менскага ваяводства, 11.17.
 Нясецкі, польскі гісторык, 11.22.
- Орда Станіслаў, кашталян Троцкі, 11.13.
 Орда Мікалай, 11.13.
- Падоская Станіславава пані Ганна Дэмбоўская, стольнікауна Менская, 11.13.
 Падбярэзская Феліцыяна Цэханавецкая, старасціна Апеская, 11.23.
 Пажарыская Ганна Казімірава Васілеўская, лаўчынянка Менская, верагодна,
 стольнікава Віцебская, 11.17.
- Палубінская Канстанцыя Ежына Быкоўская, 11.24.
 Палубінскія, напчадкі былога пісара полнага ВКЛ Хілары Палубінскага,
 палкоўніка войскаў ВКЛ, 11.22.
- Паплонскі Ян Пётр Вільбутовіч, стольнік Менскі, 11.17; 11.21.
 Паплонская Янава Пятрова Вільбутовічава пані Гелена Ардынцоўна, 11.21.
 Паплонскі Андрэй, 11.22.
- Паплонскі Адам Вільбутовіч, палкоўнік Лідскага павета, 11.22.
 Патоцкі Мікалай, генерал Падольскі, 11.11.
- Пац Крыштоф, маршалак ГТЛ ВКЛ, 11.9.
 Пацей, ваявода Віцебскі, 11.21.
- Пашавалава Таццяна, прадмова
 Песлякі, уладальнікі грунтоў у Дамашэвічах у Менскім павеце, 11.30.
 Пяшацкая Ганна Геранімава Уніхоўская, 11.15.
- Плаксіч Супрон, месціч Менскі, 11.15.
- Платэроўна Тэадора Вільгельмаўна Уладзіславава Комарава, падчашына
 Віленская, у першым шлюбе Уладзіславава Грычына Войніна, цівунова
 Ужвенская, 11.8.
- Платэр Ян, 11.14.
- Пражмоўскі Войцэх, харужы надворны каронны, 11.11.
- Пражмоўская Войцэхавая пані Свентаслава Дуніна Раецкая, харужына надворная
 каронная, у першым шлюбе Уладзіславава Ляпчынская, падкаморына
 Берасцейская, у другім — Адамава Саковічава, ваяводзіна Смаленская, у
 трэцім — Мікалаева Патоцкая, генералава Падольская, 11.11.
- Прагасовічаўна Марыяна, у першым шлюбе Андрэева Вайніловічава, у другім
 — Андрэева Косакоўская, стольнікава Менская, 11.11.
- Прысецкі Ежы, чэснік Смаленскі, 11.28.
- Прысецкая Ежына пані Барбара з Прэрадоўскіх, чэснікава Смаленская, 11.28.
 Прэрадоўская Барбара Ежына Пржысецкая, чэснікава Смаленская, 11.28.
 Прэрадоўская Марыяна Іахімава Хмарына, стольнікава Менская, 11.29.
- Прэрадоўскі Міхал, канонік Віленскі, 11.22.
 Прэрадоўскі Мікалай, канопы Смаленскі, 11.22.
 Прэрадоўскі Багуслаў, скарбнік Навагародскі, 11.22.
 Прэрадоўская Багуславава пані Петранэла з Янішэўскіх, скарбнікава
 Навагародская, 11.22.

- Прэрадоўскі Браніслаў, 11.22.
 Пузыны, князі, уладальнікі магнацкай Дзвіноса і Нястанавічы ў Менскім павеце, 11.7.
 Пузына, князь, Пётр Цімафеевіч, войскі Менскі, 11.7.
 Пунскі, царэвіч, 11.1.
 Пуцята Станіслаў, падчасы Мозырскі, 11.30.
 Пуцята Ганна Станіславава Клакоцкая, падстоіна Плоцкая, 11.27.
 Пшэздзецкая Тэрэза Францыскава Ксавэрава Валадковічава, падкаморына надворная ВКЛ, у другім шлюбе Віндэнтава Валадковічава, старасцічова Гаенская, 11.28.
 Пятроўская Гелена Стэфанавая Станкевічава, чэснікава Менская, у другім шлюбе Мікалаева Раткевічава, стольнікава Старадубаўская, 11.24.
- Рагоза Міхал, ігумен Менскага манастыра святога Уваскрашэння, 11.2.
 Радзівілы, магнацкі род у ВКЛ, 11.1; 11.22; 11.29.
 Радзівіл Дамінік Мікалай, падканцлер ВКЛ на 1690 год, 11.19.
 Радзівіл Крыштоф, ваявода Віленскі, 11.1.
 Радзівіл Ганна, 11.1.
 Радзівіл Альбрэхт, 11.28.
 Радзівіл Багуслаў, гетман ВКЛ, 11.18.
 Радзівілава Альбрэхтава пані Ганна Халецкая, 11.28.
 Радзівіл Геронім, 11.23.
 Радзівіл Януш, падчасы ВКЛ, стараста Берасцейскі, 11.1.
 Радзівілава пані Барбара з Завішаў, ваяводзіна Навагародская, 11.26.
 Радзівіл Мікалай, Крыштоф, ваявода Троцкі, 11.8.
 Радзівілава Мікалаева пані Гальшка Яўфімія з Вішняўца Вішнявецкая, ваяводзіна Троцкая, 11.8.
 Радзімінскі Францкевіч, маршалак ГТЛ ВКЛ на 1688 год, 11.14.
 Радзімінскі Францкевіч Міхал, стараста Пярэлайскі і Аранскі, 11.4.
 Радзімінская Францкевічава Міхалава пані Зося з Фульштына Гербультаўна, старасціна Пярэлайская і Апеская, у першым шлюбе Аляксандрава Жыжэмская, падстоіна ВКЛ, 11.4.
 Радзімінскі Францкевіч, стараста Лідскі, маршалак ГТЛ, 11.14.
 Раецкі Дунін Уладзіслаў, стараста Румбарскі, 11.8.
 Раецкая Дуніаўна Уладзіславава пані Нараўнікоўна, старасціна Румбарская, у другім шлюбе Уладзіславава Комарава, судзіна земская Ашмянская, 11.8.
 Раецкі Дунін Уладзіслаў, старасціч Румбарскі, 11.8.
 Раецкі Дунін Гедеон, стараста Румбарскі, 11.8.
 Раецкая Дуніаўна Эльжбета Мікалаева Корфава, падстоіна Браслаўская, 11.8.
 Раецкая Дуніаўна Свентаслава, кашталынка Менская, у першым шлюбе Уладзіславава Ляшчынская, падкаморына Берасцейская, у другім — Мацеева Саковічава, ваяводзіна Смаленская, у трэцім — Мікалаева Патоцкая, генералава Падольская, у чацвёртым — Войцэхава Пражмоўская,

- харужына надворная каронная, 11.8; 11.11.
 Раманюк Пшэмыслаў, польскі гісторык, 11.11.
 Расахацкая Ганна Мікалаева Касцялкоўская, канюшына Вількамірская, 11.16.
 Ратамскі Міхал Вінк, лоўчы Рэчыцкі, 11.12.
 Ратамскі Станіслаў, 11.22; 11.23.
 Ратамская Станіславава пані Марыяна (Эмерцыяна) Валадковічаўна, у другім шлюбе Сулкоўская, падстоіна Драгіцкая, 11.22; 11.23.
 Ратамскі Юзэф, падчашыц Рэчыцкі, 11.23.
 Ратамскі Антоні, падчашыц Рэчыцкі, 11.23.
 Ратынская Апалонія Францыскавая Валадковічава, мечная Менская, 11.30.
 Рахуба Анджэй, польскі гісторык, прадмова, 11.1; 11.4; 11.6; 11.8; 11.10.; 11.11; 11.12; 11.14; 11.15; 11.16.
 Рдултоўская Саламея Самуэлева Гюнтэрава, войская Старадубаўская, 11.28.
 Рдултоўскі, Ян, скарбнік Менскі, 11.20.
 Рдултоўская Янава пані Гелена Ваньковічаўна, стольнікаўна і падстарасцянка судова гродская Менская, скарбнікава Менская, 11.20.
 Рор Фердынанд, стольнік Троцкі, 11.18.
 Рудаміна Дусяцкі Крыштоф, харужы, а потым маршалак Браслаўскі, 11.14.
 Рудаміна Дусяцкі Ежы Войцэх, стольнік Менскі, 11.14.
 Рудаміна Дусяцкі Пётр, стараста Старадубаўскі, 11.14.
 Рудамінава Дусяцкая Пятрова пані Гальшка Сулістроўская, старасціна Старадубаўская, 11.14.
 Рудаміна Дусяцкі Ян, кашталян Навагародскі, 11.14.
 Рудаміна Дусяцкі Жыгімонт, канонік Віленскі, пробашч Харышавіцкі і Пякелішскі, 11.14.
 Рудаміна Дусяцкі Крыштоф, ваявода Менскі, 11.14.
 Рудаміна Дусяцкі Тамаш, старасціч Старадубаўскі, 11.14.
 Рудаміна Дусяцкі Ян Казімір, пісар земскі Браслаўскі, 11.14.
 Рудаміна Дусяцкі Габрыель, 11.8.
 Рудамінава Дусяцкая Габрыэлева пані Зося Дольская, 11.8.
 Рудніцкі (Руданскі) Антоні, 11.28.
 Рыбчонак Сяргей, беларускі гісторык, прадмова
 Рымвід Ян, чэснік Мозырскі, 11.21.
 Рэйтан Дамінік, падкаморы Навагародскі, 11.23.
 Рэйтанавая Дамінікава пані Тэрэза Валадковічаўна, падкаморына Навагародская, 11.23.
 Рэйтан Тадэуш, дэпутат сойма РП на 1773 год ад Навагародскага ваяводства, 11.23
 Рэммер Матэуш, падстоі Пярнаўскі, 11.11.
 Сабескі Ян III, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 11.2.
 Савіцкі Мальхер, стараста Драгіцкі, сакратар каралеўскі, прадмова
 Сагановіч Генадзь, беларускі гісторык, прадмова
 Саламярэцкая Крыстына Пятрова Жыжэмская, 11.4.

- Салагубаўна Раіна Юр'ева Капашчэўская, стольнікаявая Менская, 11.1.
Сапегі, магнанці род у ВКЛ, 11.22; 11.29.
Сапега Ян Фрэдэрык, 11.20.
Сапегыня Францыскавая пані Ганна Любавіцкая, канюшына надворная ВКЛ,
11.13.
Свадоўскі, стараста Красавіцкі, 11.26.
Свентаржэцкі Мікалай, стражнік Менскі, 11.30.
Свентаржэцкі Антоні, пісар земскі Менскі, 11.29.
Свірскі Станіслаў, падсудак земскі, у канцы жыцця суддзя земскі Менскі,
прадмова, 11.20.
Свірская Станіславава пані Ганна Войшнараўна, падсудкавая земская Менская, у
другім шлюбе Тэадарава Антоніева Ваньковічава, стольнікаява і
падстарасціна судовая гродская Менская, 11.20.
Свіхоўскі Эразм Ян, падсудак земскі Апшмянскі, 11.8.
Сесіцкі Доўмант Міхал, мечны ВКЛ, маршалак ГТЛ, 11.8.
Сесіцкая Доўмантава Кацярына Ежыная Комарава, пісарава гродская
Віленская, 11.8.
Скопа Ежы, 11.13.
Скопава Ежыная пані Марыяна Міцкевічаўна, 11.13.
Слізневая Роза Стэфанавая Валадковічава, рэфэрэндараўна ВКЛ, падсудковая
земская Менская, 11.26.
Служка Крыштоф, ваявода Вендэнскі, 11.7.
Служка Аляксандр, кашталян Жамайцкі, стараста Рэчыцкі, 11.2.
Служка Рафал Аляксандр, ваяводзіч Вендэнскі, 11.7; 11.9.
Станкевіч Стэфан, чэснік Менскі, 11.24.
Станкевічава Стэфанавая пані Гелена Пятроўская, чэснікавава Менская, у другім
шлюбе Мікалаева Раткевічава, стольнікаява Старадубаўская, 11.24.
Станкевічаўна Канстанцыя Стэфанавая Быкоўская, чэснікоўна і судзіна гродская
Менская, 11.24.
Станская Севярынава пані Кацярына Зяновічава, пісарава гродская Менская,
11.8.
Старасельскі Тамаш Герасімавіч, 11.21.
Стравінскі Бруно, стараста судовы Слоніmsкі, 11.28.
Стравінская Брунова пані Францыска Валадковічаўна, старасціна судовая
Слоніmsкая, 11.28.
Стэцковічаўна Ганна Янава Габрыелава Касціялкоўская, пісарава земская
Браслаўская, 11.16.
Сулістроўская Гальшка Пятрова Рудаміна Дусяцкая, старасціна Старадубаўская,
11.14.
Сулкоўскі, падстолі Драгіцкі, 11.22; 11.23.
Сулкоўская Марыяна (Эмерцыяна) Валадковічаўна, падстоліна Драгіцкая, у
першым шлюбе Станіславава Ратамска, 11.2; 11.23.

- Тавянскі Крыштоф, 11.8.
Таліпская пані Зося Косакоўская, былая Юзэфавая Мешчарынавая, чэснікая
Смаленская, 11.11.
Танаеўскі Аляксандр, пісар гродскі Менскі, 11.28.
Троска Казімір, 11.15.
Трускоўскі Антоні, будаўнічы Менскі, 11.25.
Трызна Крыштоф, 11.9.
Тышкевіч Антоні Ян, чэснік ВКЛ, 11.4.
Тышкевічоўна Кацярына Вацлавава Горская, харужыцавая Віленская, 11.4.
Тышкевіч Тэафіл, 11.24.
Тышкевіцавая Тэафілава пані Гелена Быкоўская, 11.24.
- Углік, стольнік Троцкі, 11.6.
Уладзіслаў IV, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, прадмова, 11.3; 11.9; 11.10.
Укольскі Ян з Русінава, падчашы Віленскі, потым падкаморы Троцкі, 11.8.
Умястоўская Ядвіга Францаўна Мікалаева Анфаровіцавая, стольнікавая Менская,
11.2.
Уніхоўскі Януш, харужы Менскі, 11.14; 11.15.
Уніхоўская Янушава пані Рэіна Бяняшаўна Чаркоўская, харужына Менская,
11.15.
Уніхоўская Янушава пані Фларэнцыя Мілеўская, харужына Менская, 11.15.
Уніхоўская Сузана Аляксандрава Шалушына, 11.15.
Уніхоўскі Рэміян, суддзя земскі Браслаўскі, 11.15.
Уніхоўскі Казімір Караль, харужыц і стольнік Менскі, 11.11; 11.14; 11.15.
Уніхоўская Казімірава Каралева пані Канстанцыя Корсакаўна, маршалкоўна
Мозырская, у першым шлюбе Тамашова Косакоўская, кашталінава
Віцебская, 11.11; 11.15.
Уніхоўскі Януш, стольнікавіч Менскі, 11.15.
Уніхоўскі Феліцыян, стольнікавіч Менскі, 11.15.
Уніхоўскі Геранім, 11.15.
Уніхоўская Геранімава пані Ганна Пяшацкая, 11.15.
Уніхоўскі Крыштоф Казімір, сакратар караля, а потым — інстыгатар ВКЛ, 11.15.
Уніхоўскі Крыштоф, харужы Менскі, 11.15.
Уніхоўскі Багуслаў Аляксандр, пісар земскі Навагародскі, 11.15.
Уніхоўскі Аляксандр Юзэф, стольнікавіч Менскі, суддзя земскі Менскі, 11.15.
Уніхоўскі Казімір Караль, стольнікавіч Менскі, пісар земскі Менскі, 11.15.
Уніхоўскі Францыск, пісарэвіч земскі Менскі, у канцы жыцця — прэзідэнт судоў
земскіх Менскага ваяводства, 11.15.
- Філіповіч Міхал, суддзя гродскі Менскі, 11.24.
Філіповіч Даніель, абозны Менскі, 11.23.
Фядзюнч Казімір, таварыш харутвы пятыгорскай войскаў ВКЛ, 11.27.
Францкевіч Радзімінскі Міхал, староста Аранскі і Пярэлайскі, 11.4.

Францкевічавая Радзiмiнская Мiхалавая панi Зося Гербултаўна з Фульштына, старасцiна Аранская i Пярэлайская, у першым шлюбе Аляксандрава Жыжэмская, падстолiна ВКЛ, 11.4.

Хадакоўскi Ян Плаза, 11.16.

Хадзiцкi Атаназi, месцiч Менскi, 11.30.

Хадкевiч, гетман ВКЛ, 11.9.

Хадкевiч Крыштоф, ваявода Вiленскi, 11.8.

Халецкая Ганна Альбрыхтавая Радзiвiлавая, 11.28.

Хацеевiч Супраноўскi Мацей, 11.7.

Хацеевiч Супраноўскi Андрэй, 11.7.

Хацеевiч Супраноўскi Иван, 11.7.

Хацеевiч Супраноўскi Марцiн, 11.7.

Хацеевiч Супраноўскi Павел, 11.7.

Хацеевiч Супраноўскi Калiстрат, 11.7.

Хмара Вацлаў, 11.29.

Хмара Андрэй, 11.29.

Хмара Мiкалаi, палкоўнiк сапегаўскiх войскаў, 11.29.

Хмара Адам Мiхал, вiцэ-iнстыгатар, iнстыгатар ВКЛ, кашталян, а ў канцы жыццi ваявода Менскi, 11.29.

Хмара Антонi, скарбнiк Менскi, 11.29.

Хмарына Антонiева панi Кацярына Вяжэвiчаўна, скарбнiкавая Менская, 11.29.

Хмара Фелiцыяна Варанцова, 11.29.

Хмара Iахiм, стольнiк Менскi, 11.29.

Хмарына Iахiмавая панi Марыяна з Прэрадоўскiх, стольнiкавая Менская, 11.29.

Хмяльнiцкi Багдан, гетман Запарожскi, 11.18, 11.29.

Храбтовiч Iахiм, сакратар ВКЛ, 11.26.

Храбтовiч Лiтавор Уладзiслаў, 11.26.

Храбтовiчавая Лiтавор Уладзiслававая панi Тэрэза з Абуховiчаў, 11.26.

Храбтовiчоўна Лiтавор Iаанна Юзэфова Валадковiчавая, 11.26.

Храпавiцкая Людвiка Крыштофавая Косакоўская, стольнiкавая Менская, 11.9.

Храпавiцкi Ян А., ваявода Вiцебскi, 11.21.

Хржанстоўская Крыстына Пятрова Дэмбоўская, стольнiкавая Менская, 11.13.

Цэдроўскi Стэфан, чэснiк Мсцiслаўскi, 11.10.

Цэханавецкая Канстанцыя Лявоная Паўлава Валадковiчавая, старасцянка Апеская, стольнiкавая Менская, 11.23.

Цэханавецкi Фелiцыян, харужы Браслаўскi, стараста Апескi, 11.23.

Цэханавецкая панi Фелiцыяна з Падбярэзскiх, старасцiна Апеская, 11.23.

Цэханавецкi Марцiн, старасцiч Хаслаўскi, 11.23.

Цэханавецкi Антонi, старасцiч Хаслаўскi, 11.23.

Цярпiцкая Канстанцыя, уладальнiца маетнасцi Заазер'е, 11.23.

Цярпiцкi Мiкалаi, 11.24.

Чаркоўская Рэна Бяляшаўна Янушава Уніхоўская, харужына Менская, 11.15.

Чарнеўскі Лукаш, 11.1.

Чарняўская Надзея, прадмова

Чарняўская Наталія, прадмова

Чарняўскі Вячаслаў, прадмова

Чуліцкі Стэфан, 11.15.

Чэрніцкая з Чэрніц Ягнешка Крыштофавая Комарава, 11.8.

Чэрніцкі з Чэрніц Аляксандр, каралеўскі сакратар, 11.8.

Чэслаўскія, уладальнікі маетнасці Ужанка, 11.24.

Чэпынскі Крыштоф, 11.23.

Шаблавінскі Казімір, стражнік Менскі, 11.30.

Шаблавінская Вікторыя Антоніева Ліхадзьеўская, мечная Навагародская, 11.30.

Шалуха Аляксандр Рафал, 11.15.

Шалушына Аляксандрава пані Сузана Уніхоўская, 11.15.

Шрэдэр Фрыдрых, 11.18.

Шчука Міхал, кашпаліян Менскі, 11.1; 11.20.

Шчэхлейскі Пётр Павел, плябан Гаенскі, 11.11.

Эйдонаўна Феліцыяна Тэадорава Антоніева Ваньковічавая, стольнікавая і падстарасціна судовая гродская Менская, у першым шлюбе Быкава, 11.20.

Эйсмонт Францыск, 11.7.

Эйсмантава Францыскава пані Ганна Есманаўна, у першым шлюбе Янава Жыжэмская, стольнікавая Менская, 11.7.

Эйсмантава Феліцыяна Казімірава Дэ Раесавая, скарбнікавая Менская, 11.23; 11.28.

Юшкевіч Самуэл Багдан, падчасшы Ковенскі, 11.18.

Юцэвіч Яўгенія Іванаўна, супрацоўніца НГА РБ, прадмова

Явойшаўна Зося Міхалава з Індрана Касцялкоўская, стольнікавічавая Менская, 11.16.

Ямант Станіслаў, 11.16.

Ямант Аляксандр, 11.16.

Ян III Сабескі, кароль Польскі, вяялікі князь Літоўскі, 11.13.

Ян Казімір, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 11.29.

Янішэўскі Адам, пісар гродскі Менскі, 11.22.

Янішэўская Тэрэза Дамнікава Валадковічавая, стольнікавая Менская, 11.22; 11.23.

Янішэўская Петранэла Багуславава Прэрадоўская, скарбнікавая Навагародская, у другім шлюбе Ежына Біроева, оберстлейтэнантава, 11.22.

Яцэвічавая Тэадора Фларыянава Станіславава з Яксаў Быкоўская, 11.25.

Раздзел 12. Падстоліі Менскага ваяводства

Падстоліі. Архіўныя звесткі ўпершыню ўпамінаюць аб існаванні ўрада падстоля пры вялікакняскім двары яшчэ з сярэдзіны XV стагоддзя. Асноўнай функцыяй падстоля, уведзенага ў якасці памочніка стольніка, было садзейнічаць стольніку ў арганізацыі падачы страў пры правядзенні вялікім князем афіцыйных застоляў. З часам функцыі падстоля сталі чыста намінальнымі. З атрыманнем урадам чыста тыпулярнага характару быў уведзены ў паветах і ваяводствах ВКЛ. У Менскім ваяводстве ўпершыню быў уведзены, згодна з абяцаннем, дадзеным Жыгімонтам III на каранацыйным сойме, у 1590 годзе. Амаль адначасова ўрад падстоля, надаваемы пажыццёва, быў уведзены ў большасці ваяводстваў і паветаў ВКЛ. У Вількамірскім павеце першы падстолі Адам Янавіч Каплеўскі атрымаў каралеўскі прывілей ад 25 сакавіка 1590 года, Васіль Воўк Завольскі атрымаў прывілей на ўрад падстоля Ашмянскага павета 16 красавіка гэтага ж года. Толькі 4 мая 1594 года атрымаў прывілей на падстоляства Браслаўскае Фёдар Дзмітрыевіч Пуцята, маршалковіч Браслаўскі (1). Урад быў уведзены не толькі для вырознення найбольш заслужаных прадстаўнікоў павятовай і ваяводскай эліты, але і для атрымання дадатковай крыніцы грашовых паступленняў у вялікакняскую скарбніцу.

Згодна з традыцыяй, меўшай месца ў ВКЛ, сыны падстоля, да часу атрымання бацькам іншага, больш высокага адзначэння, мелі права менавацца падсталічамі, а яго жонка менавалася пані падсталічавай. Жонка падстоля менавалася падсталінай, дачка — падсталіянкай.

Крыніцы:

1. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 3519, л. 465; № 1752, л. 270; № 4421, л. 566.

12.1. Явойш Трусавіцкі Пётр (20.05.1596 — да 20.03.1599)

Пётр Явойш Трусавіцкі, як сказана ў прывілеі ад 20 мая 1596 года, «добра ў ваяводстве Менскім асель», першым ў Менскім ваяводстве, па пратэкцыі самога Льва Сапегі, канцлера Вялікага княства Літоўскага, атрымаў ад караля Жыгімонта III прывілей на ўрад падстоляства

Менскага (1). Прайшло каля шасці год з моманту ўвядзення ўрада падстоля Менскага, і, нарэшце, знайшоўся чалавек годны заняць гэты ўрад. Магчыма, прычына была яшчэ і ў тым, што сярод шляхецтва тады яшчэ не назіраўся той імпэт да заняцця любога ўрада і атрымання хоць якога-небудзь адрознення, як гэта было характэрна для апошняга стагоддзя існавання ВКЛ.

Як бачна з прыдомка Трусавіцкі, Пётр Явойш жыў і трымаў нейкія добры ў ваколіцах вялікага тады паселішча Трусавічы, размешчанага на паўночны захад ад Менска, у ваколіцах Радашковіч. Прозвішча Явойш больш характэрна для Жмудзі, адкуль, верагодна, і перасяліўся яго бацька Войцэх Явойш з братам Станіславам пад Менск. Верагодна, гэтае перасяленне было звязана з дзейнасцю Глябовічаў, некалі валодаўшых значнымі зямельнымі добрамі ў ваколіцах Маладзечна і Радашковіч і перасяліўшых сюды сваю служылую шляхту са Жмудзі.

Першыя звесткі аб Пятру Явойшу Трусавіцкім датычацца 23 чэрвеня 1592 года, калі ён быў прызначаны падстарастам судовым Менскім Янам Пётрашкевічам на месца пісара гродскага, вакуячае пасля адстаўкі былога пісара Стэфана Дастаеўскага (2). Верагодна, гэтае перамяшчэнне адбылося не зусім добраахвотна для Стэфана Дастаеўскага, бо Пётр Явойш унес у суд гродскі Менскі скаргу на пагрозы ў свой адрас ад былога пісара гродскага. Да вызвалення Стэфана Дастаеўскага з урада пісара гродскага Менскага спрычынілася і заняцце ўрада старасты судовага Менскага панам Андрэем Мікалаевічам Станкевічам, вёўшым менавіта са Стэфанам Дастаеўскім працяглы судовы працэс па Есманайскай спадчыне сваёй другой жонкі Паланеі Валадковічаўны. Урад пісара гродскага Пётр Явойш Трусавіцкі займаў нядоўга і, пачынаючы з 5 ліпеня 1593 года, пасля пераходу былога суддзі гродскага Сымона Мацеевіча на ўрад падстарасты судовага Менскага (3), заняў урад суддзі гродскага Менскага. Аднак і гэты ўрад займаў нядоўга. Памёр да 20 сакавіка 1599 года, бо якраз гэтай датай пазначаны каралеўскі прывілей на ўрад падстоля Менскага, «вакуючы пасля смерці Пятра Явойша Трусавіцкага», як гэта запісана ў прывілеі, Станіславу Захарэўскаму (4).

Верагодна, прадчуваючы блізкі канец свайго жыцця, унёс у гродскія акты Менскага ваяводства запіс сваёй жонцы Уршулі на права валодання маетнасцю Трусавічы (5). Меў брата Марціна, ад якога, верагодна пасля падзелу бацькаўскай спадчыны, атрымаў дакумент на права ўладання часткі іх «атчызнага мення» (6). Праз месяц і Пётр Явойш выдаў брату адпаведны дакумент на права валодання сенажаццю (7).

Прозвішча Явойш, у матэрыялах Метрыкі ВКЛ, часта сустракаецца ў дакументах, датычных Троцкага ваяводства. Так, у судах княства 6 лістапада 1603 года разглядалася справа Амбражэя Явойша з Марцінам Язэфовічам, зямлінінам Троцкага ваяводства, па справе прыналежнасці Юрэвіцкай маетнасці (8).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 83, л. 93; с. 86, л. 58.
2. Там жа, ф 1926, воп. 5, с. 1, л. 188.
3. АВАК, т. 31, л. 151.
4. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 86, л. 21.
5. Там жа, ф 1926, воп. 5, с. 4, л. 64.
6. Там жа, ф 1926, воп. 5, с. 1, л. 4.
7. Там жа, ф 1926, воп. 5, с. 1, л. 4.
8. АВАК, т. 30, л. 251.

12.2. Захарэўскі Станіслаў Мацеевіч (20.03.1599 — 05.05.1600. — ?)

Станіслаў Мацеевіч Захарэўскі атрымаў прывілей на падстольства Менскае пасля смерці Пятра Явойша Трусавіцкага, былога падстоля і суддзі гродскага Менскага, па прывілеі ад 20 сакавіка 1599 года (1). Аднак па нейкіх прычынах займаў гэты ўрад параўнальна нядоўга і недзе пасля 5 мая 1600 года адышоў з урада. Яго наступнік Ян Вяжэвіч адышоў з урада да 21 жніўня 1607 года, саступіўшы правы на ўрад Мікалаю Вяжэвічу.

Бацька Станіслава Захарэўскага Мацей на 1572 год быў каралеўскім ротмістрам. У гэтым жа годзе разам з Лукашом Гарабурдам і Раманам Міхайлавічам Бурым засведчыў акт куплі сяла Зорчына ў Любавіцкай воласці Аршанскага павета Багданам Стэцкевічам, ротмістрам Кіеўскім (2). Патрэбна адзначыць, што пан Багдан Стэцкевіч роўна праз дзевяць дзен пасля падпісання каралём акта куплі сяла Зорчына атрымаў прывілей на заняцце высокага ўрада маршалкоўства Вялікага княства Літоўскага (3). Мацей Захарэўскі, каралеўскі ротмістр, на гэты час быў у шлюбе з пані Ядвігаю Кгавароўнай. Учыніўшы з «яе згоды і намовы гвалтоўнае наеханне на дварэц у Войценеве», што належаў Мікалаю Войцэхавічу Ясенскаму, дзяржаўцу Любашанскаму, Мацей Захарэўскі на 25 лістапада 1570 года быў пазваны ў каралеўскі задворны суд (4).

Вядома, што Станіслаў Захарэўскі меў сястру Юстыну, уступіўшую ў шлюб з Юр'ем Рыгоравічам Кулем, дарэчы, суседам Станіслава Захарэўскага, і, магчыма, па гэтай прычыне паміж імі часта адбываліся памежныя спрэчкі. Так, 3 мая 1596 года Станіслаў Захарэўскі і яго жонка Аляксандра Дамінікоўская Станіслававая Захарэўская падалі скаргу на свайго швагра за «бесчестие» (5). Акрамя сястры Юстыны Кулевай у Станіслава Захарэўскага на 1597 год жылі яшчэ два браты — Ян і Жыгімонт. У гэтым годзе братам Захарэўскім давялося вытрымаць цяжкі судовы працэс з Янам Глябовічам, стольнікам Віленскім, дзяржаўцам Ушпольскім і Радашковіцкім. Ян Глябовіч, стольнік Віленскі, патрабаваў вяртання вялізнай сумы ў 1600 коп, якую іх бацька Мацей Захарэўскі нібыта быў вінен за 2 войтаўствы. Ян Глябовіч прызнаваў, што каля 700 коп было заплачана нябожчыкам Мацеем Захарэўскім, яшчэ пры перадачы гэтых войтаўств (6). Захарэўскія, нягледзячы на прыкладзеныя вялікія высілкі, прайгралі гэты працэс.

У пачатку мая 1600 года падстолі Менскі ўнес у гродскі суд Менскага ваяводства ліст дабрахвотны, дзе перадаў сваёй жонцы ўсе правы на сваю маёмасць, рухомую і нерухомую, грунты, золата і шаты. У сваім лісце Станіслаў Захарэўскі запісаў: «маючы яе за сабой у стане мальжэнскім, мальжонку (жонку) сваю мілую», ад якой «міласць мальжэнскую і працавітыя ўслугі вызнаў, кром сабе дазнаваў і цяпер дазнаваю» (7). Дакумент, акрамя самога Станіслава Захарэўскага, падпісаў і яго брат Ян Захарэўскі.

Вельмі мала засталася звестак пра маетнасці, належачыя Станіславу Захарэўскаму, хаця зразумела, што быў ён чалавекам не бедным. Пасля смерці Войцэха Дарагастайскага, сына Пятра Дарагастайскага, ваяводы Смаленскага, змог выкупіць у крэдытараў памёршага вялікую маетнасць Халопеніцкую. Яшчэ на сярэдзіну 1592 года трымаў ад Адама Салагуба маетнасць Кіявец (8), якая межавалася з землямі Яна Пашкоўскага. Як вядома, памежныя спрэчкі, з-за недастатковай акрэсленнасці межаў маетнасцяў, былі бадай што ці не самай важкай прычынай усіх судовых спраў у Рэчы Паспалітай. Так было і ў Станіслава Захарэўскага з Янам Пашкоўскім: 15 чэрвеня 1592 года Захарэўскі падае ў суд скаргу на суседа, абвінавачваючы яго ў грабязы і зводзе коней з маетнасці Кіявец (9). Недзе праз тры месяцы, 2 верасня гэтага ж года, Станіслаў Захарэўскі скардзіцца ў суд, абвінавачваючы суседзяў у збіенні яго самога і слугі (10). Не трэба, аднак, лічыць, што Станіслаў Захарэўскі быў якімсьці слабым і бездапаможным чалавекам. Калі

паграбавалі таго яго інтарэсы, ён мог быць жорсткім і бязлітасным, як і ўсе шляхцічы таго часу. Так, у ліпені 1600 года ўжо Станіслава Захарэўскага не без прычын абвінавачваюць у правядзенні нападу на маётнасць суседа Стэфана Стахоўскага, грабеж маёмасці і, што самае галоўнае, цяжкае параненне Стахоўскага (11).

Памёр Станіслаў Захарэўскі да 1619 года. Пані Аляксандра Ваўрынцова Дамінікоўская пасля смерці мужа ў пачатку 1620 года ўступіла ў новы шлюб з Крыштофам Валадковічам, пасля 1633 года пісарам земскім Менскім, а ў канцы жыцця і ваяводам Навагародскім.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 86, л. 21.
2. «Lietuvos Metrika (1566 — 1574)». Knyga № 51. Vilnius. 2000, лл. 327–328.
3. Там жа, л. 329.
4. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 268, л. 339.
5. Там жа, ф 1926, воп. 5, с. 4, л. 42.
6. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 285, л. 486.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 1, лл. 426, 435.
8. Там жа, ф 1926, воп. 5, с. 1, л. 6.
9. Там жа, с. 1, л. 196.
10. Там жа, с. 1, л. 225.
11. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 1, л. 885.

12.3. Вяжэвіч Ян Рыгоравіч (? — да 21.08.1607)

Звестак пра Яна Вяжэвіча, сына Рыгора Шчаснага Вяжэвіча, падсудка Менскага, знойдзена вельмі мала. Улічваючы, што Станіслаў Захарэўскі займаў урад падстоля Менскага ваяводства яшчэ на 5 мая 1600 года і не адразу адмовіўся ад яго, то зразумела, што Ян Вяжэвіч займаў гэты ўрад вельмі непрацяглы час. Па яго смерці каралеўскім прывілеем ад 21 жніўня 1607 года (1) урад падсольства Менскага быў нададзены яго брату Мікалаю Вяжэвічу, падсудковічу Менскаму, будучаму пісару земскаму Менскаму.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 89, л. 55.

12.4. Вяжэвіч Мікалай Рыгоровіч (21.08.1607 — 08.09.1618)

Мікалай Вяжэвіч, сын Рыгора Шчасновіча Вяжэвіча, былога падсудка земскага суда Менскага ваяводства, і Кацярыны Фёдараўны Грабоўскай, харужанкі Віцебскай, атрымаў урад падстоля Менскага па каралеўскім прывілеі ад 21 жніўня 1607 года (1). Займаў гэты ўрад Мікалай Вяжэвіч аж да адыходу з урада пісара земскага Менскага Стэфана Гладкага. На рыцарскім коле, як тады менавала павятовая шляхта свае соймакі, быў абраны, адным з 4-х электаў (кандыдатаў), на ўрад пісара земскага Менскага павета. Хача ўрад земскага пісара і менаваўся ваяводскім, але па прычыне таго, што ў Мозырскім і ў Рэчыцкім паветах меліся свае павятовыя земскія суды, яго юрысдыкцыя распаўсюджвалася толькі на тэрыторыю Менскага павета.

На 1619 год быў жанаты з Марынай Яцынічаўнай, якая пасля смерці свайго мужа шмат маёмасці і грошай уклала ў фундаванне кляштара Менскіх базыліянак. Памёр Мікалай Вяжэвіч да 4 чэрвеня 1633 года (2). З нашчадкаў яго найбольшай вядомасцю карыстаецца сын Пётр Казімір Вяжэвіч, спачатку стольнік, потым падкаморы Мсціслаўскі, а у канцы жыцця ваявода Навагародскі.

Больш падрабязна пра жыццё Мікалая Вяжэвіча будзе пададзена ў раздзеле «Пісары земскія Менскага ваяводства».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 89, л. 55.

12.5. Уніхоўскі Януш Паўлавіч (08.09.1618 — да 1621)

Януш Уніхоўскі ў 1618 годзе быў адным з найбольш верагодных кандыдатаў на вакантны пасля адыходу па стане здароў'я Стэфана Гладкага, урад пісара земскага Менскага ваяводства. Аднак у справу ўмяшаўся Жыгімонт I, які, атрымаўшы ад рыцарскага кола, як тады называлі ваяводскі соймак, што сабраў пад кіраўніцтвам ваяводы Менскага, спіс з чатырох электаў (кандыдатаў) на ўрад, свой выбар спыніў на Мікалаю Вяжэвічу, падстолю Менскім, што і зацвердзіў сваім прывілеем ад 8 верасня 1618 года. Каб не пакрыўдзіць уплывовага сярод менскай шляхты Януша Уніхоўскага, у гэты ж дзень быў падпісаны яшчэ адзін прывілей, на гэты раз на наданне Янушу Уніхоўскаму ўрада падстоля Менскага (1).

Урад падстольства Менскага Януш Уніхоўскі трымаў нядоўга: праз тры гады, пасля адыходу з урада харужага Менскага Яна Фёдаравіча Гладкага дабіўся атрымання прывілея на гэты ўрад. Быў двойчы жанаты: першая яго жонка — пані Рэіна Бяняшаўна Чаркоўская, а другая — пані Фларэнцыя Мілеўская. Вядома, што яго дзецьмі, але невядома ад якой жонкі, былі: Рэміян, Казімір Караль і дачка Сузана, быўшая ў шлюбе за Аляксандрам Рафалам Шалухам. Больш падрабязна пра Януша Уніхоўскага і яго радавод будзе выкладзена ў раздзеле «Харужыя ваяводства Менскага».

Продак Уніхоўскіх — Радагашчанін, паходзіў з усходніх раёнаў Вялікага княства Літоўскага. Пасля іх захопу Маскоўскім вялікім княствам атрымаў маетнасць Уніхова ў Навагародскім ваяводстве, дзе род Уніхоўскіх добра ўкараніўся. У пачатку XVII стагоддзя Уніхоўскія выкупілі вялікую маетнасць Вяпраты каля Калачоўскага староства.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 95, л. 118.

12.6. Зяновіч Юр'я

(? — 30.10.1622 — да 26.09.1651)

Юр'я (Ежы) Зяновіч атрымаў прывілей на ўрад падстоля Менскага пасля пераходу былога падстоля Менскага Януша Уніхоўскага на «больш пажыточнейшы» ўрад харужага Менскага ў 1721 годзе і займаў гэты ўрад падстоля аж да самай сваёй смерці ў 1651 годзе (1). На нашу думку імя Ежы гэтым прадстаўніком роду Зяновічаў пры жыцці не ўжывалася, а было ўнесена ў загалоўкі дакументаў праз шмат гадоў пасля іх складання, пры правядзенні, пазнейшымі архівістамі, прац па іх сістэматызацыі і апрацоўцы. У саміх дакументах Зяновіч, падстоля Менскі, мянуецца толькі як Юр'я.

За ўвесь перыяд пошукаў нам давялося сустрэць толькі чатыры паведамленні пра Юр'я Зяновіча. Першы дакумент быў па нейкіх прычынах актыкаваны, гэта значыць унесены ў актавыя кнігі Менскага земскага суда ў сярэдзіне XVIII стагоддзя, хаця і быў складзены 30 кастрычніка 1622 года (2). У гэтым дакуменце гаворыцца пра правядзенне Юр'я Зяновічам, падстолям Менскім, інтрамісіі ў маетнасці Станевічы, размешчанай у Менскім ваяводстве каля Прусевіч і набытай ім у Яна Кісяля Дарагініцкага і яго жонкі Тамілы Гуркоўны (2). Улічваючы, што імя Юр'я было вельмі распаўсюджана сярод Зяновічаў, ча-

ста вельмі цяжка ўстанавіць, менавіта да якога Юр'я Зяновіча датычыцца справа. У першай палове XVII стагоддзя, як даводзіць Каяловіч, жылі тры прадстаўнікі дому Зяновічаў, з імем Юр'я. Аднак звесткі Каяловіча настолькі скупыя, што не даюць магчымасці ўстанавіць, хто з іх трымаў урад падстоля Менскага. У наступным дакуменце прыведзены дэкрэт асэсарскага каралеўскага суда па справе, разгледжанай у гэтым судзе 19 студзеня 1643 года і ўзбуджанай Герардам Дэнгофам, кашталіям Гданскім, старастам Мальборскім, Фелінскім і Люцынскім да Ежы Зяновіча, старасты Апескага, з-за нібыта бяспраўнага трымання леннага сяла Снегі ў Браслаўскім павеце (3). Згодна з Каяловічам, гэты прадстаўнік сям'і Зяновічаў быў атруты ў 1648 годзе. Як падае Каяловіч, яшчэ адзін Ежы Зяновіч займаў урад суддзі земскага Віленскага і пакінуў трох сыноў. Як даводзіць А. Рахуба, гэты прадстаўнік дому Зяновічаў з урада стольніка Ковенскага павета перайшоў на падсудкоўства Віленскае па каралеўскай намінацыі ад 27 верасня 1623 года. Прывілей на ўрад суддзі земскага атрымаў праз два гады — 3 красавіка 1625 года. Быў жанаты з пані Альжбетай Карвацкай, памёршай пасля 1636 года (4). Адзін з яго сыноў — Ежы Ян Дэспат Зяновіч займаў урад войскага Віленскага з 29 жніўня 1654 і да часу сваёй смерці 20 лістапада 1658 года (5). Быў забіты і, як паведамляе Каяловіч (6), не пакінуў нашчадкаў, хаця А. Рахуба і паведамляе, што Ежы Ян Дэспат Зяновіч быў жанаты з Ганнай Калецкай. Дату яго смерці Каяловіч, на жаль, не прыводзіць. Зразумела, што і бацька, і сын Зяновічы (суддзя земскі і войскі Віленскага ваяводства) не мелі ніякага дачынення да падстоляства Менскага.

Значны след у матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага пакінула яшчэ адна прадстаўніца роду Зяновічаў — пані Юр'евая Зяновічавая Канстанцыя Сыцінская. На жаль, у матэрыялах асэсарскага задворнага суда не прыведзена пры яе прозвішчы ніякага ўрада. Пры наяўнасці ў мужа ўрада і яго жонка, нават па яго смерці, у афіцыйнай і пабытовай перапісцы мянуецца гэтак жа, як і яе муж: войская, лоўчыня або стольнікавая якога-небудзь ваяводства ці павета. З 1673 і па 1676 год пані Канстанцыя Сыцінская Юр'евая Зяновічавая правяла некалькі судовых працэсаў у асэсарскім судзе ВКЛ. У пачатку 1673 года Канстанцыя Сыцінская і яе дочки са сваімі мужамі Казімірам Беганскім, пісарам земскім Браслаўскага павета, і Ежы Кельшшам змагаліся са спробамі Мальхера Глушынскага, войскага Смаленскага, дабіцца спагнання вялікай сумы грошай з маістнасці Зяновічаў — Палоннае ў Ашмянскім павеце (7). У лютым 1676 года, па дэкрэце каралеўскага суда

на Канстанцыю Сыцінскую і яе зяцёў была вынесена баніцыя ад Стэфана Сабяшынскага і Гелены з Цэдроўскіх (8). Аднак і ў гэтай сям'і, відаць, не ўсё і не заўсёды ладзілася. Казімір Беганскі, пісар земскі Браслаўскі, і яго жонка Паланея Зяновічаўна разам з Ежы Кельпшам і Зосяй Зяновічаўнай Ежынай Кельпшавай дабіліся 2 сакавіка гэтага ж 1676 года баніцыі і вывалання (выгнання за межы краіны) для сваёй цешчы і маці. Справа была вельмі простая: пры заключэнні шлюбных кантрактаў прадугледжвалася ў вызначаны тэрмін перадача маладым раней абумоўленых пасаговых сум. У шлюбных кантрактах звычайна ўсе прадугледжвалася да дробязі: і памёры грашовых сум, найменне маетнасцяў і колькасць рухомасці, перадаваемых у пасаг. Па нейкіх прычынах у маці знікла жаданне перадаваць сваім дочкам вызначаны пасаг. Канстанцыя Сыцінская не падпарадкавалася нават рашэнню Галаўнога Трыбунала і не дапусціла каралеўскага двараніна ў свае маетнасці для выканання спагнання (9). Патрэбна адзначыць, што А. Рахуба ў сваёй працы, прыводзячы звесткі пра Ежы Талата Кельпша, падчашага Вількамірскага на 1686 год, даводзіць, што жонка Ежы Кельпша — пані Зося Дэспатаўна Зяновічаўна была дачкой Міхала Дэспата Зяновіча (10).

Юр'я Зяновіч, падстолі Менскі, жыў яшчэ на 8 лютага 1651 года, калі быў пазваны ад Крыштофа Казіміра Трызны ў Менскі гродскі суд за звод з яго сяла Замасточча падданных, братаў Мінічаў: Паўлюка, Міхала і Харытона (11). Яшчэ раз сустракаецца прозвішча Юр'я Зяновіча ў каралеўскім прывілеі на ўрад падстоля Менскага пану Пятру Капашчэўскаму, падстарасцу судоваму Менскаму ад 26 верасня 1651 года, дзе і гаворыцца аб зыходзе з гэтага свету Юр'я Зяновіча, падстоля Менскага. Юр'я Зяновіч быў жанаты з прадстаўніцай вядомага дому Кавячынскіх пані Гальшкай. З нашчадкаў Юр'я Зяновіча і пані Гальшкі з Кавячынскіх Юр'евай Зяновічавай, падстоляў Менскіх, нам вядома толькі імя дачкі — пані Крыстыны. Крыстына Зяновічаўна, падсталеянка Менская, на 4 мая 1677 года была ў шлюбе з Мікалаем Тышкевічам (12).

Як паведамляе Каяловіч, продак Зяновічаў Дэспат Зянон Братошын каля 1380 года прыбыў з Сербіі ў ВКЛ. Род вельмі шырока прадстаўлены знакамітымі людзьмі, займаўшымі высокія ўрады ў ВКЛ. Так, Юр'я Зяновіч займаў урад ваяводы Смаленскага, Станіслаў быў гетманам полным ВКЛ, а Міхал Зяновіч — ваяводам Мсціслаўскім. У 1560 годзе яшчэ адзін з прадстаўнікоў гэтага роду Юр'я Юр'евіч Зяновіч, палкоўнік каралеўскіх войскаў, кашталян Смаленскі, каманда-

ваў некаторы час усімі войскамі ВКЛ у Інфлянтах у часе вайны з Маскоўскай дзяржавай Івана IV (13).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 125, л. 252.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 17, л. 525.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 325, л. 493.
4. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 743, л. 152.
5. Там жа, № 1138, л. 199.
6. Каяловіч, «Кампендыум», л. 41.
7. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 360, л. 288.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 366, л. 16.
9. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 367, л. 236.
10. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 3354, л. 447.
11. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 34, л. 1080.
12. Там жа, ф. 1727, воп. 1, с. 49, л. 248.
13. Каяловіч, «Кампендыум», л. 40.

12.7. Шалуха (? — ?)

Паведамленне аб трыманні ўрада падстоля Менскага адным з прадстаўнікоў вядомага на Меншчыне дому Шалухаў (Шолухаў) падаецца ў кнізе «Ураднікі Вялікага княства Літоўскага. Віленскае ваяводства», (том 1) Анджэя Рахубы (1). Згодна з гэтым паведамленнем, Рафал Станіслаў Тупальскі, чэснік Ашмянскі, быў жанаты другім шлюбам з пані Крысцінай Шалушанкай, падсталянецца Менскай. Рафал Шалуха, на 11 лютага 1663 года, трымаў урад падчашага Ашмянскага, ад якога адмовіўся дабраахвотна 20 лютага 1683 года. Першапачаткова мы меркавалі, што Крыстына Шалушанка магла быць дачкой нашчадка Фёдара Шалухі, харужага Менскага ў канцы XVI — пачатку XVII стагоддзяў, пана Рафала Аляксандра Шалухі. Як вядома, Рафал Шалуха ўступіў у шлюб з Сузанай Уніхоўскай, дачкой Януша Уніхоўскага, харужага Менскага. Як сведчаць матэрыялы Менскага гродскага суда, на 12 жніўня 1649 года Аляксандр Рафал Шалуха і Сузана Уніхоўская, у сувязі з вялікай патрэбай у наяўных грошах, перадалі ў заставу Менскаму месцічу Якубовічу Міханавіцкую маетнасць (2). Але ў матэрыялах актыкацыі (натарыяльнага сведчання заключанага пагаднення аб заставе) нічога не гаворыцца аб трыманні Аляксандрам Рафалам Шалухам урада падстоля Менскага. Да таго ж у Рафала Шалухі і пані Сузаны Уніхоўскай былі дзве

дачкі: Гальшка і Кацярына. Гальшка Шалушанка пашлюбіла Аляксандра Вярыгу Дарэўскага, Кацярына — Андрэя Пакаршынскага (3). Такім чынам, пошукі Шалухі, падстоля Менскага, можна працягваць далей. Па ўсім відаць, што Шалуха трымаў урад падстоля ў адзін і той жа час з Юр'ям Зяновічам і Пятром Капашчэўскім. Аднак нягледзячы на тое, што падстоляства Менскае было, у адпаведнасці з дзеючым правам, на гэты час надана спачатку Зяновічу, а потым і Капашчэўскаму, няма нічога дзіўнага, што гэты ўрад атрымалі і афіцыйна ўжывалі адначасова яшчэ некалькі чалавек.

Крыніцы:

1. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», том 1, л. 257, № 1632.
2. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 3, л. 1343.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 8, л. 246.

12.8. Капашчэўскі Пётр Юр'евіч (26.09.1651 — да 12.09.1672)

Пётр Капашчэўскі, сын Юр'я Багданавіча Капашчэўскага, першага стольніка ваяводства Менскага і намесніка Слуцкага ў князеў Радзівілаў і Рэгіны Янаўны Салагубаўны атрымаў падстоляства Менскае пасля смерці Юр'я Зяновіча па прывілеі ад 26 верасня 1651 года (1).

Дата нараджэння Пятра Капашчэўскага не ўстаноўлена. Праўда, намі знойдзены прывілей Жыгімонта III ад кастрычніка 1620 года на атрыманне Пятром Капашчэўскім пажыццёвых праў на добры ў Невельскім тракце, дзе запісана, што быў ротмістрам яшчэ ў самога палкоўніка Аляксандра Юзэфа Лісоўскага, падчас побыту палкоўніка са сваімі «лісоўчыкамі» ў Маскве і, відаць, добра «пагуляў» у межах Маскоўскага княства (2). Калі, гаворка ў прывілеі ідзе пра аднаго і таго ж Пятра Капашчэўскага, сына Юр'я Капашчэўскага, то выходзіць, што пражыў ён немалы, нават па нашых сённяшніх мерках, час. Зразумела, каб стаць ротмістрам у Лісоўскага, хаця б і ў самы апошні яго паход у 1615 год у Северскую зямлю, патрэбна было мець каля дваццаці год ад нараджэння, а для атрымання ротмістроўства не заўсёды патрабавалася доўгая выслуга. Сваю харугву пад зверхніцтва Лісоўскага Пётр Капашчэўскі мог прывесці, набраўшы ваяроў за свой кошт. Памёр жа Пётр Капашчэўскі да 12 верасня 1672 года (3), пражыўшы, магчыма, на гэтым свеце каля васьмідзесяці год. З кара-

леўскага прывілея на наданне яму ўрада падстоля Менскага вынікае, што быў удзельнікам многіх войнаў.

Яшчэ ў канцы снежня 1643 года — пачатку студзеня 1644 года, пасля смерці былога падстарасты судовага Менскага Пятра Казіміра Драбышэўскага, быў мянованы на ўрад падстарасты судовага (4). Займаў гэты ж урад і падчас захопу Менску маскоўскімі войскамі, перайшоўшы на бок захопнікаў. У студзені 1657 года унес у гродскія акты грамату цара Аляксея Міхайлавіча да ўсіх жыхароў Полацкага ваяводства аб захаванні ім усіх ранейшых праў і прывілеяў (5). Пасля адыходу маскоўскіх войсках быў памілаваны і нават захаваў свае ўрады падстоля і падстарасты судовага Менскага. Калі ўрад падстоля захоўваў да самай свайго смерці, то ад урада падстарасты судовага Менскага быў вымушаны, пад моцным націскам уладных структур Вялікага княства Літоўскага, зрачыся на карысць Марціна Казіміра Валадковіча. Яшчэ ў канцы 1662 — пачатку 1663 гадоў выконваў абавязкі падстарасты, а на 10 ліпеня 1663 года пазначаны, у актах Менскага гродскага суда як былы падстараста судовы Менскі (6).

Двойчы ўступаў у шлюб, але прозвішчы яго жонак не ўстаноўлены. Меў дзяцей: сына Ежы, перайшоўшага на бок маскоўскіх войскаў і загінуўшага ў адным з баёў, і дачку Леанору, спадчынніцу ўсіх немалых набыткаў Пятра Капашчэўскага, у тым ліку маетнасці Чэрнева і Тонва, уступіўшую ў шлюб з Міхалам Рдultzоўскім, падстоліем Чарнігаўскім.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 125, л. 252.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 97, л. 219.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 35, лл. 99—101.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 3, лл. 744, 788—789, 796—797.
5. «Собрание древних грамот и актов городов Минскоу губ.», л. 319.
6. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 34, л. 1639.

12.9. Дзевялтоўскі Мікалай Казімір Войцэхавіч Гінгаўт (27.01.1670 — ?)

Мікалай Казімір Дзевялтоўскі, згодна з матэрыяламі, змешчанымі ў кнізе «Ураднікі Вялікага княства Літоўскага. Віленскае ваяводства»

Анджэя Рахубы. на 1659 год быў падчасым Ашмянскім (1). Атрымаў прывілей на падстольства Менскае 27 студзеня 1670 года, але яшчэ і ў пачатку лютага гэтага ж года менаваўся падчасым Ашмянскім. Жанаты з Даротай Пухальскай. Як паведамляе Каяловіч (Compendium, л. 147) з Дзевялтоўскай быў жанаты Гіеронім Комар, падсудак Аршанскі. Большасць Дзевялтоўскіх Гінтаўтовічаў паходзілі са шляхты Вількамірскага павета. Амаль адначасова з Мікалаем Казімірам Войцэхавічам Дзевялтоўскім, былым падчасым Ашмянскім, памёршым пасля 1676 года, жыў Ян Дзевялтоўскі, стольнік Вількамірскага павета на 26 студзеня 1676 г. — 28 ліпеня 1690 г., жанаты з пані Ефрузынай Тэрэзай Завадскай, Міхал Габрыел Дзевялтоўскі, войскі Вількамірскі на 1689—1704 гг, быўшы ў шлюбе з Ганнай Грахоўскай. Міхал Дзевялтоўскі склаў тэстамент 14 сакавіка 1701 года. Зусім верагодна, што іх агульным продкам мог быць Станіслаў Барталамеявіч Гінтаўт Дзевялтоўскі, пісар земскі Вількамірскага павета ў перыяд 1566 — 1568 гадоў (2).

Крыніцы:

1. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», т. 1, л. 257, № 1631
2. Там жа, № 3342, л. 446; № 3806, л. 498; № 3911, л. 510

12.10. Пухальскі Казімір (? — 30.07.1661 — 06.1664 — ?)

Намі знойдзена некалькі згадак пра Казіміра Пухальскага, падцвярджаючых трыманне ім урада падстоля Менскага. Гэтыя дакументы змешчаны сярод судовых спраў, разгледжаных каралеўскім асэсарскім судом Вялікага княства Літоўскага ў 1660—1679 гг. і ўключаных у адпаведныя кнігі Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, пачынаючы з 348-й і да 364-й уключна. Так, у Варшаве, 30 ліпеня 1661 года ў асэсарскім судзе разглядалася справа (1), узбуджаная Казімірам Пухальскім, падстоліем Менскім супраць Канстанты Шылянскага. Казімір Пухальскі даводзіў у сваёй скарзе, што нібыта яшчэ 30 чэрвеня 1660 года Канстанты Шылянскі бяспраўна захапіў сяло Рафалы ў Гарадзенскім павеце, якое было нададзена Казіміру Пухальскаму. Аднак у часе судовага працэсу было выяўлена, што Канстанты Шылянскі ўжо даўно, пасля смерці Маклока, раней арандаваўшага гэтую веску ў пані Радзівілавай, ваяводзіны Віленскай, гетманавай ВКЛ, атрымаў гэтую веску. У падцвярджанне гэтага Канстанты Шылянскі

прадставіў і інвентар вескі, складзены Янам Бурбам, дваранінам скарбовым яшчэ 15 студзеня 1652 года. Патрэбна адзначыць, што настойлівасці ў Казіміра Пухальскага хапала: праз некаторы час, добра падрыхтаваўшыся, ён ізноў пачынае судовую справу супраць Шылянскага і, урэшце, дабіваецца спрыяльнага для сябе дэкрэта асэсарскага суда.

На нашу думку, Казіміру Пухальскаму быў, сапраўды, нададзены каралеўскі прывілей на падстољства Менскае, «вакуячае» (вакантнае), як тады пісалі ў прывілеях, пасля здрады Пятра Капашчэўскага, былога падстоля і падстарасты судавага Менскага. Справа была ў тым, што Пятра Капашчэўскага, як тысячы іншых прадстаўнікоў праваслаўнай беларускай шляхты, за пераход на бок «Масквы» і чынны ўдзел у вайне з каралеўскімі войскамі, аб'явілі здраднікам, пазбавілі ўсіх ранейшых урадаў і канфіскавалі ўсю маёмасць. Казімір Пухальскі, сакратар караля Рэчы Паспалітай, карыстаўся ўрадам падстоля Менскага і пасля таго, як расчараваная ў «вызваліцелях» праваслаўная шляхта зноў прысягнула ў вернасці свайму каралю. Пётр Капашчэўскі атрымаў свае менні, урады падстоля і падстарасты судавага гродскага Менскага. Верагодна, для паскарэння вяртання яму падобных было прынята рашэнне аб захаванні за былымі «здрайцамі» ранейшых урадаў і ўсёй маёмасці. Як вядома, Пётр Капашчэўскі аж да сярэдзіны 1663 года выконваў абавязкі падстарасты судавага Менскага (2), застаючыся падстољем Менскім да самай сваёй смерці.

Што ж датычыцца самога Казіміра Пухальскага, то патрэбна прызнаць, што прывілей на ўрад падстоля Менскага ён атрымаў зусім не выпадкова, прычым, верагодна, і не прымаў у вайне з захопнікамі ніякага ўдзелу. У каралеўскім прывілеі ад 15 сакавіка 1658 года на лення добры Залескаўшчызна, размешчаныя ў Троцкім ваяводстве і нададзеныя Казіміру Пухальскаму пасля смерці Кершніцкага, запісана, што Казімір Пухальскі, «з маладых гадоў бавіў пры каралеўскім двары» (3), гэта значыць уваходзіў у каралеўскае акружэнне, займаючы вельмі адказную і ўплывовую пасаду — сакратара самога караля. У гэтым прывілеі Казімір Пухальскі яшчэ не мянуецца ні пісарам дэкрэтовым ВКЛ, ні падстољам Менскім. Зразумела, што гэтыя ўрады Казімір Пухальскі атрымаў крыху пазней. У чэрвені 1664 года ў судзе асэсарскім разглядалася справа, узбуджаная Казімірам Пухальскім, сакратаром яго каралеўскай міласці Яна Казіміра са Станіславам Ліпніцкім, старастам Сейвенскім, 3-за маетнасцяў Поцель і Таўрусы ў Гарадзенскім павеце, аддзеленых ад Сейвенскага староства (4), дзе ён мянуецца ўжо падстољем Менскім. Такім чынам,

у Менскім ваяводстве на працягу значнага часу трымалі адзін і той жа ўрад два шляхціча. Патрэбна адзначыць, што для Вялікага княства гэта было звычайнай з'явай. Аднак, на гэты раз адначасовае трыманне ўрада Пятром Капашчэўскім і Казімірам Пухальскім не выклікала ніякіх судовых спрэчак паміж іх трымальнікамі. Вядома, што амаль адначасовае наданне каралеўскімі прывілеямі Давіду Міцкевічу і Станіславу Свірскаму падсудкоўства земскага Менскага прывяло да двухгадовага судовага працэсу паміж двума ўладальнікамі надзвычай даходнага ўрада.

Да 28 сакавіка 1665 года Казімір Пухальскі атрымаў урад пісара дэкрэтовага ВКЛ, і ўжо ў гэтай якасці ў 1670 годзе вядзе судовую справу з Янам Зверам, падчасым Берасцейскім, аб праве ўладання леннай маетнасцю каля Кобрына (5). Пачынаючы з лютага 1673 года зрэдку падпісвае дэкрэты каралеўскага суда ў якасці войскага Гарадзенскага павета. Цікава, што раней, у 1669—1670 гг., ніколі не ўжываў, пры подпісах пад дэкрэтамі, свайго былога ўрада — падстоля ваяводства Менскага. У поўным аб'ёме менаваўся і пісарам дэкрэтовым ВКЛ і падстолям Менскім, толькі ў судовых дакументах, датычных яго маёмасных праў. Наогул, да урадаў, відаць, не адчуваў вялікай павагі, бо і войскім Гарадзенскім менаваў сябе разы ў гады. Трымаў, на 1678 год, войтаўства Шаўдоўскае, з якога меў някепскі прыбытак. Яго гаспадаранне ў войтаўстве часта выклікала скаргі жыхароў войтаўства на празмерныя павіннасці, накладзеныя на іх, нягледзячы, на старадаўнія прывілеі, якія абмяжоўвалі памёры павіннасцей.

Пачынаючы з 1676 года перастае падпісваць кожны дэкрэт асэарскага суда. Замест яго дакументы, усё часцей і часцей, падпісваюць падканцлер ВКЛ або сакратар караля. Апошняя судовая справа, датычная Казіміра Пухальскага, пісара дэкрэтовага ВКЛ і войскага Гарадзенскага, разглядалася ў асэарскім каралеўскім судзе 3 сакавіка 1679 года. У розныя інстанцыі ВКЛ трапіла некалькі скаргаў падданных ленных уладанняў Каменка і Струсы ў Гарадзенскім павеце, знаходзіліся ў трыманні Казіміра Пухальскага (6). Не сцяпеўшы цяжар новых павіннасцей і пабораў, уведзеных пісарам дэкрэтовым ВКЛ, падданыя, спасылаючыся на ранейшыя каралеўскія прывілеі, патрабавалі вярнуць адбыванне павіннасцей да ранейшых памераў. У выніку рашэння суда на падданных гэтых вёсак былі накладзены значны грашовы штраф, за невыкананне ўстаноўленых Пухальскім новых павіннасцей.

Верагодна, быў двойчы жанаты. Так, на 7 сакавіка 1659 года Казімір Пухальскі разам са сваёй жонкай Крыстынай Кольчаўнай вядзе судо-

вую справу з Марцінам Якубавічам з Чэрні Чэрніцкім і Барбарай Славагораўнай, падстолямі Падляскімі, за невяртанне ў тэрмін, раней атрыманай пазыкі (7). Пасля 1670 года Казімір Пухальскі ўсе судовыя справы вядзе ўжо разам з другой жонкай Тэадорай Юроўскай, якая жыла яшчэ ў 1698 годзе, калі яна змагла дабіцца баніцыі і вывалання на Антонія з Дзедзіч Гроўскага (8). У сваіх скаргах красамойна апісвае злосныя ўчынкi Гроўскага, накіраваныя на згубу яго жыцця і здароў'я. Але калі паглядзець на гэтую справу з боку Гроўскага, усё выглядае, мякка кажучы, інакш. Як піша ў сваёй скарзе сам Антоні з Дзедзіч Гроўскі, Казімір Пухальскі, падстолі Менскі, учыніў жорсткі напад на яго сядзібу, літаральна знішчыўшы ўсе набыткі Гроўскага. У дадатак да ўсяго збіў жонку Антонія пані Барбару Сабанеўскую, «не шануючы яе шляхецкай і жаночай годнасці...» (9).

У дакументах Метрыкі, на 12 верасня 1668 года, упамінаюцца Пухальскія: Ганна, ў шлюбе за Уладзіславам Корсакам, стольнікам Вендэнскім, Ефрузына за Багданам Друцкім Сакалінскім і Леанора за Феліцыянам Ельскім. У асэсарскім судзе яны вялі і выйгралі судовы працэс з Казімірам і Стэфанам Валканоўскімі, спадчыннікамі ўсіх добраў, памёршага Аляксандра Караля Кунцэвіча (10).

У матэрыялах Метрыкі, за перыяд з 1683 і па 1689 год, сустракаюцца яшчэ рэдкія подпісы пад дэкрэтамi суда асэсарскага пісара дэкрэтовага ВКЛ Казіміра Пухальскага. аднак у подпісе амаль поўнасьцю адсутнічае ўпамінанне аб трыманні Казімірам Пухальскім урада войскага Гарадзенскага. Апошняе ўпамінанне аб Казіміру Пухальскім дае дэкрэт каралеўскага асэсарскага суда ад 20 кастрычніка 1689 года. У гэтым дакуменце паведамляецца аб атрыманні Казімірам Пухальскім, войскам Гарадзенскім, пісарам дэкрэтовым ВКЛ, адпаведнага ліста з баніцыяй на Стэфана Граткоўскага, слугі якога напалі на маетнасці Пухальскага, збілі падданых, а некаторых і звезлі ў неведомым кірунку (11).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 348, л. 418.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 34, л. 1639.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 131, л. 252.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 350, л. 302.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 360, л. 590.
6. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 364, л. 597.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 347, л. 125.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 149, л. 520.

9. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 533, л. 29
10. Там жа жа, кмф 18, воп. 1, с. 355, л. 623
11. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 391, л. 468.

11.12. Свірскі Станіслаў (? — 05.01.1665 -?)

Станіслаў Свірскі, былы пісар гродскі Менскі, потым падсудак земскі і, нарэшце, суддзя земскі Менскі, упамінаецца як падстолі Менскі ў дэкрэце каралеўскага аэсарскага суда 5 студзеня 1665 года (1). У гэтым дакуменце паведамляецца «ўсім, каму аб гэтым належыць ведаць...», аб наданні Тышкевічу сублевацці (адтэрміноўкі) на баніцню ад Станіслава Свірскага, падстоля Менскага, і яго жонкі Ганны Войшнараўны. На нашу думку, у гэтым дакуменце дапушчана пісарамі Трыбунала яўна памылка: толькі-толькі скончыўся працяглы судовы працэс паміж Станіславам Свірскім і Давыдам Міцкевічам з-за падсудкоўства земскага Менскага. Станіслаў Свірскі выйграў гэты працэс і наўрад ці мог менавацца падстоліем Менскім. Аднак, улічваючы абставіны надання ўрадаў у ВКЛ, мы не ставім кропку ў даследаванні гэтага пытання.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 133, л. 512.

12.12. Забускі Самуэл (? — 1664 — ?)

У нашым распараджэнні маецца толькі адна згадка пра трыманне Самуэлем Забускім урада падстоля Менскага. Знойдзена гэтае паведамленне ў Яна Пачобута Адлянцкага (1), вядомага ўдзельніка вайны 1648—1666 гадоў. У матэрыялах Менскага гродскага суда знаходзіцца дакумент, унесены ў акты праз паўстагоддзе пасля яго складання. Уладальнік 2-х дымоў у Новым Двары Менскага ваяводства Самуэл Забускі, скарбнік Троцкі, атрымаў квіт аб аплаце падымнога з гэтых дымоў (2). Сёння цяжка ўстанавіць, якая частка ранейшай маетнасці Пятра Дарагастайскага, ваяводы Смаленскага, аказалася ў руках Вацлава Горскага і яго жонкі. Аднак з пасаговых дакументаў вынікае, што Забускаму была запісана палова маетнасці Новы Двор — уласнасці Горскіх, харужыцаў Віленскіх. Так, 25 чэрвеня 1663 года па маетнасці Новы Двор праводзіцца інтамісія ад Самуэла Забускага па атрыманні паловы маетнасці па запісе ад Вацлава Горскага, харужыца Віленска-

га (3). Праз 13 год Крыстына Тышкевічаўна Вацлававая Горская, харужыцавая Віленская, пацвяржае правы Забускага на гэтую ж палову Новага Двара (4).

Для Менскага ваяводства Самуэл Забускі, чалавек не чужы: да 1668 года ён уступіў у шлюб з пані Юстынай Горскай, дачкой Вацлава Горскага, харужыца Віленскага, і пані Крыстыны Тышкевічаўны, ваевадзянкі Менскай (5). Разам з Якубам Афрэмбушам, жанатым з пані Геленай Горскай, старэйшай дачкой Вацлава Горскага, дапамагаў удаве абараняцца ад хцівых суседзяў, убачыўшых пасля смерці харужыца Віленскага магчымасць атрымаць легкую здабычу. На маетнасць Горскіх Новы Двор, некалі належаўшую Пятру Дарагастайскаму, ваяводу Смаленскаму, а ад яго потым перайшоўшую ў рукі Марціна Валадковіча, судзі земскага Менскага, рабілі набегі і Станіслаў Свірскі, падсудак Менскі, і прадстаўнікі сям'і Бародзічаў, урэшце, і Марцін Казімір Валадковіч, на той час гараднічы і падстараста судовы Менскі.

У рэестры дакументаў, датычных правоў уладання маетнасцю Новы Двор, унесеныя у акты Менскага гродскага суда Тэрэсай з Булгарынаў Янавай Валадковічавай, падсудковічавай Менскай, у 1752 годзе, прозвішчы людзей, удзельнікаў падзей, не заўсёды прыводзяцца з пазначэннем урадаў, якія знаходзіліся ў іх трыманні. Толькі адзін раз, у загалюўку дакумента аб выніках судовага працэса ў Галаўным Трыбунале, узбуджанага Самуэлем Забускім супраць Станіслава Свірскага, падсудка земскага Менскага, за яго напад на Новы Двор 8 лютага 1668 года, пазначаны ўрад Забускага, на той час ён яшчэ трымаў ўрад скарбніка Троцкага (6). Дарэчы, патрабаванні Станіслава Свірскага былі прызнаныя судом зусім справядлівымі, і Самуэлу Забускаму, скарбніку Троцкаму, прыйшлося выплаціць падсудку земскаму Менскага ваяводства даволі значную суму.

Крыніцы:

1. Paczobut Odlanicki Ian. «Pamiętnik Iana Władysława (1640—1684)». Warszawa, 1877, s. 90.
2. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 11, л. 1275.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 12, лл. 88—89.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 12, л. 90.
5. Там жа, ф 319, воп. 2, с. 524, ч. 1, лл. 103—106.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 12, л. 89.

12.13. Кенсоўскі Ян

(? — 05.06.1676 — 1686 — да 15.06.1693)

Прывілей на атрыманне ўрада падстоля ваяводства Менскага Янам Кенсоўскім ў матэрыялах Метрыкі, на жаль, не захаваўся. Матэрыялы, знойдзеныя ў розных фондах Нацыянальнага гістарычнага архіва Рэспублікі Беларусь, дазваляюць зрабіць дапушчэнне, што Ян Кенсоўскі атрымаў прывілей на гэты ўрад да 1676 года (1), адразу ж пасля смерці Пятра Капашчэўскага і трымаў яго аж да самай смерці, якая наступіла да 1694 года. Верагодна, што ўрад падстоля Менскага Ян Кенсоўскі мог атрымаць і пасля адыходу Казіміра Пухальскага з урада падстоля Менскага на ўрад войскага Гарадзенскага павета, што магло мець месца нават да 1673 года.

Ян Кенсоўскі, падстоля Менскі, сын Крыштофа і Барбары Каляндзянкі Кенсоўскіх, меў братоў: Багуслава, войскага Лідскага на 7 ліпеня 1662 года (2), жанатага з Барбарай Лімантавай, і Юр'я, стольніка Упіцкага. Ёсць падставы меркаваць, што ўсе браты прымалі самы актыўны ўдзел у войнах з казакамі і маскоўскімі войскамі. Так, Багуслаў Кенсоўскі, на 1662 год, таварыш харугвы гусарскай караля Польшчы, як адзначана ў прывілеі, шмат ваяваў з ворагамі Айчыны: быў з харугвамі Вялікага княства Літоўскага ў часе вайны з татарамі ў Валахія, ваяваў з маскоўцамі ў Інфлянтах. Ян Кенсоўскі, будучы падстоля Менскі, доўгі час правёў у маскоўскіх турмах і вярнуўся дамоў толькі ў 1658 годзе. Па каралеўскім прывілеі, Яну Кенсоўскаму і яго жонцы пані Ефрузыне Завішанцы была нададзена на вечнасць маестнасць Іадканы ў Вількамірскім павеце Троцкага ваяводства, размешчаная каля Шапялёвіч (3). Бацька Багуслава, Юр'я і Яна Кенсоўскіх, пан Крыштоф, памёр пасля 1653 года, а маці, пані Барбара Каляндзянка Крыштофавая Кенсоўская, жыла яшчэ ў 1666 годзе, калі, 2 ліпеня гэтага ж года, у Галаўным Трыбунале ВКЛ, разглядалася справа, узбуджаная пані Барбарай, аб атрыманні баніцыі на Яна Курча, харужага Лідскага з-за невяртання пазыкі (4).

Найбольш вядомы іх продак, Андрэй Кенсоўскі, уладальнік Гаян, што знаходзяцца ў Менскім ваяводстве, ажаніўся з удавой заснавальніка роду Тамковічаў Сялецкіх пані Гальшкай Ляўковічаўнай быўшай Касправай Тамковічавай Сялецкай. У пачатку 20-х гадоў XVII стагоддзя прыняў каталіцкае веравызнанне.

Ян Кенсоўскі, падстоля Менскі, апошні раз адзначаецца ў дакументах пад 1689 годам, калі быў пазваны ў Менскі гродскі суд ад Крыш-

тофа Шпілеўскага, скарбніка Рэчыцкага, за звод падданных з яго маетнасці ў Саламярэччы (5).

Ян, падстолі Менскі, і Багуслаў, войскі Лідскі, Кенсоўскія памёрлі, не пакінуўшы нашчадкаў. Іх землі перайшлі ў спадчыну пляменнікам, дзеціям Юр'я Кенсоўскага, стольніка Упіцкага: Андрэю Ежы і Ежы Хіларью, стольнікавічам Упіцкім. Андрэй Ежы ўзяў шлюб з Геленай Шылянскай, якая пасля смерці мужа, да 1 лютага 1745 года, паўторна ўступіла ў шлюб з Мікалаем Міласніцкім. Верагодна, у першым шлюбе Шылянскай з Андрэем Кенсоўскім не было нашчадкаў, бо маетнасць Бараўляны, атрыманая ад Андрэя Кенсоўскага, па яе тэстаменце ад 26 студзеня (6) 1752 года, была перададзена сыну Станіславу Міласніцкаму, ротмістру Навагародскага ваяводства.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 868.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 132, л. 66.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 134, л. 11.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 457, л. 206.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 36, л. 300.
6. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 33, л. 306.

12.14. Завіша Тамаш (1683 — да 1698)

Згодна з заўвагай А. Рахубы да рээстраў падымнога Навагародскага ваяводства ад 1690 года, Тамаш Завіша атрымаў прывілей на ўрад падстольства Менскага ў 1683 годзе і памёр толькі ў 1698 годзе (1), праз год пасля надання гэтага ўрада Дамініку Валадковічу. У гэксце прывілея Дамініку Валадковічу на ўрад падстолія Менскага даецца ўдакладненне, што ўрад падстолія Менскага нададзены яму «пасля смерці Яна Кенсоўскага». Такое ўдакладненне было абавязковым для такіх дакументаў, па якой прычыне, па наступстве смерці або добраахвотным адыходзе з ураду (2) стаў вакантным гэты ваяводскі або павятовы ўрад.

На жаль, ніякіх звестак пра самога Тамаша Завішу ў Менскіх гродскіх і земскіх актавых кнігах намі не знойдзена. Аднак гэтыя звесткі адшукаліся ў матэрыялах судаў Ваўкавыскага павета, дзе Тамаш Завіша меў пастаянную аселасць. Некаторыя дакументы сведчаць аб дзейнасці самога падстолія Менскага. З матэрыялаў суда Ваўкавыскага павета ад 25 красавіка 1685 года стала вядома, што возня павета Казімір Акольскі і Казімір Акунеўскі правялі інтрамісію па мает-

насці Крапіўніца, якая належала Рыгору з Казельска Агінскаму, чэсніку ВКЛ, для перадачы яе ў заставу на адзін год Тамашу Завішу, падстолю Менскаму, паручніку войскаў ВКЛ (3).

Некалькі дакументаў, што пралівалі святло на самога Тамаша Завішу і некаторыя моманты яго жыцця, нам пашчасціла знайсці ў кнігах Пінскага гродскага суда за 1664 год. Як аказалася, на 1664 год Тамаш Завіша быў паручнікам казацкай харугвы нядаўна памёршага Сапегі, крайчага ВКЛ. Сам Сапега, крайчы ВКЛ і ротмістр гэтай харугвы, мог і не быць у харугве, а паручнік увесь час знаходзіўся пры харугве, фактычна кіруючы гэтай вайскавай адзінкай ва ўсіх момантах яе баявога жыцця. У асноўным вайсковыя аперацыі адбываліся летам, таму зімой 1664 года казацкая харугва пад паручэнствам Тамаша Завішы знаходзілася на стацыі (зімоўцы) ў Моталі. Цэнтралізаванага забеспячэння харчаваннем і фуражом не існавала, і кожная харугва забяспечвала неабходным сама сябе, займаючыся рэквізіцыяй у суседніх сёлах. Як пісалі 18 красавіка 1666 года абрабаваныя аддзелам Завішы зямьне Пінскага павета, «Тамаш Завіша, паручнік харугвы казацкай, не бачачы на боязьн боскую і лёгка сябе разумеючы, правы і артыкулы вайсковыя парушаючы свавольна, сваю чэлядзь паслаў да Ломжына рабаваць набытак шляхецкі...» (4). Гэтак жа сама забяспечваліся неабходным і іншыя харугвы войска ВКЛ. Дарэчы, зямьне Пінскага павета скардзіліся і на Ярмаловіча, узначальваючага харугву самога гетмана ВКЛ Радзівіла.

Значная частка дакументаў з фонда суда Ваўкавыскага павета не магла датычыцца самога падстоля Менскага, бо, як можна зразумець, ён памёр даўно да 1748 года. Гэтыя дакументы былі звязаны з падзеямі, якія разгарнуліся вакол жонкі Тамаша Завішы, пані падстолянай Менскай Юдыты з Млоцкіх, і іх сына Паўла. Маётнасць Палонка, частка якой належала і Юдыце з Млоцкіх, была падзелена паміж шматлікімі прадстаўнікамі роду Млоцкіх. Непаразуменні з межамі выклікалі вострую варожасць паміж асобнымі прадстаўнікамі гэтай фаміліі. На 10 ліпеня 1748 года ў судах павета праходзіў чарговы працэс паміж Млоцкімі і пані Юдытай і Паўлам Завішамі, падстолянай і падстолічам Менскімі (5). Верагодна, што ў гэтай сям'і была яшчэ і дачка Даміцэля, уступіўшая ў шлюб з панам Янам Млоцкім, чэсніковічам Ваўкавыскім. 17 студзеня 1748 года на паседжанні Ваўкавыскага гродскага суда дачка і зяць патрабавалі ад пані падстолянай і падстоліча Менскіх аддання раней абумоўленых пасаговых сум і завяршэння межавання грунтоў, атрыманых згодна са шлюбным кантрактам (6). Невядома, з чым гэта было звязана: з асаблівасцямі характару самой

падстоіны Менскай або з прэтэнзіямі суседзяў на яе землі, але суды з удзелам пані Юдыты з Млоцкіх Завішынай, падстоінай Менскай, цягнуліся чарадой, адзін за другім. Праз тры дні, менавіта 20 студзеня гэтага ж 1748 года, у Ваўкавыску пачаўся новы суд. Юдыта з Млоцкіх Завішына пазвала ў суд двух маладых шляхцічаў: Паўла Івашкевіча, падстоіча Троцкага, і Даніела Алендскага, стражнікавіча Ваўкавыскага. Аказалася, што гэтыя маладыя людзі, будучы ў добрым падпітку з нагоды вяселля, перапынілі яе падчас вяртання з Палонкі ў яе ўласную вёску Крапіўніца. Здавалася б прыстойныя людзі перапынілі яе на дарозе каля вёскі Хрусты і завярнулі яе падводы, нібы для ўдзелу ў вяселлі, у вёску. Аднак, калі толькі пані падстоіна выйшла з свайго вазка, усё момантам змянілася. Шляхцічы пачалі здэквацца са старой жанчыны, знялі яе кажух, адабралі грошы, пагражалі забойствам і, нарэшце, без верхняй цёплай вопраткі выгналі на мароз (7).

Крыніцы:

1. «Рэстр падымнога Навагародскага ваяводства...», л. 187.
2. НГАБ. КМФ 18. воп. 1, с. 149, л. 127.
3. Там жа, ф 1710, воп. 1, с. 3, л. 112.
4. Там жа, ф 1733, воп. 1, с. 3, л. 281.
5. Там жа, ф 1710, воп. 1, с. 41, л. 524.
6. Там жа, ф 1710, воп. 1, с. 41, лл. 2—3.
7. Там жа, ф 1710, воп. 1, с. 41, л. 3.

12.15. Толкач Міхал з Гаян

(да 15.06.1693 — ?)

Падстольства Менскае Міхал з Гаян Толкач атрымаў па каралеўскім прывілеі, падпісаным у чэрвені 1693 года (1) пасля смерці Яна Кенсоўскага. Вядома, што і ў Дамініка Валадковіча, атрымаўшага прывілей на падстольства Менскае ў 1697 годзе, прычынай надання ўрада была таксама пазначана смерць Яна Кенсоўскага. Гэта дае нам магчымасць лічыць, што Міхал з Гаян Толкач, па нейкіх прычынах урад падстоіля Менскага не прыняў. Адзінай прычынай, па нашых меркаваннях, адмовы ад такога ўрада як падстольства Менскае, магло быць атрыманне іншага ўрада, больш высокага, чым урад падстоіля. Такім урадам магло быць стольнікоўства Мозырскае, якое, на красавік 1680 года, трымаў Казімір Толкач, дзядзька Міхала Толкача з Гаян. Сам Казімір Толкач, стольнік Мозырскі, памёр да 1693 года. Верагодна, на гэты час, з

урада стольнікоўства Мозырскага адышоў Вацлаў Паломскі, паручнік харугвы панцэрнай, атрымаўшы гэты ўрад па прывілеі ад 20 студзеня 1692 года пасля пераходу Пятра Катоўскага на падкаморства Мозырскае (2). У матэрыялах судовых спраў, змешчаных у актавых кнігах Менскага гродскага суда, па справе застаўнага трымання маёнтакі Ловішча і Лотвяны Мікалаем Азімблৌскім, падстоліем Гарадзенскім, падцвярджаецца трыманне Міхалам Толкачам урада стольніка Мозырскага (3). Сам Міхал Толкач з Гаян, які, дарэчы, на 1680 год трымаў ўрад чэсніка Хельмскага (4), нядоўга пражыў пасля атрымання ўрада стольніка: як паказваюць матэрыялы Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, ужо на 20 красавіка 1696 года стольнікаўства Мозырскае атрымаў Станіслаў Ліпніцкі пасля адыходу з гэтага ўрада Самуэля Ельскага (5). Зразумела, што наша спроба рэканструкцыі абставін жыцця Міхала з Гаян Толькача можа аказацца мильнай. Магло быць і так, што прывілеі на ўрад стольнікаўства Мозырскага надаваліся некалькім асобам адначасова.

Вялікае сяброўства меў з Мікалаем Азімблৌскім, падстоліем Гарадзенскім. Супольна купілі сенажаць у Казіміра Толкача, стольніка Мозырскага, дзядзькі Міхала і, відаць, доўгі час карысталіся ёю. Аднак дзеці іх не мелі паміж сабой такіх прыязных адносін, як у бацькоў і таму яшчэ ў 1720 годзе нашчадкі сяброў працягвалі судовую спрэчку па падзеле гэтай сенажаци, пачаваюць пасля смерці Міхала Толкача і Мікалая Азімблৌскага.

Міхал Толкач з Гаян, стольнік Мозырскі, сын Пятра Толкача і пані Крыстыны Лучыновічаўны Пятровай Толкачавай, быў жанаты з Кацярынай з Скаржэвай Скаржэўскай, з якой меў сыноў: Барталамея, Казіміра, Антонія, Тэадора, Аляксандра і Францыска. Аляксандр і Францыск яшчэ былі жывыя ў 1719 годзе, калі былі пазваны ў Менскі гродскі суд Антоніем Азімблৌскім, станаўнічым войск ВКЛ, сынам Мікалая Азімблৌскага, падстоля Гарадзенскага, па падзеле, згаданай вышэй сенажаци (6).

З паноў Толкачаў вядомы браты Міхала Толкача, стольніка Мозырскага, Фларыян і Ян.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 146, л. 698.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 145, л. 9.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 7, л. 1643.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 8, л. 1415.

5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 145, л. 399.

6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 7, л. 1643; с. 39, л. 387.

12.16. Ваньковіч Ян Стэфанавіч (? — ?)

Звестак пра Яна Ваньковіча ў земскіх і гродскіх актавых кнігах Менскага ваяводства, як і ў матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, намі знойдзена вельмі мала. Зусім адсутнічаюць паведамленні аб трыманні ім урада падстоля Менскага. Аднак многія даследчыкі ўпэўнена пішуць пра трыманне ім урада падстоля Менскага. Можна меркаваць, што калі Ян Ваньковіч і атрымаў прывілей на ўрад падстоля Менскага, то гэта магло быць толькі пасля адмовы ад гэтага ўрада Міхала Толкача з Гаян, ды і сам Ян Ваньковіч хутка адмовіўся ад урада. Цікава, што А. Рахуба, старанна даследаваўшы гэтае пытанне, лічыць, што Ян Ваньковіч яшчэ на 4 лістапада 1692 года сапраўды займаў урад падстоля, але не Менскага, а Вендэнскага ваяводства. Менавіта падстоліем Вендэнскім да 22 лютага 1702 года, калі атрымаў прывілей на харуства Вендэнскае (1).

Тэадор Жыхлінскі паведамляе, што жонкай Яна Ваньковіча, які жыў у апошній чвэрці XVII стагоддзя, была Зося Храпавіцкая — дачка Тамаша Храпавіцкага (2). А. Рахуба, не прыводзячы даты, мянуе жонкай Яна Стэфанавіча Ваньковіча, падчашага Вількамірскага на 29 верасня 1677 года, пані Тэклі Толкачаўну (3). А. П. Грыцкевіч, аўтар апісання генеалогіі Ваньковічаў у «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі» (т. 2, л. 219), мянуючы Яна Ваньковіча падстоліем Менскім, прыводзіць яго прозвішча перад Уладзіславам Ваньковічам, суддзёй земскім, а потым войскім Менскім, памёршым да 1695 года.

Згодна са знойдзенымі намі матэрыяламі, Ян Ваньковіч быў сынам Стэфана Ваньковіча, вайсковіча Менскага, і ўнукам Адама Ваньковіча, войскага Менскага. Па жаночай лініі быў у радстве з Валадковічамі: яго прабабка, Настасся Валадковічаўна Станіславава Дуброўская была дачкой самога Марціна Валадковіча, які з 1570 і да 1593 года трымаў урад судзі земскага Менскага.

Звяртаючыся да асобы бацькі Яна Ваньковіча — Стэфана Адамавіча, вайсковіча Менскага, не можам пагадзіцца са сцвярдэннем А. Рахубы аб тым, што Стэфан Ваньковіч, на 10 ліпеня 1659 года суддзя гродскі Вількамірскі, а на 20 жніўня 1660 і падстараста судовы гэтага ж павета, жыў яшчэ ў 1670 годзе. Згодна з А. Рахубам, Стэфан Ваньковіч на 14 студзеня 1670 года быў ужо войскім Менскім і памёр

у 1676 годзе (4). Згодна ж з нашымі звесткамі, Стэфан Ваньковіч памёр да 1664 года, а яго жонка да гэтага 1664 года ўступіла ў паўторны шлюб са Станіславам Пузакевічам і, якраз у гэтым годзе разам з новым мужам і сваімі дочкамі ўдзельнічала ў судовым працэсе. Улічваючы гэтыя абставіны, наўрад ці трымаў Стэфан Адамавіч Ваньковіч і ўрад падстарасты Вількамірскага павета, не гаворачы ўжо аб трыманні ўрада войскага Менскага. Пачынаючы з канца 1664 года Станіслаў Пузакевіч са сваёй жонкай і Ян Ваньковіч ад імя сваіх сясцёр, Элеаноры Міхалавай з Багдана Тавянскай, чэснікавай Вількамірскай, і Ефрузыны Якубавай Канстантавай Памарнацкай, канюшынай Вількамірскай, праз суды дабіваліся вяртання даволі вялікай пазыкі, зробленай Вацлавам Горскім, харужыцам Віленскім, у Стэфана Ваньковіча яшчэ ў 1654 годзе. Усе магчымыя тэрміны вяртання пазыкі даўно прайшлі, нарэшце памёрлі і Стэфан Ваньковіч і Вацлаў Горскі. Сама пазыка была забяспечана коштам маетнасці Новы Двор, які знаходзіўся ў трыманні спадчыннікаў памёршага Вацлава Горскага: яго жонкі Крыстыны Тышкевічаўны, ваевадзянкі Менскай Вацлававай Горскай, харужыцавай Віленскай, і яе дачок і зяцёў. Старэйшая яё дачка Гелена ўступіла ў шлюб з Якубам Афрэмбушам, Юстына пашлюбіла Самуэла Забускага, скарбніка Троцкага, самая малодшая, Леанора, яшчэ не была замужам. Гады судовых працэсаў прынеслі толькі выдаткі, але не далі поспеху. Адчуваючы, што прыйдзеца расквітацца з маетнасцю Новы Двор, пані Крыстына Тышкевічаўна Вацлававая Горская, харужыцавая Віленская, у 1668 годзе прадае яе Марціну Казіміру Валадковічу, гараднічаму і падстарасцу судоваму Менскаму. Цвяроза ацэнваючы сітуацыю і ўлічваючы немагчымасць далейшага змагання за вяртанне бацькавых грошай, Ян Ваньковіч перадае 29 снежня 1672 года ўсе правы па вяртанні грошай мужу сваёй сястры Элеаноры, пану Міхалу з Багдана Тавянскаму, яшчэ на гэты час — чэсніку Вількамірскаму (5). Як паведамляе А. Рахуба, Ян Жыгмунт Стэфанавіч Ваньковіч, якраз у гэты перыяд падчасы Вількамірскі, на 16 ліпеня 1678 года ляжаў цяжка паранены. Магчыма, што гэтае раненне было вынікам, як цяпер кажуць, крымінальных разборак з-за правоў уладання Новым Дваром (6).

Вядома, што Элеанора Ваньковічоўна Міхалавая Тавянская, чэснікавая Вількамірская, памёрла да 1688 года, бо якраз у гэтым годзе Міхал з Багдана Тавянскі, ужо войскі Вількамірскі, у судовых працэсах выступае з новай жонкай пані Ганнай Зосыя Рыхтэраўнай (у першым шлюбе Марцінавая Каштэлавая, у другім — Ежыная Бенетава,

у трэцім — Войцэхава Качынская, стольнікава Драгіцкая) (7).

Крыніцы:

1. «Ураднікі Інфлянцкія...», № 922.
2. Жыхлінскі Тэадор, штогоднік 5, л. 28.
3. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 3374, л. 450.
4. Там жа, № 3504, л. 464.
5. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 12, лл. 87–90.
6. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 3374, л. 450.
7. Там жа, № 3910, л. 510.

12.17. Ваўрэцкі Уладзіслаў Казімір

з Скрэтушава (? — 13.07.1673 — 04.06.1694 — ?)

Уладзіслаў Казімір Ваўрэцкі, на ліпень 1673 года пісар гродскі Браслаўскі, а потым, на 9 жніўня 1694 год, суддзя гродскі Браслаўскі (1), пачынаючы з 1673 года мянуецца і падстоіем Менскім. Першае ўпамінанне Уладзіслава Ваўрэцкага, пісара гродскага Браслаўскага, у якасці падстоіля Менскага датычыцца яго судовай справы з Феліксам Пацам, падкаморыем ВКЛ, і яго жонкай Ганнай Іааннай Жыберкаўнай Феліксавай Пацавай, падкаморынай ВКЛ. Фелікс Пац, падкаморы ВКЛ, атрымаўшы ў пажыццёвае трыманне староства Даўгялішкае, пачаў вяртаць да староства землі, якія раней уваходзілі ў склад староства, але, па розных прычынах, аказаліся ў розных гаспадароў. Карыстаючыся інвентарамі староства часоў Стэфана Баторыя, Фелікс Пац, падкаморы ВКЛ, пазваў у суд усіх памежных зямлян. Справа нарэшце дайшла да Уладзіслава і Яраша Ваўрэцкіх. Першапачаткова ваенныя дзеянні паміж бакамі, уцягнутымі ў судовую справу, ішлі вяла: Ваўрэцкім возня дастаўлялі позовы ў суды, а яны, як правіла, у суд не з'яўляліся. Але, як толькі Фелікс Пац, атрымаўшы ў асэсарскім задворным судзе адпаведныя лісты, перайшоў да правядзення новых межаў, сітуацыя змянілася. Варэцкія пачалі рыхтавацца да вядзення сапраўднай лакальнай вайны. Былі ўзброены косамі і віламі падданыя сяляне, прыведзена ў стан вайсковай гатоўнасці наяўная чэлядзь, нарэшце, да справы была прыцягнута і вайсковая харугва падначалам Залескага. Як толькі каралеўскія камісары, разам з Ежы Здановічам, каморнікам Браслаўскага павета, 14 ліпеня 1673 года выйшлі ў поле для правядзення новых межаў, значна памяншаючых уладанні Ваўрэцкіх, загадзя падрыхтаваныя сяляне, чэлядзь і вайс-

ковая харугва Залескага прыступілі да іх разгону. Самога каморніка збілі на горкі яблык, паламалі ўсё начынне. Яраш Ваўрэцкі збіў асабіста канчукамі змяніна Даўгялішкага Якуба Гарошыча і слугу самога Фелікса Паца Крыштофа Тварыяновіча. Пазванья ў суд Ваўрэцкія змаглі, з дапамогай захаваўшыхся дакументаў, растлумачыць беспадстаўнасць дамаганняў Фелікса Паца. У выніку каралеўскі суд даў дазвол на правядзенне палюбоўнага суда, дзе ўдзельнікі судовай справы былі прадстаўлены роўным лікам давераных асобаў (2).

Звесткі аб намінацыі на ўрад падстоля Менскага ў матэрыялах Метрыкі Вялікага княства адсутнічаюць.

Уладзіслаў Ваўрэцкі, падстоля Менскі, нарадзіўся ў сям і Аўгустына Ваўрэцкага, падчашага Менскага, і Гелены Нарушэвічаўны, жывых яшчэ на 28 жніўня 1666 года (3). Акрамя Уладзіслава ў Аўгустына і Гелены Ваўрэцкіх, падчашых Менскіх, быў яшчэ адзін сын Яраш Аляксандр Ваўрэцкі, які займаў урад, спачатку пісара земскага Браслаўскага, а на 1691 год і суддзі земскага гэтага ж павета (4).

Уладзіслаў Ваўрэцкі, падстоля Менскі, пісар гродскі Браслаўскі, уступіў у шлюб з Марыянай з Кастравіцкіх, мечнікаўнай Лідскай, дачкой Даніела Кастравіцкага, мечнага Лідскага на 1666—1675 гады, і Аўдоціі Сафроновічоўны (5). Адносіны Уладзіслава Ваўрэцкага і яго жонкі да радні былі не самымі прыязнымі. Як вынікае з дэкрэта задворнага асэсарскага суда ад 15 сакавіка 1688 года, Уладзіслаў Ваўрэцкі, падстоля Менскі, суддзя гродскі Браслаўскі, і Марыяна Кастравіцкая Уладзіслававая Ваўрэцкая, судзіна гродская Браслаўская, дабіваліся вынясення баніцыі на пані Марыяну Канстанцыю Бжэзінскую, удаву па Габрыелю Кастравіцкім, мечным Лідскім, з-за маетнасці Вавёрка ў Лідскім павеце (6).

Вядомы імёны сына і дачкі Уладзіслава Казіміра Ваўрэцкага, падстоля Менскага. Ян Юзэф Ваўрэцкі, судзіч гродскі Браслаўскі, атрымаў 13 чэрвеня 1708 года прывілей на крайчага Браслаўскага. А.Рахуба даводзіць, што хутчэй за ўсё Ян Юзэф Ваўрэцкі, крайчы Браслаўскі, займаў гэты ж урад яшчэ ў 1742 годзе (7). Дачка Уладзіслава Ваўрэцкага, суддзі гродскага Браслаўскага, — пані Марцыбела Ваўрэцкая, падсталянка Менская, уступіла ў шлюб з панам Паўлам Антоніем з Самсонаў Падбярэзскім, падстоліем Браслаўскім на 15 красавіка 1710 года (8).

Вядома, што Уладзіслаў Казімір Ваўрэцкі, падстоля Менскі, суддзя гродскі Браслаўскі, жыў яшчэ ў 1694 годзе. У гэтым годзе ён быў абраны шляхтай павета ў склад Галаўнога Трыбунала, дзе і засядаў пры дырэктару Трыбунальскага кола пану Яну Уладзіславу Укольскім, пад-

каморым Троцкім (9). Памёр Уладзіслаў Ваўрэцкі, падстолі Менскі, суддзя гродскі Браслаўскі, у 1701 годзе.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 521, л. 318.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 369, л. 6.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 355, л. 171.
4. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 442.
5. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 4252, л. 547.
6. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 382, л. 630.
7. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 4106, л. 531.
8. Там жа, № 4454, л. 574.
9. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 521, л. 318.

12.18. Кастравіцкі Антоні (09.07.1695 — ?)

Прывілей на падстольства Менскае Антонію Кастравіцкаму, будучаму войту Менскаму, быў нададзены першы раз 9 ліпеня 1695 года (1). У прывілеі было адзначана, што надаецца ўрад Кастравіцкаму «*post fata*» (пасля смерці) Яна Кенсоўскага, «калі ўрад да дыспазыцыі нашай трапіў». Аднак Антоні Кастравіцкі, па нейкіх прычынах, адмовіўся ад урада і не прыняў яго. Прайшло амаль чвэрць века, пакуль Антоні Кастравіцкі зноў вырашыў патурбаваць вялікакняскую канцылярыю для атрымання падстольства Менскага, стаўшага вакантным па адыходзе на стольнікоўства Менскае Дамініка Валадковіча. Аб атрыманні ўрада падстоля Антоніем Кастравіцкім у 1718 годзе глядзіце адпаведны артыкул у гэтым жа раздзеле.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 145, л. 373.

12.19. Станкевіч Казімір Караль (? — 20.08.1695 — ?)

Як паведамляюць дакументы асэсарскага задворнага суда ў Вільні, 20 жніўня 1695 года Галаўны Трыбунал княства вынес дэкрэт аб дачаснай баніцыі на пана Казіміра Караль Станкевіча, падстоля Менскага, і яго жонку Ефрузыну Вазгірдаўну. Справа была ўзбуджана Юзэфам Міхалам Гарадзецкім, падстарастам Геранонскім, і для канчатковага вырашэння была перададзена на разгляд у асэсарскі суд дзе, 6 ка-

стрычніка гэтага ж года і быў вынесены дэкрэт суда аб зацвярджэнні Казіміра Караля Станкевіча і яго жонкі банітамі (1). Нам падаецца, што Казімір Караль Станкевіч мог быць адным з многіх нашчадкаў былога мастаўнічага і старасты судавага Менскага Андрэя Мікалаевіча Станкевіча, пражываючых у межах Менскага ваяводства. Як вынікае з дакумента, унесенага ў Аршанскія земскія акты 2 красавіка 1744 годзе, Уладзіслаў Станкевіч, старасціч судовы Менскі, пакінуў трох сыноў: Аляксандра, беспатомнага, Андрэя і Яна. Унукам Андрэя быў Казімір Станкевіч, сын Героніма (2). Магчыма, што гэты Казімір Станкевіч і быў падстоліем Менскім.

Прыкладна, у гэты час у межах Вялікага княства, асабліва ў Ковенскім, Упіцкім і Вількамірскім паветах, пражывала некалькі Казіміраў Станкевічаў. Несумненна, што нашу ўвагу прыцягнуў, па-першае, Стэфан Казімір Станкевіч, падстолі Вількамірскі, які атрымаў свой урад не раней пачатку 1666 года і трымаўшага яго да сярэдзіны 70-х гадоў XVI стагоддзя. Праўда, А. Рахуба даводзіць, што Стэфан Казімір Станкевіч, атрымаўшы 2 лютага 1676 года прывілей на цівунства Гондынскае, памёр каля 1685 года (3) і таму наўрад ці можа лічыцца кандыдатам на падстольства Менскае. Несумненна, што і ў гэтым выпадку мы павінны лічыцца з магчымасцю звычайнай пісарскай памылкі. Наступнік Стэфана Казіміра Станкевіча на ўрадзе, пан Крыштоф Гінейт Тавянскі падпісаў свае дакументы, у якасці падстолія Вількамірскага ўжо на 1 ліпеня 1675 года (4).

Яшчэ адзін Стэфан Казімір Станкевіч, цівун Біржанскі, абараняючы інтарэсы пані Канстанцыі Бжастоўскай, якая была ў яго апецы, прыцягнуў да адказнасці ў Менскім гродскім судзе пані Марыяну Доўбараўну Станіслававую Дабкевічавую і Станіслава Гедройца, мечнага Пінскага. Справа слухалася 10 ліпеня 1692 года (5), і зразумела, што гэта быў ужо іншы чалавек.

У межах Ашмянскага павета пражываў пан Тэадор Казімір Станкевіч, чэснік Ашмянскі на 1680 і 1699 гады. Як падае А. Рахуба, 22 жніўня 1699 года займеў намінацыю на падсудкоўства Менскае, але не ўтрымаўся на гэтым урадзе. Па нашых звестках, гэты ўрад, ужо не менш чым два гады трымаў Стэфан Валадковіч, былы гараднічы Менскі. Тэадор Казімір Станкевіч, чэснік Ашмянскі, памёр 19 верасня 1701 года (6).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 392, л. 156.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 30, л. 464—466.
3. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 3530, 467.

4. Там жа, № 3531, л. 467.

5. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 17, л. 234.

6. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», №1280, л. 218.

12.20. Шадурскі Якаб (? — ?)

Пра трыманне Якабам Шадурскім урада падстоля Менскага згадка змешчана ў дакуменце, унесеным 14 мая 1774 года ў акты Менскага земскага суда (1). Даніел Шадурскі, ротмістр войскаў ВКЛ, згодна з яго тлумачэннем, сын нядаўна памёршага Якуба Шадурскага, падстоля Менскага, вызваў вознага Менскага ваяводства Адама Казарына для правядзення інтрамісіі (увядзення ў правы валодання) па спадчынай маетнасці Задарожжа, размешчанай у Менскім ваяводстве. Сама інтрамісія была праведзена возным Менскім 12 мая гэтага ж года, а складзены акт аб ёй унесены ў актавыя кнігі земскага суда Менскага ваяводства. Даніел Шадурскі, ротмістр войскаў ВКЛ, тлумачыў, што маетнасць засталася Якабу Шадурскаму яшчэ ў 1729 годзе і яе атрыманне падстолям Менскім тады ж было прызнана ў Галаўным Трыбунале ВКЛ. Яшчэ пры першым знаёмстве даследчыкаў з гэтым дакументам ён быў прызнаны сумнеўным, аб чым і было пазначана ў верхняй частцы аркуша. Мы паспрабавалі праверыць, а ці быў калі-небудзь такі чалавек Якаб Шадурскі і з такім урадам. Пасля праверкі аказалася, што дакумент быў сапраўдным, але ў яго тэксце, па віне самога Даніела Шадурскага, былі дапушчаны памалкі.

Згодна з паведамленнем А. Рахубы, сапраўды існаваў Якаб Станіслаў Шадурскі, які атрымаў каралеўскі аванс на стольнікаўства Інфлянцкае 2 жніўня 1695 года (2). Прычым стольнікаўства Інфлянцкае атрымаў пасля працяглага трымання ўрада скарбніка Інфлянцкага. Адсюль вынікае, што Якаб Шадурскі ніколі не трымаў урада падстоля — ні Інфлянцкага, ні якога-небудзь іншага павета або ваяводства. Памёр Якаб Шадурскі, стольнік Інфлянцкі, 19 лістапада 1718 года (3) і, такім чынам, не мог перадаць Даніелу Шадурскаму гэтую маетнасць. Нясецкі прыводзіць імёны дзяцей Якаба Шадурскага — сыны: Антоні, гараднічы Інфлянцкі, Ян Францыск, падстолі Інфлянцкі, Бенедыкт і дачка — Петранэла (4). Зразумела, што Даніел у лік сыноў Якаба Станіслава Шадурскага не ўваходзіць. А вось Ян Францыск Шадурскі, старэйшы сын Якаба Станіслава, сапраўды атрымаў каралеўскі прывілей на падстоляства Інфлянцкае 17 чэрвеня 1713 года, добраахвотна пакінуўшы свой урад лоўчага Інфлянцкага (5). Вось гэты чалавек мог быць ула-

дальнікам Задарожжа, бо адмовіўся ад падстољства Інфлянцкага каля 12 лістапада 1748 года. Такім чынам прыходзіцца прызнаць, што не толькі Якаб Станіслаў Шадурскі, але і ніхто іншы з гэтага роду не трымаў урад падстоля Менскага.

Часта ў кнігах па гісторыі нашай краіны можна сустрэць заўвагу аб тым, што ў мінулым кожны шляхціч павінен быў добра ведаць імёны сваіх продкаў і іх слаўныя справы. Як гэта было ў сапраўднасці, мы можам давесці наступным паведамленнем, узятым намі з тэстамента самога пана Даніела Шадурскага, складзенага ім 2 лютага 1785 года. Даніел Шадурскі, ротмістр войскаў ВКЛ, паміраючы, перадаў дзедзічны фальварак Задарожжа сынам Міхалу, Лявону і Тамашу. Перад смерцю Даніел Шадурскі просіць сваіх сыноў берагчы спадчыну, атрыманую ім ад бацькі — Якуба Шадурскага, мянуючы яго на гэты раз падстоліем Навагародскага ваяводства (6).

Між іншым, Шадурскія мелі маеннасці ў межах Менскага ваяводства. Так, 8 красавіка 1715 года быў складзены дакумент аб продажы Каралем Шадурскім пану Андрэю Кресоўскаму маеннасці Балоча, размешчана ў межах Менскага павета і набытай Шадурскім яшчэ ў 1696 годзе (7). Аднак у попісу пагрыётаў Менскага ваяводства, складзеным 8 кастрычніка 1765 года, імёны і прозвішча нашчадкаў Якаба Шадурскага не ўпамінаюцца. У матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага пад 1766 годам упамінаецца Ігнацы Шадурскі, стольнік Інфлянцкі (8). Наогул, Шадурскія на працягу XVII—XVIII стагоддзяў былі цесна звязаны з Інфлянтамі, і толькі некаторыя з іх трымалі ўрады іншых ваяводстваў і паветаў княства Так, Адам Мікалай Шадурскі, на 30 красавіка 1712 года, быў мечным Віленскім (9), а Марцін Шадурскі, у перыяд з 2 верасня 1717 года і па жнівень 1735 года, быў крайчым Віленскім (10).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 6, л. 1094.
2. «Ураднікі Інфлянцкія...», т. IX, № 1626, л. 156.
3. Там жа, № 1698, л. 160.
4. Нясецкі, т. 8, л. 593.
5. «Ураднікі Інфлянцкія...», № 1567, л. 150.
6. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 28, л. 105.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 9, л. 1091.
8. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 189, л. 42.
9. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 482, л. 122.
10. Там жа, № 527, л. 127.

12. 21. Залескі Аляксандр (? — 1700 — ?)

Згадка пра трыманне Аляксандрам Залескім урада падстоля Менскага ў 1700 годзе ўзята намі з апрацаваных і выданных А. Рахубам рээстраў падымнога Віленскага ваяводства за 1690 год (1). Згодна з матэрыяламі рээстраў, у 1695 годзе трымаў у Любянцы і Сіняўцы, што ў Ашмянскай парафіі, 2 службы. У 1700 годзе ў часе бітвы пад Алькенікамі з войскамі Яна Казіміра Сапегі, гетмана ВКЛ, ваяводы Віленскага, і яго прыхільнікаў, менаваў сябе падстоліем Менскім. У той жа час нам вядома, што з 1697 года гэтым урадам па каралеўскім прывілеі карыстаўся Дамінік Валадковіч. У нас няма поўнай упэўненнасці, што Аляксандр Залескі сапраўды меў нейкія дачыненні да трымання ўрада падстоля Менскага.

Крыніцы:

1. «Рээстр падымнога ваяводства Віленскага...», л. 170.

12.22. Валадковіч Дамінік Алойзы (03.10.1697 — да 07.01.1716)

Дамінік Алойзы Валадковіч, сын Марціна Казіміра Валадковіча, пісара земскага Менскага, і Гелены Кастравіцкай, атрымаў урад падстоля Менскага з кастрычніка 1697 года, «пасля смерці Яна Кенсоўскага», як сказана ў каралеўскім прывілеі (1).

Жанаты з Тэрэзай з Янішэўскіх, пісараўнай гродскай Менскай, дачкой Адама Янішэўскага, пісара гродскага Менскага, з якой меў шасцёра сыноў: Феліцыяна Філіпа, мітрапаліта ўсёе Русі, уладыку уніяцкай царквы ВКЛ, Яна Станіслава, крайчага Менскага, Лявона Паўла, войскага і палкоўніка Менскага, Пятра Станіслава і Антоні Лявона, уступіўшых у кляштары закону святога Дамініка ў Менску і Навагародку і, нарэшце, малодшага — Марціна, па чарзе: войскага Старадубаўскага, судзю гродскага, скарбніка, гараднічага і стольніка Менскага. Акрамя сыноў меліся яшчэ і тры дачкі: Марыяна, (у некаторых дакументах — Эмерцыяна) спярша за Станіславам Ратамскім, а потым за Сулкоўскім, падстоліем зямлі Драгіцкай, Ганна за Антоніем з Ратна Крукоўскім, падчашым Аршанскім, і Францыска ў свеце, а ў законе святога Францыска Тэафілія (былая некаторы час нават старэйшай Менскага кляштару гэтага ордэна).

Вялікія сацыяльна-эканамічныя ўзрушэнні, якія ахапілі тэрыторыю Вялікага княства Літоўскага ў канцы XVII — пачатку XVIII ста-

годдзя і былі вынікам грамадзянскай вайны і інтэрвенцыі чужых войскаў у межы княства, прынеслі жыхарам княства смерць і разбурэнне, аднак для самога Дамініка Валадковіча гэты час аказаўся перыядам росту асабістага багацця. Карыстаючыся сваімі сувязямі з рознымі кіраўнічымі кланамі ВКЛ і прыязнымі стасункамі з кіраўніцтвам войскаў Пятра I ў Беларусі, Дамінік Валадковіч атрымліваў буйныя кантракты на пастаўку правіянта і фуражу расейскім войскам, маючы ад гэтага вялікі прыбытак. На 1710—1711 гады займаў урад адміністратара Менскага ваяводства і з гэтай пасады адказваў за збор падаткаў (пабораў на войска, устаноўленых соймам РП) у межах Менскага павета. Справа даходзіла да таго, што многія ўладальнікі маетнасцяў у сваіх скаргах адкрыта абвінавачвалі Дамініка Валадковіча ў празмерных паборах з іх маетнасцяў (2). У той жа час маетнасці Дамініка Валадковіча мелі ахоўныя граматы ад гетмана ВКЛ, і войскі княства не рабілі, у адрозненне ад маетнасцяў іншых уладальнікаў, у яго ўладаннях прымусовых рэквізіцый на свае патрэбы. Памёр Дамінік Валадковіч у жніўні 1731 года. Літаральна праз месяц памёр яго сын Ян Станіслаў Валадковіч, крайчы Менскі, яшчэ праз два месяцы і жонка Яна Станіслава — пані Барбара з Ліндэманаў Янавая Станіслававая Валадковічавая, крайчыня Менская. Праз некалькі гадоў памёр і ўнук Дамініка Валадковіча — Міхал, крайчыч Менскі, не дасягнуўшы яшчэ сталасці.

Больш дакладны аповяд пра жыццё Дамініка Валадковіча глядзіце ў раздзеле «Стольнікі ваяводства Менскага».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 149, л. 121.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 6, л. 769.

12.23. Кастравіцкі Міхал (07.01.1717 — ?)

Пасля пераходу Дамініка Валадковіча, па прывілеі ад 21 лістапада 1716 года (1), на стольнікаўства Менскае, вакантны ўрад падстоля Менскага быў нададзены Міхалу Кастравіцкаму, нашчадаку багатага купецкага дома Кастравіцкіх, прадстаўнікі якога, пры пачатку паўстання Хмяльніцкага і інтэрвенцыі ў межы краіны маскоўскіх войскаў, разам з Філіповічамі, далі вялізныя сумы грошай, пад заклад радзівілаўскіх менняў на набор іншаземнага войска. У другой

палове XVII стагоддзя многія прадстаўнікі гэтага дома атрымалі каралеўскія прывілеі на розныя ўрады Менскага і Мсціслаўскага ваяводстваў, Лідскага павета.

Прывілей на падстольства Менскае Міхалу Кастравіцкаму быў падпісаны 7 снежня 1717 года і ўнесены ў 157 кнігу Метрыкі Вялікага княства Літоўскага (1). Па нейкіх прычынах урад не быў прыняты Міхалам Кастравіцкім.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 157, л. 92.

12.24. Рдултоўскі Ян (03.03.1717 — ?)

Падстольства Менскае, па пераходзе Дамініка Валадковіча, было га падстоля Менскага, на стольнікаўства Менскае, прапаноўвалася, напэўна, многім прадстаўнікам эліты ваяводства. Услед за адмовай ад гэтага ўрада Міхала Кастравіцкага, урад быў прапанаваны і асаблівым прывілеем ад 3 сакавіка 1717 года нададзены (1) Яну Рдултоўскаму, скарбіку Менскаму, Аднак, як і Кастравіцкім, урад падстоля Менскага ваяводства не быў прыняты Янам Рдултоўскім. Пасля 1720 года Ян Рдултоўскі заняў урад судзі земскага Навагародскага ваяводства, а на 1737 год ужо быў кашталінам Віцебскага ваяводства (2). Праўда, у некаторых дакументах Ян Рдултоўскі мянуецца кашталінам Навагародскага ваяводства. Так, у канцы 1-й паловы XVII стагоддзя, Навагародская магдэбургія, пазываючы яго ў суд задворны асэсарскі за незаконнае трыманне гродскіх дамоў, крам і грунтоў таксама, мянуе Яна Рдултоўскага кашталінам Навагародскага ваяводства. Вядома, што Ян Рдултоўскі быў жанаты з Геленай, дачкой Антонія Тэадора Ваньковіча, стольніка і падстарасты судавага Менскага.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 157, л. 102.

2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, л. 1202.

12.25. Карызна Юзэф Антоні (?-02.1719 — 10.04.1734 — ?)

Паведамленне аб трыманні Юзэфам Антоні Карызнам урада пад-

столя Менскага прыведзена А. Рахубам. Згодна з яго звесткамі, атрыманымі з матэрыялаў Літоўскага гістарычнага архіва, Антоні Карызна двойчы ў лаўдумах соймака Жмудзскага быў мянованы падстоліем Менскім. Першы раз гэта было ў 1719 годзе: на соймаку праводзілася абранне дэпутатаў у Галаўны Трыбунал княства. Адным з дэпутатаў у гэты высокі суд быў абраны Юзэф Антоні Карызна, ротмістр Велонскага павета. У некаторых дакументах ён названы падстоліем Жмудзскім, аднак у лаўдуме соймака ён мянуецца падстоліем Менскім. Яшчэ раз успамінаюць гістарычныя крыніцы Юзэфа Антоні Карызну, падстоля Менскага, у 1734 годзе. У лаўдуме 10 красавіка гэтага ж года соймака Жмудзі Юзэф Антоні Карызна, абраны, дарэчы, дырэктарам гэтага соймака, мянуецца ізноў падстоліем Менскім (1).

З матэрыялаў каралеўскага асэсарскага суда вядома пра Карызнаў, якія жылі ў заходніх паветах ВКЛ у канцы XVII стагоддзя. Яшчэ 19 кастрычніка 1684 года Мікалай і Міхал Карызны, як сказана ў дакуменце «вечнікі» (спадчынныя ўладальнікі маетнасцяў Кандрон і Іадканы, ў межах Упіцкага павета), Бетлер, застаўнік (трымаючы гэтую маетнасць да вяртання пазыкі) і арандатар гэтых маетнасцяў Ян Андэрсан пазвалі на каралеўскі задворны суд арандатара чопавага Панявежыскага Ізаака Якубовіча, пры зборы падатку звыш усялякае меры спаганяўшага паборы чопавыя (2). Праз некалькі год Міхал Казімір Карызна, ужо лоўчы Старадубаўскі, пазваў свайго крэўнага пана Яна Карызну ў гродскі Лідскі суд, абвінавачваючы яго ў няпраўных прэтэнзіях на сваю маетнасць. Аднак Ян Карызна не стаў не толькі перад судом гродскім Лідскага павета, але не з'явіўся і 10 студзеня 1691 года па пазве ў каралеўскі задворны асэсарскі суд (3).

Крыніцы:

1. «Дэпутаты Галаўнога Трыбунала ВКЛ (1697 — 1794 гг.)...», лл. 108, 162.
2. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 390, л. 681.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 389, л. 1161.

12.26. Кастравіцкі Антоні з Кастравіц (да 08.04.1718 — да 07.09.1744)

Антоні з Кастравіц Кастравіцкі, сын падсудка Менскага, а раней і пісара гродскага Менскага, Яна Рафала Кастравіцкага і Іаанны Лукомскай, судзянкі земскай Віцебскай, атрымаў у 1700 годзе прывілей на немалазначны ў іерархіі ваяводскіх урадаў таго часу ўрад вайта

Менскага і трымаў яго аж да 1720 года, пакуль, па нейкіх прычынах, не перадаў яго судоваму старасту Менскаму Крыштофу Завішы, згодна з каралеўскім даволам ад 2 сакавіка 1720 года (1). Сам Антоні Кастравіцкі не застаўся ў праліку пасля гэтай аперацыі; Крыштоф на Бакштах Завішу, стараста судовы Менскі, выплаціў Антонію Кастравіцкаму «пэўную суму ў бітых талерах».

Меў братоў: Марціна, які жыў яшчэ ў 1731 годзе і Ваўрынца, чэсніка Рэчыцкага павета. Вядома, што меў яшчэ і сястру Элеанору, быўшую ў шлюбе з Мікалаем Давойнам, стольнікам Троцкім. На 22 чэрвеня 1718 года Антоні Кастравіцкі ўступіў Давойнам, стольнікам ваяводства Троцкага, Мікалаю і Элеаноры з Кастравіцкіх, сваю маетнасць Белічаны, атрыманую Янам Рафалам Кастравіцкім у 1693 годзе за нявернутыя пазыкі ад Дамініка Палубінскага (2).

Да 12 чэрвеня 1700 года ўступіў у шлюб з Марыянай Рамейкаўнай Гуркоўнай, дачкой ужо памёршага на гэты час Рыгора Гурко Рамейкі і пані Кацярыны Скопаўны Рыгоравай Гурковай. Ад сваёй жонкі, па запісе, складзеным 11 мая 1700 года, Антоні Кастравіцкі атрымаў пажыццёвы запіс на маетнасці Хаценкі, Дабрынева і Высокае, размешчаныя ў межах Віцебскага ваяводства (3). Ад сябе Антоні Кастравіцкі запісаў маладой жонцы свае дзедзічныя маетнасці Драчкава, Белічаны і Лошыцу (4). Шлюб па нейкіх прычынах быў вельмі кароткі, да 1710 года уступіў у шлюб з Марыянай з Франскевічаў Радзімінскіх, ад якой меў дзяцей: Стэфана, Багдана, Аляксандра, Казіміра і, нарэшце, Валерыяна, які на схіле жыцця дабіўся з невялікімі высілкамі ўрада падстоля Менскага, каб пратрымаць яго каля месяца і затым памерці.

Урад падстоля Менскага Антоні Кастравіцкі атрымаў пасля адмовы ад гэтага ўрада Яна Рдултоўскага, прычым на 18 мая 1717 года мянованы ў дакументах яшчэ толькі войтам Менскім (5), а, толькі на 8 красавіка 1718 года імя было ўнесена ў актавыя кнігі Менскага гродскага суда з пазначэннем не толькі як войта Менскага, але і падстоля Менскага ваяводства (6). Патрэбна заўважыць, што прывілей на ўрад падстоля Антоні Кастравіцкі атрымліваў яшчэ ў 1695 годзе (7). Як запісана ў каралеўскім прывілеі ад 9 ліпеня 1695 года на падстоляства Менскае, Антонію Кастравіцкаму быў нададзены «post fata» Яна Кенсоўскага, «калі ўрад да дыспазыцыі нашай трапіў». Па нейкіх прычынах урад не быў прыняты Антоніем Кастравіцкім, і ўрад падстоля Менскага быў вакантны яшчэ два гады. Пасля адыходу з ўрада войта Менскага працягваў карыстацца аўтарытэтам сярод Менскай

шляхты. У жніўні 1735 года быў выбраны дырэктарам антэкаміцыяльнага соймака (8). На 5 чэрвеня 1733 года засядаў у складзе каптуровага суда Менскага ваяводства (9).

Памёр да 7 верасня 1744 года, бо якраз гэтай датай пазначаны прывілей на падстольства Менскае, атрыманы Стэфанам з Яксаў Быкоўскім, суддзёю гродскім Менскім (10). Тэстамент Антоні Кастравіцкі склаў яшчэ 14 мая 1740 года (11).

Крыніцы:

1. Б.А., т. 3, л. 266.
2. АВАК, т. 11, лл. 405, 464—466.
3. НГАБ. Ф 1926, воп. 5, с. 4, л. 135.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, лл. 904—905.
5. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 2, л. 100.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 53, л. 65.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 145, л. 373.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, л. 480.
9. Там жа, ф 1872, воп. 1, с. 2, л. 1.
10. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 173, л. 163.
11. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, л. 1040.

12.27. Давыд Міцкевіч (16.02.1730 — ?)

Прывілей на падстольства Менскае Давыду Міцкевічу, пісару дэкрэтоваму Вялікага княства Літоўскага, сыну былога пісара гродскага Менскага Траяна Міцкевіча, быў унесены ў кнігі Метрыкі 16 лютага 1730 года (1). Верагодна, што Антоні з Кастравіц Кастравіцкі, займаўшы на гэты час урад падстоля, мог спрабаваць перайсці на іншы, больш высокі ўрад, але па нейкіх прычынах гэтая справа не мела поспеху, і Антоні Кастравіцкі, былы воіт Менскі, працягваў і далей, да часу сваёй смерці, трымаць урад падстоля Менскага. Зусім верагодна, што наданне ўрада падстоля Менскага Давыду Міцкевічу, як гэта звычайна і было, ніякім чынам не было звязана з трыманнем урада Антоніем Кастравіцкім. Што ж датычыцца самога пісара дэкрэтовага ВКЛ пана Давыда Міцкевіча то, неўзабаве ён пакінуў гэты свет. І 22 лютага 1738 года яго дзеці: Павел, ротмістр ваяводства Менскага, які меў маітнасці і аселасць у Краснасельскай парафіі, Пётр, Канстанцыя і Францыска былі пазваны ў Менскі гродскі суд

Стэфанам Быкоўскім, на той час скарбнікам Мсціслаўскім і суддзёю гродскім Менскім, па справе прыналежнасці маетнасці Камена (2). На 8 кастрычніка 1765 года ў межах Менскага павета, у Краснасельскай парафіі, з дзяцей Давыда Міцкевіча, пісара дэкрэтовага ВКЛ, заставаўся толькі Пётр Міцкевіч, стараста Рудніцкі (3).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 162, л. 341.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 59, л. 710.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 86.

12.28. Жэрніцкі Пётр з Рагала (? — 07.02.1741 — ?)

Аб трыманні падстольства Менскага Пятром з Рагала Жэрніцкім паведамляе А. Рахуба. У 1741 годзе шляхта Менскага ваяводства на сваім грамнічным сойміку абірае Пятра з Рагала Жэрніцкага, падстоля Менскага, дэпутатам у Галаўны Трыбунал Вялікага княства (1). Тое, што гэта памылка, можна ўбачыць з каралеўскага прывілея таму ж пану Пятру з Рагала Жэрніцкаму на заняцце ўрада канюшаства Менскага па пераходзе былога канюшага Менскага Фларыяна з Яксаў Быкоўскага, пісара гродскага Менскага, на больш высокі ўрад — будаўнічага Менскага. Прывілей унесены ў кнігі Метрыкі 23 кастрычніка 1752 года (2), прыкладна праз 11 гадоў пасля абрання Жэрніцкага ў склад ГТЛ ВКЛ. У дадатак да ўсяго гэтага з матэрыялаў земскага Менскага суда за 4 сакавіка 1744 года стала вядома, што Пётр Жэрніцкі, на гэты раз мянучы сябе падстоліем Плоцкага ваяводства, правёў продаж сваёй часткі маетнасці Упірэвічы пану Адаму Баку, скарбніку Мсціслаўскаму (3). Калі ў абодвух дакументах — пра абранне дэпутатам ГТЛ і пра продаж Упірэвіч размова ідзе пра аднаго і таго ж чалавека, то магчыма, што Пётр з Рагала Жэрніцкі не быў ні падстоліем Менскім, ні падстоліем Плоцкага ваяводства.

Крыніцы:

1. «Дэпутаты Галаўнога Трыбунала ВКЛ (1697—1794 гг.)...», л. 191.
2. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 179, л. 27.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 10, л. 252.

12.29. Грабяніцкі Антоні (? — 1744 — ?)

Матэрыялы аб наданні Антонію Грабяніцкаму ўрада падстоля Менскага намі не знойдзены. Магчыма, урад і быў нададзены, але Антоні Грабяніцкі хутка адмовіўся ад яго, бо ўжо 7 верасня 1744 года ўрад падстоля Менскага, «пасля смерці былога падстоля Антонія Кастравіцкага», як сказана ў прывілеі, быў нададзены Стэфану з Яксаў Быкоўскаму, скарбніку Мсціслаўскаму і суддзі гродскаму Менскаму.

Адзіная згадка пра існаванне Антонія Грабяніцкага, падстоля Менскага, знойдзена ў 8-м томе збораў АВАК. У 1744 годзе Антоні Грабяніцкі, меўшы, верагодна, сталае пражыванне ў межах Мсціслаўскага ваяводства, нападў з натоўпам сваіх памочнікаў і падданых на святара Шклоўскай царквы Андрэя Крушылоўскага і да смерці збіў яго канчукамі. У завяршэнне «вайскавай аперацыі» нападаючыя забралі грошы гаспадара і вывезлі ўсю яго маёмасць (1). У 8-ы том АВАК гэтыя матэрыялы трапілі з актаў Менскага гродскага суда, куды былі ўнесены ў сярэдзіне 70-х гадоў XVIII стагоддзя. Якраз у гэтыя часы ў Слуцку сабралася шляхта праваслаўнага і кальвінісцкага веравызнанняў, якая стварыла канфедэрацыю. У рашэнні аб стварэнні канфедэрацыі прыводзіліся прыклады жорсткіх адносін, у тым ліку і збіццё святара Шклоўскай царквы, з боку войска і каталіцкай шляхты да ўсіх прадстаўнікоў іншых канфесіяў, толькі за тое, што яны па-іншаму вераць у бога.

Мае слушнасьць меркаванне, што Антоні Грабяніцкі меў урад падстоля, але не Менскага, а Мсціслаўскага ці Смаленскага ваяводстваў. Дарэчы, у актывыя кнігі Менскага гродскага суда за 16 лютага 1758 года ўнесены акт каралеўскага глейта Феліцыяну Грабяніцкаму, падстолю Смаленскаму, які атрымаў баніцыю і вываланне за нейкія грахі ад сваіх родных братоў Тадэуша і Міхала і сяцёр Рэіны і Багумілы (2).

Крыніцы:

1. АВАК, т. 8, л. 611.

2. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 31.

12.30. Быкоўскі Стэфан з Яксаў (07.09.1744 – да 28.11.1748)

Прывілей на падстољства Менскае Стэфан з Яксаў Быкоўскі, былы скарбнік Мсціслаўскі і суддзя гродскі Менскі, атрымаў па прывілеі ад 7 верасня 1744 года пасля смерці былога падстоля Менскага Антонія Кастравіцкага (1). Улічваючы, што больш падрабязны аповяд пра Стэ-

фана Быкоўскага будзе зроблены ў раздзеле «Стольнікі Менскага ваяводства», каб пазбегнуць паўтарэння, у гэтым раздзеле прыведзены толькі самыя неабходныя звесткі пра гэтага палітыка ваяводскага ўзроўню.

У 1748 годзе, у сувязі з пераходам былога стольніка Менскага Лявона Паўла Валадковіча на ўрад войскага Менскага, Стэфан Быкоўскі адмовіўся ад урада падстоля і дабіўся каралеўскага прывілея, ад 28 лістапада гэтага года, на атрыманне ўрада стольніка Менскага (2). Пры гэтым крыху раней пакінуў і ўрад судзіі гродскага Менскага ваяводства. Па прычыне таго, што кожны павет меў свой суд земскі і гродскі, то суды, названыя ў актах судамі Менскага ваяводства, былі толькі судамі Менскага павета, і іх юрысдыкцыя не распаўсюджвалася, скажам, на тэрыторыі Рэчыцкага або Мазырскага паветаў, якія ўваходзілі ў склад Менскага ваяводства.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 173, л. 163.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, л. 234.

12.31. Жыжэмскі Міхал Казімір князь на Жыжмах (28.11.1748 — 22.01.1752)

Міхал Жыжэмскі атрымаў урад падстоляства Менскага пасля пераходу Стэфана з Яксаў Быкоўскага на стольнікаўства Менскае (1) па прывілеі ад 28 лістапада 1748 года. Быў энергічным палітыкам, які зрабіў бліскучую кар’еру за параўнальна кароткі час. Пачаўшы ў 1725—1733 гады з урада чэсніка Старадубаўскага (2), на працягу значнага часу займаў урад пісара гродскага Менскага. Пасля смерці Андрэя Бенедыкта Карніцкага, сумяшчаўшага выкананне ўрадаў падстарасты судовага з выкананнем і абавязкаў сурататара земскага Менскага, атрымаў прывілей на выкананне сурататарства земскага Менскага, гэта значыць быў фактычна пісарам земскім Менскім. Некаторы час быў войскім Менскім і ў 1769 годзе ўжо займаў урад падкаморыя Менскага (3). Верагодна, каб не памёр у сярэдзіне 1769 года, то мог бы прэтэндаваць на заняцце ўплывовых урадаў ВКЛ.

Быў жанаты, уступіў у шлюб да 1747 года з Брыгідай з Завішаў, быўшай Станіслававай Свянціцкай, старасцінай Данілавіцкай. Памёр, не пакінуўшы нашчадкаў.

Ад урада падстоля Менскага адмовіўся ў сувязі з пераходам на вайскоўства Менскае, якое стала вакантным пасля заўчаснай смерці

былога войскага і палкоўніка Менскага Лявона Паўла Валадковіча (4). Больш падрабязны аповяд пра жыццё Міхала Жыжэмскага будзе зроблены ў раздзеле «Падкаморыі ваяводства Менскага».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 176, л. 235.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 25, л. 905; Ф 1727, воп. 1, с. 56, л. 302.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 188, л. 110.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 179, л. 683.

12.32. Карніцкі Ігнацы (22.12.1752 — 30.03.1765)

Ігнацы Карніцкі, падчашы Менскі, сын Андрэя Бенедыкта Карніцкага, лоўчага і падстарасты судовага Менскага, ад яго шлюбу з пані Марыянай з Бялінскіх, быўшай да гэтага ўжо ў шлюбе з Пятром Пратасовічам, войскім Менскім. Прывілей на падстољства Менскае атрымаў 22 снежня 1752 года (1) пасля пераходу Міхала Жыжэмскага на ўрад войскага Менскага. Верагодна, гэта быў амбітны палітык, які зрабіў ва ўмовах жорсткай канкурэнцыі неблагую кар'еру. Да часу атрымання ўрада падстоля Менскага паспеў некаторы час пабыць на такім высокім урадзе, якім з'яўляецца ўрад лоўчага Менскага, і адразу ж, 28 лістапада 1748 года, атрымаў прывілей на ўрад падчашага Менскага (2). Урад падстоля Менскага займаў аж да 1765 года, калі атрымаў прывілей на суддзю земскага Менскага ад караля Станіслава Аўгуста (3), уступіўшы ўрад падстоля Менскага Яну Юзэфу Клакоцкаму, старасту Калачэўскаму.

Ігнацы Карніцкі, падстоля Менскі, быў жанаты двойчы, другая яго жонка, пані Канстанцыя з Галінскіх, з якой меў некалькі сыноў і дачок, якія па смерці бацькі былі яшчэ нялетнімі (не дасягнулі сталасці). Вядомы яго сын Антоні, зрабіўшы бліскучую кар'еру ў войску ВКЛ. Улічваючы, што Ігнацы Карніцкі, пасля адыходу з суддзі земскага Менскага ваяводства атрымаў урад падкаморыя Менскага, які займаў да сваёй смерці, асноўны аповяд пра жыццё і дзейнасць Ігнацы Карніцкага будзе зроблены ў раздзеле «Падкаморыі Менскага ваяводства».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 179, л. 683.

2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, л. 236.

3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 13.

12.33. Клакоцкі Ян Юзэф (30.03.1765 — да 09.05.1772)

Прывілей на падстољства Менскае Ян Клакоцкі, стараста Калачэўскі, атрымаў 30 сакавіка 1765 года (1), пасля пераходу былога падстоля Менскага Ігнацы Карніцкага на ўрад суддзі земскага Менскага. Улічваючы, што больш падрабязны аповяд пра жыццё Яна Клакоцкага будзе зроблены ў раздзеле «Войскія Менскага ваяводства», у гэтым раздзеле даведніка будуць змешчаны матэрыялы, датычныя толькі перыяду знаходжання Клакоцкага на ўрадзе падстоля Менскага. Патрэбна, аднак, прызнаць, што ў матэрыялах земскага і гродскага судоў Менскага ваяводства звестак пра яго справы захавалася вельмі мала. У асноўным яго прозвішча сустракаецца сярод падпісаўных пад рашэннямі ваяводскіх соймаў. Насупраць тагачаснай традыцыі, нават не зводзіў сам чужых падданных і не даваў іх зводзіць суседзям. Відаць, што карыстаўся сярод мясцовай шляхты немалым аўтарытэтам, бо менавіта Яну Юзэфу Клакоцкаму, падстолю Менскаму, і Ігнацы Карніцкаму, суддзі земскаму Менскаму, на грамнічным ваяводскім сойміку быў аказаны давер — данесці да караля РП волю ваяводства Менскага па пытаннях, датычных існавання дзяржавы (2). У сувязі са смерцю Юзэфа Валадковіча, стольніка Менскага, па прывілеі ад 9 мая 1772 года (3), атрымаў вакантны ўрад стольніка Менскага. Затрымаўся на гэтым урадзе на два месяцы і ў ліпені гэтага ж года перайшоў на ўрад войскага Менскага, які пакінуў дабрахвотна ў канцы 1789 года.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 184, л. 313.

2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 16, л. 323.

3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 774.

12.34. Валадковіч Марцін (09.05.1772 — 11.07.1772)

Марцін Валадковіч, на гэты час гараднічы Менскі, малодшы сын Дамініка Валадковіча, стольніка Менскага, атрымаў урад падстоля Менскага па прывілеі ад 9 мая 1772 года (1), замяніўшы на гэтым ура-

дзе Яна Юзэфа Клакоцкага, які пайшоў на павышэнне, на ўрад стольніка Менскага. Наступны ўрад можна было атрымаць толькі ў двух выпадках: пасля смерці папярэдніка, таму што урады надаваліся пажыццёва, або пасля добраахвотнай адмовы, што, у некаторых выпадках, было звязана з банальным выкупам урада ў папярэдніка. Марцін Валадковіч займаў урад падстоля каля двух месяцаў, да часу смерці былога войскага Менскага Аляксандра з Яксаў Быкоўскага, калі па ўсёй лесвіцы ваяводскіх урадаў адбылося чарговае перамяшчэнне ўраднікаў, з больш нізкага ўрада на больш высокі. Па прывілеі ад 11 ліпеня гэтага ж 1772 года (2) атрымаў урад стольніка Менскага, саступіўшы ўрад падстоля Менскага падчашаму і пісару гродскаму Менскаму Іахіму Хмару. Урад стольніка Менскага ваяводства Марцін Валадковіч займаў да самай смерці, наступіўшай у першай палове 1780 года. Больш падрабязнае апісанне жыцця Марціна Валадковіча будзе зроблена ў раздзеле «Стольнікі ваяводства Менскага».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 184, л. 774.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 789.

12.35. Хмара Іахім (11.07.1772 — да 10.07.1780)

Прывілей на падстољства Менскае Іахім Хмара, падчашы і пісар гродскі Менскі, малодшы брат вядомага палітыка ВКЛ ваяводы Менскага Адама Міхала Хмары, атрымаў па прывілеі ад 11 ліпеня 1772 года (1), пасля добраахвотнай адмовы ад урада падстоля ў сувязі з пераходам на ўрад стольніка Менскага Марціна Валадковіча.

У невяліччай заўвазе, змешчанай у даведніку па архіўных зборах, што ў Цэнтральным дзяржаўным гістарычным архіве БССР (Путеводитель ЦГИА БССР, Минск, 1974), і датычнай Іахіма Хмары, паведамляецца, што быў стражнікам і пісарам гродскім Менскім з 1762 года па 1765 год, а потым аж да 1780 года быў падчашым Менскім (2). Аднак пошукі ў архівах высветлілі, што: стражнікам Іахім Хмара быў сапраўды з 1762 і па 27 сакавіка 1765 года, але падчаштва займаў з 27 сакавіка 1765 года і па 9 мая 1772 года, пісарам гродскім стаў пасля пераходу Фларыяна Быкоўскага на ўрад стольніка Менскага, што мела месца па каралеўскім прывілеі ад 29 мая 1762 года (3), і займаў гэты ўрад аж да 1784 года, калі адышоў з урада пісара гродскага Менскага. Яшчэ ў

1780 годзе, у сувязі з атрыманнем тытула стольніка Менскага, адмовіўся ў ад урада падстоля Менскага

Жанаты з Марыянай з Прэрадоўскай, ад якой меў сына Хіларыя, маршалка павятовага Менскага ў 1818—1821 гадах. Больш падрабязныя звесткі пра Іахіма Хмару будуць прыведзены ў раздзелах «Стольнікі ваяводства Менскага» і «Войскія ваяводства Менскага».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 184, л. 790.
2. «Путеводитель ЦГИА БССР», Минск: Полымя, 1974.

12.36. Свентаржэцкі Міхал

(10.07.1780 — 05.07.1782 — да 31.05.1786)

Прывілей на падстољства падпісаны каралём 10 ліпеня 1780 г. (1). Сведчанне аб атрыманні Міхалам Свентаржэцкім прывілея на ўрад падстољства Менскага знойдзена намі і ў актах грамнічнага (лютаўскага) сойма Менскага ваяводства, што праходзіў 5 лютага 1781 года. Прывілей на падстољства Менскае, вакантнае пасля пераходу Іахіма Хмары на ўрад стольніка Менскага, быў прад'яўлены на соймаку, а паведамленне аб гэтым унесена ў акты гродскага суда Менскага ваяводства 7 лютага гэтага ж года (2).

Міхал Свентаржэцкі, у выніку адыходу Ігнацы Пятровіна Янішэўскага пасля 1775 года заняў урад падстарасты судавага Менскага, быў палкоўнікам Менскім і, у дадатак, быў абраны шляхтай сваёй Ракаўскай парафіі, дзе меў некаторыя маетнасці, ротмістрам парафіяльнай харугвы ваяводскага шляхецкага апалчэння. Прычым звычайна менаваўся першым ротмістрам ваяводства.

На грамнічным соймаку 1777 года спрабаваў дабіцца прэстыжнага ўрада харужага Менскага, але атрымаў толькі 377 вотаў (галасоў павятовай шляхты) і прайграў Стэфану з Яксаў Быкоўскаму, сыну Фларыяна Станіслава з Яксаў Быкоўскага, харужага Менскага. З 1764 года, удзельнічаў у працы Менскага гродскага суда ў якасці суддзі гродскага (3).

Урады падстоля, падстарасты і палкоўніка Менскага ваяводства займаў яшчэ і ў першай палове 1786 года. Памёр да 31 мая 1786 года, а 2 лістапада гэтага года быў нададзены крэдэнс ад Стэфана з Яксаў Быкоўскага, харужага Менскага Тадэушу Мінькоўскаму Багушэвічу прывілея на ротмістроўства ў Ракаўскай парафіі, вакантнае ў сувязі са смерцю Міхала Свентаржэцкага (4).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 543, л. 820.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 20, л. 36.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 14, л. 1428.
4. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 17, л. 608.

12.37. Кастравіцкі Валерыян (каля 11.02.1786 — да 01.12.1786)

Памяць аб слаўным мінулым продкаў, аб урадах, якія некалі трымалі яны, свята захоўвалася кожным шляхцічам. Урадаў было, ведама, значна менш, чым было ахвочых да іх атрымання. Таму, ужо з канца XVII стагоддзя ў практыку паўсядзённага побыту ўвайшло менаванне шляхты па ўраду бацькоў: падстолічамі, канюшыцамі або канюшанкамі і гэтак далей. Не прамінула гэтае агульнае захворванне і Валерыяна Кастравіцкага, малодшага сына былога падстоля і войта Менскага пана Антонія з Кастравіц Кастравіцкага. На працягу амаль усяго свайго жыцця, у розных дакументах менаваўся падстолічам ваяводства Менскага, пакуль не атрымаў даўно чаканы ўрад. Верагодна, нямала высілкаў і грошай уклаў Валерыян Кастравіцкі ў здзяйсненне сваёй мары, каб ужо на схіле гадоў, незадоўга да сваёй смерці стаць падстоліем Менскага ваяводства. Улічваючы, што яго папярэднік на ўрадзе падстоля Менскага, Міхал Свентаржэцкі, таксама і ротмістр Менскі, памёр да 2 лістапада 1786 года, бо якраз гэтай датай пазначаны прывілей на ротмістоўства Менскага ваяводства пасля смерці Міхала Свентаржэцкага, атрыманы Тадэушам Багушэвічам Мінькоўскім (1), то і прывілей на гэты ўрад падстоля Менскага атрымаў Валерыян Кастравіцкі прыкладна адначасова з Тадэушам Багушэвічам Мінькоўскім.

Пасля смерці Валерыяна Кастравіцкага, падстоля Менскага ваяводства, яго тэстамент, ад 1 снежня 1786 года (2), быў унесены сынам Мікалаем Кастравіцкім у актавыя кнігі Менскага земскага суда. Акрамя гэтага, у матэрыялах Менскага земскага суда захаваліся прывілей на падстоляства Менскае, унесены ў земскія Менскія акты, па абранні на ваяводскім сойміку 8 лютага 1787 году, на гэты ўрад Феліцыяна Рудніцкага (3). Вось і выходзіць, што трымаў свой даўно чаканы ўрад пан Валерыян Кастравіцкі недзе крыху болей аднаго месяца.

Праз пяць гадоў пасля смерці падстоля Менскага яго жонка пані Людвіка, падстоля Менская, 18 лютага 1791 года ўнесла ў акты Мен-

скага гродскага суда дакумент аб перадачы маетнасцяў, што засталіся ад памершых мужа і брата, Ежы Булгака, біскупа, свайму сыну Ануфры Кастравіцкаму, камісару цывільна-вайскавай і парадкавай камісіі Пінскага павета і каралеўскаму шамбеляну (4). Перадача зямельнай уласнасці адбылася ў сувязі з уступленнем Ануфры Кастравіцкага, падстоліча Менскага, у шлюб з Гарбацкай. Акрамя вышэй пералічаных сыноў была яшчэ і дачка Барбара (5).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 17, л. 608.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 17, л. 38.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 18, л. 87.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 30, л. 156.
5. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 17, л. 638.

12.38. Рудніцкі Феліцыян Францыск (31.05.1786 — да 21.10.1786)

Феліцыян Францыск Рудніцкі, падчашы Менскі, суддзя гродскі Рэчыцкага павета, атрымаў прывілей на ўрад падстолія, падпісаны каралём 31 мая 1786 года (1) і быў зацверджаны на ўрадзе падстолія Менскага на лотаўскім ваяводскім сойміку 8 лютага 1787 года (2). Займаў гэты ўрад вельмі нядоўга, каля 5 месяцаў. Знаходзіўся на вайскавай службе і на 7 лютага 1777 года меў званне капітана каронных войскаў. Яго жонка, пані Францыска з Багушэвічаў, стражнікоўна Полацкая, пасля доўгай і цяжкай хваробы памерла, склаўшы свой тэстамент 13 сакавіка 1780 года (3). Па яго смерці, меўшай месца да 21 кастрычніка гэтага ж года, прывілей на ўрад быў нададзены Пятру Паўлікоўскаму, былому скарбніку Менскаму (4).

На 1765 год жылі яшчэ яго бацька Бенедыкт Рудніцкі, мечны Ашмянскі, на 1744 год ландвойт Менскі, і старэйшы брат Тадэуш, меўшыя сталае пражыванне ў межах Менскай парафіі Менскага павета (5).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 551, л. 1272.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 18, л. 87.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 19, л. 171.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 551, л. 1309.
5. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 85.

12.39. Пётр Паўлікоўскі (21.10 1786 — ?)

Пётр Паўлікоўскі, былы скарбнік Менскі, атрымаў прывілей на ўрад пасля смерці былога падстоля Менскага Феліцыяна Рудніцкага, падпісаны 21 кастрычніка 1786 года (1). Верагодна, што трымаў гэты ўрад вельмі нядоўгі час, бо ўжо па пераходзе Крыштофа Ліхадзіеўскага на ўрад стольнікоўства Менскага стаў гараднічым Менскім. Аднак нам невядомы ніводзін дакумент, дзе б Пётр Паўлікоўскі менаваў сябе падстоліем Менскім. Больш падрабязныя звесткі пра Пятра Паўлікоўскага будуць прыведзены ў раздзеле «Гараднічыя ваяводства Менскага».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 551, л. 1309.

І М Я Н Н Ы П А К А З Н І К

Агінскі Рыгор з Казельска, чэснік ВКЛ, 12.14.

Адцяніцкі Пачобут Ян, аўтар «Pamiętnika Jana Władysława (1640 — 1684), Warszawa, 1877, 12.12.

Азымблоўскі Мікалай, падстоля Гарадзенскі, 12.15.

Азымблоўскі Антоні, станаўнічы войскаў ВКЛ, 12.15.

Акунеўскі Казімір, возны Ваўкавыскага павета, 12.14.

Акольскі Казімір, возны Ваўкавыскага павета, 12.14.

Алендзьскі Даніел, стражнікавіч Ваўкавыскі, 12.14.

Аляксей Міхайлавіч, цар Маскоўскі, 12.8.

Афрэмбуш Якуб, 12.12.

Афрэмбушавая Якубавая пані Гелена Горская, 12.12.

Аўгуст Станіслаў, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 12.32.

Багушэвіч Мінькоўскі Тадэуш, ротмістр ваяводства Менскага, 12.36; 12.37.

Багушэвічаўна Францыска Феліцыянавая Францыскавая Рудніцкая, стражнікаўна Полацкая, падстоля Менская, 12.38.

Бака Адам, скарбнік Мсціслаўскі, 12.28.

Бародзічы, сыны Крыштофа Бародзіча, зямляніна Менскага павета, 12.12.

Баторы Стэфан, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 12.17.

Беганскі Казімір, пісар земскі Браслаўскі, 12.6.

Беганская Казіміравая пані Паланея Зяновічаўна, 12.6.

Белазор, канонік Віленскі, 12.31

Бенетава Ежыная пані Ганна Зося Рыхтэраўна, у першым шлюбе Марцінавая Каштэлавая, у трэцім — Войцэхава Качынская, стольнікава Драгіцкая, у чацвёртым — Міхалава Тавянская, войскава Вількамірская, 12.16.

- Бетлер, застаўнік маётнасці Іадканы, 12.25.
Бжастоўская Канстанцыя, 12.19.
Бжэзінская Марыяна Канстанцыя Габрыэлева Кастравіцкая, мечная Лідская, 12.17.
Булгарыноўна Тэрэза Янава Валадковічава, падсудковічава Менская, 12.12.
Бурба Ян, дваранін скарбовы, 12.10.
Буры Раман Міхайлавіч, 12.2.
Быкоўскі з Яксаў Аляксандр, войскі Менскі, 12.34.
Быкоўскі з Яксаў Фларыян, спачатку будаўнічы і пісар гродскі, потым стольнік і нарэшце харужы Менскі, 12.35; 12.36.
Быкоўскі з Яксаў Стэфан, спачатку харужыц, а потым харужы Менскі, сын Фларыяна Быкоўскага, харужага Менскага, 12.36.
Быкоўскі з Яксаў Стэфан, падстолі Менскі, 12.26; 12.27; 12.29; 12.30; 12.31.
Бялінская Марыяна Андрэева Бенедыктава Карніцкая, лоўчыня і падстарасціна судовая Менская, раней Пятрова Прапасовічава, войская Менская, 12.32.
- Вазгірдаўна Ефрузына Казімірава Каралёва Станкевічава, падстоліна Менская, 12.17.
Валадковіч Крыштоф, пісар земскі Менскі, у канцы жыцця — ваявода Навагародскі, воіт Менскі, 12.2.
Валадковічава Крыштофава пані Аляксандра Ваўрынцова Дамінікоўская, у першым шлюбе Станіславава Захарэўская, падстоліна Менская, 12.2.
Валадковічаўна Паланея, дачка Марціна Валадковіча, суддзі земскага Менскага, у першым шлюбе Пятрова Друцкая Горская, а ў другім — Андрэева Станкевічава, старасціна судовая Менская, 12.1.
Валадковічаўна Настасся Станіславава Дуброўская, 12.16.
Валадковіч Марцін, суддзя земскі Менскі, 12.12; 12.16.
Валадковіч Марцін Казімір, спачатку гараднічы і падстараста судовы Менскі, а потым пісар земскі Менскі, 12.8; 12.12; 12.16; 12.22.
Валадковічава Марцінава Казімірава пані Гелена з Кастравіцкіх, пісарава земская Менская, 12.22.
Валадковіч Дамінік, падстолі Менскі, 12.14; 12.15; 12.21; 12.22; 12.23; 12.24; 12.34.
Валадковічава Дамінікава пані Тэрэза з Янішэўскіх, пісараўна гродская Менская, падстоліна Менская, 12.22.
Валадковіч Стэфан, былы гараднічы, а потым — падсудак земскі Менскі, 12.19.
Валадковіч Феліцыян Філіп, мітрапаліт усяе Русі, 12.22.
Валадковічава Янава пані Тэрэза з Булгарынаў, падсудковічава Менская, 12.12.
Валадковіч Пётр Станіслаў, у законе св. Дамініка, 12.22.
Валадковіч Антоні Лявон, у законе св. Дамініка, 12.22.
Валадковіч Ян Станіслаў, крайчы Менскі, 12.22.
Валадковіч Лявон Павел, спачатку абозны, а потым стольнік Менскі, 12.22; 12.30; 12.31.

- Валадковіч Марцін, войскі Старадубаўскі, потым падстолі, а ў канцы жыцця стольнік Менскі, 12.22; 12.34; 12.35.
- Валадковічаўна Марыяна (у тэстаменце Станіслава Ратамскага — Эмерцыяна), спярша ў шлюбе за Станіславам Ратамскім, а потым Сулкоўская, падстоліна Драгіцкая, 12.22.
- Валадковічаўна Ганна Крукоўская, падчашына Аршанская, 12.22.
- Валадковічаўна Францыска свецк., а ў законе св. Францыска — Тэафілія, старэйшая Менскага жаночага кляштара гэтага ордэна, 12.22.
- Валадковічавая Янавая Станіслававая пані Барбара з Ліндэманаў, крайчыня Менская, 12.22.
- Валадковіч Юзэф, стольнік Менскі, 12.33.
- Валканоўскі Казімір, 12.10.
- Валканоўскі Стэфан, 12.10.
- Ваньковіч Уладзіслаў, суддзя земскі, а потым — войскі Менскі, 12.16.
- Ваньковіч Адам Стэфанавіч, войскі Менскі, 12.16.
- Ваньковіч Стэфан Адамавіч, суддзя гродскі Вількамірскі спачатку, а потым падстараста судовы гродскі Вількамірскі, 12.16.
- Ваньковіч Ян Стэфанавіч, мянуемы падстоліем Менскім, у сапраўднасці — падстолі Інфлянцкі, 12.16.
- Ваньковічавая Янавая пані Тэкля Таўкачоўна, падстоліна Менская, 12.16.
- Ваньковічавая Янавая пані Зося Храпавіцкая, падстоліна Менская, 12.16.
- Ваньковічаўна Элеанора Міхалавая з Багдана Тавянская, чэснікавая Вількамірская, 12.16.
- Ваньковічаўна Ефрузына Якубавая Канстантавая Памарнацкая, канюшына Вількамірская, 12.16.
- Ваньковіч Тэадор Антоні, стольнік і падстараста судовы Менскі, 12.24.
- Ваньковічаўна Гелена Янавая на Рдултове Рдултоўская, скарбнікавая Менская, 12.24.
- Ваўрэцкі Аўгустын, падчашы Менскі, 12.17.
- Ваўрэцкая Аўгустынавая пані Гелена Нарушэвічаўна, падчашына Менская, 12.17.
- Ваўрэцкі Уладзіслаў Казімір, падстолі Менскі, пісар гродскі, а потым суддзя гродскі Браслаўскі, 12.17.
- Ваўрэцкая Уладзіслававая Казіміравая пані Марыяна з Кастравіцкіх, мечнікаўна Лідская, падстоліна Менская, 12.17.
- Ваўрэцкі Яраш Аляксандр, пісар земскі, а потым суддзя земскі Браслаўскі, 12.17.
- Ваўрэцкі Ян Юзэф, судзіч гродскі Браслаўскі, 12.17.
- Ваўрэцкая Марцыбела Паўлавая Антоніева з Самсонаў Падбярэзская, падсталынка Менская, падстоліна Браслаўская, 12.17.
- Войшнараўна Ганна Станіслававая Свірская, падсудковая земская Менская ў першым шлюбе, а ў другім — Тэадоравая Антоніева Ваньковічавая, стольнікавая і падстарасціна судовая Менская, 12.11.
- Вязэвіч Ян, падстолі Менскі, 12.2; 12.3.
- Вязэвіч Мікалай, падстолі, а потым і пісар земскі Менскі, 12.2; 12.3; 12.4; 12.5.

- Вязэвічавая Мікалаева пані Марына Яцпнічаўна, падстоліна Менская, 12.4.
Вязэвіч Рыгор Шчасны, падсудак земскі Менскі, 12.3; 12.4.
Вязэвічавая Рыгорава пані Кацярына Фёдараўна Грыбоўская, харужанка
Віцебская, падсудкавая земская Менская, 12.4.
Вязэвіч Пётр Казімір, стольнік Мсціслаўскі, у канцы жыцця ваявода
Навагародскі, 12.4.
- Галінская Канстанцыя Ігнацьева Карніцкая, падстоліна Менская, 12.32.
Гарабурда Лукаш, 12.2.
Гарадзіцкі Юзэф Міхал, падстараста судовы Геранонскі, 12.19.
Гарбацкая Ануфрыева Кастравіцкая, падстолічавая Менская, шамбелянавая ЯКМ,
12.37.
Гарошыч Якуб, зямлянін з Даўгялішкага староства, 12.17.
Гедройц Станіслаў, мечны Пінскі, 12.19.
Гінгаўт Станіслаў Балтрамеевіч Дзевялтоўскі, пісар земскі Вількамірскі, 12.9.
Гінгаўт Мікалай Казімір Войцэхавіч Дзевялтоўскі, падстолі Менскі, 12.9.
Гінгаўтава Мікалаева Казімірава Дзевялтоўская пані Дарота Пухальская,
падстоліна Менская, 12.9.
Гінгаўт Ян Дзевялтоўскі, стольнік Вількамірскі, 12.9.
Гінгаўтава Янава Дзевялтоўская пані Ефрузына Тэрэза Завадская, стольнікавая
Вількамірская, 12.9.
Гінгаўт Міхал Габрыел Дзевялтоўскі, войскі Вількамірскі, 12.9.
Гінгаўтава Міхалава Габрыелава пані Ганна Грахоўская, войская
Вількамірская, 12.9.
Гладкі Стэфан, пісар земскі Менскі, 12.4; 12.5.
Гладкі Ян Фёдаравіч, харужы Менскі, 12.5.
Глушынскі Мальхер, войскі Смаленскі, 12.6.
Глябовіч Ян, стольнік Віленскі, дзяржаўца Ушпольскі і Радашковіцкі, 12.2.
Глябовічы, магнацкі род у ВКЛ, 12.1.
Горскі Вацлаў, харужыц Віленскі, 12.12; 12.16.
Горская Вацлавава пані Крыстына Тышкевічаўна, харужыцавая Віленская, 12.12;
12.16.
Горская Гелена Якубава Афрэмбушавая, 12.12; 12.16.
Горская Юстына Самуэлева Забуская, скарбнікавая Троцкая, а потым, магчыма,
падстоліна Менская, 12.12; 12.16.
Горская Леанора Вацлаваўна, 12.12; 12.16.
Грабоўская Кацярына Фёдараўна, харужанка Віцебская, Рыгорава Вязэвічавая,
падсудкавая земская Менская, 12.4.
Грабяніцкі Антоні, падстолі Менскі, 12.29.
Грабяніцкі Феліцыян, падстолі Смаленскі, 12.29.
Грабяніцкі Тадэуш, 12.29.
Грабяніцкі Міхал, 12.29.
Грабяніцкая Рэіна, 12.29.

- Грабяніцкая Багуміла, 12.29.
Грахоўская Ганна Міхалавая Габрыелава Гінгаўтавая Дзевялтоўская, войская
Вількамірская, 12.9.
Гроўскі Антоні з Дзедзіч, 12.10.
Гроўская Антоніева з Дзедзіч пані Барбара Сабанеўская, чэснікаўна Ваўкавыская,
12.10.
Грыцкевіч А.П., беларускі гісторык, 12.16.
Гурко Рамейка Рыгор, зямлянін Віцебскага ваяводства, 12.26.
Гурковая Рыгорава пані Кацярына Скопаўна, 12.26.
Гуркоўна Таміла пані Янава Кісяля Дарагініцкая, зямлянка Менскага ваяводства,
12.6.
Гуркоўна Рамейкаўна Марыяна Антоніева Кастравіцкая, падстоліна Менская,
12.26.
- Дабкевічавая Станіславава пані Марыяна Даўбараўна, 12.19.
Давойна Мікалай, стольнік Троцкі, 12.26.
Давойнава Мікалаева пані Элеанора Кастравіцкая, стольнікава Троцкая, 12.26.
Дамінікоўская Аляксандра Ваўрынцова, у першым шлюбе Станіславава
Захарэўская, падстоліна Менская, а ў другім — Крыштофава Валадковічавая,
12.2.
Дарагастайскі Пётр, ваявода Смаленскі, 12.2; 12.12.
Дарагастайскі Войцэх, ваяводзіч Смаленскі, 12.2.
Дарагініцкі Ян Кісель, зямлянін ваяводства Менскага, 12.6.
Дарагініцкая Янава Кісялёва пані Таміла Гуркаўна, 12.6.
Дарэўскі Вярыга Аляксандр, 12.7.
Дарэўская Вярыгавая Аляксандрава пані Гальшка Шалушанка, 12.7.
Дастаеўскі Стэфан, пісар гродскі Менскі, 12.1.
Дзевялтоўскі Мікалай Казімір Гінгаўт, на 1659 год — падчашы Ашмянскі, з 1670
года — падстолі Менскі, 12.9.
Дзевялтоўская Мікалаева Казімірава пані Дарота Пухальская, падстоліна
Менская, 12.9.
Дзевялтоўская Геронімава Камарова, судзіна земская Аршанская, 12.9.
Драбшэўскі Пётр Казімір, чэснік і падстараста судовы Менскі, 12.8.
Друцкі Горскі Пётр, 12.1.
Друцкая Горская Пятрова пані Паланя Валадковічаўна, у другім шлюбе
Андрэева Станкевічавая, старасціна судовая і мастаўнічына Менская, 12.1.
Друцкі Сакалінскі Багдан, 12.10.
Друцкая Сакалінская пані Ефрузына Пухальская, 12.10.
Дуброўская Станіславава пані Настасся Валадковічаўна, 12.16.
Дэнгоф Герард, кашталіян Гданьскі, стараста Мальборскі, Фелінскі і Люцынскі
12.6.
Ельскі Самуэл, стольнік Мозырскі, 12.15.

Ельскі Феліцыян, 12.10.

Ельская Феліцыянавая пані Леанора Пухальская, 12.10.

Жыберкаўна Ганна Іаанна Феліксава Пацавая, падкаморына ВКЛ, 12.17.

Жыжэмскі князь на Жыжмах Жыжэмскі Міхал Казімір, падстолі Менскі, 12.31;
12.32.

Жыжэмская Міхалавая Казімірава пані Брыгіда з Завішаў, падстоліна Менская, у
першым шлюбе Станіславава Свянціцкая, старасціна Данілавіцкая, 12.31.

Жыгімонт III, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 12.1; 12.5; 12.8.

Жыхлінскі Тэадор, польскі гісторык, 12.16.

Жэрніцкі Пётр, падстолі Менскі, 12.28.

Забускі Самуэл, скарбнік Троцкі, магчыма, падстолі Менскі, 12.12.

Забуская Самуэлева пані Юстына Горская, скарбнікава Троцкая, 12.12.

Завадская Ефрузына Тэрэза Янава Гінтаўтава Дзевялтоўская, стольнікава
Вількамірская, 12.9.

Завіша Тамаш, падстолі Менскі, 12.14.

Завішная Тамашова пані Юдыта з Млоцкіх, падстоліна Менская, 12.14.

Завіша Павел, падстоліч Менскі, 12.14.

Звішанка Даміцэля Янава Млоцкая, падсталынка Менская, 12.14.

Звішанка Ефрузына Янава Кенсоўская, падстоліна Менская, 12.13.

Завіша на Бакиггах Станіслаў Крыштоф, стараста судовы Менскі, 12.26.

Звішанка Брыгіда Міхалава Жыжэмская, падстоліна Менская, былая
Станіславава Свянціцкая, старасціна Данілавіцкая, 12.31.

Залескі, 12.17.

Залескі Аляксандр, падстолі Менскі, 12.21.

Захарэўскі Мацей, ротмістр каралеўскі (Аршанскі), 12.2.

Захарэўская Мацеева пані Ядвіга Кгавароўна, ротмістрва Аршанская, 12.2.

Захарэўскі Ян Мацеевіч, ротмістрвіч Аршанскі, 12.2.

Захарэўскі Жыгімонт Мацеевіч, ротмістрвіч Аршанскі, 12.2.

Захарэўскі Станіслаў Мацеевіч, падстолі Менскі, 12.1; 12.2; 12.3.

Захарэўская Станіславава пані Аляксандра Ваўрынцова Дамінікоўская,
падстоліна Менская, у другім шлюбе Крыштофава Валадковічава, 2.12.

Захарэўская Юстына Мацееўна Юр'ева Кулева, 12.2.

Звер Ян, падчашы Берасцейскі, 12.10.

Здановіч Ежы, каморнік Браслаўскі, 12.17.

Зяновіч Юр'я, падстолі Менскі, 12.6; 12.7; 12.8.

Зяновічавая Юр'ева пані Галышка Кавячынская, падстоліна Менская, 12.6.

Зяновічаўна Крыстына Мікалаева Тьшкевічава, 12.6.

Зяновіч Ежы, стараста Апескі, 12.6.

Зяновіч Ежы, стольнік Ковенскі, а потым суддзя земскі Віленскі, 12.6.

Зяновічавая Ежыная пані Альжбета Карвацкая, судзіна земская Віленская, 12.6.

Зяновіч Ежы Ян Дэшпат, судзіч земскі, а потым і войскі Віленскі, 12.6.

Зяновічавая Ежыная пані Ганна Халецкая, войскія Віленская, 12.6.

- Зяновіч Юр'я, ваявода Смаленскі, 12.6.
Зяновіч Міхал, ваявода Мсціслаўскі, 12.6.
Зяновіч Станіслаў, гетман полны ВКЛ, 12.6.
Зяновіч Юр'я Юр'евіч, палкоўнік каралеўскі, капталян Смаленскі, 12.6.
Зянон Дэшпат Братошын, продак роду Зяновічаў, 12.6.
Зяновічавая Ежыная пані Канстанцыя Сыцінская, 12.6.
Зяновічаўна Паланея Казімірава Беганская, пісаравая земская Браслаўская, 12.6.
Зяновічаўна Зося Ежыная Келпшавая, 12.6.
- Іван IV, вялікі князь Маскоўскі, 12.6.
Івашкевіч Павел, падсталіч Троцкі, 12.14
- Кавячынская Гальшка Ежына Зяновічавая, падсталіна Менская, 12.6.
Казарын Адам, возны ваяводства Менскага, 12.20.
Каляндзянка Барбара Крыштофавая Кенсоўская, 12.13.
Капашчэўскі Юр'я Багданавіч, стольнік Менскі, 12.8.
Капашчэўская Юр'евая пані Рэгіна Янаўна Салагубаўна, стольнікавая Менская, 12.8.
Капашчэўскі Пётр, падсталі і падстараста судовы Менскі, 12.6; 12.7; 12.8; 12.10; 12.13.
Капашчэўскі Ежы, падсталіч Менскі, 12.8.
Капашчэўская Леанора Міхалава Рдултоўская, падсталіна Чарнігаўская, 12.8.
Карвацкая Альжбета Ежыная Зяновічавая, судзіна земская Віленская, 12.6.
Карніцкі Андрэй Бенедыкт, лоўчы і падстараста судовы Менскі, 12.31; 12.32.
Карніцкая Андрэева Бенедыктавая пані Марыяна з Бялінскіх, лоўчыня і падстарасціна судовая Менская, у першым шлобе Пятрова Ян Пратасовічавая, войская Менская, 12.32.
Карніцкі Антоні, падсталіч Менскі, 12.32.
Карніцкі Ігнацы, падсталі Менскі, 12.32; 12.33.
Карніцкая Ігнацьевая пані Канстанцыя з Галінскіх, падсталіна Менская, 12.32.
Карызна Юзэф Антоні, падсталі Менскі, магчыма Жмудзьскі, ротмістр Велонскага павета, 12.25.
Карызна Ян, 12.25.
Карызна Мікалай, 12.25.
Карызна Міхал Казімір, лоўчы Старадубаўскі, 12.25.
Кастравіцкая Гелена Марцінава Казімірава Валадковічавая, пісаравая земская Менская, 12.22.
Кастравіцкі Даніел, мечны Лідскі, 12.17.
Кастравіцкая Даніелева пані Аўдоцця Сафрановічаўна, мечная Лідская, 12.17.
Кастравіцкая Марыяна Уладзіславава Ваўрэцкая, мечнікоўна Лідская, падсталіна Менская, пісаравая гродская Браслаўская, 12.17.
Кастравіцкі Габрыел, мечны Лідскі, 12.17.
Кастравіцкая Габрыэлева пані Канстанцыя Марыяна Бжэзінская, мечная Лідская,

12.17.

Кастравіцкі Міхал, падстолі Менскі 12.23; 12.24.

Кастравіцкі з Кастравіц Антоні, падстолі і воіт Менскі, 12.26; 12.27; 12.29; 12.30; 12.37.

Кастравіцкая Антоніевая пані Марыяна Рамейкаўна Гуркоўна, 12.26.

Кастравіцкая Антоніевая пані Марыяна Франскевічавая Радзімінская, падстоліна і воітавая Менская, 12.26.

Кастравіцкі Ян Рафал, падсудак земскі Менскі, 12.26.

Кастравіцкая Янава Рафалавая пані Іаанна Лукомская, падсудкавая земская Менская, 12.26.

Кастравіцкі Ваўрынец, чэснік Рэчызкі, 12.26.

Кастравіцкі Марцін, 12.26.

Кастравіцкая Элеанора Мікалаева Давойнавая, стольнікавая Троцкая, 12.26.

Кастравіцкі Стэфан, падстоліч Менскі, 12.26.

Кастравіцкі Багдан, падстоліч Менскі, 12.26.

Кастравіцкі Казімір, падстоліч Менскі, 12.26.

Кастравіцкі Аляксандр, падстоліч Менскі, 12.26.

Кастравіцкі Валерыян, падстоліч Менскі, у канцы жыцця падстолі Менскі, 12.26; 12.37.

Кастравіцкая Валерыянавая пані Людвіка, падстоліна Менская, 12.37.

Кастравіцкі Мікалай, падстоліч Менскі, 12.37.

Кастравіцкі Ануфры, падстоліч Менскі і каралеўскі шамбелян, камісар цывільна-вайскавой і парадкавай камісіі Пінскага павета, 12.37.

Кастравіцкая Ануфрыева пані Гарбацкая, падстолічавая Менская, 12.37.

Кастравіцкая Барбара, падсталянка Менская, 12.37.

Катоўскі Пётр, стольнік Мозырскі, 12.15.

Качынская Войцэхава пані Ганна Зося Рыхтэраўна, стольнікавая Драгіцкая, у першым шлюбе Марцінава Каштэлава, у другім — Ежыная Бенетава, у чацвёртым — Міхалава Тавянская, войскавая Вількамірская, 12.16.

Каяловіч Вуяк, польскі гісторык, 12.6; 12.9.

Кгавараўна Ядвіга Мацеева Захарэўская, ротмістравая Аршанская, 12.2.

Келпш Ежы Талат, падчашы Вількамірскі, 12.6.

Келпшавая Ежыная пані Зося Зяновічаўна, 12.6.

Кенсоўскі Ян, падстолі Менскі, 12.13; 12.14; 12.15; 12.20; 12.22; 12.26.

Кенсоўская Янава пані Ефрузына Завішанка, падстоліна Менская, 12.13.

Кенсоўскі Андрэй Ежы, стольнікавіч Упіцкі, 12.13.

Кенсоўская Андрэева Ежыная пані Гелена Шылянская, стольнікавічавая Упіцкая, у другім шлюбе — Мікалаева Міласніцкая, 12.13.

Кенсоўскі Ежы Хілары, стольнікавіч Упіцкі, 12.13.

Кенсоўскі Андрэй Войцэхавіч, 12.13.

Кенсоўская Андрэева пані Гальшка Ляўковічаўна, у першым шлюбе Касправа Тамковічавая Сялецкая, 12.13.

Кенсоўскі Крыштоф, 12.13.

- Кенсоўская Крыштофавая пані Барбара Каляндзянка, 12.13.
Кенсоўскі Юр'я, стольнік Упіцкі, 12.13.
Кенсоўскі Багуслаў, войскі Лідскі, 12.13.
Кенсоўская Багуслававая пані Барбара Лімантавая, войскія Лідская, 12.13.
Кершніцкі, 12.10.
Клакоцкі Ян Юзэф, падстолі Менскі, стараста Калачоўскі, 12.32; 12.33; 12.34.
Кольчаўна Крыстына Казімірава Пухальская, 12.10.
Комар Гіеронім, падсудак Аршанскі, 12.9.
Корсак Уладзіслаў, стольнік Венденскі, 12.10.
Корсакавая Уладзіславава пані Ганна Пухальская, стольнікава Венденская, 12.10.
Красоўскі Андрэй, 12.20.
Крукоўскі Антоні з Ратна, падчашы Аршанскі, 12.22.
Крукоўская Антоніева з Ратна пані Ганна Валадковічаўна, падчашына Аршанская, 12.22.
Крушылоўскі Андрэй, святар Шклоўскай царквы, 12.29.
Куль Юр'я Рыгравіч, 12.2.
Кулева Юр'ева пані Юстына Мацееўна Захароўская, 12.2.
Кунцэвіч Аляксандр Караль, 12.10.
Курч Ян, харужы Лідскі, 12.13.
- Ляўковічаўна Гальшка Андрэева Кенсоўская, у першым шлюбе Касправа
Тамковічава Сялецкая, 12.13.
Лімантава Барбара Багуславава Кенсоўская, войскія Лідская, 12.13.
Ліндэман Барбара Янава Станіславава Валадковічава, крайчыня Менская,
12.22.
Лісоўскі Аляксандр Юзэф, палкоўнік каралеўскі, 12.8.
Ліпніцкі Станіслаў, стольнік Мозырскі, стараста Сейвенскі, 12.10; 12.15.
Ліхадзіеўскі Крыштоф, падстолі, потым стольнік Менскі, 12.39.
Лукомская Іаанна Янава Рафалава Кастравіцкая, пісарова гродская Менская,
12.26.
Лучыновічаўна Крыстына Пятрова Толкачава, 12.15.
- Міласніцкі Мікалай, 12.13.
Міласніцкая Мікалаева пані Гелена Шылянская, у першым шлюбе Андрэева
Ежыная Кенсоўская, стольнікавічава Упіцкая, 12.13.
Міласніцкі Станіслаў, ротмістр Навагародскі, 12.13.
Маклок, арандатар сяла Рафалы ў Гарадзенскім павеце, 12.10.
Мацеевіч Сьмон, суддзя гродскі, а потым падстараста судовы Менскі, 12.1.
Мілеўская Фларэнцыя Янушава Уніхоўская, харужына Менская, 12.5.
Мінічы, браты Паўлюк, Міхал і Харыгон, падданыя Крыштофа Трызны з сяла
Замасточа ў Менскім ваяводстве, 12.6.
Мінькоўскі Багушэвіч Тадэуш, ротмістр Ракаўскай парафіі Менскага павета,

12.36, 12.37.

Міцкевіч Траян, пісар гродскі Менскі, 12.27.

Міцкевіч Давыд, дваранін каралеўскі, потым пісар дэкрэтовы ВКЛ, 12.10; 12.11; 12.27.

Міцкевіч Павел, пісарэвіч дэкрэтовы, ротмістр Менскі, ВКЛ, 12.27.

Міцкевіч Пётр, пісарэвіч дэкрэтовы ВКЛ, стараста Рудніцкі, 12.27.

Міцкевічаўна Францыска, пісараўна дэкрэтовая ВКЛ, 12.27.

Міцкевічаўна Канстанцыя, пісараўна дэкрэтовая ВКЛ, 12.27.

Млоцкая Янавая пані Даміцэля Завішанка, падстелянка Менская, 12.14.

Нарушэвічаўна Гелена Аўгустынавая Ваўрэцкая, падчашына Менская, 12.17.

Падбярэзскі Павел Антоні з Самсонаў, падстолі Браслаўскі, 12.17.

Падбярэзская Паўлава Антоніева з Самсонаў пані Марцыбела Ваўрэцкая, падстелянка Менская, падстоліна Браслаўская, 12.17.

Пакаршынскі Андрэй, 12.7.

Пакаршынская Андрэева пані Кацярына Шалушанка, 12.7.

Паломскі Вацлаў, стольнік Мозырскі, 12.15.

Палубінскі Дамінік, 12.26.

Памарнацкі Якуб Канстанты, канюшы Вількамірскі, 12.16.

Памарнацкая Якубава Канстантава пані Ефрузына Ваньковічаўна, канюшына Вількамірская, 12.16.

Пац Фелікс, падкаморы ВКЛ, 12.17.

Пацава Феліксава пані Ганна Іаанна Жыбераўна, падкаморына ВКЛ, 12.17.

Папкоўскі Ян, зямлянін Менскага ваяводства, 12.2.

Паўлікоўскі Пётр, падстолі Менскі, 12.38, 12.39.

Петрашкевіч Ян, падстараста судовы Менскі, 12.1.

Прагасовіч Пётр Казімір, войскі Менскі, 12.32.

Прагасовічава Пятрова Казімірава пані Марыяна з Бялінскіх, войска Менская, у другім шлюбе Андрэева Бенедыктава Карніцкая, лоўчыня і падстарастіна судовая Менская, 12.32.

Прэрадоўская Марыяна Іахімава Хмарына, падстоліна Менская, 12.35.

Пузакевіч Станіслаў, 12.16.

Пухальскі Казімір, падстолі Менскі, а потым войскі Гарадзенскі, 12.10; 12.13.

Пухальская Казімірава пані Крыстына Кольчаўна, 12.10.

Пухальская Казімірава пані Тэадора Юроўская, войска Гарадзенская, пісаравая дэкрэтовая ВКЛ, 12.10.

Пухальская Ганна Уладзіславава Корсакава, стольнікава Вендэнская, 12.10.

Пухальская Ефрузына Багданава Друцкая Сакалінская, 12.10.

Пухальская Леанора Феліцыянава Ельская, 12.10.

Пухальская Дарота Мікалаева Казімірава Гінгаўтава Дзевялтоўская, падчашына Ашмянская на 1659 год, потым падстоліна Менская, 12.9.

- Радагашчанін, продак Уніхоўскіх, 12.5.
Радзівілы, магнацкі род у ВКЛ, 12.8.
Радзівілавад, ваяводзіна Віленская, гетманавая ВКЛ, 12.10.
Ратамская Станіславава пані Марыяна Валадковічаўна, у другім шлюбе — за Сулкоўскім, падстоліем Драгіцкім, 12.22.
Рахуба Анджэй, польскі гісторык, 12.9; 12.14; 12.16; 12.17; 12.21.
Рдултоўскі Міхал, падстолі Чарнігаўскі, 12.8.
Рдултоўская Міхалава пані Леанора Капашчэўская, падсталая Менская, падстоліна Чарнігаўская, 12.8.
Рдултоўскі на Рдултове Ян, скарбнік Менскі, 12.24.; 12.26.
Рдултоўская на Рдултове Янава пані Гелена Ваньковічаўна, стольнікаўна Менская, скарбнікава Менская, 12.24.
Рудніцкі Феліцыян Францыск, падстолі Менскі, 12.37; 12.38.
Рудніцкая Феліцыянава Францыскава пані Францыска з Багушэвічаў, стражнікаўна Полацкая, падстоліна Менская, 12.37.
Рудніцкі Бенедыкт, мечны Ашмянскі, ландвойт Менскі, 12.38.
Рудніцкі Тадэуш, 12.38.
Рудніцкі Феліцыян Францыск, падстолі Менскі, суддзя гродскі Рэчыцкі, капітан войскаў ВКЛ, 12.39.
Рыхтэраўна Ганна Зося Міхалава Тавянская, войска Вількамірская, у першым шлюбе Марцінава Кашгэлава, у другім — Ежыная Бенетава, у трэцім — Войцэхава Качынская, старасціна Драгіцкая, 12.16.
Сабанеўская Барбара Антоніева з Дзедзіч Гроўская, чэснікаўна Ваўкавыская, 12.10.
Сабяшынскі Стэфан, 12.6.
Сабяшынская Стэфанавая пані Гелена з Цдроўскіх, 12.6.
Салагуб Адам, 12.2.
Салагубаўна Рэгіна Янаўна Юр'ева Капашчэўская, стольнікава Менская, 12.8.
Сапега Леў, канцлер ВКЛ, 12.1.
Сапега Казімір Ян Павел, гетман вялікі ВКЛ, ваявода Віленскі, 12.21.
Сапега, крайчы ВКЛ, каралеўскі ротмістр, 12.14.
Сафрановічаўна Аўдоця Даніелева Кастравіцкая, мечная Лідская, 12.17.
Свентаржэцкі Міхал, падстолі, падстараста судовы і палкоўнік Менскі, 12.36; 12.37.
Свірскі Станіслаў, падсудак, а потым і суддзя земскі Менскі, 12.10; 12.12.
Свірская Станіславава пані Ганна Войшнараўна, падсудковая земская Менская, у другім шлюбе Тэадорава Антоніева Ваньковічава, стольнікава і падстарасціна судовая Менская, 12.11.
Свянціцкі Станіслаў, стараста Данілавіцкі, 12.31.
Свянціцкая Станіславава пані Брыгіда з Завішаў, старасціна Данілавіцкая, у другім шлюбе Міхалава Жыжэмская, падстоліна Менская, 12.31.

- Скаржэўская са Скаржэва Кацярына Міхалава з Гаян Толкача, стольнікава
Мозырская, 12.15.
- Скопаўна Кацярына Рыгорава Гуркова Рамейкава, 12.26.
- Славагораўна Барбара Марцінава Якубавічава з Чэрні Чэрніцкая, падстоліна
Падляская, 12.10.
- Служка Рэмян, ваяводзіч Вендэнскі, 12.6
- Станкевіч Андрэй Мікалаевіч, стараста судовы і мастаўнічы Менскі, 12.1.
- Станкевічава Андрэева пані Паланея Валадковічаўна, старасціна судовая і
мастаўнічыня Менская, у першым шлюбе Пятрова Дзрукца Горская, 12.1.
- Станкевіч Уладзіслаў, мастаўнічыц і старасціч судовы Менскі, 12.19.
- Станкевіч Аляксандр Уладзіслававіч, 12.19.
- Станкевіч Ян Уладзіслававіч, 12.19.
- Станкевіч Андрэй Уладзіслававіч, 12.19.
- Станкевіч Геронім, 12.19.
- Станкевіч Казімір Стэфан, падстолі Вількамірскі, 12.19.
- Станкевіч Тэадор Казімір, чэснік Апшмянскі, 12.19.
- Станкевіч Стэфан Казімір, цівун Біржанскі, 12.19.
- Станкевіч Казімір Караль, падстолі Менскі, 12.19.
- Станкевічава Казімірава Каралёва пані Ефрузына Вазгірдаўна, падстоліна
Менская, 12.19.
- Стахоўскі Стэфан, зямлянін ваяводства Менскага, 12.2.
- Стэцкевіч Багдан Янавіч, каралеўскі ротмістр, а потым маршалак ВКЛ, 12.2.
- Сулкоўскі, падстолі зямлі Драгіцкай, 12.22.
- Сулкоўская пані Марыяна Валадковічаўна, у першым шлюбе Станіславава
Ратамская, 12.22.
- Сыцінская Канстанцыя Ежыная Зяновічава, 12.6.
- Тавянскі Міхал, мечны Слонімскі, 12.16.
- Тавянская Міхалава пані Элеанора з Ваньковічаў, мечная Слонінская, 12.16.
- Тавянская Міхалава пані Ганна Зося Рыхтэраўна, войская Вількамірская, у
першым шлюбе Марцінава Каштэлава, у другім — Ежыная Бенетава, у
трэцім — Войцэхава Качынская, стольнікава Драгіцкая, 12.16.
- Тамковіч Сялецкі Каспр, 12.13.
- Тамковічава Сялецкая Касправа пані Гальшка Ляўковічаўна, у другім шлюбе
Андрэева Кенсоўская, 12.13.
- Тварыяновіч Крыштоф, слуга Фелікса Паца, падкаморыя ВКЛ, 12.17.
- Толкач з Гаян Міхал, падстолі Менскі, а потым стольнік Мозырскі, 12.15; 12.16.
- Толкачава з Гаян Міхалава пані Кацярына са Скаржэва Скаржэўская,
стольнікава Мозырская, 12.15.
- Толкач з Гаян Барталамей, стольнікавіч Мозырскі, 12.15.
- Толкач з Гаян Казімір, стольнікавіч Мозырскі, 12.15.
- Толкач з Гаян Антоні, стольнікавіч Мозырскі, 12.15.
- Толкач з Гаян Тэадор, стольнікавіч Мозырскі, 12.15.

- Толкач з Гаян Казімір, стольнік Мозырскі, 12.15.
Толкач з Гаян Аляксандр, стольнікавіч Мозырскі, 12.15.
Толкач з Гаян Францыск, стольнікавіч Мозырскі, 12.15.
Толкач з Гаян Пётр, 12.15.
Толкачава з Гаян Пятровая пані Крыстына Лучыновічаўна, 12.15.
Толкачаўна Тэжля Янава Ваньковічава, падстоліна Вендэнская, 12.16.
Толкач з Гаян Фларыян, 12.15.
Толкач з Гаян Ян, 12.15.
Трусавіцкі Явойш Пётр, падстолі Менскі, 12.1; 12.2.
Трызна Крыштоф Казімір, зямлянін ваяводства Менскага, 12.6.
Тупальскі Рафал Станіслаў, чэснік Ашмянскі, 12.7.
Тупальская Рафалава Станіславава пані Крыстына Шалушанка, падсталеянка Менская, чэснікава Ашмянская, 12.7.
Тышкевічаўна Крыстына Вацлавава Горская, харужыцава Менская, 12.12.
Тышкевіч, прадстаўнік вядомага ў ВКЛ роду Тышкевічаў, нашчадкаў Васіля Тышкевіча, маршалка ВКЛ, 12.11.
Тышкевіч Мікалай, 12.6.
Тышкевічава Мікалаева пані Крыстына Зяновічаўна, падсталеянка Менская, 12.6.
- Укольскі Ян Уладзіслаў, падкаморы Троцкі, дырэктар кола Трыбунальскага на 1694 год, 12.17.
Уніхоўскі Януш Паўлавіч, падстолі Менскі, 12.5; 12.6; 12.7.
Уніхоўская Янушава пані Рэіна Бяняшаўна Чаркоўская, харужына Менская, 12.5.
Уніхоўская Янушава пані Фларэнцыя Мілеўская, харужына Менская, 12.5.
Уніхоўская Сузана Аляксандрава Рафалава Шалушына, харужанка Менская, 12.5; 12.7.
Уніхоўскі Рэміян, харужыц Менскі, 12.5.
Уніхоўскі Казімір Караль, харужыц Менскі, 12.5.
- Філіповічы, багаты купецкі род, прадстаўнікі якога жылі ў Менску і ў Вільні, 12.23.
Франскевічава Радзімінская Марыяна Антоніева Кастравіцкая, падстоліна і войтава Менская 12.26.
- Халецкая Ганна Ежыная Янава Дэспатава Зяновічава, войская Віленская, 12.6.
Хмара Іахім, падстолі і пісар гродскі Менскі, 12.34; 12.35; 12.36.
Хмарына Іахімава пані Марыяна з Прэрадоўскіх, падстоліна і пісарава гродская Менская, 12.35.
Хмара Хілары, маршалак павятовы Менскі, 12.35.
Хмара Адам Міхал, інстыгатар ВКЛ, у канцы жыцця ваявода Менскі, 12.35.
Хмяльніцкі Багдан, гетман Запарожскі, кіраўнік паўстання на Украіне, 12.23.
Храпавіцкі Тамаш, 12.16.
Храпавічоўна Зося Янава Ваньковічава, падстоліна Менская, 12.16.

Цэдроўская Гелена Стэфанавая Сабяшынская, 12.6.

Чаркоўская Рэіна Бяняшаўна Янушава Уніхоўская, харужына Менская, 12.5.

Чэрніцкі з Чэрні Марцін Якубавіч, падстолі Падляскі, 12.10.

Чэрніцкая з Чэрні Марцінавая пані Барбара Славагораўна, падстоліна Падляская, 12.10.

Шадурскі Якаб, падстолі Менскі, 12.20

Шадурскі Антоні, стольнікавіч Інфлянцкі, гараднічы Інфлянцкі, 12.20

Шадурскі Ян Францыск, стольнікавіч Інфлянцкі, падстолі Інфлянцкі, 12.20.

Шадурскі Бенедыкт, стольнікавіч Інфлянцкі, 12.20.

Шадурская Петранэла, стольнікаўна Інфлянцкая, 12.20.

Шадурскі Даніел, ротмістр войскаў ВКЛ, 12.20.

Шадурскі Міхал, ротмістравіч, 12.20

Шадурскі Лявон, ротмістравіч, 12.20.

Шадурскі Тамаш, ротмістравіч, 12.20.

Шадурскі Ігнацы, стольнік Інфлянцкі, 12.20.

Шадурскі Караль, 12.20.

Шадурскі Адам Мікалай, мечны Віленскі, 12.20.

Шадурскі Марцін, крайчы Віленскі, 12.20.

Шалуха Аляксандр Рафал, зямянін Менскага павета, 12.7.

Шалушына Аляксандравая Рафалавая пані Сузана Уніхоўская, харужанка Менская, 12.7.

Шалушанка Гальшка Аляксандравая Вярэга Дарэўская, 12.7.

Шалушанка Кацярына Андрэева Пакаршынская, 12.7.

Шалушанка Крыстына Рафалавая Тупальская, падсталаўна Менская, чэснікавая Ашмянская, 12.7.

Шалуха Фёдар, харужы Менскі, 12.7.

Шпілеўскі Крыштоф, скарбнік Рэчпцкі, 12.13.

Шылянскі Канстанты, 12.10.

Шылянская Гелена Мікалаева Міласніцкая, у першым шлюбе Андрэева Ежыная Кенсоўская, стольнікавічавая Угіцкая, 12.13.

Юроўская Эадора Казімірава Пухальская, пісаравая дэкрэтова ВКЛ, 12.10.

Явойш Войцэх, 12.1.

Явойш Станіслаў, 12.1.

Явойш Пётр Трусавіцкі, падстолі і суддзя гродскі Менскі, 12.1.; 12.2.

Явойглава Пятрова Трусавіцкая пані Уршула, падстоліна і судзіна гродская Менская, 12.1.

Явойш Амбражэй, 12.1.

Явойш Марцін, 12.1.

Язэфовіч Марцін, зямянін Троцкага ваяводства, 12.1.

Якубовіч, месціч Менскі, 12.7.

Якубовіч Ізаак, чопавы арандатар Панявежыскі, 12.25.

Ян Казімір, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 12.10.

Янішэўскі Адам, пісар гродскі Менскі, 12.22.

Янішэўская Тэрэза Дамінікавая Валадковічавая, пісараўна гродская, падстоліна Менская, 12.22.

Янішэўскі Ігнацы Пятровін, падстараста судовы Менскі, 12.36.

Ярмаловіч, паручнік харугвы гетмана ВКЛ Радзівіла, 12.14.

Ясенскі Мікалай Войцэхавіч, дзяржаўца Любашанскі, 12.2.

Яцынічоўна Марына Мікалаева Вяжэвічавая, падстоліна Менская, 12.4.

Раздзел 21. Лоўчыя Менскага ваяводства

Лоўчыя. Для вырознення найбольш дастойных прадстаўнікоў шляхты, папаўнення каралеўскага скарбу і стварэння адзінай у межах Рэчы Паспалітай тыгулярнай сістэмы ў сярэдзіне XVII стагоддзя ў ваяводствах і паветах ВКЛ Уладзіславам IV быў уведзены новы ўрад — лоўчы ваяводскі, або павятовы. З архіўных крыніц вядома аб існаванні пры вялікакняскім двары асабага ўрада лоўчага, які загадваў арганізацыяй княскага палявання. Пры ўвядзенні ў ваяводствах і паветах пераўтварыўся ў чыста намінальны і выкарыстоўваўся толькі для пажыццёвага тыгулявання. Паведамленне аб існаванні ўрада лоўчага ў Ашмянскім павеце ўпершыню сустракаецца ў гістарычных крыніцах пад 18 лютым 1635 года, у Браслаўскім і Вількамірскім паветах — у 1649 годзе, а ў Лідскім павеце толькі ў 1663 годзе (1). Звесткі аб існаванні ўрада лоўчага ў Менскім ваяводстве пачынаюць паяўляцца ў крыніцах толькі з канца 60-х гадоў XVII ст.

Як і ў іншых урадах тыгулярнага характару, дазвалялася і жонцы, і дзецям лоўчага менавацца афіцыйна і ў паўсядзённым побыце лоўчынй, лоўчыцам і лаўчынянкай. Жонка сына менавалася лоўчыцавай.

Крыніцы:

1. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1413, л. 232; № 2299, л. 333; № 3167, л. 427; № 4121, л. 532.

21.1. Берасневіч Ежы (? –1677 — ?)

Упамінанне пра лоўчага Менскага Ежы Берасневіча знойдзена намі

ў працы Адама Банецкага «Herbarz Polski», частка 1, т. 1, л. 166 (выданне 1906г.). Па яго звестках, у 2-й палове XVII стагоддзя Ежы Берасневічу быў нададзены ўрад лоўчага Менскага. З матэрыялаў архіва Менскіх губернскіх устаноў, якія займаліся праверкай радавігасці шляхты, вядома, што трымаў гэты ўрад на 1677 год. Вядома, што Юр'я Міхал Берасневіч быў у шлюбе з пані Крыстынай Прэцлоўскай, падстаянкай Слонімскай, дачой Жыгімонта Прэцлоўскага, падстоля Слонімскага павета. Як стала вядома з актаў Слонімскага земскага суда, 6 лютага 1686 года пані Крыстына Прэцлоўская Ежыная Берасневічава, лоўчыня Менская, скардзілася ў суд аб бунце сваіх падданных, атрыманых яе, ужо памёршым на гэты час, мужам — Ежы Берасневічам ад пані Зосі з Валадковічаў Палубінскай, маршалкавай ВКЛ. Падданыя яе з вёскі Стэцкаўшчызна Слонімскага павета, «няведама з якой прычыны і хто падбухторыў на бунт нанеслі ёй нязносную шкоду» (1). Пасля смерці Ежы Берасневіча ўдава ўступіла ў другі шлюб з Юрэвічам, падстоліем Віцебскага ваяводства, і памёрла ў 1689 годзе. А. Банецкі не паведамляе імя Юрэвіча, але, як нам падаецца, гэта менавіта Ян Антоні Юрэвіч, падстоля Віцебскі, які жыў яшчэ ў 1694 годзе. Якраз 22 мая гэтага года ў каралеўскім асэсарскім судзе разглядалася справа па яго скарзе на Стэфана Валадковіча, гараднічага Менскага (2). А. Банецкі схіляецца да верагоднасці таго, што Ян Станіслаў Берасневіч, сведка ў 1714 годзе па запісе Юрэвічаў, магчыма, з'яўляецца сынам Ежы Берасневіча.

А. Рахуба прыводзіць звесткі пра Яна Берасневіча, які уступіў у шлюб, пасля 20 мая 1675 года, з пані Канстанцыяй Станкевічаўнай, быўшай Уладзіслававай Калышка, чэснікавай Браслаўскай (3). Аднак, цвердай упэўненнасці, што ў абодвух выпадках размова ідзе пра адных і тых аж асобах, у нас няма.

У матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, 21 сакавіка 1654 года ўнесены дакумент аб баніцы ад Лукаша Берасневіча і Кларысы Выдаўны на Тэадора і Юр'я Клакатаўскіх, якія напалі ў чыстым полі на Берасневіча і жонку, збілі іх. У выніку ў цяжарнай жанчыны нарадзілася мёртвае дзіця (4). Яшчэ адзін Берасневіч, Андрэй, у 1707 годзе займаў урад падстоля Мозырскага павета.

Праверка гістарычных крыніц паказала, што Берасневічы не пражывалі і не мелі ніякіх менняў на тэрыторыі Менскага ваяводства. Найбольш часта гэта прозвішча сустракаецца ў дакументах, што датычацца Ковенскага павета, дзе Берасневічы пражывалі на працягу значнага часу. У студзені 1759 года кароль Польскі Аўгуст III надаў кансенс

пані Раіне Берасневічай на адмову ад 2-х валок лясных у Вяржболаўскім лясніцтве ў карысць яе сына Міхала Берасневіча (5).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1737, воп. 1, с. 25, л. 80.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 392, л. 328.
3. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 3974, л. 517.
4. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 346, л. 279.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 181, л. 532.

21.2. Пажарыскі Ян Павел

(? — 30.12.1667 — 05.06.1676 — ?)

Дата атрымання ўрада Янам Паўлам Пажарыскім, як і многімі іншымі ўраднікамі ваяводства за другую палову XVII стагоддзя, намі не ўстаноўлена. На жаль, мы не ведаем, калі адышоў Ян Павел Пажарыскі са свайго ўрада.

З архіўных крыніц і матэрыялаў Віленскай археаграфічнай камісіі вядома, што Пажарыскія здаўна насялялі абшары ваяводства Менскага. У межах Менскага павета ім належала маетнасць Пажарышча. Верагодна, таму яе ўладальнікі і сталі менавацца Пажарыскімі. Многія прадстаўнікі гэтага роду займалі даволі небяспечны ўрад вознага, або генерала, ваяводства Менскага. Хаця за возным і стаяў аутарытэт дзяржавы і ўся яе моц, аднак дастаўка пазваў на суд была заўсёды цесна звязана з рызыкай для жыцця вознага. Нездарма пры дастаўцы пазваў возны ніколі не рабіў гэта адзін — яго павінны былі суправаджаць некалькі «добрых» шляхцічаў». Так, Дзмітры Андрэевіч Пажарыскі займаў урад вознага на 4 снежня 1582 года, калі ён, у суправаджэнні шляхцічаў, даставіў пазву на суд пані Маруце Юр'еўне Аўлачымскай Мікалаевай Тупальскай, ўладальніцы Бесядаўскай маетнасці (1). З пачатку 1595 і па студзень 1598 года занатавана ў дакументах выкананне абавязкаў вознага Менскага Халімонам Коневічам Пажарыскім (2). У 1597 годзе на ўрадзе вознага Менскага пазначаны Васіль Міхайлавіч Пажарыскі (3).

Пажарыскія мелі цвёрды характар і не саступалі нават асобам, якія мелі больш высокі сацыяльны статус, чым самі Пажарыскія. Так, 8 сакавіка 1616 года ў Менскім гродскім судзе разглядалася справа па скарзе Крыштофа Мікалаевіча Станкевіча, сына былога старасты судовага Менскага, на Пятра Дзянісавага Пажарыскага, які ўчыніў бойку ў Менску (4).

У сярэдзіне XVII стагоддзя адзначана некаторае павышэнне сацыяльнага статусу прадстаўнікоў гэтага роду. Пад 7 красавіком 1648 года ў матэрыялы Метрыкі Вялікага княства Літоўскага ўнесена справа паміж Даротай Манвід Дарагастайскай Марцінавай Валадковічавай, судзінай земскай Менскай, са спадчыннікамі памёршага Віцебскага ваяводы Крыштофа Кішкі. Нашчадкі ваяводы Віцебскага не дапусцілі каралеўскага двараніна Станіслава Пажарыскага для выканання яго абавязкаў у спрэчнае менне Холхла ў Менскім ваяводстве (5).

Узгадваецца Ян Павел Пажарыскі ў актавых дакументах Менскага гродскага суда з 7 кастрычніка 1665 года. У гэты дзень быў унесены ў акты гродскага суда дакумент аб падзеле маетнасці Пярэжыры паміж яе саўладальнікамі Пажарыскімі. Маетнасць дзялілі браты Станіслаў і Базыль. Іх бацькі, Мікалай і Зося Касцюшкоўна Пажарыскія, нядаўна памёрлі, таму і настаў час палюбоўнага падзелу спадчыны. Гэты дзельчы дакумент, складзены 15 чэрвеня гэтага года, падпісаў і Ян Павел Пажарыскі, але яшчэ не лоўчы Менскі (6).

Крэўныя Яна Пажарыскага нядоўга трымалі Пярэжыры. Памёршы беспатомным, Базыль Пажарыскі пакінуў сваю частку маетнасці Пярэжыр, мянуемую Баршчэўнікам, і сяло Сідаровічы сваёй пляменніцы — пані Еўфрузыне Пажарыскай, уступіўшай у шлюб з Мікалаем Прашэнскім. У 1689 годзе Мікалай Прашэнскі і Еўфрузына Пажарыская прадалі граунты Баршчэўнік, Сідаровічы і Лопашчызна Казіміру з Гаян Толкачу і Гелене Багуфалавай за 1000 коп грошай лічбы літоўскай (7).

Першае ўпамінанне пра Яна Паўла Пажарыскага, ужо ў якасці лоўчага ваяводства Менскага, датычыцца 1667 года: 30 студзеня ў Менскім гродскім судзе, слухалася справа Паўла Пажарыскага, лоўчага Менскага, з панамі Друцкімі Горскімі: Пятром, суддзёй гродскім Старадубаўскім, і Тэадорам, ваяводзічам Мсціслаўскім. Нашчадкі славутага роду разам з чэлядзю напалі на маетнасць лоўчага Менскага Івянец Монгаўшчызну і разрабавалі ўсю маёмасць Яна Паўла Пажарыскага (8).

Згодна з рээстрам падымнага ваяводства Менскага, на 1667 год Яну Паўлу Пажарыскаму, лоўчаму Менскаму, належала ў мястэчку Івянец і суседняй з ім Маскалеўшчызне аж 17 дымоў падданных, у Баброўніках — 10, Пажарышчы — 2 і адзін пляц з падданым у Менску. Ужо ў той час сяло Пажарышча было падзелена паміж шматлікімі прадстаўнікамі роду Пажарыскіх. У гэтым сяле пані Раіна Пажарыская Янава Ян Волкава мела адзін дым падданных, Крыштоф Пажарыскі — адзін дым, Бенедыкту Пажарыскаму належаў толькі адзін агароднік. Нека-

торыя Пажарыскія валодалі падданымі і ў Пярэжырах. Але і там іх уладанні не былі вялікімі: уладанні Бенедыкта і Базыля Пажарыскіх у гэтым сяле ўключалі ў свой склад не больш чым па тры дымы.

На 12 красавіка 1668 года Ян Павел Пажарыскі, лоўчы Менскі, паставіў свой подпіс пад пісьмом пані Гелены Шэметаўны Самуэлевой Абрамовічавай, старасціны Старадубаўскай, аб прыналежнасці Кухцічаў, спадчыннай маетнасці Кавячынскіх. З-за гэтай маетнасці, пасля смерці Крыштофа Кавячынскага, падкаморыя Менскага, доўга цягнуліся судовыя спрэчкі паміж крэдытарамі падкаморыя Менскага (9).

Упамінаецца Ян Павел Пажарыскі, лоўчы Менскі і, ў судовай справе, якая была ўнесена 5 чэрвеня 1671 года ў акты Менскага гродскага суда. У гэты дзень, з удзелам Андрэя Казіміра на Бакштах Завішы, старасты Менскага і Чачэрскага, праходзіў разгляд скаргі лоўчага Менскага і яго жонкі Тэклі Свірскай на менскіх, койданаўскіх, івянецкіх і берасцейскіх яўрэяў, якія, пабраўшы грошы, зусім не падумалі выконваць свае абавязкі па складзенай раней дамоўе (10).

У канцы мая 1672 года была выдана баніцыя «яко праву нашого зверхности непослушны», на Паўла Пажарыскага, лоўчага Менскага, ад ксяндза мясцовага Волменскага касцёла Мацея Багушэвіча, каноніка Вендэнскага, пробашча Волменскага. Прычынай такой суровай кары было нежаданне Пажарыскага штогод даваць касцёлу на яго ўтрыманне да дзесяці працэнтаў ад гадавых прыбыткаў сваёй маетнасці, што прадстаўляла непамёрны цяжар для гаспадаркі шляхты. Улічваючы падаткі і некаторыя іншыя абавязковыя выплаты гэта сур'ёзна падрывала эканамічную моц сярэдняй і дробнай шляхты і вяло яе да збяднення. Усё было б значна прасцей, калі б толькі адзін Павел Пажарыскі не разлічыўся з касцёлам, але такія ж позвы былі накіраваны і да Гедройца і Нарніцкага, гаспадароў суседніх маетнасцяў. Аналагічныя выпадкі нам вядомы і па іншых паведах ВКЛ. У Ашмянскім павеце ішлі доўгія судовыя спрэчкі з неплацельшчыкамі ў 70-ыя гады XVII стагоддзя. сярод якіх выдзяляецца такая асоба, як Андрэй Косакоўскі, былы стольнік Менскі, падсудак Віленскі.

Крыху пазней, а менавіта 5 чэрвеня 1673 года, у магэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага мы сустракаем паведамленне пра стрыечнага брата Яна Паўла Пажарыскага, лоўчага Менскага, — Яна Пажарыскага, чэсніка Мсціслаўскага. Гэтым днём пазначана атрыманне пані Леанорай Францэвічаўнай Радзімінскай Гіеронімавай Зяновічавай, падкаморынай Мсціслаўскай, у канцылярыі княства баніцыі на

Яна Пажарыскага, чэсніка Мсціслаўскага, і яго жонку Канстанцыю Зяновічаўну, верагодна, дачку пані падкаморыны Мсціслаўскай. Баніцыя была выдана за напад на маетнасць пані Леаноры Францкевічавай Радзімінскай Геранімавай Зяновічавай, падкаморыны Мсціслаўскай, і вываз усёй маёмасці, уключаючы збожжа, быдла, вопратку і грошы (11). Ян Пажарыскі жыві яшчэ ў 1680 годзе, але займаў ужо ўрад харужага Мсціслаўскага ваяводства (12).

Апошні раз мы знаходзім звесткі пра Яна Паўла Пажарыскага, лоўчага Менскага, у судовых справах гродскага суда пад 1676 годам (13).

Верагодна, яго сынамі былі Даніел Пажарыскі, уладальнік маетнасці Кіявецкай, пазваны ў лютым 1677 года ў Менскі гродскі суд Юр'ем Яноўскім (14), за ўчынення пахвалкі (пагрозы на жыццё і здароў'е); Стэфан, лоўчы Менскі да студзеня 1684 года і, нарэшце, Адам. Акрамя сыноў у пана лоўчага Менскага мелася і дачка Крыстына. Па нейкіх прычынах Кацярына ў шлюб не ўступіла і ўсё сваё жыццё заставалася ў апецы братоў. Паміраючы, бацька запісаў ёй частку маетнасці Пажарышча і перадаў дачку ў апеку спачатку свайму стрыечнаму брату Яну Пажарыскаму, харужаму Мсціслаўскаму. Значны час апеку над сястрой меў старэйшы яе брат — Стэфан Пажарыскі, лоўчы Менскі. Дарэчы, яе частку Пажарышча дзеці Яна Пажарыскага, харужага Мсціслаўскага, так і не вярнулі (15). Несумненна, што прамае дачыненне да Яна Паўла Пажарыскага мела Ганна Пажарыская, лаўчынчанка Менская Казіміравая Хвалібогая Васілеўская, стольнікавая Менская, якая пазваўла ў Галаўны Трыбунал ВКЛ пана Крыштофа Камароўскага, кухмістра ВКЛ. Разгляд справы праходзіў на паседжанні Трыбунала ў Вільні 10 ліпеня 1693 года. У выніку Крыштоф Камароўскі, кухмістр ВКЛ, атрымаў за свае неправавыя ўчынкі баніцыю і вываланне ад пані стольнікавай Менскай (16). Сам пан Казімір Хвалібог Васілеўскі на гэты час ужо не жыві. Што ж датычыцца ўрада стольніка Менскага, то тут, несумненна, пісарам Трыбунала была дапушчана памылка: нам падаецца, што Казімір Васілеўскі меў урад стольніка Віцебскага, а не Менскага ваяводства, бо ўсе прадстаўнікі гэтага роду мелі пастаянную аселасць у межах Віцебскага ваяводства і, найчасцей, трымалі ўрады гэтага ж ваяводства.

Напэўна, нялішнім будзе паведамленне яшчэ пра адну прадстаўніцу гэтага роду, пра Гальшку з Пажарыскіх, былую Сухадольскую, а потым Янавую Казіміравую Матушэвічавую, чэснікавую Менскую. Ян Казімір Матушэвіч, чэснік Менскі, уступіў у шлюб з Гальшкай Пажарыскай, пісарвай земскай Мсціслаўскай, ужо будучы ў вялікіх гадах, і яго ўнук,

Марцін Матушэвіч, нямала кепскіх слоў напісаў пра жыццё свайго дзеда з гэтай «удавою маетнай, але ўжо дарослых сыноў маючай» (17).

Крыніцы:

1. АВАК, т. 36, л. 341.
2. АВАК, т. 31, лл. 249, 271.
3. АВАК, т. 31, л. 267.
4. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 2, л. 159.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 335, л. 760.
6. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 8, л. 36.
7. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 8, л. 40.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 250.
9. Там жа, ф 694, воп. 4, с. 760, л. 9.
10. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 590.
11. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 359, л. 637.
12. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 367, л. 140.
13. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 706.
14. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 1002.
15. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 50, л. 245.
16. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 394, л. 69.
17. Марцін Матушэвіч. Дыярыюш жыцця маяго... // Спадчына, 1997, № 2, лл. 214—215.

21.3. Сухціцкі Мікалай (? — ?)

Каяловіч паведамляе звесткі пра Мікалая Сухціцкага, мянучы яго лоўчым і гараднічым Менскім (1), але пры гэтым не прыводзіць ніводнай даты яго жыцця. Улічваючы, што Каяловіч выдаў сваю кнігу ў 1648 годзе і мог апісваць толькі тое, што адбывалася да гэтай даты, можна спадзявацца, што Сухціцкі мог быць адным з першых лоўчых Менскага ваяводства. Каяловіч піша, што Сухціцкі з маладых гадоў знаходзіўся на вайскавай службе. Жанаты з Масальскай, з якой меў двух сыноў — Яна і Казіміра. На жаль, нам не давялося сустрэць хоць адно ўпамінанне пра Мікалая Сухціцкага. Як паведамляе Каяловіч «род Сухціцкіх Мазавецкі. Іх продак Навой быў спадчыннікам Сухціц і Клічкова».

Крыніцы:

1. Каяловіч. «Кампендыум», л. 208.

21.4. Вялічка Ян Караль

(? — 25.01.1666 — 29.11.1676 — пасля 23.03.1703)

На нашу думку, Ян Кароль Вялічка памылкова, па віне пісара канцэлярыі ВКЛ, мянованы лоўчым Менскім. У справах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага ёсць адна згадка пра Яна Каралю Вялічку, названага ў дэкрэце асэсарскага суда лоўчым Менскім. Па дэкрэце асэсарскага суда ад 5 ліпеня 1676 года Ян Вялічка, лоўчы Менскі, атрымаў адпаведны ліст на баніцью і вываланне на Яна Пажарыскага, чэсніка Мсціслаўскага, за недапушчэнне каралеўскага двараніна да спагнання пазыкі. Да сумы пазыкі, як гэта звычайна рабілася, далучылі судовыя наклады і прад'явілі да спагнання вялізную суму ў 5445 коп грошай літоўскіх з яго магнасцяў (1). Ёсць яшчэ адна звестка пра судовую справу з-за грунтоў у Мсціслаўскім ваяводстве. У каралеўскім асэсарскім судзе Ян Вялічка, на гэты раз мянованы лоўчым Ашмянскім, і яго жонка Кацярына Васілевічаўна пазвалі 7 сакавіка 1689 года Лявона Агінскага, старасту Мсціслаўскага. Падданьня Лявона Агінскага з ключа і дзяржавы Радунскай, з сяла Клешчанка, са зброяй пастаянна нападлі на ўладанні Яна Вялічкі (2). А. Рахуба прыводзіць звесткі пра Яна Каралю Вялічку, што з 1666 і па 1703 год, трымаў урад лоўчага Ашмянскага павета (3). Згодна даследаванняў, Ян Караль Вялічка, падстоліч Старадубаўскі, трымаў урад лоўчага Ашмянскага пасля смерці Паўла Карэйвы на 25 студзеня 1666 года. Жанаты быў з Кацярынай Васілевічоўнай (памерла ў 1731 годзе). Сам Ян Караль Вялічка, лоўчы Ашмянскі, склаў тэстамент 23 сакавіка 1703 года. Праверка гістарычных крыніц паказала, што ў асноўным прадстаўнікі гэтага роду стала пражывалі ў Мсціслаўскім ваяводстве і Ашмянскім павеце.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 366, л. 117.
2. Там жа, кмф, воп. 1, с. 384, л. 306.
3. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», № 1415, л. 233.

21.5. Заліўскі Аляксандр (? — 23.04.1681 — ?)

Кепская захаванасць матэрыялаў гродскіх і земскіх судовых спраў, матэрыялаў Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, што датычыліся другой паловы XVII стагоддзя, прывялі да таго, што мы не змаглі адшукаць каралеўскія прывілеі на многіх ўраднікаў Менскага ваяводства. Гэта датычыцца і асобы Аляксандра Заліўскага, які займаў урад лоў-

чага Менскага на 23 красавіка 1681 года (1). Адзінае ўпамінанне пра трыманне ім гэтага ўрада знойдзена намі ў інвентары Гаенскага староства, складзенага Дамінікам Уладзіславам Цэханавецкім, стольнікам Мсціслаўскім, старастам Гаенскім, пры перадачы староства ў заставу Тамковічам за вялікую суму грошай. Разам з Аляксандрам Заліўскім подпіс пад дакументам паставіў яшчэ адзін Заліўскі, пан Багуслаў Антоні Заліўскі, падчашы Ліўскі, сын Станіслава Заліўскага, які атрымаў, пасля наступіўшай неўзабаве смерці лоўчага Менскага багатую спадчыну ў выглядзе сяла Вялікія, або Кухмісцёрскія, Бесяды з прылеглымі пасёлкамі і фальваркамі ад межаў Гаянскіх і да самай Карпілаўкі. Празь семь год, 23 верасня 1688 года, Багуслаў Антоні Заліўскі, падчашы Ліўскі, і яго жонка Элеанора Скопаўна, за 30 000 польскіх злотых прададуць Вялікія Бесяды разам з Баярамі Андрэю Рыгору з Абор Аборскаму, старасту Горбаўскаму, аднаму з найбольш выдатных адміністратараў Радзівілаўскага дому (2).

Першае ўпамінанне пра Заліўскіх адносіцца да 24 красавіка 1554 года, калі Мікалай Станіслававіч Заліўскі разам са сваёй жонкай Кацярынай Лаўрынаўнай Сушчынскай удзельнічалі ў атрыманні спадчыны па памёршым бацьку жонкі — Лаўрэну Сушчынскім. У сваім тэстаменце нябожчык пакінуў сваёй жонцы Альжбеце трэцюю частку сваіх менняў, а зяцю і дачцэ адпісаў менне Урыкоўскае і трэцюю частку мення Марцішоўшчынскага (3).

Аднак сапраўдную аснову багацця роду заклаў Станіслаў Заліўскі, спачатку струкасы дворны Літоўскі, а ў канцы XVI стагоддзя і лоўчы дворны ВКЛ, ляснічы Мярэцкі і Лаздзейскі (4), жанаты на пані Зосяй Друцкай Сакалінскай. З прывілея на сяло ў лясніцтве Лаздзейскім, падпісанага 7 красавіка 1594 года, мы даведаліся, што ў Станіслава Заліўскага, як і ў большасці зямлян таго часу, маецца багаты паслужны спісак: разам са Стэфанам Баторыем удзельнічаў у многіх ваенных паходах і прайшоў з ім усю Лівонскую вайну з Вялікім княствам Маскоўскім.

У 1631 годзе ў Галаўным Трыбунале ВКЛ разглядалася справа Самуэля Палонскага з Янам Заліўскім за супраціўленне выкананню судавага рашэння. На Яна Заліўскага была вынесена баніцыя і аб'яўлена вываланне (5). У 1640 годзе кароль Уладзіслаў IV падпісаў прэзентацыю на Аліцкую плябанію яшчэ аднаму прадстаўніку гэтага дому ксяндзу Каспру Заліўскаму, архідыякану Віленскаму (6). Аднак больш вядома, сваімі ўчынкамі быў сын Станіслава Заліўскага, лоўчага ВКЛ, таксама Станіслаў Заліўскі. Да верасня 1643 года быў жанаты з Юдыкай Ванькові-

чаўнай (7), памёршай, верагодна, пасля 13 чэрвеня 1645 года, бо ўжо на кастрычнік 1645 года Станіслаў Заліўскі быў ужо ў шлюбе з Гальшкай Волкаўнай (8). Якраз у гэтым годзе, 17 студзеня, у Бесядах адбылася трагедыя: пан Мікалай Свінарскі са сваімі слугамі, Мікалаем Чыжом з вядомай сям'і Чыжоў Мінгаўтаў, і Гратоўскім спыніўся пераначаваць у доме Станіслава Заліўскага. Сюды ж трапіў і Андрэй Казіцкі. Як праходзіла сустрэча паноў гісторыя не пакінула вядомасці, аднак вынік гэтага баявання быў вельмі жудасны: Станіслаў Заліўскі разам са сваімі сынамі Андрэем і Юр'ем забілі Мікалая Чыжа і Гратоўскага і паранілі Свінарскага і Казіцкага. Прымірэнне было дасягнута, але вялікай цаной для Заліўскіх (9).

У XVIII стагоддзі Заліўскія працягвалі захоўваць за сабой некалькі фальваркаў, размешчаных вакол Бесядаў. Дарэчы, на 7 чэрвеня 1717 года пасаду старэйшай жаночага кляштара ўсіх бернардынак у Менску займала Францыска Заліўская (10). Адзін з прадстаўнікоў гэтага дому, Ян Заліўскі, у 1771 годзе пацвердзіў дароўны запіс пані Апалоніі з Ратынскіх свайму мужу Францыску Валадковічу, стольнікавічу Менскаму (11).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 10, лл. 1066—1069.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 9, лл. 625—626.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 34, л. 187.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 77, л. 440.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 103, л. 212.
6. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 113, л. 514.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 3, лл. 1038—1039.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 34, л. 701.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 3, лл. 1038—1039.
10. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 38, л. 1340.
11. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 5, л. 484.

21.6. Пажарыскі Стэфан (пасля 19.12.1677 — канец 1684)

Звестак пра жыццё Стэфана Пажарыскага захавалася вельмі мала: асноўнай крыніцай іх для нас аказаўся фонд пад нумарам 1926, дзе былі занатаваны працаўнікамі Віленскай археаграфічнай камісіі назовы судовых спраў з кніг Менскага гродскага суда, што падлягалі знішчэн-

ню з-за сваёй дрэннай захаванасці. Кепскую паслугу для будучых даследчыкаў зрабілі людзі, якія вельмі дрэнна ведалі старабеларускую мову, але нягледзячы на гэта рабілі пераклад з яе на рускую мову. У выніку многія імёны аказаліся запісанымі са скажэннямі. Так, пад 29 жніўнем 1685 года ў акты Менскага гродскага суда была ўнесена справа лоўчага Менскага Пенкальскага з Менскімі і Берасцейскімі яўрэямі (1). Аднак мы ўжо ведаем, што яшчэ ў 1671 годзе ў Менскім гродскім судзе разглядалася справа былога лоўчага Менскага Яна Паўла Пажарыскага і яго жонкі Тэклі Свірскай з тымі ж берасцейскімі, койданаўскімі і мінскімі яўрэямі, абвінавачанымі ў невыкананні сваіх абавязачельстваў. Улічваючы, што справы ў ВКЛ маглі цягнуцца не толькі дзесяцігоддзямі, а былі выпадкі, што і на працягу больш значнага часу, то тут мы бачым працяг той жа самай справы, але ўжо з удзелам яго нашчадкаў, а менавіта, Стэфана Пажарыскага. Хаця сам Стэфан Пажарыскі на гэты час ужо не жыў, і судовую справу, верагодна, працягвала яго жонка. Кароткі запіс зместу справы не дае нам магчымасці атрымаць поўны малюнак падзей. Аднак мы маем падставу лічыць, што менавіта Стэфан Пажарыскі, лоўчы Менскі, будучы сынам і спадчыннікам усіх багаццяў Яна Паўла Пажарыскага і Тэклі Свірскай, а не Пенкальскі, працягваў і не скончыў судовую справу, якая распачалася яшчэ пры жыцці бацькі. Дарэчы, Пенкальскі Тадэуш зусім не міфічная асоба, ён жыў, прыкладна ў гэты ж час і быў таксама лоўчым, але толькі Віленскага ваяводства.

Прывілей на атрыманне Стэфанам Пажарыскім лавецтва Менскага намі не знойдзены. Вядома, што на 19 снежня 1677 года яшчэ не быў лоўчым. У справе па баніцы ад Уладзіслава Ваньковіча, на той час яшчэ чэсніка Вількамірскага, на Стэфана Пажарыскага і Міхала Калантая. Пажарыскі ў дэкрэце асэсарскага суда пазначаны без якога-небудзь урада. Уладзіслаў Ваньковіч, будучы войскі Менскі, абвінавачваў Пажарыскага і Калантая ў пераняцці на «дабравольнай» дарозе і збіцці на горкі яблык свайго слугі Тэадора Паплаўскага (2)

Жанаты быў Стэфан Пажарыскі з Ганнай Галімскай. Дарэчы, у многіх дакументах XVII стагоддзя ўжывалася яшчэ і такая форма гэтага прозвішча, як Галінскі. Часта абедзве формы прозвішча сустракаліся нават у адным і тым жа дакуменце. Ганна Галімска пасля смерці мужа паўторна, да 5 сакавіка 1688 года, выйшла замуж за Канстанты Свалынскага, будучага суддзю гродскага Менскага. У дакуменце пад 1704 годам Ганна Галімска, былая Стэфанавая Пажарыская, лоўчыня Менская а цяпер судзіна гродская Менская, скардзілася на «брата

малодшага, на Рафала Багуфала і на Гардзьялкоўскага, абвіначваючы іх у тым, што яны ў 1684 годзе давялі фартуну мужа яе і ўвесь яго набытак да зруйнавання» (3). Вядома, што ад памёршага мужа да Ганны Галімскай і яе сыноў перайшлі маетнасці Баброўнікі і Маскалеўшчызна, размешчаныя ў Менскім павеце.

Справу аб збіцці свайго слугі Тэадора Паплаўскага Уладзіслаў Тадэуш Ваньковіч, войскі Менскі, працягваў і пасля смерці Стэфана Пажарыскага, лоўчага Менскага. Верагодна, судовыя рашэнні цяжка прымаўся, але выконваліся з яшчэ большымі перашкодамі. Так, 5 сакавіка 1688 года ў Гародні, асэсарскі суд разглядаў у каторы раз гэтую ж справу і выдаў дазвол Уладзіславу Ваньковічу, войскаму Менскаму, на далейшы пераслед Адама Пажарыскага і Канстанты Свалынскага і яго жонкі Ганны Галімскай, былой Стэфанавай Пажарыскай, лоўчыні Менскай (4). Спагнанне шкодаў, панесеных Ваньковічам, і судовых накладаў было ўскладзена на тыя ж маетнасці Баброўнікі і Маскалеўшчыну.

Наогул, Уладзіслаў Тадэуш Ваньковіч, войскі Менскі, адчуваў асаблівыя пачуцці да прадстаўнікоў гэтага роду. На 7 лютага 1688 года каралеўскі асэсарскі суд выдаў войскаму Менскаму яшчэ адзін дазвол на працяг судовага пераследу Даніела Пажарыскага і яго жонкі Марыяны Высоцкай (5).

Стэфан Пажарыскі памёр у канцы 1683 г. — пачатку 1684 года (рэестр рэчаў памёршага лоўчага Менскага быў унесены яго братам Адамам ў Менскія гродскія акты 25 студзеня 1684 года (6). У судовых справах асэсарскага задворнага суда ВКЛ сустракаецца яшчэ і імя Даніела Пажарыскага.

У пачатку XVIII стагоддзя ў акты Менскага гродскага і земскага судоў уносяцца дакументы яшчэ ад аднаго прадстаўніка гэтага роду — Яна Пажарыскага, які менаваў сябе лоўчыцам Менскім. Яго тэстамент быў складзены 24 сакавіка 1747 года, а, 31 сакавіка 1758 года жонка Яна Пажарыскага, Ганна з Мінчыкаў, былая Залеская, а цяпер Янавая Пажарыская, лоўчыцавая Менская, правяла інтрамісію па сваёй маетнасці: фальварку Буславічы з вёскамі Загор'е і Заельнікі недалёка ад Лагойска, якія некалі ўваходзілі ў склад вялікай Сялецкай латыфундыі Тамковічаў Сялецкіх. Маетнасці былі перададзеныя ёй у валоданне сыну Станіславу Пажарыскаму (7).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1926, воп. 5, с. 4, л. 110.

2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 368, л. 498.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 4, л. 761.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 380, л. 85.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 380, л. 313.
6. Там жа, ф 1926, воп. 5, с. 4, л. 97.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 65.

21.7. Пажарыскі Адам (? — 26.12.1692 — ?)

Адам Пажарыскі, брат Стэфана, былога лоўчага Менскага, таксама менаваўся лоўчым Менскім, як і яго бацька Ян Павел і брат. Са справы, разгледжанай у каралеўскім задворным асэсарскім судзе 26 снежня 1692 года, вынікае, што Адам Пажарыскі дабіўся баніцы і вывалання на Тамаша Яна Даўгірда, падчашага Ашмянскага. Вынікі разгляду справы былі прадказальнымі і для Тамаша Яна Даўгірда, бо той нават і на суд не станавіўся (1). На нашу думку Адам Пажарыскі быў толькі лоўчыцам Менскім, с ынам сапраўднага лоўчага.

Яшчэ раз нам сутракаецца імя Адама Пажарыскага ў актах Менскага гродскага суда ў студзені 1699 года. У сваёй скаргзе ў суд Адам Пажарыскі ўжо не ўпамінае аб трыманні ім урада лоўчага Менскага. Яго скарга датычыцца ўчынкаў яго крэўных — сыноў Яна Пажарыскага, харужага Мсціслаўскага. Стрыечныя браты Адама — Бенедыкт і Міхал, харужыцы Мсціслаўскія, захапілі частку Пажарышча, пакінутую памёршым Янам Паўлам Пажарыскім, лоўчым Менскім, сваёй дачцэ Крыстыне (2). Асабліва нязносныя крыўды чыніў лоўчыцу Менскаму пан Геліяш Пажарыскі.

Незадоўга да смерці Адам Пажарыскі атрымаў урад падчашага Рэчыцкага. Адам Пажарыскі, лоўчыц Менскі, падчашы Рэчыцкі, памёр да 1718 года. Яго жонка, пані Ганна з Войнаў Ясенецкіх, падчашына Рэчыцкая, уступіла ў другі шлюб з Францыскам Прысецкім, будаўнічыцам Полацкім, падстоліем Плоцкім (3).

Пад 1693 годам у актах Метрыкі ўпамінаецца пані Ганна Пажарыская Казімірава Хвалібогава Васілеўская, лаўчынянка Менская. Аднак імёны яе бацькоў намі пакуль што, не ўстаноўлены.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 394, л. 892.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 50, л. 245.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 40, лл. 600, 881.

21.8. Война Юр'я Ян (27.06.1684 —?)

Юр'я (Ежы) Война атрымаў прывілей на ўрад лавецтва Менскага 27 чэрвеня 1684 года (1). Звычайна ва ўсіх прывілеях прыводзіцца імя і прозвішча папярэдніка з паведамленнем па якой прычыне пасля смерці або дабраахвотна ён адышоў з гэтага ўрада. Аднак на гэты раз традыцыя была парушана, і нам застаецца толькі рабіць дапушчэнне, што гэты прывілей Война атрымаў пасля смерці Стэфана Пажарыскага.

Вядома, што меў дзвюх сясцёр: адна з іх была ў шлюбе з Антоніем Зайгеркоўскім, а другая з адным з Галімскіх. Пляменнік, Крыштоф Галімскі, пасля смерці дзядзькі, меўшай месца ў канцы гэтага ж 1684 года, атрымаў каралеўскі прывілей на вакуячы ўрад лоўчага Менскага (2).

Пасля сваёй смерці Юр'я Война пакінуў двух сыноў, адзін з якіх, Ян Война, атрымаў у спадчыну маетнасці Ваўчкі, Скібачэўшчыну (у некаторых крыніцах — Сабалакаўшчына) і Пятроўшчыну (3). Звесткі аб гэтым атрыманы намі з тэстаменту Яна Войны, складзенага 13 сакавіка 1708 года і ўнесенага ў гродскія Менскія актавыя кнігі 2 мая гэтага ж года (4). Пасля смерці Яна Войны некаторыя яго маетнасці трапілі ў рукі ягоных цётчых (сыноў цёткі, сястры бацькі) братаў Зайгеркоўскіх (5).

Род Войнаў быў даволі шырока вядомы ў ВКЛ і меў адгалінаванні амаль ва ўсіх ваяводствах і паветах княства. У 1638 годзе адзін з Войнаў, Абрагам Война, сын Сямёна Войны, займаў пасаду біскупа Віленскага і разам з Аляксандрам Войнам, старастам Паюрскім, веў судовую справу з Пятром Драбышэўскім, чэснікам і падстарастам судовым Менскім, з-за нявернутаі своечасова пазыкі (6). Крыху пазней, 9 снежня 1653 года, яшчэ адзін прадстаўнік гэтага роду, Крыштоф Война, засядаў часова ў Менскім гродскім судзе на месцы падстарасты судовага Пятра Капашчэўскага (7). У ліпені 1661 года яшчэ адзін прадстаўнік гэтага роду, пан Казімір Война, пісар земскі Пінскі і паборца падымнога пабору, прызначанага на ўтрыманне войска, быў падвергнуты баніцыі па дэкрэце Галаўнога Трыбунала па скарзе пані Зосі Альшэўскай Янавай Адахоўскай, абвінаваціўшай паборцу Пінскага павета ў зборы падатку з яе вёскі Даўкговічы ў значна большых памерах, чым гэта было прадугледжана соймам Рэчы Паспалітай (8).

У Пінскім павеце пражываў і меў пастаянную аселасць (г. зн. уладаў зямельнымі добрамі) Казімір Война, суддзя земскі Пінскі, які за нейкія грахі быў падвергнуты баніцыі і вываланню за межы краіны па скарзе

Севярына Радзевіча, падстоля Пінскага. Нягледзячы ні на што, Казімір Война, суддзя земскі Пінскі, на суд у Вільні так і не станавіўся (9).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1926, воп. 5, с. 4, л. 101.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 671.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 6, л. 308.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 671.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 37, л. 1045.
6. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 314, л. 406.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 34, л. 1459.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 348, л. 298.
9. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 388, л. 155.

21.9. Галімскі Крыштоф (1684 — ?)

Крыштоф Галімскі, пляменнік Юр'я Война, лоўчага Менскага, згодна з А. Рахубам, атрымаў прывілей на ўрад, таксама як і дзядзька, у 1684 годзе (1). Гэта магло быць у двух выпадках: або Юр'я Война з нейкіх прычын сам адмовіўся ад урада, або, што больш верагодна ў даным выпадку, памёр. Брак дакладных звестак вымушае нас пагадзіцца з А. Рахубам аб даце атрымання ўрада Крыштофам Галімскім. Памёр у 1710 годзе і, верагодна, яшчэ да 1690 года адмовіўся ад урада, бо ўжо на 1691 год гэты ўрад знаходзіўся ў трыманні Даніеля Аўлачымскага. Жанаты з Кацярынай Мікалаеўскай, якая сышла з гэтага свету праз год пасля смерці свайго мужа (2).

Крыштоф Галімскі трымаў у Навагародскім ваяводстве менні, што складаліся агулам з 15 службаў. Асноўная ж яго маетнасць Вікшмяны, нададзеная яму леным правам яшчэ каралём Янам III, знаходзілася ў Аршанскім павеце. Па тэстаменце, складзеным 17 сакавіка 1710 года і ўнесеным у актавыя кнігі Менскага гродскага суда 7 жніўня 1710 года, Вікшмяны перайшлі ў спадчыну яго сынам: Аляксандру і Дамініку (3).

На 14 сакавіка 1703 года ўрад войскага Аршанскага павета займаў яшчэ адзін прадстаўнік гэтага роду — Мікалай Галімскі, які на гэты час веў судовую справу ў гродскім судзе з Сангушкам, старастам Падусвяцкім (4).

Крыніцы:

1. «Рээстр падымнога Навагародскага ваяводства...», л. 86.

2. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 7, л. 272.
3. «Рэстр падымнога Навагародскага ваяводства...», л. 157.
4. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 37, л. 755.

21.10. Булгак Бенедыкт

(? — 26.03.1688 — 22.02.1699)

З архіўных матэрыялаў вядома, што Бенедыкт Булгак займаў урад лоўчага Менскага ваяводства на 26 сакавіка 1688 года, калі падпісаўся пад лістом аб уступцы сваёй маетнасці Беліца ў Лідскім павеце княгіні Людвіцы Караліне Радзівілавай, маркграфіні Брандэнбургскай (1). З даты падпісання гэтага дакумента вынікае, што мог трымаць урад лавецтва Менскага адначасова з Крыштофам Галімскім.

Вядома, што на снежань 1671 года быў жанаты з пані Мартынаўнай Абынскай, ад якой меў сына Ежы, уступіўшага ў шлюб з Ганнай з Макгільніцкіх і жывіўшага яшчэ ў канцы 1717 годзе, калі ён веў судовы працэс з Антоні і Юзэфам Прэлоўскімі, падсудковічамі Слоніўскімі (2).

Першае ўпамінанне пра Бенедыкта Булгака сустрэлася нам у матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага пад датай 15 лютага 1672 года. У гэты дзень каралеўскі асэсарскі суд княства прыняў дэкрэт па справе Булгака да пана Габрыеля Рудаміна Дусяцкага, кашталяна Навагародскага. Яшчэ 29 снежня 1671 года на паседжанні ГТЛ у Менску Бенедыкт Булгак дабіўся баніцыі на Габрыеля Рудаміну Дусяцкага, кашталяна Навагародскага, за тое, што той, пасля вынясенні баніцыі на пані Луцыю Пасацкую Міхалавую Рудамінавую Дусяцкую, сваю братавую, узяў на перахаванне ўсе яе каштоўныя рэчы і грошы, выратаваўшы такім чынам сваю братавую ад канфіскацыі маёмасці на карысць Бенедыкта Булгака з-за невяртання некалі ўзятай пазыкі (3). Яшчэ раз нам трапляецца імя Бенедыкта Булгака ў дэкрэце Галаўнога Трыбунала 4 снежня 1693 года, вынесенага па скарзе Траяна Міцкевіча, судзі гродскага Менскага (4). Некалі Бенедыкт і Ян Булгакі далі яму запіс аб пазыцы некаторай сумы грошай, а разлічыцца, як гэта часта бывае, забыліся: усе ж ведаюць, што пазычаеш чужыя, а аддаеш свае кроўныя. Цікава, што ў гэтым выпадку Бенедыкт Булгак пазначаны без урада.

Як вынікае з матэрыялаў Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, памёр Бенедыкт Булгак у канцы 1698 — пачатку 1699 года, бо якраз ужо 22 лютага 1699 года быў падпісаны прывілей на лавецтва Менскае Францыску Яблонскаму з Самсонаў (5). Праўда, з гэтай датай не ўсё зразумела, бо якраз на гэты час, пачынаючы з 1690 года, урад лавецт-

ва Менскага трымаў Даніел Карнелі Аўлачымскі. Верагодна, што і ў гэтым выпадку ўрад быў атрыманы па звычайнай для ВКЛ схеме: у канцылярна грошы адтуль каралеўскі прывілей на любы ўрад.

Род Булгакаў быў даволі шырока прадстаўлены ў межах Менскага ваяводства. Можна назваць некалькі іх прадстаўнікоў, адыгрываўшых значную ролю ў жыцці ваяводства. Так, у 40-х гадах XVII стагоддзя ў Менскім гродскім судзе засядаў Мікалай Дамінік Булгак, суддзя гродскі Менскі, потым да 1658 года — падсудак земскі Менскі. Ці не той гэта быў Мікалай Булгак, які ў 1645 годзе, разам са сваімі крэўнымі Казімірам Нарбутам і Тэадорам Булгаком, цяжка параніў у бойцы Пятра Валадковіча, сына Марціна Валадковіча, суддзі земскага Менскага, і яго сваяка Мікалая Богуша, харужага Мозырскага (6). Учынкі прадстаўнікоў роду Валадковічаў так даліся ў знакі панам Булгакам і іх прыхільнікам, што яны ўсур'ёз абяцалі заліць крывёю Валадковічаў Менск у час правядзення там грамнічнага (лютаўскага) соймака.

У першай палове XVIII стагоддзя ў межах Менскага ваяводства жылі прадстаўнікі роду Булгакоў, якія насілі таксама імя Бенедыкт. Так, на 20 студзеня 1729 года ў гродскія Менскія актавыя кнігі ўнесены праджны запіс ад Бенедыкта Булгака, падчашага Рэчыцкага свайму брату Лукашу Булгаку, падстолю Мозырскаму, на фальварк Рулоўшчызна з сляом Мікуліна. Гэтыя маетнасці засталіся Бенедыкту Булгаку пасля смерці яго бацькі Вінцэнта Казіміра Булгака, мечага Мозырскага (7). У 1766 годзе, паміраючы, Лукаш Лявон Булгак, падстоля Мозырскі, у сваім тэстаменце згадвае свайго сыноўца Бенедыкта Булгака, падсудковіча Навагародскага ваяводства (8).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 142, л. 522.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 51, л. 298.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 149, л. 466.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 393, л. 23.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 359, л. 192.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 34, лл. 595—603.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 9, л. 485.
8. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 490.

21.11. Яблонскі Францыск (22.02.1699 — ?)

Прывілей на лавецтва Менскае Францыск з Самсонаў Яблонскі атрымаў 22 лютага 1699 года пасля смерці Бенедыкта Булгака, як гэта

было запісана ў прывілеі (1). Згодна з Банецкім (2), Яблонскія, гербу Самсон з Яблоні — Самсонаў у зямлі Бельскай, аселі ў Навагародскім ваяводстве, хутчэй за ўсе ў сярэдзіне XVII стагоддзя. Вінцэнт Яблонскі з Самсонаў, каралеўскі шамбелян, меў 4-х сыноў: Антонія, Францыска, будучага лоўчага Менскага, Аляксандра і Гіполіта, у якога нарадзіўся сын Канстанты Францыск. У матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага (т. 345) упамінаюцца пад 1652 годам Ян і Паўла Яблонскія. Іх маці, Ева Кгалецкая атрымала сублевацыю на баніцыю ад Крыштофа на Бакштах Завішы і пані Барбары Пукшыянкі за супраціўленне выкананню дэкрэта Галаўнога Трыбунала аб спягнанні з яе маетнасці Дзярэўна вялікай сумы грошай (3).

Згодна з нашымі звесткамі, Францыск з Самсонаў Яблонскі, лоўчы Менскага ваяводства, жыў яшчэ ў 1703 годзе (3). Якраз у гэтым годзе праходзілі паседжанні Менскага гродскага суда, прысвечаныя разгляду яго скаргі на былога сябра Юр'я Перакопскага і ягонага зяця Яна Кроера (4). Яшчэ дзесяць год таму, у 1692 годзе, Францыск Яблонскі пазычыў Юр'ю Перакопскаму значную колькасць рэчаў, сярод якіх бадай ці не самай каштоўнай была турэцкая шабля, багата аздобленая срэбрам. Усяго такіх рэчаў, сярод якіх не апошнія месца займалі каштоўныя кафтаны і шапкі, налічвалася каля дзесяці. Кошт пазычаных рэчаў перавышаў суму ў 20 бітых талераў. Калі ж Францыск Яблонскі, не дачакаўшыся вяртання сваіх рэчаў, паехаў да сябра у яго маетнасць Атцэда, то сустрэўся, зусім нечакана для сябе, з вялікай варажасцю да сваёй асобы. Францыска Яблонскага скінулі з каня, павалілі на зямлю, доўга білі і, нарэшце, напоўжывога ўкінулі ў рэчку, паабяцаўшы забіць насмерць, калі ён яшчэ раз успомніць пра свае рэчы. На 1701 год. Францыск Яблонскі з Самсонаў, лоўчы Менскі, быў у шлюбе з жанчынай з роду Ламбертаў.

У Менскім ваяводстве Францыску Яблонскаму з Самсонаў, лоўчачаму Менскаму, належала маетнасць Дварэц. Яго сыну Юзэфу з Самсонаў Яблонскаму, скаרבніку Пінскаму, і жонцы Разаліі Граўскай, у першым шлюбе Міхалавай Бірбашовай, перайшлі ўсе маетнасці бацькі пасля смерці Францыска Яблонскага, меўшай месца да 25 студзеня 1713 года. Ужо 20 лютага гэтага ж года спадчыннікі правялі інтрамісію (увайшлі ў правы гаспадароў маетнасцяў) (5). Унук Францыска Яблонскага. Аляксандр і Францыска з Самуэлаў Яблонскія, менаваўшыся сябе лоўчыцамі Менскага ваяводства, на 30 сакавіка 1734 года, вялі працяглы судовы працэс з суседзямі па прыналежнасці памежных земляў (6). Верагодна, што менавіта сам Аляксандр з Сам-

сонаў Яблонскі неўзабаве атрымае і будзе трымаць аж да 1758 года ўрад мечнага Менскага.

Нашчадкі Яблонскіх аселі ў межах Навагародскага ваяводства і займалі там уплывовыя ўрады. Так, Ян з Самсонаў Яблонскі яшчэ на пачатак 1759 года трымаў Навагародскае гарадніцтва, уступіўшы яго па прывілеі ад 20 сакавіка 1759 года свайму сыну Казіміру з Самсонаў Яблонскаму (7). На 1768—1769гг. шляхта Навагародскага ваяводства абрала Францыска з Самсонаў, чэсніка Навагародскага, дэпутатам Галаўнога Трыбунала (8). Не парывалі сувязі Яблонскія і з Менскім ваяводствам. Так, у 1771 годзе той жа самы Францыск Яблонскі падпісаўся пад застаўным лістом ад Міхала Валадковіча, старасты Гаенскага (9).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 149, л. 466.
2. Банецкі Адам. «Гербоўнік Польскі...», т. 8, л. 122—123.
3. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 345, л. 1.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 37, лл. 747, 774.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 7, л. 1131.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, л. 235.
7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 181, л. 869.
8. «Дэпутаты Галаўнога Трыбунала ВКЛ (1697—1794гг.)...», л. 296.
9. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 5, лл. 571—572.

21.12. Няміра Рыгор

(? — 07.10.1694 — 06.03.1714 — ?)

Дата атрымання прывілея Рыгорам Нямірам намі не ўстаноўлена. Невядома, і гэта галоўнае, хто выдаў гэты прывілей. Час жыцця і атрымання прывілея на лавецтва Менскае Рыгорам Немірам быў, бадай што, ці не самым складаным у гісторыі існавання Вялікага княства Літоўскага. Краіну ахапіла грамадзянская вайна паміж прыхільнікамі розных палітычных плыняў. Становішча ўскладнілася адкрытай інтэрвенцыяй іншаземных войскаў, якія вялі сябе ў краіне, не маючай дастаткова сіл, каб даць належны адпор захопнікам, так, нібыта перад імі была пастаўлена задача пераўтварыць некалі квітнеючую краіну ў суцэльную пустэчу. У краіне меліся ўплывовыя сілы, якія выкарыстоўвалі гэтую сітуацыю для вырашэння асабістых эгаістычных патрэбаў, зусім не дбаючы аб інтарэсах сваёй Радзімы.

Першая згадка пра Няміраў адносіцца да канца XIV стагоддзя: пачынальнік гэтага роду Ян Няміра (? — пасля 1420 года) упамінаецца ў 1398 годзе як канюшы Вітаўта. Захоўваецца легенда аб паходжанні гэтага прозвішча. Удзельнічаючы ў перамовах з Маскоўскімі пасламі і не давяраючы ім, прапаноўваў вялікамі князю Літоўскаму не даваць Маскве міру, а распачаць вядзенне ваенных дзеянняў (1).

Упершыню ўпамінаецца Рыгор Няміра ў дакуменце, датаваным 1670 годам. Паміж Людвікам, Рыгорам і Давыдам Нямірамі ў Менскім гродскім судзе вялася судовая справа. Як нам падаецца, толькі што памёр іх бацька, Ян Няміра, гараднічы Навагародскі, і дзеці не маглі прыйсці да згоды аб падзеле спадчыны. Справа ўскладнялася яшчэ і па той прычыне, што спадчыну дзялілі дзеці Яна Няміры ад двух шлюбаў. Ян Няміра займаў урад гараднічага Навагародскага яшчэ на 1654 год, калі ён дабіўся, пасля працяглай судовай справы, баніцы на Юр'я Пятроўскага з-за невяртання пазычаных грошай (2). Верагодна, што на гэты час ён быў у шлюбе з другой сваёй жонкай пані Ганнай Барэйшанкай. Як ад першай жонкі, так і ад Ганны Барэйшанкі нарадзіліся ў асноўным сыны. Верагодна, ад першай жонкі, імя яе нам невядома, нарадзіліся сыны: Людвік, Аляксандр, мечны Навагародскі, Давыд, будучы падчашы Менскі, Юзэф, стольнік Дэрпцкі, Леапольд, канонік Луцкі і Казімір. Ад Ганны Барэйшанкі, нарадзіліся: Рыгор, лоўчы Менскі, Крыштоф, стольнік Навагарод Северскі і, магчыма, Геронім (3). У значна пазнейшым дакуменце, складзеным нашчадкамі Героніма Няміры, харужага Дэрпцкага, пазначаецца, што Давыд і Рыгор Няміры былі ад адной маці, першай жонкі Яна Няміры, гараднічага Навагародскага, мянованага тут Храбтовічам (4). У дадзеным выпадку патрэбна лічыцца з тым, што дакумент складзены амаль праз сто гадоў пасля смерці Яна Няміры, у чэрвені 1777 года і шмат што знікла з памяці яго нашчадкаў. Тым болей, што і сам Давыд Няміра ў адной скарзе ў суд даводзіў, што Рыгор яго брат, але народжаны другой маці.

Паміраючы, Ян Няміра, гараднічы Навагародскі, добра разумеючы складанасць становішча ў сям'і, прадугледзеў апякунства над сваімі малодшымі дзецьмі з боку старэйшых і, відаць, больш памяркоўных сыноў: Людвіка і Аляксандра, мечнага Навагародскага. Аднак іх уплыў не быў бязмежны. Супярэчнасці з-за спадчыны не заўсёды ўдавалася вырашаць мірным шляхам. Вынікам гэтага быў напад падданных Рыгора і Давыда Няміраў, зроблены ў сярэдзіне 1670 года, на месца жыхарства Людвіка. Як падае пацярпеўшы, «браты

напалі і нанеслі шкоду на поўдзiesiąтка тысяч коп грошай літоўскіх, пабілі жонку, а самога Людвіка Няміру, у дадатак, пакалечылі» (5). У гэтым дакуменце Рыгор Няміра яшчэ не мянуецца лоўчым Менскага ваяводства. Улічваючы што трыманне хоць якога ўрада было для шляхетнага чалавека марай усяго яго жыцця, выхад дакумента без пазначэння ўрада чалавека быў немагчымым. З гэтага можна зрабіць вывад, што прывілей на ўрад лавецтва Менскага Рыгор Няміра атрымаў значна пазней. Не быў Рыгор Няміра лоўчым Менскім і ў 1690 годзе. У матэрыялах судовай справы, што разглядалася 11 чэрвеня гэтага года ў Менскім гродскім судзе, ён упамінаецца без урада (6). Толькі 7 кастрычніка 1694 года ў судовай справе Рыгор Няміра мянованы лоўчым Менскім, а яго брат Давыд — падчашым Менскім.

Да характарыстыкі адносінаў паміж братамі патрэбна дадаць яшчэ некалькі слоў: іх землі межаваліся і таму даволі часта ў судовых паперах можна сустрэць аповяды братоў Рыгора і Давыда аб узамным знішчэнні пасеваў, звозе з палеткаў збажыны і нават аб драгаванні быдлам толькі што засеяных палеткаў. Асабліва брыдкі эпізод адбыўся па віне Рыгора Няміры ў час пахавання Яна Жыжэмскага, падкаморжыча Менскага ваяводства. Разам са сваімі сынамі і натоўпам памочнікаў і падданых ён наляцеў на жалобную працэсію і спрабаваў разagnaць яе, каб пабіць свайго брата Давыда з яго жонкай Канстанцыяй Бароўскай. Толькі ўмяшанне ўплывовых асобаў, сярод якіх аказаўся і Пётр Пратасовіч, войскі Менскі, не дазволіла адбыцца трагедыі (7). Першая вядомая нам судовая справа паміж Рыгорам і Давыдам Нямірамі слухалася ў Менскім гродскім судзе 7 кастрычніка 1694 года (8). Апошні вядомы нам судовы працэс паміж братамі меў месца зноў жа ў Менскім гродскім судзе, але ўжо праз 23 гады (9). Магчыма, што былі яшчэ судовыя працэсы, але сведчанню пра гэта мы не знайшлі.

Не лепшыя адносіны склаліся ў Рыгора Няміры, лоўчага Менскага, і з іншымі братамі. Так, на 8 жніўня 1700 года Рыгор Няміра дае позову ў суд пані Кацярыне Баўфалавай Гіеронімавай Нямірынай, харужыне Дэрпцкай. З прычыны смерці мужа яна ў гэтай справе выступае адказчыцай перад Рыгорам Нямірам, лоўчым Менскім, абвінавачваючым яе ў невярганні дакументаў па падзеле спадчынных магнасцяў (10).

Характэрнай з'явай не толькі для Менскага ваяводства было правядзенне ў пачатку XVIII стагоддзя соймаў, арганізаваных канкурыруючымі паміж сабой шляхецкімі групамі. Так і ў Менску 6 сака-

віка 1714 года адбыўся соймак з нязначным удзелам ваяводскай шляхты, але адметна, што сярод удзельнікаў быў і Андрэй Бенедыкт Карніцкі, лоўчы Менскі (11). Значна большы гурт шляхты пад дырэктарствам Уніхоўскага, пісара земскага Менскага, адбыўся 14 сакавіка гэтага ж года. Сярод удзельнікаў гэтага соймака, якія падпісаліся пад лаўдумам, быў і другі лоўчы Менскі — Рыгор Няміра (12). Патрэбна адзначыць, што пасля гэтай даты нешта адбылося з Рыгорам Нямірам: ён перастаў менаваць сябе лоўчым Менскім.

Ажانیўся Рыгор Няміра з Ганнай Андрэеўскай, ад якой у яго нарадзіліся два сыны, Ян і Казімір, і дзве дачкі, Канстанцыя і Ганна (13). Ганна Андрэеўская Рыгарава Нямірына жыла яшчэ ў 1720 годзе.

Заканчваючы аповяд пра Няміраў, можна давесці яшчэ пра аднаго нашчадка гэтага славутага ў Вялікім княстве роду, які жыў у XIX стагоддзі. Адзін з удзельнікаў каўказскай вайны, георгіеўскі кавалер, выхаванец Полацкага кадэцкага корпуса Антон Восіпавіч Няміра, стаў генерал-лейтэнантам Расейскіх войскаў (14).

Крыніцы:

1. Э.Г.Б., т. 5, л. 320.
2. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 346, л. 1.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с.5, л. 470; с 37, лл. 241, 615. Ф 1769, воп. 1, с. 13, л. 349.
4. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 30, лл. 268—287.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 416.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 36, л. 142.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 37, л. 615.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 36, л. 697.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 38, л. 1374.
10. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 37, л. 241.
11. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 7, л. 1592.
12. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 7, л. 158.
13. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 37, л. 65.
14. Б.Г.Ч., 1999, № 4, л. 51.

21.13. Паморскі Ежы (? — ?)

Нягледзячы на тое, што ў кожным ваяводстве і павеце павінна было быць па аднаму прадстаўніку любога ўрада, у Менскім ваяводстве ў пачатку XVIII стагоддзя назіралася перавытворчасць лоўчых.

Здаецца, што толькі самы бедны шляхціч не мог дазволіць сабе набыць правы на гэты ўрад. Верагодна, што і Ежы Паморскі набыў гэты ўрад, калі ў кішэні завяліся лішнія грошы. На жаль, нам не давялося сустрэць дакумент, дзе было б пазначана, калі ён атрымаў прывілей на ўрад лавецтва Менскага. Не захаваліся дакументы, якія б былі складзены самім Ежы Паморскім, з пазначэннем яго ўрада. Верагодна, што гэта той самы Ежы Паморскі, які, разам з Якубам Таргоном Жыдовічам, быў жорстка збіты па загадзе Марціна Казіміра Валадковіча, пісара земскага Менскага, падчас урачыстай цырымоніі ўступлення Антонія Кастравіцкага на ўрад войта Менскага 2 мая 1700 года (1). Невядома і калі памёр Ежы Паморскі. Пошук дакументаў, датычных асобы Ежы Паморскага ўскладняўся і тым, што, пачынаючы з 1710 года і да пачатку 30-х гадоў гэтага стагоддзя актыўна праводзіў судовыя працэсы яшчэ адзін Паморскі — пан Ежы Станіслаў, мечны Менскі. Верагодна, што імя Ежы было бадай ці не самым ужывальным у Паморскіх. На 15 чэрвеня 1685 года ў асэсарскім судзе слухалася справа Гіероніма Бусяцкага Твароўскага, падстоля і падстарасты судавага Аршанскага, з яшчэ адным Ежы Паморскім, суддзею гродскім Рэчыцкім, па прыналежнасці маётнасцяў Мазыкоўшчына і Візгердаўшчына, размешчаных у межах Ашмянскага павета. Пан Ежы Паморскі, суддзя гродскі Рэчыцкі, і яго жонка Канстанцыя Калясніцкая па дэкрэце суда павінны былі выплаціць Твароўскаму за панесеныя ім шкоды і кампенсаваць судовыя выдаткі 14 650 польскіх злотых. Зразумела, што па звычаі таго часу, адчуваючы характар судавага рашэння, Паморскі і яго жонка ў суд не станавіліся і судавага двараніна ў свае маётнасці не дапусцілі (2).

Наша паведамленне аб Ежы Паморскім, лоўчым Менскім, заснавана на двух дакументах: ад 1710 і ад 1715 гадоў. Як вядома, Пётр Пратасовіч, войскі Менскі, уступіў у шлюб з пані Зосыяй Макавецкай, былой Аляксандравай Вяжэвічавай, харужынай Менскай. Ад першага шлюбу засталіся дзеці: сыны Ежы, Станіслаў і Караль і дачка Юстына ў шлюбе з Ежы Паморскім, лоўчым Менскім. Сам Ежы Паморскі, лоўчы Менскі, у судовых дакументах не ўпамінаецца, бо, відаць, памёр значна раней. На 17 лістапада 1707 года пані Зося Макавецкая, цяпер Пятрова Пратасовічавая, войская Менская, склала і ўнесла ў актавыя кнігі Менскага гродскага суда свой тэстамент (3), пакінуўшы мужу значныя добры: маётнасці, грошы і розную рухомасць. Пасля яе смерці, на доўгі час не адкладваючы, Пётр Пратасовіч, войскі Менскі, тэрмінова ўступае ў новы шлюб з пані Марыянай з Бялінскіх,

якая таксама ўжо была раней у шлюбе з Міхалам Баўфалам. Некаторыя з маетнасцяў і нейкая частка рухомасці была запісана Пятром Пратасовічам новай жонцы, што зразумела выклікала негатыўную рэакцыю нашчадкаў Зосі Макавецкай.

Першы судовы працэс адбыўся ўжо ў 1710 годзе. Справа датычылася маетнасці Старынкi, якую Пётр Пратасовіч трымаў у дэпазіце да дасягнення сталасці дзяцей Аляксандра і Зосі з Макавецкіх, Вяжэвічаў, харужых Менскіх. Калі ж дзеці Вяжэвічаў атрымалі сваю спадчыну, то зразумелі, што некаторая частка маёмасці была забрана Пятром Пратасовічам сабе і сваёй новай жонцы. Скаргу, у 1710 годзе, у суд падала пані Юстына з Вяжэвічаў Ежына Паморская, лоўчыня Менская (4). Браты Юстыны, як і яе муж, у матэрыялах справы не ўпамінаюцца, і мы не ведаем прычыну іх няўдзелу ў судовай справе. Браты Ежы, Станіслаў і Караль Вяжэвічы, узнаўляюць судовую справу толькі ў 1715 годзе, але праводзяць яе на гэты раз ужо сумесна с сястрой Юстынай. Пётр Пратасовіч, войскі Менскі, на гэты час ужо памёр, таму адказчыцай у гэтай справе выступае пані Марыяна з Бялінскіх, былая Пятрова Пратасовічавая, войскія Менская, а цяпер Андрэева Бенедыктавая Карніцкая, лоўчыня Менская (5).

Прозвішча Юстыны Вяжэвічавай Ежынай Паморскай, лоўчыні Менскай, сустрэкаецца ў апошні раз у застаўным запісу на маетнасць Паўлу і Марыяне з Сасноўскіх Судаковічам, унесеным у актавыя кнігі Менскага гродскага суда 22 лістапада 1727 года (6).

Паморскія здаўна насялялі абшары Менскага павета. На 1677 год, згодна з рээстрам падымнога Менскага ваяводства, Андрэй Францыск Паморскі трымаў у маетнасці Душкевічы 2 дымы сваіх падданных. Яшчэ адзін Паморскі, Канстанты, валодаў некалькімі дамамі ў Волме і Набароўшчызне (Рээстр падымнога Менскага ваяводства ад 1667 года, лл. 2, 13).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 50, лл. 884—886.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 377, л. 87.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 605.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 6, л. 500.
5. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 2, л. 83.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 9, л. 223.

21.14. Касцюшкевіч Станіслаў (? — 24.06.1688 — 02.05.1706 — ?)

Звестак пра яшчэ аднаго лоўчага ваяводства Менскага Станіслава Касцюшкевіча (або Касцюковіча) знойдзена намі вельмі мала.

Прозвішча Касцюшкевіча ў матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага нам сустракалася яшчэ пад 1607 годам. Ян Касцюшкевіч, урадоўнік паноў Тышкевічаў на Лагойску, на чале атрада стральцоў, перашкодзіў возным Менскага павета выканаць рашэнне Менскага гродскага суда аб увязанні ў трыманне Лагойскам пана Кготарда Аляксеевіча Хадаркоўскага (1).

Першае ўпамінанне пра Станіслава Касцюшкевіча датычыцца справы па заставе па маетнасці Буцавічы. Прэтэнзіі на гэтую маетнасць да Станіслава Касцюшкевіча, лоўчага Менскага, на працягу значнага часу прад'яўляў Стэфан Хамянтоўскі, лоўчы Сандамірскі. У рашэнні Менскага гродскага суда ад 12 кастрычніка 1700 года запісана, са слоў Стэфана Хамянтоўскага, што справа гэта была пачата яшчэ ў 1689 годзе. Вёска Буцавічы была запісана Багуславам Радзівілам, канюшым ВКЛ, сваёй дачцэ, а потым павінна была за пазыку перайсці ў застаўнае трыманне да самога Стэфана Хамянтоўскага. Аднак нейкім чынам вёска Буцавічы аказалася ў трыманні пана Паўла Караля Чыжа, стольніка Мсціслаўскага. Сам Станіслаў Касцюшкевіч, лоўчы Менскі, ужо на кастрычнік 1700 года трымаў маетнасць Буцавічы ў заставе ад Паўла Чыжа, стольніка Мсціслаўскага. Дарэчы, Павел Чыж быў жанаты з пані Геленай Ганнай Дэмбоўскай (2). Крыху пазней, 30 жніўня 1706 года, у акты Менскага гродскага суда была ўнесена судовая справа, супраць Станіслава Касцюшкевіча і яго жонкі Альжбеты Дэмбоўскай зноў па заставе, але на гэты раз маетнасці Дабрынева, узбуджаная Раінай Тэафіліяй Мірскай Клакоцкай, харужынай Менскай, але па прычыне таго, што яна на гэты час ужо памёрла, працягваў дабівацца справядлівасці яе сын Геронім Клакоцкі, стараста Рэчыцкі (3).

Як вынікае з матэрыяла, змешчанага ў фондзе 1727 «Менскі гродскі суд» (4), пачынаючы з 1688 года доўга судзіўся з пані харужынай Менскай і яе нашчадкамі па прыналежнасці маетнасці Цыкутовічы. Справа пачалася яшчэ ў 24 чэрвеня 1688 года, калі Раіна Тэафілія Мірская Казімірава Клакоцкая, харужына Менская, перадала ў заставу на чатыры гады Станіславу Касцюшкевічу, ужо менаваўшаму сябе ў дакументах лоўчым Менскім, і яго жонцы Альжбете Дэмбоўскай маетнасць Цыкутовічы, аддзеленую ад Станькава, якая

належала раней Багуславу Радзівілу, канюшаму ВКЛ, і знаходзілася потым ва ўласнасці пані Брандэнбургскай. Перад Станіславам Касцюшкевічам, лоўчым Менскім, была пастаўлена ўмова, што ён, па першым жа патрабаванні гаспадыні маетнасці, пані Брандэнбургскай, верне маетнасць пасля атрымання пазычаных грошай (5). Пасля смерці пані харужыны Менскага ваяводства, дабіўшыся, верагодна, спрыяльнага для сябе рашэння суда па прыналежнасці маетнасці, стаў актыўна, як гэта сказана ў дакуменце, «прыўлашчваць яе». Як далей падаецца ў дакуменце, канчаткова вырашыць усю справу з захопам маетнасці не паспеў, бо памёр да 24 лістапада 1709 года. Патрэбна, аднак, адзначыць, што на гэты час, па каралеўскім прывілеі ад 1 грудня 1705 года ўрад лоўчага Менскага трымаў Андрэй Бенедыкт Карніцкі (6). Яшчэ горшай, на наш погляд, справа з наданнем урада лоўчага была ў 1700 годзе. Тады, па нашых матэрыялах, у Менскім ваяводстве менаваліся лоўчымі: Францыск з Самсонаў Яблонскі, Даніель Карнелі Аўлачымскі і, нарэшце, Станіслаў Касцюшкевіч.

У матэрыялах Менскага гродскага суда на 1706 год праходзіць месціч Менскі Тэадор Касцюкевіч, бурмістр Менскі. Якраз у гэтым годзе ён выдаў сваю дачку Кацярыну з добрым пасагам за Крыштофа Валицкага, старасту Бухнавецкага, будучага лентвойта Менскага (7).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 293, л. 56.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 37, лл. 389, 541.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 4, л. 842.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 1072.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 239.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 7, лл. 151, 153, 157.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 321.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 321.

21.15. Міцкевіч Давыд (? — 20.08.1704 — 20.10.1704)

Тэкст прывілея Давыду Міцкевічу, двараніну каралеўскаму, сыну Траяна Міцкевіча, суддзі гродскага Менскага, на лавецтва Менскае нам не ўдалося адшукаць. Адзіная згадка пра ўрад знойдзена намі ў каралеўскім прывілеі ад 20 жніўня 1704 года на атрыманне дзяржавы Руднікі ў Ашмянскім павеце пасля смерці Мікалая Халецкага (1), дзе

Давыд Міцкевіч названы лоўчым Менскім. Інфармацыя пра трыманне ўрада лавецтва Менскага Давыдам Міцкевічам знаходзіць пацвярджэнне і ў магэрыялах А. Рахубы. Згодна з А. Рахубам, Давыд Міцкевіч, дваранін каралеўскі, лоўчы Менскі, быў мянованы пісарам скарбовым Вялікага княства Літоўскага 20 кастрычніка 1704 года пасля Антонія Крыйкоўскага і дабраахвотна адмовіўся ад урада лоўчага Менскага. Па прывілеі ад 12 кастрычніка 1722 года быў мянованы і пісарам дэкрэтовым ВКЛ (2).

Пасля смерці бацькі, Траяна Міцкевіча, суддзі гродскага Менскага ваяводства, яго дзеці Давыд, Міхал, Ганна і Тэрэза трапілі ў апеку Аляксандра Залескага, падчашага Драгіцкага, жанатага з старэйшай дачкой Траяна Міцкевіча, пані Даротай Міцкевічаўнай, судзянкай гродскай Менскай. На 10 ліпеня 1698 года Давыд і Міхал, выйшаўшы з апекі, ад сябе і сваіх нялетніх сясцёр пазвалі ў суд свайго швагра. Пасля смерці Дароты Міцкевічаўны Аляксандравай Залескай, падчашыны Драгіцкай, яе муж Аляксандр Залескі напаў на іх маетнасць і вывез адтуль усё дашчэнту: рухомую маёмасць, быдла, коней, не пакінуўшы сваякам ні капейкі (3).

Уступіў у шлюб з пані Барбарай Данілевічоўнай, з якой меў двух сыноў — Пятра і Паўла.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 154, л. 122.
2. «Ураднікі цэнтральныя і дыгнітары ВКЛ...», т. 11, л. 113.
3. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 36, л. 1243.

21.16. Аўлачымскі Даніел Карнелі (? — да 29.07.1690 — да 21.06.1704)

З-за кепскай захаванасці кніг Метрыкі Вялікага княства Літоўскага за другую палову XVII і першае дзесяцігоддзе XVIII стагоддзяў дата надання прывілея на лавецтва Менскае пану Даніелю Карнелію Аўлачымскаму намі не выяўлена. Аднак вядома, што яшчэ ў 1687 годзе Даніел Аўлачымскі падпісаў лаўдум грамнічнага Менскага ваяводскага (Менскага павета) соймака 3 лютага, мянуючы сябе лоўчым Менскім (1). І ў 1690 годзе ў судовай справе з Міладоўскім з-за добраў Сухарава пазначаны ў актавых кнігах Менскага гродскага суда таксама як лоўчы Менскі. Трымаў урад да самай сваёй смерці, каля 15 год. Адначасова з ім менаваліся лоўчымі ваяводства Менскага: Рыгор Няміра,

Бенедыкт Булгак, Францыск Яблонскі, Ежы Паморскі і Станіслаў Касцюшкевіч.

Даніел Аўлачымскі, нашчадак даўняга баярскага роду Гневашаў, парадніліся з Чартарыйскімі. Дачка Сямёна Чартарыйскага ўступіла ў шлюб з Фёдарам Гневашэвічам і прынесла ў пасаг палавіну Лагойска, праўда, потым, пасля смерці Гневашэвіча, уступленную Васілю Тышкевічу, каралеўскаму двараніну. Нашчадкі Фёдара Гневашэвіча ў 1600 годзе, названыя ўжо князямі Аўлачымскімі па маетнасці Аўлачым у Навагародскім ваяводстве, паспрабавалі вярнуць частку страчанай некалі маетнасці, але беспаспяхова. Род Аўлачымскіх найбольш вядомы ў межах Навагародскага і Менскага ваяводстваў. У Менскім ваяводстве ўжо ў пачатку XVII стагоддзя ім належала маетнасць Вялікія, або Кухмісерскія Бесяды з прылягаючымі фальваркамі.

У першай палове XVII стагоддзя актыўны ўдзел у палітычным жыцці княства прымалі тры браты Аўлачымскія: Павел, архімандрыт Уладзімірскі і Кобрынскі, Юзэф, спачатку суддзя гродскі Менскі, а потым паслядоўна падсудак і суддзя земскі Менскі, і Максіміліян. Як адзначана ў каралеўскіх прывілеях, браты ў маладыя гады «не літуючы сваёй крыві і горла», прымалі ўдзел ва ўсіх ваенных экспедыцыях, як тады называлі войны. Бацька Даніеля Аўлачымскага, Максіміліян, па нашых звестках, не займаў ніякіх урадаў. Максіміліян Аўлачымскі, акрамя Даніеля, меў яшчэ аднаго сына, Ваўрынца, які вельмі рана памёр і быў пахаваны ў Хатаевіцкім касцёле.

Даніел Карнелі Аўлачымскі быў двойчы жанаты. Першая яго жонка Зося Валашкоўна жыла яшчэ ў 1667 годзе. На 12 ліпеня гэтага года ў Менскім гродскім судзе слухалася справа, узбуджаная Станіславам Свірскім, на той час яшчэ падсудкам Менскім, супраць Пятра Капашчэўскага, падстоля Менскага (2). Аказваецца, у час захопу Менскага ваяводства маскоўскімі войскамі яго сын стварыў даволі буйны, каля дваццаці добра ўзброеных вершнікаў, атрад, з якім рабаваў пакінутыя сядзібы сваіх суседзяў. Уся захопленая рухомасць звозілася ў Медухава каля Лагойска на захаванне пані Зосі Валашковай Даніелевай Аўлачымскай. З дзяцей, народжаных ў гэтым шлюбе, нам дакладна вядомы толькі адзін сын — Андрэй Аўлачымскі, чэснік Уладзімірскі, які памёр неўзабаве пасля шлюбу з Ядвігай Скарабагацянкай. Ядвіга Скарабагацянка жыла яшчэ ў 1704 годзе, калі яна праводзіла судовы працэс з Валерыянам Гнатоўскім, канюшым Менскім (3). У сваім тэстаменце Даніель Аўлачымскі згадвае аб чатырох сынах: Казіміру, Андрэю, Антоні і Барталамею, але не паказвае, ад якой маці яны былі на-

роджаны. З больш пазнейшых дакументаў, 1719 і 1722 гадоў, становіцца зразумелым, што Барталамей, Казімір і Антоні былі народжаны Даніелем Аўлачымскім у шлюбе з Кацярынай Алендзскай. Так, 15 лютага 1719 года пані Ганна Міхалавая Дзяконская пазвала Тамаша, Тэафіла, будучага пісара гродскага Менскага, і Яна, намесніка Менскага замка, Жыжэмскіх і іх зводных братоў, ад адной маці народжаных, Антоні, Барталамея і Казіміра Аўлачымскіх у суд, патрабуючы ад іх вяртання пазыкі, атрыманай іх маці, пані Кацярынай з Алендзскіх, Даніелевай Аўлачымскай, лоўчыняй Менскай, яшчэ 13 снежня 1706 года і дагэтуль не вернутаі (4).

У другі шлюб Даніел Аўлачымскі ўступіў, верагодней за ўсё, да 1690 года, пасля смерці Адама Жыжэмскага, падкаморыя Мозырскага паведа, з яго ўдавой пані Кацярынай Алендзскай, дачкой Тэафіла Алендзскага, падкаморыя Ваўкавыскага, у 1686 годзе абранага маршалкам Галаўнога Трыбунала ВКЛ (5). Ад першага мужа ў Кацярыны Алендзскай засталіся сыны: Тамаш, Тэафіл, будучы пісар гродскі Менскі, і Ян, спачатку намеснік Менскага замка, а потым нейкі час скарбнік Менскага ваяводства, Жыжэмскія. Як падае ў сваім тэстаменце сам Даніель Аўлачымскі, у шлюбе з Кацярынай Алендзскай нарадзіліся яшчэ дзве дачкі: Зося і Людвіка, якім быў наканаваны шлях у кляштар. Не ўсе дзеці Даніеля Аўлачымскага правялі бацьку ў яго апошні шлях. Ён піша ў сваім тэстаменце, «каб яго пахавалі ў Хатаевіцкім касцёле, дзе пахаваны мой брат Ваўрынец і дзе дзетка мае ляжаць».

Патрэбна прызнаць, што Даніел Аўлачымскі, лоўчы Менскі, паміраў далёка не бедным чалавекам. Нешта перайшло ў яго рукі пасля смерці дзядзькі Паўла Аўлачымскага, архімандрыта Уладзімірскага і Кобрынскага. Кацярына з Алендзскіх прынесла ў дом добры Сухарава і Белае і нейкую частку вялікай маетнасці Вербкавічы, што была размешчана ў Мозырскім павеце. Праўда, пасля смерці яе першага мужа Адама Жыжэмскага, падкаморыя Мозырскага, засталася шмат нявернутых пазык, і Даніелю Аўлачымскаму прыйшлося шмат часу праводзіць у судах Вялікага княства Літоўскага, адстойваючы свае правы на гэтыя маетнасці. Ад Служкі, ваяводы Полацкага, атрымаў у заставу маетнасць Сялец, якая так і засталася ў Даніеля Аўлачымскага (6). Ад Яна Іваноўскага атрымаў Бесяды, Лукавец, Задарожжа. Таксама Даніелю Аўлачымскаму належалі грунты і ў Нястанавічах (7). Як і большасць шляхты таго часу, будучы вельмі набожным, не прамінаў магчымасці пажывіцца за кошт багаццяў, што належалі кляштарам. Так, у канцы 1692 году справа дайшла да таго, што Менскі

жаночы кляштар бенедыктынак вымушаны быў прасіць аб наданні ім заручнага ліста ад караля Рэчы Паспалітай, які б засцерагаў іх зямельныя ўладанні ад рабунку з боку Даніеля Аўлачымскага, лоўчага Менскага. Як сказана ў заручным лісце, Даніел Аўлачымскі, «забыўшыся боязню божую», неаднаразова нападаў на селы Пятроўшчына і Грынічы, звозячы адтуль не толькі падданных, але і збожжа, сена (8). Памёр Даніель Карнелі Аўлачымскі хутчэй за ўсё да 21 чэрвеня 1704 года, бо якраз гэтай датай пазначана складанне рээстра рэчаў памёршага лоўчага Менскага (9). Чамусьці тэстамент, як і рэестр рэчаў нябожчыка, былі ўнесены ў гродскія актавыя кнігі толькі 20 красавіка 1705 года (10).

Пасля смерці Даніеля Карнелія Аўлачымскага яго ўдаве, пані Кацярыне Алэндзскай, прыйшлося вытрымаць зацятую барацьбу з крэдыторамі мужа. Некаторыя маетнасці пані Алэндзская страціла. Як бачна з дакумента, унесенага ў Менскія гродскія актавыя кнігі 4 сакавіка 1706 года, Андрэю Бенедыкту Карніцкаму, лоўчаму Менскаму, была перададзена ў заставу маетнасць Белае, атрыманая Кацярынай Алэндзскай яшчэ ад першага мужа Адама Жыжэмскага, падкаморыя Мозырскага (11).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 29, л. 334.
2. Там жа, Ф 1727, воп. 1, с. 35, л. 173.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 550.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 39, л. 367.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 457.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 4, л. 69.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 91.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 147, л. 323.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 103.
10. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 98.
11. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 390.

21.17. Карніцкі Андрэй Бенедыкт (01.12.1705 — 13.04.1726)

Як нам падаецца на аснове вывучэння архіўных матэрыялаў, А. Банецкі памыляецца, даводзячы, што прывілей на ўрад лавецтва Менскага Андрэй Бенедыкт Карніцкі атрымаў у 1707 годзе. Прыві-

лей на ўрад лоўчага Менскага Андрэю Бенедыкту Карніцкаму, толькі нядаўна, пасля пераходу брата Казіміра Міхала Карніцкага на ўрад войскага Чарнігаўскага, атрымаўшаму ўрад мечнага Менскага, быў падпісаны 1 снежня 1705 года (1), прыкладна праз 8 месяцаў пасля смерці Даніеля Аўлачымскага. Ужо 12 снежня гэтага ж года прывілей быў унесены ў акты Менскага гродскага суда (2). Як гэта было і раней, наданне ўрада змяніну ВКЛ выкарыстоўвалася не толькі для папаўнення княскага скарбу, але і для выразнення сярод многіх тых людзей, якія ўнеслі значны ўклад у абарону сваёй радзімы. Так было і ў выпадку з Андрэем Бенедыктам Карніцкім: у прывілеі наданне яму ўрада лоўчага Менскага, тлумачылася яго ўдзелам у многіх ваенных экспедыцыях літоўскіх войскаў, накіраваных на абарону Радзімы.

Як піша Банецкі, Карніцкія паходзілі з сяла Карніц, размешчанага ў Сахачэўскай зямлі (3). Бацьку Андрэя Бенедыкта Карніцкага — Станіславу Карніцкаму за актыўны ўдзел у вайне з Маскоўскімі і казацкімі войскамі ў сярэдзіне XVII стагоддзя Янам Казімірам былі нададзены грунты ў Менскім ваяводстве, канфіскаваныя ў «здрайцаў», шляхціцаў прavasлаўнага веравызнання, якія перайшлі на бок захопнікаў.

Вядомыя імёны двух братоў Андрэя Бенедыкта Карніцкага: Міхала Казіміра, былога мечнага Менскага, а потым войскага Чарнігаўскага, дарадчыка Кршштофа Станіслава Завішы, ваяводы Менскага і Стэфана, які таксама ўваходзіў у блізкае акружэнне ваяводы Менскага, і быў яго дваранінам з 16-гадовага ўзросту і да часу ўступлення ў шлюб. Сястра Кацярына была ў шлюбе за Самуэлем Умецкім (4). Ёсць звесткі пра яшчэ адну сястру Андрэя Бенедыкта Карніцкага, лоўчага Менскага, — Ганну Элеанору.

Андрэй Бенедыкт Карніцкі, лоўчы Менскі, быў двойчы жанаты. Першай яго жонкай была Ганна Разалія Друцкая Сакалінская, былая Ежыная Сапрыкавая, чэсніковая Слонімскага, з якой меў сына Антонія Казіміра, якому ў 1726 годзе з каралеўскага дазволу і перадаў урад лоўчага Менскага. Ганна Друцкая Сакалінская памёрла да 1715 года, і Андрэй Карніцкі, лоўчы і ўжо і падстараста судовы Менскі, у 1717 годзе паўторна ўступіў у шлюб з удавой па Пятру Пратасовічу, войскім Менскім, пані Марыянай з Бялінскіх Для Марыяны з Бялінскіх гэта быў ужо трэці шлюб: у першы раз яна выйшла замуж за Міхала Багуфала, але пражыла з ім вельмі мала. У шлюбе з Марыянай з Бялінскіх у Андрэя Бенедыкта Карніцкага нарадзілася двое сыноў: Ігнацы, будучы суддзя земскі, а потым і падкаморы Менскі, Юзэф і

дачка Канстанцыя Марыяна.

Пасля атрымання ўрада лоўчага Менскага пачаў актыўна дабівацца ўрада падстарасты судовага Менскага, нягледзячы на тое, што на гэтым урадзе даўно і моцна сядзеў Антоні Тэадор Ваньковіч, стольнік ваяводства Менскага. У 1709 годзе мара Андрэя Карніцкага на нядоўгі час спраўдзілася: стараста судовы Менскі Крыштоф Завіша перадаў яму кіраванне судовымі справамі ў Менскім гродскім судзе (5). Аднак шчасце Андрэя Бенедыкта Карніцкага, лоўчага Менскага, было нядоўгім, літаральна праз месяц Антоні Тэадор Ваньковіч вярнуў сабе страчаны ўрад падстарасты судовага Менскага. Магчыма, тут праглядае нейкая сувязь са спробамі Ваньковіча атрымаць урад кашталяна Менскага, і тады выходзіць, ніякай сваркі паміж двума палітыкамі і не было, але прамых доказаў верагоднасці такой гіпотэзы, на жаль, у нас няма.

Андрэй Бенедыкт Карніцкі стаў падстарастам Менскім пасля смерці Антонія Тэадора Ваньковіча. Першае судовае паседжанне з яго ўдзелам у якасці падстарасты адбылося 8 жніўня 1716 года, праз год і восем месяцаў пасля пасяджэння Менскага гродскага суда, якое ў апошні раз праводзіў падстараста судовы Менскі Антоні Тэадор Ваньковіч (6), што памёр пасля доўгай і цяжкай хваробы 15 ліпеня 1716 года (7).

Ад бацькоў у спадчыну братам Карніцкім засталіся неблагія маетнасці: Смілавічы з фальваркам Слабада, Станевічы і застаўныя правы ад Эмануэля Тышкевіча, падстоля Берасцейскага, на Хацяноў (8). Сам Андрэй Бенедыкт Карніцкі трымаў у заставе ад пані Кацярыны з Алэндзкіх Даніелевай Аўлачымскай, лоўчыні Менскай, маетнасць Белае за пазыку ў 2000 польскіх злотых (9).

У 1726 годзе адмовіўся ад урада лоўчага Менскага ў карысць свайго старэйшага сына ад Ганны Друцкай Сакалінскай Антонія Казіміра Карніцкага.

Абагульняючы аповяд пра жыццё і дзейнасць Андрэя Бенедыкта Карніцкага будзе дадзены ў раздзеле «Падстарасты судовы гродскія Менскага ваяводства».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 154, л. 145.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 239.
3. Банецкі Адам. «Гербоўнік Польскі...», т. IX, л. 260.
4. НГАБ. ф 1727, воп. 1, с. 5, лл. 644—645.

5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 6, л. 361.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 38, лл. 801, 953, 1103.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 38, л. 1077.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 361.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 5, л. 361.

21.18. Карніцкі Антоні Казімір (11.04.1726 — да 18.07.1736)

Сын Андрэя Бенедыкта Карніцкага, лоўчага і падстарасты ваяводства Менскага, і пані Ганны Друцкай Сакалінскай Антоні Казімір Карніцкі атрымаў прывілей на лавецтва Менскае, падпісаны 11 красавіка 1726 года (1), па пратэктцыі бацькі і пасля яго адмовы ад гэтага ўрада.

Жанаты з Кацярынай Тэрэзай з Юрэвічаў (2), дачкой Станіслава і Бенедыкты з Прэцлоўскіх Юрэвічаў, падстоляў Чарнігаўскіх (3), з якой меў сына Уладзіслава.

Трымаў урад на працягу амаль дзесяці гадоў, і за ўвесь гэты час нічым не вызначыўся. Верагодна, быў ціхім і памяркоўным чалавекам і добрым суседам, бо ў магэрыялах актавых кніг Менскага гродскага і земскага суду не знойдзена ніводнай справы з яго ўдзелам. На грамічным соймаку Менскага ваяводства 12 лютага 1734 года быў абраны, разам са сваім сынам Уладзіславам, паслом ад ваяводства на элекцыйны сойм у Варшаве (4). Пасля смерці Антонія Казіміра Карніцкага ўрад перайшоў да яго сына Уладзіслава Карніцкага.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 165, л. 386.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 9, л. 1642.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 9, л. 1642.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, л. 143.

21.19. Карніцкі Уладзіслаў (18.07.1736 — 30.05.1738)

Уладзіслаў Карніцкі, сын Антонія Карніцкага і Тэрэзы з Юрэвічаў, атрымаў прывілей на лавецтва Менскае пасля адыходу з гэтага ўрада Антонія Казіміра Карніцкага па прывілеі ад 18 ліпеня 1736 года (1). З урада лавецтва адышоў да 30 мая 1738 года (2).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 169, л. 499.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 171, л. 239.

21.20. Быкоўскі з Яксаў Марцін (30.05.1738 — да 25.10.1748)

Каралеўскім прывілеем ад 30 мая 1738 года (1) урад быў нададзены аднаму з прадстаўнікоў роду Быкоўскіх з Яксаў пану Марціну. Звестак пра гэтага прадстаўніка ўплывовага на Меншчыне роду Быкоўскіх сабрана намі вельмі мала.

Верагодна, што меў юрыдычную адукацыю, бо неаднаразова замашчаў падстарасту судовага гродскага Менскага Андрэя Бенедыкта Карніцкага ў час яго адсутнасці (2).

Нам падаецца, што Марцін Быкоўскі трымаў урад лоўчага Менскага, паралельна з Ігнацы Карніцкім, атрымаўшым прывілей на гэты ўрад да 25 красавіка 1746 года (3). Можна зрабіць дапушчэнне, што прывілей на ўрад лавецтва рыхтавалі і дабіваліся яго дзве паралельныя ўладныя структуры ВКЛ. Марцін Быкоўскі, лоўчы Менскі, уступіў урад лоўчага Менскага, па прывілей ад 25 кастрычніка 1748 года (4), — Казіміру з Яксаў Быкоўскаму. У гэтым дакуменце Ігнацы Карніцкі не ўпамінаецца. Пасля ж адыходу Ігнацы Карніцкага на ўрад падчаства Менскага прывілей на лавецтва Менскае быў выданы 28 лістапада 1748 года Адаму Міхалу Хмару, будучаму ваяводу Менскаму (5), з прыпіскай па адыходзе Карніцкага.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 171, л. 1092.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 10, л. 1124.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 86.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 177, л. 215.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, л. 236.

21.21. Хмара Адам Міхал (28.11.1748 — ?)

Адам Міхал Хмара, спачатку віцэ-інстыгатар, а потым і інстыгатар ВКЛ, у канцы свайго жыцця займаў урад ваяводы Менскага. У саракавыя гады XVIII стагоддзя ён яшчэ толькі пачынаў сваю імкліваю палітычную кар’еру: літаральна з нікога вырас да ўплывовага палітычнага

дзеяча апошняга перыяда існавання ВКЛ. Прывілеі на лавецтва Менскае атрымліваў двойчы: першы раз пасля адыходу з гэтага ўрада Ігнацы Карніцкага: 28 лістапада 1748 года (1), а другі — 7 чэрвеня 1752 года (2). Па нейкіх прычынах першы прывілей так і не быў рэалізаваны.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 176, л. 236.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, л. 987.

21.22. Карніцкі Ігнацы (? — да 09.02.1744 — 25.04.1746 — да 211.8.1748)

Прывілей на атрыманне ўрада лавецтва Менскага ваяводства Ігнацы Карніцкім у матэрыялах Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, на жаль, намі не знойдзены. Маецца некалькі згадак пра трыманне Ігнацы Карніцкім гэтага ўрада. Найбольш значным з іх з'яўляецца каралеўскі прывілей ад 28 лістапада 1748 года на атрыманне Ігнацы Карніцкім падчства Менскага (1), дзе сказана, што прывілей даецца Ігнацы Карніцкаму, лоўчаму Менскаму. Зусім верагодна, што Ігнацы Карніцкі атрымаў прывілей на лавецтва Менскае да лютага 1744 года, бо якраз у гэтым месяцы на грамнічным ваяводскім сойміку, які адбываўся заўсёды да 9 лютага, было праведзена абранне Ігнацы Карніцкага, лоўчага Менскага, дэпутатам Галаўнога Трыбунала ад Менскага ваяводства (2). Адзначана трыманне Ігнацы Карніцкім урада лоўчага Менскага і 25 красавіка 1746 года. Якраз гэтай датай пазначана правядзенне інтрамісіі на сёлы: Краснае, Навадады і Міласцы Менскага павета, і пераходзілі за 6000 польскіх злотых з трымання Самуэла з Нясетыч Карліка (Карлінга), стольніка Інфлянскага, да Ігнацы Карніцкага, мянованага ў гэтым дакуменце лоўчым Менскім (3). Цікава, што ў прывілеі на лавецтва Менскае ад 25 кастрычніка гэтага ж года (4) Казіміру Быкоўскаму, як гэта бывае заўсёды ў такіх дакументах, названа і імя папярэдніка Казіміра, менавіта імя Марціна Быкоўскага, хаця, па ўсіх правілах, павінна было быць пазначана імя Карніцкага. Каралеўскі прывілей на падчства Менскае Ігнацы Карніцкі ўнёс, як гэта патрабавалася па законах таго часу, у матэрыялы грамнічнага ваяводскага сойма 4 лютага 1749 года адначасова з прывілеем на лавецтва Менскае, атрыманым Казімірам Быкоўскім (5).

Ігнацы Карніцкі быў сынам пана Андрэя Бенедыкта Карніцкага, лоўчага і падстарасты судавага Менскага, і яго жонкі Марыяны Бялі-

нскай, спярша Пятровай Пратасовічавай, войскай Менскай, а потым Андрэявай Карніцкай, падстарасціны Менскай. У гэтым шлюбе, акрамя Ігнацы, нарадзіўся яшчэ сын Юзэф і дачка Марыяна Канстанцыя, якая ў першай палове 1737 года ўступіла ў шлюб з Андрэем Зараноўскім, старастам Зеляноўскім (6).

Улічваючы, што Ігнацы Карніцкі зрабіў добрую кар’еру, паступова ўзнімаючыся па лесвіцы ўрадаў Менскага ваяводства, і скончыў сваё жыццё, займаючы ўрад падкаморыя Менскага, то абагульняючы аповед пра жыццё Ігнацы Карніцкага будзе ўнесены ў раздзел «Падкаморыі Менскага ваяводства».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 176, л. 235.
2. «Дэпутаты Галаўнога Трыбунала ВКЛ (1697–1794 гг.)...», л. 202.
3. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 86.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 177, л. 215.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 11, л. 722.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 11.

21.23. Быкоўскі з Яксаў Казімір (25.10.1748 — 11.03.1752)

Казімір Быкоўскі атрымаў прывілей, падпісаны 25 кастрычніка 1748 года, на ўрад лоўчага Менскага пасля дабраахвотнага адыходу з гэтага ўрада Марціна Быкоўскага (1). З дакумента, унесенага ў Вялікакняскую Метрыку 31 жніўня 1750 года, даведваемся, што кароль дае дазвол Марціну Быкоўскаму на дабраахвотную адмову ад трымання дзяржавы Сморкі, якая размешчана недалёка ад Барысава і ўваходзіла тады ў склад Аршанскага павета, у карысць Казіміра Быкоўскага (2), на гэты час ужо займаўшаму ўрад лоўчага Менскага. Прывілей на лавецтва атрымаў законную моц пасля прад’яўлення яго на грамнічным ваяводскім сойміку 4 лютага 1749 года (3).

На грамнічным ваяводскім сойміку 1748 года Казіміра Быкоўскага, тады яшчэ падстоліча Менскага, абіраюць дэпутатам Галаўнога Трыбунала ВКЛ ад Менскага ваяводства (4). Вынікае, што дэпутатства ў Галаўны Трыбунал ВКЛ, якое мела значны аўтарытэт і палітычную вагу ў княстве, Казімір Быкоўскі не змог бы атрымаць без моцнай падтрымкі бацькі — Стэфана з Яксаў Быкоўскага, падстолія Менскага, і звязаных з ім прадстаўнікоў палітычнай эліты ваяводства. У Галаўным

Трыбунале Казіміру Быкоўскаму дастаецца вельмі ўплывовая пасада: яго абіраюць маршалкам Духоўнага Кола. Гэтая судовая інстанцыя княства стваралася з роўнага ліку свецкіх і духоўных асобаў для разгляду судовых спраў, узнікшых паміж свецкімі і духоўнымі асобамі або рэлігійнымі арганізацыямі. Свецкія асобы вылучаліся Галаўным Трыбуналам з ліку зноў абраных дэпутатаў, а духоўныя прызначаліся ў склад Духоўнага Трыбунала Віленскім біскупам.

Пагрэбна прызнаць, што Казімір Быкоўскі, лоўчы Менскі, меў значныя сумы грошай, дастатковых для куплі неблагой маетнасці. Так, 17 мая 1749 года Казімір Быкоўскі ўносіць у акты Менскай магдэбурггі дакумент аб набыцці ў Сымона і Даміцэлі з Тэльшэўскіх, у першым шлюбе Бенедыктавай Антаневічавай, Калпакоўскіх часткі Прусінава. Верагодна, Прусінава ў якасці пасагу ўнесла ў дом пані Даміцэля, бо яшчэ адну частку зямельных добраў Прусінава Казімір Быкоўскі, лоўчы Менскі, набыў у сястры Даміцэлі пані Элеаноры Тэльшэўскай (5).

Уступіў у шлюб з пані Францыскай з Міцкевічаў, але пражыў з ёю нядоўга: 21 сакавіка 1752 года пані Францыска з Міцкевічаў Казіміравая Быкоўская, лоўчыня Менская, разам з нашчадкамі, выклікае генерала ваяводства Менскага Яна Бжэзінскага для перадачы маетнасці Прусінава і фальварка Запрудзе, пасля смерці мужа 11 сакавіка гэтага ж года, у сваю ўласнасць (6).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 177, л. 215.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, лл. 676—677.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 11, л. 722.
4. «Дэпутаты Галаўнога Трыбунала ВКЛ (1697—1794 гг.)...», л. 218.
5. НГАБ. Ф 1816, воп. 1, с. 8, л. 106.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 12, л. 53.

21.24. Сулістроўскі Ігнацы

(? — 16.07.1751 — ?)

Маецца толькі адно паведамленне аб існаванні яшчэ аднаго лоўчага Менскага — Ігнацы Сулістроўскага, ротмістра ваяводства Навагародскага, унесенае ў актавыя кнігі Менскага гродскага суда 16 ліпеня 1751 года (1). Подпіс Ігнацы Сулістроўскага, лоўчага Менскага, ротмістра ваяводства Навагародскага, быў пастаўлены пад гэстаментам Мацея Быкоўскага, сына Яна Канстанты Быкоўскага. На наш погляд, у гэтым

выпадку, як і ў некаторых іншых, памылкі дапускаліся пісарамі адпаведных судовых устаноў пры ўнясенні дакументаў у актавыя кнігі для іх актыкацыі (нагарыяльнага сведчання) або, свядома, і самімі ўраднікамі. Так, Міхал Галіеўскі, чэснік Смаленскі, і Міхал Байкоўскі Рэйводскі, мечны Смаленскі, вельмі часта менавалі сябе, адпаведна, чэснікам і стражнікам Менскімі.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 614.

21.25. Булгак Ян (? — 02.1750 — ?)

Аб трыманні Янам Булгакам, ротмістрам Навагародскага ваяводства, урада лавецтва Менскага згадвае А. Рахуба. На грамічным сойміку 1750 года шляхта Менскага ваяводства абрала Яна Булгака, лоўчага Менскага, ротмістра Навагародскага ваяводства, дэпутатам Галаўнога Трыбунала ВКЛ (1). Пра Яна Булгака, лоўчага Менскага, згадвае і Станіслаў Антоні Быкоўскі Лопат, генерал-ад'ютант войскаў ВКЛ і воіт Навагародскі. Разам з усёй Навагародскай магдэбургіяй: бурмістрамі, райцамі і лаўнікамі Навагародка — Станіслаў Быкоўскі Лопат, воіт Навагародскі, 5 сакавіка 1738 года ўносіць у каралеўскі задворны суд скаргу на многіх абывацеляў (шляхціцаў) Навагародка, абвінавчваючы іх у незаконным трыманні розных гарадскіх добраў, якія, згодна са Статутам ВКЛ, маглі трымаць толькі месцічы (2). Дык вось, не апошняя месца ў гэтым рэстры асобаў, якія незаконна, ды і без аплаты падаткаў, трымалі гарадскую маёмасць (ворныя землі, сенажаці, млыны, крамы), займае і лоўчы Менскі пан Ян Булгак.

Актавыя кнігі Менскага гродскага суда захавалі паведамленне яшчэ пра аднаго прадстаўніка гэтага роду, пана Мікалая Юзэфа Булгака, мянуючы яго таксама лоўчым Менскім. Як стала вядома, пані Кацярына з Вярываў Жэлігоўская і яе дзеці Казімір, Рафал і дачка Канстанцыя Жэлігоўскія ўнеслі ў актавыя кнігі Менскага суда баніцыйны ліст на Мікалая Юзэфа, лоўчага Менскага, Станіслава і Марціна Булгакоў і пана Забелу. Патрэбна адзначыць, што і Булгакі часу не трацілі дарма. Да моманту ўнясення баніцыйнага ліста яны мелі ад Аўгуста II каралеўскі глейт на адтэрміноўку выканання прысуду Галаўнога Трыбунала на шэсць месяцаў (3).

Праз пяць гадоў, 8 лістапада 1736 года, мы ізноў сустракаем Мікалая Юзэфа Булгака, але на гэты час ужо на ўрадзе падваяводы Навага-

родскага. Цяпер Мікалай Булгак, падваявода Навагародскі, аб'яднаўшыся з Міхалам Валадковічам, старастам Гаенскім, займаўся звазам падданных ад Яраша Мацкевіча, падчашага Менскага (4).

Крыніцы:

1. «Дэпутаты Галаўнога Трыбунала ВКЛ (1697—1794 гг.)...», л. 226.
2. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 404, лл. 33—44.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 9, л. 1410.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 41, лл. 1269—1272.

21.26. Хмара Адам Міхал (07.06.1752—23.01.1756)

Прывілей на лавецтва будучы ваявода Менскі Адам Міхал Хмара атрымліваў двойчы: першы раз, як мы гэта ўжо адзначалі раней, лавецтва Менскае Адам Міхал Хмара атрымаў па каралеўскім прывілеі ад 28 лістапада 1748 года (1) пасля адыходу з гэтага ўрада Ігнацы Карніцкага, а ў другі раз — праз чатыры гады, пасля смерці Казіміра Быкоўскага, па прывілеі ад 7 чэрвеня 1752 года (2). Як тады часта пісалі ў такіх выпадках, прывілей Адамам Хмара 1748 годзе быў атрыманы «няведама якім спосабам», праз месяц пасля надання, 25 кастрычніка, урада лавецтва Менскага Казіміру Быкоўскаму. Хаця і тады было зразумела, што справа не абышлася без атрымання нейкай высокай асобай каралеўскай канцылярыі вялікага хабару ад Адама Міхала Хмары.

Улічваючы, што абагульняючы аповяд пра дзейнасць Адама Хмары, заснаваны архіўных матэрыялах, будзе прыведзены ў раздзеле «Ваяводы Менскага ваяводства», у дадзеным выпадку мы абмяжуемся апісаннем чатырохгадовага перыяду яго жыцця, з чэрвеня 1752 года і па канец студзеня 1761 года.

Адам Хмара, сын Антонія Хмары, скарбніка ваяводства Менскага на 1750 год (гл. нашу заўвагу да раздзела «Скарбнікі Менскага ваяводства»), меў брата Іахіма Хмару, які на працягу значнага часу займаў урад пісара гродскага Менскага. Як даводзяць пісьмовыя крыніцы таго часу, Адам Хмара быў адным з найбольш адукаваных людзей свайго часу і толькі дзякуючы асабіста сабе сваім здольнасцям дабіўся высокага становішча ў Вялікім княстве Літоўскім. Змог літаральна з нічога атрымаць значныя зямельныя і грашовыя сродкі і сканцэнтравць іх у сваіх руках. Частка земляў трапіла ў яго рукі дзякуючы наданню

яму каралеўскіх добраў у пажыццёвае трыманне, а частку выкупіў у сваіх суседзяў, якія мелі вострую патрэбу ў наяўных польскіх злотых. Часта даваў пазыкі і, галоўнае, заўсёды дабіваўся іх своечасовага вяртання. Будучы выдатным адміністратарам, аказаўся някелскім і, што галоўнае, ашчадным гаспадаром. Значную колькасць маетнасцяў трымаў часова, а потым, пры невяртанні ў тэрмін грошай, прыбіраў гэтыя маетнасці да сваіх рук.

Доўгі час знаходзіўся на службе ў Сапегаў, вядучы заўсёды з поспехам іх судовыя справы па вырашэнні розных маёмасных спрэчак. Так, у 1754 годзе атрымаў пленімпатэнцыю (даверанасць) ад Альбрэхта Сапегі, падскарбія надворнага Вялікага княства Літоўскага, і яго брата Міхала Сапегі, старасты Лунскага, на вядзенне судовых спраў у судах Слонімскага павета аб урэгуляванні розных прэтэнзій да маёмасці памёршага Бенедыкта Сапегі, падскарбія ВКЛ (3). Цікава, што 27 красавіка 1756 года згадзіўся заняцца абаронай інтарэсаў Ежы Адама Прысецкага, чэсніка Полацкага (так у тэксце, у сапраўднасці — чэснік Рэчыцкага павета), лентвойта Менскага, у яго спрэчцы з Аляксандрам Сапегам, ваяводам Полацкім (4).

Пасля смерці бацькі да Адама Хмары перайшлі маетнасці: Сёмкава Саламярэцкае, Стацкевічоўшчызна, па якіх ён правёў інтрамісію ў 1755 годзе (5). Амаль адначасова з наданнем урада лавецтва Менскага Адам Хмара атрымаў прывілей на пажыццёвае трыманне Куркленскай дзяржавы, размешчанай у Вількамірскім павеце (6).

Адышоў са свайго ўрада лоўчага Менскага пасля пераходу былога падчашага Менскага Ігнацы Карніцкага на ўрад падстоля Менскага, атрымаўшы каралеўскі прывілей 23 снежня 1756 года (7). Дарэчы, свой прывілей на падстоляства Менскае Ігнацы Карніцкі атрымаў яшчэ 22 снежня 1752 года (8), і прайшло яшчэ амаль чатыры гады, калі Адам Хмара змог заняць даўно вакантны ўрад падчашага Менскага. Адначасова з урадам лоўчага Менскага займаў і ўрад віцэ-інстыгатара ВКЛ.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 176, л. 236.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, л. 987.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 182, л. 36.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 12, л. 1044.
5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 12, л. 827.
6. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, л. 949.

7. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 181, л. 148.

8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 179, л. 683.

21.27. Баржэцкі Антоні з Косаржэва (23.01.1756 — ?)

У пачатку 1756 года, 23 снежня, быў падпісаны каралеўскі прывілей на лавецтва Менскае Антонію Баржэцкаму, старасту Казіміраўскаму (1). Хутчэй за ўсё ўрад не быў прыняты Баржэцкім, бо ў прывілеі на атрыманне лавецтва Менскага Янам Паўлікоўскім ад 14 лістапада 1761 года запісана, што ўрад перадаецца Паўлікоўскаму пасля добраахвотнага адыходу з гэтага ўрада Адама Міхала Хмары, віцэ-інстыгатара ВКЛ (2).

Як падаюць дакументы Метрыкі Вялікага княства Літоўскага, 9 жніўня 1750 года пану Антонію з Косаржэва Баржэцкаму быў нададзены прывілей на мечнікоўства Менскае, вакантнае пасля смерці былога мечнага пана Яна Свентаржэцкага (3).

Што ж датычыцца самога Антонія з Косаржэва Баржэцкага, то за гады свайго жыцця ён зрабіў неблагую кар'еру. У 1775 годзе Антоні Баржэцкі быў ужо інстыгатарам ВКЛ (4). Верагодна, у 1777 годзе ўступіў у паўторны шлюб з пані Жэголай. Як пацвярджаюць актавыя кнігі Менскага гродскага суда, 20 ліпеня гэтага года Антоніем Баржэцкім, інстыгатарам ВКЛ, быў складзены рэфармацыйны запіс сваёй жонцы, з пералікам сум грошай, перадаваемых ёй (5).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 181, л. 249.

2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 183, л. 555.

3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 176, л. 554.

4. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 7, л. 676.

5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 20, л. 569.

21.28. Адахоўскі Станіслаў (? — ?)

Калі Станіслаў Адахоўскі, на кастрычнік 1765 года канюшы Менскі, атрымаў урад лоўчага Менскага, нам не ўдалося ўстанавіць. Ёсць толькі дзве згадкі пра трыманне ім гэтага ўрада, знойдзеныя намі ў актавых кнігах Менскага земскага суда. Першая — пра яго сына Яна Адахоўскага, лоўчыца Менскага. Ян Адахоўскі ўнёс 25 жніўня 1767

года вячысты квітацыйны запіс Каралю і Еве з Мянчынскіх Дубляевічам, бацькам сваёй жонкі, аб атрыманні пасаговых сум (1). У другім паведамленні, ужо ад 22 жніўня 1780 года, упамінаецца другі сын Станіслава Адахоўскага — Ежы Адахоўскі, лоўчыц Менскі, які паставіў свой подпіс пад дакументам (2). Аднак дакумент, унесены братамі ў земскія актавыя кнігі Менскага ваяводства 27 мая 1780 года, аб падзеле спадчыны, што засталася пасля смерці бацькі, маетнасцяў Бялова і Лахаўшчызна, прымушаюць нас засумнявацца ў трыманні іх бацькам урада лоўчага Менскага. Свой дакумент яны пачынаюць сцвярджаннем, што яны лоўчыцы Менскага ваяводства, а вось у канцы дакумента, перад пералікам асобаў сцвердзіўшых падзел спадчыны, мянуюць сябе ўжо лоўчыцамі Лідскімі (3).

У больш ранейшых дакументах Менскага гродскага суда ад 23 красавіка 1742 года, унесеных у акты 9 сакавіка 1759 года, захоўваецца інфармацыя пра правядзенне інтрамісіі па маетнасцях Белеў і Пяровічы для Казіміра і Цэцыліі са Свентаржэцкіх Адахоўскіх, лоўчых Лідскіх. Гэтыя маетнасці былі ім ўступленыя за добрую цану Антоніем і Тэафіліяй з Вярбіцкіх Ульяшэвічамі (4).

У асноўным прадстаўнікі роду Адахоўскіх жылі ў межах Лідскага павета і, адпаведна, у большасці выпадкаў трымалі ўрады гэтага ж павета. Так, у 1684 годзе Ян Міхал Адахоўскі трымаў урад чэсніка гэтага павета, а Юзэф Адахоўскі на — 1724 год. На 1764 год пазначана ў А. Рахубы трыманне ўрада лоўчага Лідскага Казімірам Адахоўскім. Адзначана іх пражыванне і ў межах Віленскага ваяводства: на 1684 год Павел Адахоўскі быў гараднічым Ашмянскім, а Уладзіслаў Ян Стэфан Адахоўскі на гэты ж год трымаў урад падстоля Віленскага (5).

Гістарычныя крыніцы захоўваюць звесткі пра пражыванне і ў межах Менскага павета Адахоўскіх і за ранейшы час. Так, 9 красавіка 1655 года ў Галаўным Трыбунале ВКЛ была праведзена актыкацыя (натарыяльнае сведчанне) атрымання ў пазыку буйной сумы грошай панам Войцэхам Горскім, харужыцам Віленскім. Пазыку яму выдаў Яраш Адахоўскі (6).

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 841.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 19, л. 318.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 10, л. 470.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 202.

5. «Ураднікі Віленскага ваяводства...», л. 699.

6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 12, л. 88.

21.29. Кастравіцкі Казімір

(? — 16.03.1769 — ?)

Намі знойдзены толькі дзве згадкі пра трыманне ўрада лавецтва Менскага Казімірам Кастравіцкім: першая з іх — у матэрыяле, змешчаным у актавай кнізе Менскага гродскага суда 3 красавіка 1761 года, і другая — 16 сакавіка 1769 года (1), дзе ўпамінаецца Казімір Кастравіцкі, лоўчы Менскі, сын былога войта Менскага Антонія Кастравіцкага. Як вынікае з дакумента, змешчанага ў актавых кніг Менскага гродскага суда 3 красавіка 1761 года, Казімір Кастравіцкі, лоўчы Менскі, атрымаў ад сваёй жонкі Петранэлы з Кубліцкіх, у першым шлюбе Гадэбскай, стольнікавай Мозырскай, пры ўступленні ў шлюб данацыйны ліст на значную суму. Петранэла з Кубліцкіх, лоўчыня Менская, запісала свайму мужу «золата, срэбра і гатовай манеты, розную маёмасць, а таксама шмат збожжа і быдла». Ад свайго бацькі Кубліцкага, войскага Полацкага, Петранэла з Кубліцкіх Казімірава Кастравіцкая, лоўчыня Менская, атрымала рознай маёмасці і грошай на агульную суму да 1000 бітых талераў. Сам дакумент аб атрыманні пасаговых сум быў складзены яшчэ 19 сакавіка 1761 года, і пры яго ўнясенні ў актавыя кнігі Казімір Кастравіцкі паведамляе, што яго жонка Пётранэла з Кубліцкіх Казімірава Кастравіцкая, лоўчыня Менская, памёрла (1).

У другі раз упамінаецца Казімір Кастравіцкі, лоўчы Менскі, у 1769 годзе. Якраз 16 сакавіка гэтага года правіянтавыя камісары Менскага ваяводства Марцін Ваньковіч і Марцін Азямблоўскі выдалі яму квіт на 1238 расейскіх рублёў за фураж і правіант, атрыманы ад лоўчага Менскага камандзірам расійскага гарнізона, размешчанага ў межах ваяводства (2). Ужо ў гэты час на тэрыторыі Менскага ваяводства на пастаяннай аснове размяшчаліся расійскія вайсковыя адзінкі. Сярэдняя шляхта была зацікаўлена ў добрых адносінах з камандаваннем расійскіх войскаў, бо іх прысутнасць прыносіла несумненныя выгоды: можна было збываць дровы, лішкі фуражу і сельскагаспадарчыя прадукты. Існавала сур'езная канкурэнцыя паміж землеўласнікамі за права атрымання кантрактаў на пастаўку дроў, фуражу і прадуктаў харчавання. Камандзіры расійскіх войскаў плацілі добра, вядома, не забываючы і пра свой асабісты інтарэс. Адбывалася паступовае прывыканне да

пастаянай прысутнасці замежных войскаў у краіне. У межах ваяводства вядзенне спраў з расійскімі войскамі была пастаўлена на адпаведную правую аснову. Ваяводскі соймак прызначаў двух правянтавых камісараў, якія адказвалі за ўлік атрыманых расійскімі войскамі дроў, фуражу і прадуктаў харчавання. Расейскія войскі праводзілі рэквізіцыі ў мясцовай шляхты з пазначэннем памераў узятага. Правянтавыя камісары, у сваю чаргу, прымалі квітки і выдавалі свае квіты на аплату расейскімі грашыма. Каб пазбегнуць злоўжыванняў сярод правянтавых камісараў, іх мянялі штогод. Праз тры гады, у 1772 годзе, і сам Казімір Кастравіцкі на ваяводскім соймаку зробіць справаздачу аб выніках сваёй працы ў якасці правянтавага камісара (3).

Вядома, што ў другой палове XVIII стагоддзя Казімір Кастравіцкі і яго сын Багдан займалі па чарзе ўрад будаўнічага Менскага.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 531.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 15, л. 491.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 16, л. 324.

21.30. Паўлікоўскі Ян (14.11.1761 — 11.07.1772)

Прывілей на лавецтва Менскае Янам Паўлікоўскім атрыманы 14 лістапада 1761 года (1), пасля адыходу з гэтага ўрада Адама Хмары. Свой прывілей на падчства Менскае Адам Міхал Хмара атрымаў яшчэ 23 снежня 1756 года, пасля адыходу з гэтага ўрада Ігнацы Карніцкага. Відаць, што ўрад быў вакантны амаль пяць гадоў. Цікава, што ў акты Менскай магдэбурггі былі ўнесены дакументы, складзеныя яшчэ ў студзені і сакавіку 1761 года, дзе Ян Паўлікоўскі ўжо мянуецца лоўчым Менскім. Так, 28 студзеня 1761 года ўнесены рэфармацыйны запіс ад Яна Паўлікоўскага, лоўчага Менскага, і Ганны з Азямблоўскіх, чэснікоўны Сахачэўскай, да бацькоў жонкі Мікалая і Апалоніі з Шышкаў Азямблоўскіх аб атрыманні маладымі пасагу ў памеры 16 000 польскіх злотых (2).

Ужо 21 сакавіка 1761 года Ян Паўлікоўскі, мянуючыся лоўчым Менскім, і яго жонка прымаюць удзел у судовай справе з панамі Кастравіцкімі і Азямблоўскімі па справе сумеснага валодання маетнасцю Шытамержыцы (3). Вядома, што Ганна з Азямблоўскіх Янава Япаўлікоўская, лоўчыня Менская, памёрла пасля 1774 года. На 5 лютага

1784 года ў актавыя кнігі Менскага земскага суда ўнесены карабарацыйны і пажышчэвы запіс на сваю маёмасць новай жонцы — пані Брыгідзе з Пішчалаў, дачцэ Дамініка Пішчалы, оберстлейтэнанта войскаў ВКЛ (4). Пан Пішчала жыў яшчэ на 1795 год, меў сыноў Антонія і Міхала.

Ян Паўлікоўскі, лоўчы Менскі, належаў да роду вядомага ў межах ваяводства з пачатку XVIII стагоддзя. Сапраўдны ўздым заможнасці роду адбыўся ў другой палове XVIII стагоддзя, калі браты Паўлікоўскія Ян і Пётр змаглі дабіцца значнага ўзмацнення асабістага ўплыву сярод Менскай шляхты і нават выбіцца ў першыя яе шэрагі. Разам з Прашынскімі, Быкоўскімі, Валадковічамі, Хмарам і Уніхоўскімі ўваходзілі ў склад групы менскай шляхты, якая вызначала палітыку ваяводства. Акрамя Пятра, у будучым гараднічага Менскага, вядомы імяны яшчэ трох братоў Яна Паўлікоўскага: ксяндза Тадэуша, коад’ютара Радашковіцкага прабства на 1784 год, Ігнацы, шамбеляна каралеўскага двара на 1786 год, і Фелікса, памёршага ў 1775 годзе. Былі яшчэ і сёстры: пані Барбара, у шлюбе за Антоніем Слатвінскім, чэснікам Лідскім, Кацярына за Рыльскім, лоўчым Парнаўскім, Ганна за Валянцінам Тэрчынскім, падстоліем ваяводства Смаленскага, і, нарэшце, Анжэла (5).

Аснову іх багацця і ўплыву заклаў яшчэ ў першай палове XVIII стагоддзя іх бацька Антоні Паўлікоўскі, стараста Хельміцкі, жанаты з Іаанне з Свентаржэцкіх, стражнікаўнай Віленскай, у першым шлюбе Рыбінскай (6). Але значны ўклад у павелічэнне заможнасці роду ўклалі і браты Паўлікоўскія. Да найбольшага поспеху іх у гэтым напрамку можна залічыць выкуп у нашчадкаў некалі магутных Тамковічаў Сялецкіх большай часткі латыфундыі Сялецкай: Лагазу, Мядухава, Зельнік. У рукі Паўлікоўскіх перайшлі і Вялікія Бесяды, або, як іх раней менавалі, Кухмісцёрскія Бесяды. Карыстаючыся цяжкім матэрыяльным становішчам гараднічага Менскага Антоні Ануфры Жыжэмскага, Ян Паўлікоўскі атрымаў у 1765 годзе ў сваю ўласнасць яго маетнасць Дворышча (7). Пасля ж наступіўшай неўзабаве смерці гараднічага Менскага маетнасць так і засталася ў валоданні Яна Паўлікоўскага, лоўчага Менскага, бо ў нашчадкаў памёршага было шмат пазык, што засталіся пасля бацькі і вельмі мала было надзеі на вяртанне бацькавай спадчыны. Яну Паўлікоўскаму належала багатае сяло Пашковічы. Пазычыўшы, на 19 сакавіка 1762 года, самому Альбрэхту Радзівілу, старасту Рэчыцкаму, 40 000 польскіх злотых, Ян Паўлікоўскі, лоўчы Менскі, атрымаў сяло Сенніца пад Менскам (8).

Даволі хутка, па мерках таго часу, узнімаўся па лесвіцы ўлады: на ваяводскім соймаку, які па традыцыі адбываўся на Грамніцы, 8 лютага 1764 года (9), абраны дэпутатам да аднаго з вядучых палітыкаў дзяржавы — Масальскага, кашталяна Віленскага, гетмана ВКЛ. На 30 чэрвеня 1764 года Ян Паўлікоўскі дзейнічае ўжо ў якасці суддзі каптуровага Менскага (10). На ваяводскім соймаку 29 жніўня 1766 года ён абіраецца разам з Антоніем Свентаржэцкм, пісарам земскім Менскім, паслом на экстраардынарыйны сойм Рэчы Паспалітай (11).

З урада лавецтва Менскага сышоў дабраахвотна, саступіўшы яго Феліцыяну Ратынскаму пасля атрымання ўрада чэснікоўства Менскага (12). У канцы 1784 года, адмовіўшыся ад урада падчашага Менскага, атрымаў судзейства земскае Менскае. Улічваючы, што Ян Паўлікоўскі даволі значны час займаў урад суддзі земскага Менскага, абгульняючы аповяд пра яго будзе прыведзены ў раздзеле «Суддзі земскія Менскага ваяводства».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 183, л. 555.
2. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 12, л. 403.
3. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 12, л. 444.
4. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 15, л. 66.
5. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 6, л. 963; с. 20, л. 203; с. 25, л. 186.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 59, л. 721.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 14, л. 176.
8. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 30, л. 18.
9. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 13, л. 1219.
10. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 3, л. 51.
11. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 14, л. 992.
12. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 743.

21.31. Ратынскі Феліцыян (11.07.1772 — 20.11.1772)

Прывілей на лавецтва Менскае, па адыходзе з гэтага ўрада Яна Паўлікоўскага на ўрад чэсніка Менскага, Феліцыян Ратынскі, мечны Менскі, атрымаў па прывілеі ад 11 ліпеня 1772 года (1), зразумела, адразу ж адмовіўшыся ад свайго ранейшага ўрада, які займаў з 7 снежня 1757 года (2). Яшчэ ў пачатку 1736 года атрымаў прывілей (3) на мастаўніцтва Менскае, але па нейкіх прычынах адмовіўся ад яго.

Феліцыян Ратынскі быў жанаты з Феліцыянай з Бжастоўскіх. Ёсць звесткі, што ён яшчэ раз уступаў у шлюб. Як нам стала вядома з дакумента, унесенага ў акты Менскага земскага суда 30 студзеня 1785 года, Феліцыян Ратынскі, мечны Менскі, і яго жонка Зося з Баржэцкіх купілі ў Казіміра Маліцкага фальварак Ласкаўка (4). Гэты фальварак разам з землямі, пакінутымі памёршым беспатомным братам Тамашом, быў перададзены Феліцыянам Ратынскім у спадчыну сыну Ігнацы, на дату ўнясення дакумента ў акты абознаму Менскаму. Дачка Феліцыяна Ратынскага, Брыгіда, згодна з заўвагай, змешчанай у часопісе «Спадчына» за 1997 год (№ 5, л. 2) была ў шлюбе за Ігнацы Пятровіным Янішэўскім, суддзёй гродскім і потым падстарастам судовым Менскім.

Як нам падаецца, Феліцыян, Францыск і Тамаш Ратынскія былі дзецьмі Антонія Міхала Ратынскага. У маніфесце інстыгатара Вялікага княства Літоўскага і войта Менскага Станіслава з Бужына Бужынскага ад 8 сакавіка 1739 года ў ліку абвінавачаных у розных злоўжываннях жыхароў Менску прыведзена і прозвішча Антонія Міхала Ратынскага, чэсніка Мельніцкага (5). Аднак трыманне ім урада чэсніка Мельніцкага не падцвярджаецца матэрыяламі, надрукаванымі ў 13 томе збору Віленскай археаграфічнай камісіі, дзе гаворыцца пра абранне Антонія Ратынскага, чэсніка ваяводства Менскага, дэпутатам да караля Аўгуста III (6). І гэта зусім не дзіўна, калі сам гетман Вялікага княства ў сваім прыватным пісьме Антонію Ратынскаму мянуе яго чэснікам Менскім. Святло на сапраўдны свой тытул пралівае сам Антоні Міхал Ратынскі: звяртаючыся ў Менскі гродскі суд для ўнясення гэтага ж пісьма ў актывыя кнігі, мянуе сябе чэснікам Мельніцкім. Знойдзеныя нам матэрыялы падцвярджаюць трыманне Антоніем Ратынскім урада чэсніка Мельніцкага.

Вельмі кепскую характарыстыку даюць Антонію Ратынскаму яго суседзі ў сваёй скарзе ў суд ад 9 студзеня 1725 года. На гэты час Антоні Ратынскі яшчэ не меў прывілея на чэснікоўства, але каб ён і быў, то гэта, роўным лікам нічога б не змяніла. Прывёўшы шмат прыкладаў пагардлівых адносін Антонія Ратынскага да сябе, суседзі адзначалі, што ён «увесь час нам розныя шкоды і крыўды чыніць...» (7).

Феліцыян Ратынскі да канца жыцця сабраў у свае рукі даволі буйныя зямельныя набыткі: яму належала маетнасць Стэцкаўшчына, Піцч, Яцэвічы, Ратынцава, добры пляц з пабудовамі на Юр'еўскай вуліцы ў Менску.

Разам са сваім сынам Ігнацы Ратынскім, Феліцыян Ратынскі, на

гэты час мечны Менскі, быў уключаны ў попіс патрыётаў ваяводства Менскага, складзены 8 кастрычніка 1765 года (8). Яго сын, Ігнацы Ратынскі, пазначаны як мечніковец Менскі і ўключаны ў склад ротмістраўства Волменскай парафіі. Брат Феліцыяна — Францыск, стараста Пернаўскі і суддзя Трыбунальскі, быў уключаны ў склад ротмістраўства Дзеравянскай парафіі.

Адышоў з урада Феліцыян Ратынскі да 20 лістапада 1772 года (9), пратрымаўшы ўрад лоўчага Менскага каля чатырох месяцаў. Яго наступніку, Феліцыяну Прашынскаму, прывілей на ўрад лоўчага Менскага быў падпісаны і ўнесены ў кнігі Метрыкі Вялікага «post fata» (пасля смерці) Феліцыяна Ратынскага.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 184, л. 794.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 181, л. 373.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 1699, л. 292.
4. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 16, л. 361.
5. Б. А., т. 3, л. 289.
6. АВАК, т. 13, лл. 166—167.
7. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 40, л. 697.
8. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, лл. 85—90.
8. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 819.

21.32. Прашынскі Феліцыян (20.11.1772 — 09.03.1773)

Феліцыян Прашынскі атрымаў прывілей на лавецтва Менскае па прывілеі ад 20 лістапада 1772 года, пасля смерці былога лоўчага Менскага Феліцыяна Ратынскага (1). У 70-х гадах XVIII стагоддзя людзі доўга не затрымліваліся на адным і тым жа ўрадзе, таму што звычайна прывілеі на ўрады атрымлівалі ўжо ў вельмі пачцівым узросце. Праўда, гэта не датычылася Феліцыяна Прашынскага, вельмі ўпывовую асобу ў сістэме іерархіі Вялікага княства Літоўскага ў тыя часы. Якраз ён, будучы яшчэ параўнальна маладым, дзякуючы вялікім фінансавым магчымасцям бацькоў (Юзэфа Прашынскага, былога падстарасты судавага Менскага, а на час атрымання сынам урада лоўчага Менскага пакінуўшага свецкае жыццё і атрымаўшага да 1774 года тытул біскупа Менітэнскага (2), і Брыгіды з Янішэўскіх), змог

даволі хутка ўзняцца па лесвіцы ўрадаў. Ужо праз тры месяцы, на 9 сакавіка 1773 года, будучы абраным на ваяводскім сойміку змог атрымаць каралеўскае зацвярджэнне на пасаду суддзі земскага Менскага (3).

Меў братоў: Антонія, на 1771 год, пасля адыходу бацькі з урада падкаморыя Менскага, заняўшага і доўга трымаўшага гэты ўрад, Тадэуша, падчашага Менскага, Станіслава і Казіміра, менаваўшыхся падкаморычамі Менскімі. Юзэф Прашынскі ў пачатку 70-х гадоў XVIII стагоддзя нядоўга займаў урад падкаморыя Менскага. Антоні Прашынскі, верагодна не пакідаў вайсковую службу і на 28 лістапада 1774 года некаторыя дакументы падпісаў, мянуючыся генерал-ад’ютантам войскаў ВКЛ. Акрамя сыноў, у Юзэфа Прашынскага было яшчэ некалькі дачок: Ганна пашлюбіла Францыска Аборскага, Францыска — Яна Быхаўца, судзіча земскага Ваўкавыскага павета, Феліцыяна — Яна Іпагорскага Лянкевіча і, нарэшце, Тэрэза (у свеце, а ў законе св. Бенедыкта — Юстына), прысвяціла сваё жыццё служэнню богу.

Феліцыян Прашынскі быў жанаты з Людвікай з Хельбінгаў, з якой, ужо займаючы ўрад суддзі земскага Менскага, моцна пачысціў кішэні бацьку. У верасні 1783 года Юзэф Прашынскі, біскуп Менітэнскі, унёс у акты ліст, дзе, «не маючы іншага спосабу», вынес смецце з хаты і паведаміў, што яго «незычлівы сын цяпер можа браць пазыкі, але плаціць за іх, як гэта было раней, бацька адмаўляецца» (4).

Больш падрабязныя звесткі пра жыццё Феліцыяна Прашынскага, які займаў некаторы час, адначасова з выкананнем абавязкаў суддзі земскага Менскага, пасаду сакратара пячаткі Вялікага княства Літоўскага, будуць прыведзены ў раздзеле «Суддзі земскія Менскага ваяводства».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 184, л. 819.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 6, л. 45; с. 7, л. 345.
3. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 184, л. 884.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 22, л. 403.

21.33. Ясінскі Казімір (? — 18.12.1774 — ?)

У акты Менскага гродскага суда 20 снежня 1774 года ўнесены дакумент, складзены двума днямі раней, аб продажы дзедзічнай маетнасці Францкевічаў Радзімінскіх Габрыелава, або Новая Ясень, ад Пятра

Францкевіча Радзімінскага, падстарасты судовага гродскага Пінскага павета, Казіміру Ясінскаму, лоўчаму Менскаму (1). Ніякіх іншых згадак пра Казіміра Ясінскага, лоўчага Менскага, намі не знойдзена. Хутчэй за ўсё, у дадзеным выпадку пісарам гродскага суда пры актыкацыі (унясенні ў актавыя кнігі гродскага суда) дакумента была дапушчана памылка. Калі Казімір Ясінскі і быў лоўчым, то толькі Пінскага павета.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1727, воп. 1, с. 16, л. 1462.

21.34. Ваньковіч Тадэуш Казімір

(09.03.1773 — 05.02.1777 — да 21.05.1782)

Згодна з матэрыяламі гродскага і земскага судоў Менскага ваяводства, Тадэуш Ваньковіч, стараста Шатраўскі, атрымаў прывілей на лавецтва Менскае пасля пераходу Феліцыяна Прашынскага на ўрад суддзі земскага Менскага (1). Прывілеі на ўрады і Феліцыяну Прашынскаму, і Тадэушу Ваньковічу былі ўнесены ў акты канцэлярыі ВКЛ 9 сакавіка 1773 года. Да моманту атрымання ўрада лоўчага кароткі час займаў ўрад мечнага Менскага, з якога дабраахвотна адмовіўся пры атрыманні прывілея на лавецтва Менскае. З 1750 года і па 11 ліпеня 1772 года займаў ўрад канюшага Менскага.

Каралеўскі прывілей на ўрад лавецтва Менскага, як гэта было прынята ў тых часы, пасля прадстаўлення яго на ваяводскім сойміку адразу ж быў унесены ў акты гродскага суда Менскага ваяводства (2). Толькі пасля актыкацыі, або як гэта цяпер мянуецца — пасля натарыяльнага сведчання, у актавых кнігах ваяводства дакумент атрымліваў прававую моц.

Тадэуш Ваньковіч, стараста Шатраўскі і лоўчы ваяводства Менскага, сын Тадэуша Уладзіслава Ваньковіча, які быў у 1737—1748 гг. войскім Менскім і Тэрэзы з Філіповічаў. Меў братоў: Адама, менаваўшага сябе вайсковічам Менскім і памёршага да 1771 года, і Антонія, старасту Рушаўскага (3).

Да 23 верасня 1776 года ўступіў у шлюб з пані Ганнай Свентаржэцкай, дачкой Антонія Свентаржэцкага, пісара земскага Менскага, і пані Кацярыны з Багдановічаў. Ёсць меркаванне, што гэта быў яго другі шлюб. Імя яго першай жонкі намі пакуль не ўстаноўлена. На 23 верасня Тадэуш Казімір Ваньковіч, лоўчы Менскі, унёс свой рэфармацыйны ліст бацькам жонкі аб памерах атрыманага пасагу (4).

Па каралеўскім прывілеі ад 21 мая 1782 года пасля пераходу былога чэсніка Менскага ваяводства Яна Паўлікоўскага на падчства Менскае Тадэуш Ваньковіч атрымаў урад чэсніка Менскага (5). На 24 красавіка 1784 года ў актавыя кнігі Менскага гродскага суда ўнесены дакумент аб продажы маетнасці Відагошчы ад Яна Караля Завішы, палкоўніка войскаў ВКЛ і яго жонкі Тэрэзы з Свентаржэцкіх, пісараўны земскай Менскай, Тадэушу і Ганне са Свентаржэцкіх Ваньковічам (6). У гэтым дакуменце Тадэуш Казімір Ваньковіч мянуецца ўжо чэснікам Менскім.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 184, л. 885.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 16, л. 1072.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 12, л. 1016.
4. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 8, л. 532.
5. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 551, л. 323.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 23, л. 175.

21.35. Булгак Станіслаў (? — 14.01.1774 — ?)

Дакументы аб наданні Станіславу Булгаку ўрада лоўчага Менскага нам у рукі не трапілі. На 11 студзеня 1774 года веў працэс па вяртанні пазыкі ў Галаўным Трыбунале ВКЛ (1) і менаваў сябе лоўчым Менскім.

У попісе патрыётаў Менскага ваяводства, складзеным 8 кастрычніка 1765 года, пазначаны як маючыя аселасць і маетнасці ў межах Менскага ваяводства дзве асобы з такім прозвішчам: Лукаш, падстолі Мозырскі, і Бенедыкт, падсудковіч Навагародскі, Булгакі (2).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 501, л. 54.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 87.

21.36. Дваржэцкі Юзэф (? — 30.12.1775 — 27.12.1785 — ?)

Знойдзена толькі тры згадкі пра лоўчага Менскага Юзэфа Дваржэцкага. Першая з іх атрымана намі з акта на арэнду маетнасці Замосце

ад Лукаша Зароскага, унесенага ў актавыя кнігі Менскага земскага суда 30 снежня 1775 года (1). Другая згадка мае адносіны да гэтай жа арэнды, але ўзята намі з дакумента, унесенага ў земскія менскія акты ўжо праз дзесяць гадоў пасля папярэдняга дакумента — 27 снежня 1785 года (2). Апошняе ўпамінанне пра Юзэфа Дваржэцкага ўзята намі з прыватнага ліста, унесенага ў земскія менскія актавыя кнігі 10 кастрычніка 1792 года (3), да пані Багдановічавай, лоўчыні Менскай, і датычацца абставін вывазу тавару з Круляўца. Праўда, у апошнім дакуменце Юзэф Дваржэцкі ўжо не мянуе сябе лоўчым Менскім.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, 7, л. 949.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 16, л. 561.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 25, л. 440.

21.37. Шыmanoўскі Мальхер (? — 16.10.1782 — ?)

Толькі адзін раз нам сустрэлася ўпамінанне пра Мальхера Шыmanoўскага, нібыта лоўчага Менскага, у матэрыялах Менскага земскага суда. Сам дакумент быў складзены ў Навагародскім ваяводстве шляхтай гэтага ж ваяводства і паўторна быў актыкаваны ў актавых кнігах Менскага земскага суда. Верагодней за ўсё Шыmanoўскі не быў лоўчым Менскім, але свядома або, магчыма, па віне пісара, быў мянованы ўраднікам Менскім. На 16 кастрычніка 1782 года Сьмон Вароўскі прадаў фальварак Забалацце, размешчаны ў тым жа Навагародскім ваяводстве, Ігнацы Туганоўскаму, рэгенту земскаму гэтага ж ваяводства (1). Сам Мальхер Шыmanoўскі быў запрошаны Вароўскім і Туганоўскім для сведчання гэтага ж дакумента.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 11, л. 116.

21.38. Мысліцкі Амброжы (? — 27.12.1785 — ?)

Як і ў выпадку з Шыmanoўскім Мальхерам, Амброжы Мысліцкі, мянуючы сябе таксама лоўчым Менскім, разам з Антоніем Велоўскім пасведчыў дакумент аб продажы, верагодна, таго ж фальварка

Забалацце, які крыху раней прадаваў Сымон Вароўскі пану Ігнацы Туганоўскаму. Як і ў першым выпадку, Забалацце знаходзілася ўсё ў тым жа Навагародскім ваяводстве. Але ў дакуменце, унесеным у актавыя кнігі Менскага земскага суда, на гэты раз выступаюць браты Нядзвецкія: Францыск, Адам і Юзэф, стольнікавічы Мсціслаўскага ваяводства. За 8 000 польскіх злотых яны прадавалі Юзэфу Заусцінскаму свой дзедзічны фальварак, атрыманы ад памёршага бацькі Сымона Нядзвецкага, стольніка Мсціслаўскага (1). Недавер да гэтых дакументаў выклікаецца тым, што яны былі змешчаны ў адным і тым жа томе дакументаў земскага суда за 1785 год.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 11, л. 171.

21.39. Аборскі Францыск з Абор (21.05.1782 — 24.07.1783 — да 21.10.1786)

Францыск з Абор Аборскі, былы мечны ваяводства Менскага, атрымаў урад лоўчага Менскага ўжо на сконе свайго жыцця па каралеўскім прывілеі ад 21 мая 1782 года пасля пераходу былога лоўчага Тадэуша Ваньковіча на чэснікоўства Менскае (1). У дакуменце, унесеным у гродскія актавыя кнігі Менскага ваяводства ў 1783 годзе, гаворыцца аб пазыках, узятых лоўчым Менскім Францыскам Аборскім у свайго зяця Казіміра Паморскага, ротмістра ваяводства Менскага (2). Верагодна, атрымманне новага ўрада каштавала яму вялікіх грошай і таму прыйшлося рабіць займы пад заклад у заставу (часовае трыманне) маетнасці да выплаты пазыкі.

Францыск Аборскі паходзіў з роду патомных ваяроў, якія перасяліліся з Польшчы на Літву яшчэ ў пачатку XVI стагоддзя. Бацькамі Францыска Аборскага былі: Рафал з Абор Аборскі, стараста Горбаўскі, і Ганна з Мацкевічаў. Да 1755 года ўступіў у шлюб з Ганнай з Прашынскіх, дачкой Юзэфа Прашынскага, падстарасты судовага Менскага, і Брыгіды з Янішэўскіх (3). Да атрымання ўрада мечнага па чарзе займаў урады крайчага і абознага ваяводства Менскага. На 1772 год у дадатак займаў урад ротмістра адной з харугваў ваяводскага шляхецкага апалчэння. У дакументах таго часу звычайна не падавалася, у якой харугве і якой парафіі Менскага павета быўзначаны ротмістр, таму мы можам рабіць толькі прыблізныя меркаванні. Улічваючы, што да гэтага часу памёр брат Францыска — Юзэф Аборскі, на 1765 год

ротмістр харугвы парафій Кораньскай, Гаенскай і Лагойскай, ды і асноўныя маетнасці Аборскіх знаходзіліся ў гэтых жа парафіях, то і ротмістроўства Францыска Аборскага ўключала шляхту гэтых жа парафій і было атрымана пасля смерці брата Юзэфа.

Аснову багацця Аборскіх былі закладзены яшчэ дзедам Францыска Рыгорам Аборскім, які разам са Станіславам Незабытоўскім, аўтарам слынных «Памятнікаў...», належаў да ліку адміністратараў Радзівілаў у канцы XVII стагоддзя. Менавіта пры Рыгоры Аборскім былі набыты такія вялікія маетнасці, як Кухмісцёрскія Бесяды ад Заліўскіх, Далькевічы ад нашчадкаў Тэадора Валадковіча, пісара земскага Менскага, Прусевічы, Семянкевічы і Сліжына ад нашчадкаў Вінклера, гараднічага Інфлянцага.

Аднак, ужо пры Францыску Аборскім і, асабліва пры яго сыну Тамашы, справы сям'і пайшлі кепска, і з многімі набыткамі дзеда прыйшлося развітацца. Адчуваючы вострую патрэбу ў грошах, у 1769 годзе аддаў «за пэўную суму», як тады пісалі, Бесяды, Баяры і Авенішкі на тры гады свайму цесцю Юзэфу Прашынскаму (4). Не трэба, аднак, думаць, што адносіны паміж зяцем і цесцем заўсёды заставаліся добра-зачлівымі. Ужо 27 чэрвеня гэтага ж года, праз два месяцы пасля перадачы Бесядаў у заставу, у Менскім гродскім судзе разглядалася скарга Францыска Аборскага на пана Юзэфа Прашынскага (5) Наогул, у тых часы судзіліся часта і падоўгу. На 27 чэрвеня 1769 года ў Менскім гродскім судзе разглядалася справа з Рагынскім (6). На 26 красавіка 1770 года Францыск Аборскі, крайчы ваяводства Менскага, вядзе судовы працэс з Тадэушам Вяжэвічам, канюшычам Менскім, з-за парушэння сваіх правоў на памежныя грунты (7).

У 1772 годзе Францыск Аборскі прадае пані Кацярыне з Радзевічаў пажыццёвыя правы на Прусевічы (8). У 1782 годзе, 28 сакавіка, у акты Менскага земскага суда ўносіцца дакумент аб продажы Антоні Дышлевічу, скарбніку Менскаму, часткі Гаян за 2140 польскіх злотых (9). Відаць, што Гаяны былі даўно разабраны на невялікія кавалкі, самы большы з якіх не ўключаў больш дзесяці служб падданных.

Будучы вельмі хворым і нямоглым, вымушаны быў 24 кастрычніка 1783 года ўнесці ў земскія актавыя кнігі Менскага ваяводства дакумент аб перадачы сыну Тамашу частак сваіх маетнасцяў Беларучы, Гаяны, Далькевічы, Ганцавічы, якія самому Францыску Аборскаму засталіся пасля смерці беспатомных братоў: Юзэфа Аборскага, ротмістра ваяводства Менскага, і Бернарда, харужага пятыгорскага войскаў ВКЛ (10). Ужо 20 сакавіка 1786 года Тамаш Аборскі, лоўчыц

Менскі, прадаў маетнасці Далькевічы, Семянкевічы і Прусевічы пану Няверскаму, скарбніку Віцебскаму (11).

Акрамя сына Тамаша, меў яшчэ дзвюх дачок: Барбару, якая да 1769 года ўступіла ў шлюб з Казімірам Паморскім, мечным ваяводства Менскага, і Брыгіду, да 1773 года ўступіўшую ў шлюб са Станіславам Карафа Есманам, падчасым Смаленскім. На 13 студзеня 1773 года Станіслаў Есман і Брыгіда з Аборскіх дамаўляліся з бацькамі маладой аб атрыманні ў 1774 годзе пасагу памерам у 10 000 злотых (12). Запіс ад Казіміра Паморскага і Барбары з Аборскіх аб атрыманні ад бацькоў пасаговых сум, прадугледжаных шлюбным кантрактам, быў унесены ў актавыя кнігі Менскага гродскага суда 28 верасня 1769 года (13). Пры нараджэнні сына пані Барбара з Аборскіх Казімірава Паморская, мечная і ротмістрвая Менская, памерла каля 1775 года.

У 1785 годзе Францыск Аборскі, лоўчы Менскі, увязаўся ў складаны судовы працэс з Ратынскімі з-за Пярэжыр (14). Гэтая маетнасць у нейкай частцы яшчэ з даўніх часоў належала дзядзьку Францыска пану Стэфану Аборскаму, падкамору Дэрпцкаму, ды і сам Францыск Аборскі нейкі час трымаў гэтую маетнасць ад свайго дзядзькі. Некалі пры падзеле спадчыны, што засталася пасля смерці падкаморыі Дэрпцкага гэтая маетнасць перайшла ў валоданне Юзэфа Аборскага, ротмістра харугвы Кораньскай і Гаенскай. На 22 сакавіка 1775 года ён перадае Пярэжыры за 1268 залатых «галандэрскіх» (галандскіх) манет у заставу на тры гады Адаму і Гіполіту Ратынскім, чэсніковічам Менскім (15). Зразумела, што праз некаторы час вярнуць грошы часовым трымальнікам маетнасці аказалася немагчымым. Будучы вельмі хворым, Францыск Аборскі прыбыць на суд не змог, і ў судовай справе ўдзельнічаў толькі сын Тамаш Аборскі. У дадатак аказалася, што ў Аборскіх на Пярэжыры не захавалася ніякіх дакументаў, справа была праіграная і прынесла лоўчаму Менскаму вялікія страты грошай.

Памёр Францыск з Абор Аборскі да 1 чэрвеня 1786 года. Гэтай датай пазначаны каралеўскі прывілей на ўрад лавецтва Менскага Тадэушу Багдановічу (16). Жонка лоўчага Менскага пані Ганна з Прашынскіх жыла яшчэ ў 1793 годзе (17).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 551, л. 324.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 22, л. 354.
3. Там жа, ф 1816, воп. 1, с. 19, л. 10.
4. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 15, л. 604.

5. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 73, л. 97.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 73, л. 312.
7. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 66, л. 312.
8. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 6, л. 410.
9. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 13, л. 149.
10. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 14, л. 709.
11. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 17, л. 130.
12. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 6, л. 853.
13. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 17, л. 360.
14. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 16, л. 323.
15. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 7, л. 617.
16. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 551, л. 1277.
17. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 31, л. 74.

21.40. Багдановіч Тадэуш (01.06.1786 — 24.03.1789)

Тадэуш Багдановіч атрымаў каралеўскі прывілей на ўрад лавецтва Менскага, падпісаны 1 чэрвеня 1786 года (1). Урад лоўчага займаў нядоўга, бо ўжо 21 кастрычніка 1786 года атрымаў прывілей на чарговы ўрад скарбніка Менскага (2). Аднак па нейкіх прычынах працягваў і далей менаваць сябе лоўчым Менскім. Зусім верагодна, што атрыманне ўрада лоўчага Менскага не зусім задаволіла амбіцый Тадэуша Багдановіча. На грамічным (лютаўскім) ваяводскім сойміку 1787 года пасля смерці былога суддзі земскага Менскага Тадэуша Валадковіча спрабаваў, заручыўшыся падтрымкай многіх уплывовых палітыкаў, атрымаць рашэнне сойма аб сваім прызначэнні на пасаду суддзі земскага Менскага, але беспаспяхова (3). Яшчэ да 1772 года Тадэуш Багдановіч уступіў у шлюб з Кацярынай Янкоўскай (4).

Тадэуш Багдановіч, стараста Самніцкі, прымаў актыўны ўдзел у палітычным жыцці ваяводства, верагодна, маючы юрыдычную адукацыю, займаўся афармленнем лаўдумаў соймакаў і ўносіў іх у актавыя кнігі ваяводскіх судаў. У 1776 годзе на грамічным ваяводскім сойміку быў абраны шляхтай дэпутатам, або, як часта пісалі, суддзёю Трыбунальскім, у склад Галаўнога Трыбунала ВКЛ на рускую рэпартышню (5).

19 кастрычніка 1786 года Тадэуш Багдановіч падпісвае з братамі Марціноўскімі, Базылём, каморнікам Менскага ваяводства, Дамінікам, Янам і Аляксандрам, дакумент аб прыналежнасці земляў урочышча Міцеўшчына, дзе Тадэуш Багдановіч мянуе сябе лоўчым Менскім (6).

Ужо ў наступным годзе на грамнічным соймаку ваяводства Менскага зноў атрымаў пацвярджэнне шляхты на ўрад лоўчага Менскага (7). Займаў урад лоўчага Менскага і на 1789 год, калі падпісаўся пад ухвалай грамнічнага, ад 9 лютага, ваяводскага соймака (8). Верагодна, неўзабаве памёр, бо ўжо ў 1791 годзе яго другая жонка пані Людвіка з Вышынскіх Тадэушовай Багдановічавай, лоўчыня Менская, самастойна вяла справы з пані Марыянай з Прэрадоўскіх, удавой па Іахіму Хмару, войскім Менскім, і атрымала ад яе карабарацыйны ліст (9). Пані лоўчыня Менская жыла яшчэ і ў кастрычніку 1792 года: гэта відаць з прыватнага ліста пана Дваржэцкага да пані Людвікі з Вышынскіх Багдановічавай, лоўчыні Менскай, аб вывазе тавараў з Круляўца (10).

Вядома, што ў гэтай сям'і была дачка Юдыта, якая ўступіла ў шлюб з Вінцэты Валадковічам, вайсковічам Менскім. Як Юдыта, так і сам Вінцэты Валадковіч памерлі параўнальна маладымі, пакінуўшы нялетніх дзяцей.

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 551, л. 1277.
2. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 551, л. 1311.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 25, л. 59.
4. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 6, л. 682.
5. «Дэпутаты Галаўнога Трыбунала ВКЛІ (1697 — 1794 гг.)...», л. 330.
6. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 17, л. 572.
7. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 18, л. 87.
8. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 28, л. 74.
9. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 22, л. 75.
10. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 25, л. 440.

21.41. Варанец Тадэуш (24.03.1789 — 10.02.1790 — ?)

Тадэуш Варанец атрымаў каралеўскі прывілей на ўрад лавецтва Менскага, падпісаны 24.03.1789 года (1). На 10 мая 1791 года Тадэуш Варанец, лоўчы і каморнік Менскі, скончыў разлікі па пасагу са сваім шваграм Ануфры Дваржэцкім, ротмістрам і камісарам цывільна-вайскавай і парадкавай камісіі Менскага ваяводства, які ўступіў у шлюб з сястрой Тадэуша Варанца — пані Іааннай Варанцоўнай. Маладыя атрымалі пасаг, прадугледжаны гэстаментам памёршага нядаў-

на бацькі — Антонія Варанца, скарбніка Менскага, у суме 17 000 злотых (2).

Калі Тадэуш Варанец атрымаў прывілей і быў зацверджаны ваяводскім соймакам лоўчым Менскага ваяводства, нам не давялося ўстанавіць. Вядома, што займаў гэты ўрад якраз у пачатку 1790 года, таму што 10 лютага гэтага года падпісаў лаўдум, або рашэнне, ваяводскага соймака, мянуючы сябе лоўчым Менскім (3). Тадэуш Варанец, сын Антонія Варанца і Анэлі з Паўлікоўскіх, мянуемых у некаторых дакументах скарбнікамі Менскага ваяводства, жыў яшчэ ў 1795 годзе, калі імя яго было ўнесена ў матэрыялы перапісу землеўладальнікаў, праведзенага ўладамі Расейскай імперыі (4). Згодна з імі, Тадэушу Варанцу ў межах Менскага ваяводства належала да 32 двароў падданных у сёлах: Бузукаве — 17, Ардоўшчызне — 4, Лёцкаўшчызне — 1 і ў Залессі — 10.

Імя Антоні Варанца, бацькі Тадэуша, было унесена ў попіс патрыётаў Менскага ваяводства, складзены 8 кастрычніка 1765 года (5) па Ракаўскай парафіі. Верагодна, што калі і быў скарбнікам Менскага ваяводства, то ўрад атрымаў ужо пасля складання попісу. У гэтым жа попісе пазначаны яшчэ і Крыштоф Варанец, крайчы Смаленскі. Неўзабаве пасля смерці Крыштофа Варанца яго жонка, перадаўшы ўсю спадчыну дзецям, пайшла ў адзін з Менскіх жаночых кляштароў.

У другой палове XVIII стагоддзя ў актах Менскага ваяводства часта сустракаецца прозвішча Юзэфа Данбова Варанца, сына Крыштофа, крайчага Смаленскага. Юзэф Варанец займаў па чарзе ўрады будаўнічага і мастаўнічага Менскага ваяводства. Як вынікае з архіўных матэрыялаў, Юзэф Данбова Варанец паходзіў са шляхты Ашмянскага павета і ўсе яго маетнасці размяшчаліся там жа. Тым не меней, і для Менскага павета Варанцы не былі чужымі, верагодна, значныя зямельныя ўладанні ў межах павета яшчэ з даўніх часоў належалі Варанцам. Так, яшчэ ў 1714 годзе Міхал Варанец пазваў у Менскі гродскі суд Красоўскага для вырашэння памежных спрэчак (6).

Крыніцы:

1. НГАБ, КМФ 18, воп. 1, с. 555, л. 440.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 30, л. 396.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 29, лл. 76—78.
4. Там жа, ф 333, воп. 9, с. 3, лл. 307, 317.
5. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 86.
6. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 38, л. 800.

21.42. Каралько Баброўскі Францыск Мікалай (? — 15.02.1792 — ?)

Верагодней за ўсе паходзіў са шляхты, што мала маетнасці ў межах Навагародскага ваяводства. У нашы рукі трапіў дакумент ад 14 чэрвеня 1774 года, дзе паведамляецца аб скарзе, унесенай у актавыя кнігі Менскага земскага суда Юзэфам Прашынскім, біскупам Менітэнскім, былым падстарастам судовым Менскім. Справа датычылася добраў Прылукі, Каралішчавічы, Лошыца, Трасцянец і Новы Двор, а, таксама, некалькіх пляцаў і дамоў у самім Менску, якія раней былі ў трыманні Марціна Каралька, харужага Навагародскага (1). Пра самога Францыска Мікалая Каралька Баброўскага ў нашым распараджэнні ёсць вельмі мала звестак. Вядома, што, маючы добрую юрыдычную адукацыю, паспяхова веў судовыя справы ва ўсіх судах Вялікага княства Літоўскага. Так, 2 сакавіка 1789 года Мікалаю Каралько, тады яшчэ скарбніку Браслаўскага павета, была нададзена пленіпагэнцыя (даверанасць) ад Віктара Панятоўскага, прафесара магэматыкі публічных школ Варшавы (2).

Цікава, што з Панятоўскімі Міхал Баброўскі Каралько ў залах пасаджэнняў судаў ВКЛ сустракаўся не адзін раз. Яшчэ ў 1776 годзе Мікалай Каралько, яшчэ без ніякага ўрада, атрымаў падцвярджэнне ад Людвіка і Канстанцыі з князёў Панятоўскіх Тышкевічаў, пісараў ВКЛ, аб завяршэнні ўстаноўленых судамі княства грашовых выплат. Некалі Мікалай Каралько ўчыніў напад на маетнасць Тышкевічаў, разграбіў яе і збіў падданых (3).

У адзіным вядомым нам запісе, дзе Мікалай Баброўскі Каралько мянуецца лоўчым Менскім, складзеным 15 лютага 1792 года (4), ён вядзе судовую справу з Базылём Замойскім, паручнікам Навагародскім, і яго жонкай Ганнай з Пшэздзецкіх, былой Вайдзевічавай, судзінай гродскай Менскай. Звесткі аб даце надання ўрада лоўчага Францыску Каралько Баброўскаму ў нашым распараджэнні адсутнічаюць.

Крыніцы:

1. НГАБ. Ф 1769, воп. 1, с. 30, л. 268.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 28, л. 252.
3. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 9, л. 555.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 24, л. 303.

21.43. Багушэвіч Мінькоўскі Станіслаў (21.10.1786 — ?)

Станіслаў Багушэвіч Мінькоўскі, капітан войскаў ВКЛ, стражнікавіч Полацкі, будучы суддзя гродскі Менскі, атрымаў прывілей на ўрад 21 кастрычніка 1786 года (1). Але па нейкіх прычынах ніколі не менаваў сябе лоўчым. Неаднаразова выбіраўся шляхтай Менскага павета паслом на соймы Рэчы Паспалітай, дзе праявіў сябе сапраўдным патрыётам Вялікага княства Літоўскага. Больш падрабязнае жыццёапісанне Станіслава Багушэвіча Мінькоўскага будзе прыведзена ў раздзеле «Суддзі гродскія Менскага ваяводства».

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 551, л. 1311.

І М Я Н Н Ы П А К А З Н І К

- Аборскі з Абор Францыск, лоўчы Менскі, 21.32; 21.39.
Аборская Францыскавая пані Ганна з Прашынскіх, падстарасцянка судовая гродская Менская, лоўчыня Менская, 21.32; 21.39.
Аборскі з Абор Тамаш, лоўчыц Менскі, 21.39.
Аборская Брыгіда Станіславава Карафа Есманава, падчашына Смаленская, 21.39.
Аборскі з Абор Бернгард, харужы петыгорыі войскаў ВКЛ, 21.39.
Аборскі з Абор Стэфан, падкаморы Дэршкі, 21.39.
Аборская Барбара Казімірава Паморская, мечная Менская, 21.39.
Аборскі з Абор Юзэф, ротмістр Кораньскай харугвы Менскага павета, 21.39.
Аборскі з Абор Рыгор Андрэй, стараста Горбаўскі, 21.5, 21.39.
Аборская Рафалава пані Ганна Мацкевічавая, старасціна Горбаўская, 21.39.
Абрамовічавая Самуэлева пані Гелена Шэметаўна, старасціна Старадубаўская, 21.2.
Абрынская Мартынаўна Бенедыктава Булгакава, лоўчыня Менская, 21.10.
Агінскі Лявон, стараста Мсціслаўскі, 21.4.
Адахоўскі Яраш, 21.28.
Адахоўскі Казімір, лоўчы Лідскі, 21.28.
Адахоўскі Ян, чэснік Лідскі, 21.28.
Адахоўскі Юзэф, чэснік Лідскі, 21.28.
Адахоўскі Казімір, лоўчы Лідскі, 21.28.
Адахоўскі Павел, гараднічы Ашмянскі, 21.28.
Адахоўскі Уладзіслаў Ян Стэфан, падстолі Віленскі, 21.28.
Адахоўская Казімірава пані Цэцылія са Свентаржэцкіх, лоўчыня Лідская, 21.28.
Адахоўскі Станіслаў, лоўчы Менскі, 21.28.
Адахоўскі, Ян, лоўчыц Менскі, 21.28.

- Адахоўскі Ежы, лоўчыц Менскі, 21.28.
Адахоўская Янавая пані Зося Альшэўская, 21.8.
Азямблоўскі Марцін, правянтавы камісар Менскага ваяводства, 21.29.
Азямблоўскі Мікалай, чэснік Сахачэўскі, 21.30.
Азямблоўская Мікалаева пані Апалонія з Шышкаў, чэснікавая Сахачэўская, 21.30.
Азямблоўская Ганна Янавая Паўлікоўская, чэснікаўна Сахачэўская, лоўчыня Менская, 21.30.
Алендзкая Кацярына Даніелевая Аўлачымская, лоўчыня Менская, былая Адамавая Жыжэмская, падкаморына Мозырская, 21.16; 21.17.
Алендзкі Тэафіл, падкаморы Ваўкавыскі, 21.16.
Альшэўская Зося Янавая Адахоўская, 21.8.
Андрэўская Ганна Рыгравая Нямірыная, лоўчыня Менская, 21.12.
Антаневіч Бенедыкт, 21.22.
Антаневічавая Бенедыктавая пані Даміцэля Тэльшэўская, у другім шлюбе Сымонавая Калпакоўская, 21.23.
Аўгуст III, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 21.1.
Аўлачымская Марута Юр'еўна Мікалаева Тупальская, 21.2.
Аўлачымскі Юзэф, спачатку судзя гродскі, а потым і судзя земскі Менскі, 21.16.
Аўлачымскі Павел, архімандрыт Уладзімірскі і Кобрынскі, 21.16.
Аўлачымскі Максіміліян, 21.16.
Аўлачымскі Даніел Карнелі, лоўчы Менскі, 21.9; 21.10; 21.14; 21.16; 21.17.
Аўлачымская Даніелевая пані Зося Валашкоўна, лоўчыня Менская, 21.16.
Аўлачымская Даніелевая пані Кацярына Алендзкая, падкамаранка Ваўкавыская, былая Адамавая Жыжэмская, падкаморына Мозырская, лоўчыня Менская, 21.16; 21.17.
Аўлачымскі Андрэй, чэснік Уладзімірскі, 21.16.
Аўлачымская Андрэева пані Ядвіга Скарабагацянка, чэснікавая Уладзімірская, 21.16.
Аўлачымскі Ваўрынец, 21.16.
Аўлачымскі Барталамей, лоўчыц Менскі, 21.16.
Аўлачымскі Казімір, лоўчыц Менскі, 21.16.
Аўлачымскі Антоні, лоўчыц Менскі, 21.16.
Аўлачымская Зося, лоўчыцаўна Менская, 21.16.
Аўлачымская Людвіка, лоўчыцаўна Менская, 21.16.
Баброўскі Каралько Францыск Мікалай, лоўчы Менскі, 21.42.
Багдановіч Тадэуш, лоўчы Менскі, стараста Самніцкі, 21.39 і 21.40.
Багдановічавая Тадэушавая пані Кацярына Янкоўская, 21.40.
Багдановічавая Тадэушавая пані Людвіка з Вышынскіх, лоўчыня Менская, 21.36.; 21.40.
Багдановічавая Юдыта Вінцэнтавая Валадковічавая, лаўчынянка Менская, вайсковічавая Менская, 21.40.

- Багдановічавая Кацярына Антоніевая Свентаржэцкая, пісаравая земская Менская, 21.34.
- Багушэвіч Мацей, ксёндз, канонік Вендэнскі, пробашч Волменскі, 21.2.
- Багушэвіч Мінькоўскі Станіслаў, стражнікавіч Полацкі, лоўчы Менскі, 21.43.
- Байкоўскі Рэйводскі Міхал, мечны Смаленскі, 21.24.
- Банецкі Адам, польскі гісторык, 21.1; 21.11; 21.17.
- Баржэцкі з Косаржэва Антоні, лоўчы Менскі, стараста Казіміраўскі, потым інстыгатар ВКЛ, 21.27.
- Баржэцкая Антоніевая з Косаржэва пані Жэголаўна, інстыгатаравая ВКЛ, 21.27.
- Баржэцкая Зося Феліцыянавая Ратынская, лоўчая Менская, 21.31.
- Бароўская Канстанцыя Давыдавая Нямірына, 21.12.
- Барэйшанка Ганна Янавая Нямірына, гараднічыня Навагародская, 21.12.
- Баторы Стэфан, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 21.5.
- Багуфал Рафал, 21.6.
- Багуфалавая Гелена Казіміравая Толкачавая, 21.2.
- Багуфал Міхал, 21.13; 21.17.
- Багуфалавая Міхалавая пані Марыяна з Бялінскіх, у другім шлюбе Пятрова Я Пратасовічавая, войскавая Менская, а ў трэцім — Андрэевая Бенедыктавая Карніцкая, лоўчыня і падстарасціна судовая гродская Менская, 21.13; 21.17; 21.22.
- Багуфалавая Кацярына Геронімавая Нямірына, харужына Дэрпшкая, 21.12.
- Берасневіч Юры (Ежы), лоўчы Менскі, 21.1.
- Берасневічавая Юр'евая (Ежына) пані Крыстына Прэццоўская, лоўчыня Менская, у другім шлюбе Юрэвічавая, падстоліна Віцебская, 21.1.
- Берасневіч Ян Станіслаў, лоўчыц Менскі, 21.1.
- Берасневічавая Янавая пані Канстанцыя Станкевічаўна, у першым шлюбе — Уладзіславава Кольшэка, чэснікавая Браслаўская, 21.1.
- Берасневіч Лукаш, 21.1.
- Берасневічавая Лукашова пані Кларыса Выдаўна, 21.1.
- Берасневіч Андрэй, падстолі Мозырскі, 21.1.
- Берасневічавая Раіна, 21.1.
- Берасневіч Міхал, 21.1.
- Бірбаш Міхал, 21.11.
- Бірбашова Міхалавая пані Разалія Гроўская, у другім шлюбе Юзэфова Яблонская, скарбнікавая Пінская, 21.11.
- Богуш Мікалай, харужы Мозырскі, 21.10.
- Булгак Мікалай Дамінік, суддзя гродскі Менскі, а потым падсудак земскі Менскі, 21.10.
- Булгак Тэадор, 21.10.
- Булгак Ян, лоўчы Менскі, ротмістр Навагародскага ваяводства, 21.25.
- Булгак Бенедыкт, лоўчы Менскі, 21.10; 21.11; 21.16.
- Булгакавая Бенедыктавая пані Абынская Мартынаўна, 21.10.
- Булгак Ян, 21.10

- Булгак Юзэф Мікалай, падваявода Навагародскі, 21.25.
 Булгак Марцін, 21.25.
 Булгак Станіслаў, 21.25.
 Булгак Ежы, лоўчыц Менскі, 21.10.
 Булгакавая Ежыная пані Ганна Макгільніцкая, лоўчыцавая Менская, 21.10.
 Булгак Станіслаў, лоўчы Менскі, 21.35.
 Булгак Вінцэнт Казімір, мечны Мозырскі, 21.10.
 Булгак Лукаш Лявон, падстолі Мозырскі, 21.10; 21.35.
 Булгак Бенедыкт, падсудковіч Навагародскі, 21.10; 21.35.
 Булгак Бенедыкт, падчашы Рэчыцкі, 21.10.
 Бужынскі з Бужына Станіслаў, інстыгатар ВКЛ і воіт Менскі, 21.31.
 Быкоўскі з Яксаў Марцін, лоўчы Менскі, 21.20; 21.22; 21.23.
 Быкоўскі з Яксаў Казімір, лоўчы Менскі, 21.20; 21.22; 21.23; 21.26.
 Быкоўская з Яксаў Казімірава пані Францыска з Міцкевічаў, лоўчыня Менская, 21.23.
 Быкоўскі з Яксаў Ян Канстанты, 21.24.
 Быкоўскі Мацей, 21.24.
 Быкоўскі Лопат Станіслаў, генерал-ад'ютант войскаў ВКЛ, воіт Навагародскі, 21.25.
 Быхавец Ян, судзіч земскі Ваўкавыскі, 21.32.
 Быхаўцова Янава пані Францыска з Прашынскіх, падстарасцянка судовая гродская Менская, судзічовая земская Ваўкавыская, 21.32.
 Бялінская Марыяна, у першым шлюбе Міхалава Багуфалава, у другім — Пятрова Пратасовічавая, войска Менская, а ў трэцім — Андрэева Карніцкая, лоўчыня і падстарасціна судовая гродская Менская, 21.13; 21.17; 21.22.
 Бжастоўская Феліцыяна Феліцыянава Ратынская, мечная Менская, 21.31.
 Бжэзінскі Ян, генерал ваяводства Менскага, 21.23.
- Вайдзевічавая пані Ганна з Пшэздзецкіх, судзіна гродская Менская, у другім шлюбе — Бабылёва Замойская, паручнікава Навагародская, 21.42.
 Валадковічавая Марцінава пані Дарота Манвід Дарагастайская, судзіна земская Менская, 21.2.
 Валадковіч Францыск, стольніковіч Менскі, 21.5.
 Валадковічавая Францыскава пані Апалонія з Ратынскіх, стольнікавічавая Менская, 21.5.
 Валадковіч Марцін, судзя земскі Менскі, 21.10.
 Валадковіч Пётр, судзіч земскі Менскі, 21.10.
 Валадковіч Міхал, стараста Гаенскі, 21.11; 21.25.
 Валадковіч Тэадор, пісар земскі Менскі, 21.37.
 Валадковіч Марцін Казімір, пісар земскі Менскі, 21.13.
 Валадковіч Стэфан, гараднічы, а потым падсудак земскі Менскі, 21.1.
 Валадковіч Тадэуш, судзя земскі Менскі, 21.40.

- Валадковіч Вінцэнт, вайсковіч Менскі, 21.40.
Валадковічава Янцінтава пані Юдыта з Багушэвічаў, вайсковічава Менская, 21.40.
Валашкоўна Зося Даніелева Аўлачымская, лоўчыня Менская, 21.16.
Валіцкі Крыштоф, стараста Бухнавецкі, 21.14.
Валіцкая Крыштофавая пані Кацярына Касцюкевічава, старасціна Бухнавецкая, 21.14.
Ваньковічава Юдыта Станіславава Заліўская, лоўчыцава ВКЛ, 21.5.
Ваньковіч Тэадор Антоні, стольнік і падстараста судовы Менскі, 21.17.
Ваньковіч Уладзіслаў, чэснік Вількамірскі, а потым войскі Менскі, 21.6.
Ваньковіч Тадэуш Казімір, лоўчы Менскі, стараста Шатраўскі, 21.34, 21.39.
Ваньковічава Тадэушова Казімірава пані Ганна са Свентаржэцкіх, пісараўна земская Менская, лоўчыня Менская, 21.34.
Ваньковіч Марцін, правіянтавы камісар Менскага ваяводства, 21.29.
Ваньковіч Тадэуш Уладзіслаў, войскі Менскі, 21.34.
Ваньковічава Тадэушова Уладзіславава пані Тэрэза з Філіповічаў, войская Менская, 21.34.
Ваньковіч Адам, вайсковіч Менскі, 21.34.
Ваньковіч Антоні, стараста Рушаўскі, 21.34.
Варанец Тадэуш, лоўчы Менскі, 21.41.
Варанец Антоні, скарбнік Менскі, 21.41.
Варанцова Антоніева пані Анэля з Паўлікоўскіх, скарбнікава Менская, 21.41.
Варанцова Іаанна Ануфрыева Дваржэцкая, ротмістрава і камісарава Менская, 21.41.
Варанец Крыштоф, крайчы Смаленскі, 21.41.
Варанец Юзэф Данбова, будаўнічы, а потым і мастаўнічы Менскі, 21.41.
Варанец Міхал, 21.41.
Вароўскі Сымон, 21.37.
Васілевічаўна Кацярына Янава Каралёва Вялічкава, лоўчыня Ашмянская, 21.4.
Васілеўскі Казімір Хвалібог, стольнік Менскі, 21.2.
Васілеўская Казімірава Хвалібогава пані Ганна Пажарыская, лаўчынянка Менская, стольнікава Менская, 21.2; 21.7.
Вінклеры, нашчадкі Тэадора Вінклера, гараднічага Інфлянцкага, уладальніка Саўдзевіч у Менскім павеце, 21.39.
Вітаўт, вялікі князь Літоўскі, 21.12.
Война Юр'я (Ежы) Ян, лоўчы Менскі, 21.8; 21.9.
Война Ян, лоўчыц Менскі, 21.8.
Война Абрагам, біскуп Віленскі, 21.8.
Война Аляксандр, стараста Паюрскі, 21.8.
Война Сямён, 21.8.
Войніна пані Галімска, 21.8.
Войніна Антоніева Зайгеркоўская, 21.8.
Война Крыштоф, 21.8.

- Война Казімір, пісар земскі і паборца падымнога Пінскага павета, 21.8.
 Война Казімір, суддзя земскі Пінскі, 21.8.
 Война ясенецкая Ганна, у першым шлюбе Адамавая Пажарыская, падчашына
 Рэчыцкая, а ў другім шлюбе — Францыскавая Пажарыская, падстоліна
 Плоцкая, 21.7
 Волкавая Янавая Раіна Пажарыская, 21.2.
 Волкаўна Гальшка Станіслававая Заліўская, лоўчыцавая ВКЛІ, 21.5.
 Выдаўна Кларыса Лукашова Берасневічавая, 21.1.
 Высоцкая Марыяна Даніелевая Пажарыская, 21.6.
 Вышынская Людвіка Тадэушавая Багдановічавая, лоўчыня Менская, 21.38.
 Вяжэвіч Аляксандр, харужы Менскі, 21.13.
 Вяжэвічавая Аляксандравая пані Зося з Макавецкіх, харужыня Менская, у другім
 шлюбе — Пятрова Прадасовічавая, войская Менская, 21.13.
 Вяжэвіч Тадэуш, канюшыц Менскі, 21.39.
 Вяжэвіч Ежы, харужыц Менскі, 21.13.
 Вяжэвіч Станіслаў, харужыц Менскі, 21.13.
 Вяжэвіч Караль, харужыц Менскі, 21.13.
 Вяжэвіч Юстына Ежыная Паморская, харужанка Менская, лоўчыня Менская,
 21.13.
 Вялічка Ян Караль, падстоліч Старадубаўскі, лоўчы Ашмянскі, 21.4.
 Вялічкавая Янавая Каралева пані Кацярына Васілевічаўна, лоўчыня Ашмянская,
 21.4.
 Вярбіцкая Тэафілія Антоніева Ільяхэвічавая, 21.28.
 Вяроўкін-Шэпота Уладзіслаў, беларускі гісторык, прадмова
 Вярыга Кацярына Жэлігоўская, 21.25.
 Гадэбская, стольніцавая Мозырская ў першым шлюбе, пані Петранэла Кубліцкая
 Казімірава Кастравіцкая, лоўчыня Менская, 21.29.
 Галіеўскі Міхал, чэснік Смаленскі, 21.24.
 Галімскі Крыштоф, лоўчы Менскі, 21.8; 21.9.
 Галімская Крыштофава пані Кацярына Мікалаеўская, лоўчыня Менская, 21.9.
 Галімскі Аляксандр, лоўчыц Менскі, 21.9.
 Галімскі Дамінік, лоўчыц Менскі, 21.9.
 Галімскі, 21.8.
 Галімская пані Войніна, 21.8.
 Галімскі Мікалай, войскі Аршанскі, 21.9.
 Галімская (Галінская) Ганна, у першым шлюбе Стэфанавая Пажарыская, а ў
 другім — Канстантава Свалынская, судзіна гродская Менская, 21.6.
 Гардзялкоўскі, 21.6.
 Гедройц, уладальнік маетнасці ў межах Волменскай парафіі Менскага павета, 21.2.
 Горскі Войцэх, харужыц Віленскі, 21.28.
 Гнятоўскі Валерыян, канюшы Менскі, 21.16.
 Гневашэвіч Фэдар, 21.16.

Грагоўскі, 21.5.

Гроўская Разалія Юзэфавая Яблонская, скарбнікавая Пінская, у першым шлюбе
Міхалава Бірбашова, 21.11.

Даўгёрд Тамаш Ян, падчашы Апшыянскі, 21.7.

Данілевічоўна Барбара Давыдава Міцкевічава, пісаравая дэкрэтовая ВКЛ, 21.15.

Дарагастайская Манвід Дарота Марцінава Валадковічава, судзіна земская
Менская, 21.2.

Дваржэцкі Юзэф, лоўчы Менскі, 21.36; 21.40.

Дваржэцкі Ануфры, ротмістр і камісар цывільна-вайсковы і парадкавы Менскі,
21.41.

Дваржэцкая Ануфрыева пані Іаанна з Варанцоў, ромістравая і камісаравая
Менская, 21.41.

Дзяконская Міхалава пані Ганна, 21.16.

Драбышэўскі Пётр, чэснік і падстараста судовы гродскі Менскі, 21.8.

Друцкая Сакалінская Ганна Андрэева Бенедыктава Карніцкая, былая Ежыная
Сапрыкава, лоўчыня Менская, 21.17; 21.18.

Друцкая Сакалінская Зося Станіславава Заліўская, лоўчыня ВКЛ, 21.5.

Друцкі Горскі Тэадор, ваяводзіч Мсціслаўскі, 21.2.

Друцкі Горскі Пётр, судзія гродскі Старадубаўскі, 21.2.

Дышлєвіч Антоні, скарбнік Менскі, 21.39.

Дубялєвіч Караль, 21.28.

Дубялєвічава Каралева пані Ева з Мянчынскіх, 21.28.

Дэмбоўская Гелена Ганна Паўлава Каралєва Чыжова, стольнікава
Мсціслаўская, 21.14.

Дэмбоўская Альжбета Станіславава Касцюшкєвічава, лоўчыня Менская, 21.14.

Есман Станіслаў Карафа, падчашы Смаленскі, 21.39

Есманавая Станіславава Карафа пані Брыгіда з Аборскіх, падчашына Смаленская,
21.39.

Жыдовіч Таргоня Якуб, зямянін Менскага павета, 21.13.

Жыжэмскі Адам, падкаморы Мозырскі, 21.16.

Жыжэмская Адамава пані Кацярына Алендзьская, падкаморына Мозырская, у
другім шлюбе Даніелева Аўлачымская, лоўчыня Менская, 21.16; 21.17.

Жыжэмскі Тамаш, падкаморыч Мозырскі, 21.16.

Жыжэмскі Тэафіл, падкаморыч Мозырскі, а потым пісар гродскі Менскі, 21.16.

Жыжэмскі Ян, падкаморыч Мозырскі, а потым скарбнік Менскі, 21.16.

Жыжэмскі Ян, падкаморыч Менскі, 21.12.

Жыжэмскі Антоні Ануфры, гараднічы Менскі, 21.30..

Жэдолкаўна Антонієва з Косаржэва Баржэцкая, інстыгатарава ВКЛ, 21.27.

Жэлігоўская Кацярына з Вярэгаў, 21.25.

Жэлігоўская Канстанцыя, 21.25.

Жэлігоўскі Казімір, 21.25.

Жэлігоўскі Рафал, 21.25.

Забела, 21.25.

Завіша на Бакштах Крыштоф Станіслаў, ваявода і стараста судовы Менскі, 21.17.

Завіша на Бакштах Крыштоф, стараста судовы Менскі, 21.11.

Завішына на Бакштах Крыштофавая пані Барбара Пукшцянка, ваяводзіна і старасціна судовая Менская, 21.11.

Завіша на Бакштах Андрэй Казімір, стараста судовы Менскі і Чачэрскі, 21.2.

Завіша Ян Караль, палкоўнік войскаў ВКЛ, 21.34.

Завішына Янавая Каралёвая пані Тэрэза Свентаржэцкая, пісараўна земская Менская, палкоўніцавая ВКЛ, 21.34.

Зайгеркоўскі Антоні, 21.8.

Зайгеркоўская Антоніевая пані Войніна, 21.8.

Залескі Аляксандр, падчашы Драгіцкі, 21.15.

Залеская Аляксандравая пані Дарота Міцкевічавая, падчашына Драгіцкая, дачка Траяна Міцкевіча, судзянка гродская Менская, 21.15.

Залеская пані Ганна з Мінчыкаў, у другім шлюбе Янавая Пажарыская, лоўчыцавая Менская, 21.6.

Заліўскія, зямьне ваяводства Менскага, 21.39.

Заліўскі Аляксандр, лоўчы Менскі, 21.5.

Заліўскі Багуслаў Антоні, падчашы Ліўскі, 21.5.

Заліўская Багуслававая Антоніевая пані Элеанора Скопаўна, падчашына Ліўская, 21.5.

Заліўскі Мікалай Станіславіч, 21.5.

Заліўская Мікалаевая пані Кацярына Лаўрынаўна Супгынская, 21.5.

Заліўскі Станіслаў, лоўчы дворны ВКЛ, ляснічы Мярэцкі і Лаздзейскі, 21.5.

Заліўская Станіслававая пані Зося Друцкая Сакалінская, лоўчыня дворная ВКЛ, 21.5.

Заліўскі Ян, 21.5.

Заліўскі Каспр, архідыякан Віленскі, 21.5.

Заліўскі Станіслаў, лоўчыц дворны ВКЛ, 21.5.

Заліўская Станіслававая пані Юдыта Ваньковічаўна, лоўчыцавая дворная ВКЛ, 21.5.

Заліўская Станіслававая пані Гальшка Волкаўна, лоўчыцавая дворная ВКЛ, другая жонка Станіслава Заліўскага, 21.5.

Заліўскі Андрэй, 21.5.

Заліўскі Юр'я, 21.5.

Заліўскі Ян, 21.5.

Заліўская Францыска, старэйшая ўсіх менскіх бернардынак, 21.5.

Замойскі Базыль, паручнік Навагародскі, 21.42.

Замойская Базылёвая пані Ганна з Пшэздзецкіх, паручніцавая Навагародская, у першым шлюбе Вайдзевічавая, судзіна гродская Менская, 21.42.

- Зараноўскі Андрэй, стараста Зелянкоўскі, 21.22.
Зараноўская Андрэевая пані Марыяна Канстанцыя Карніцкая, падстарасцянка
судовая гродская Менская, старасціна Зелянкоўская, 21.22.
Заусцінскі, Юзэф, 21.38.
Зароскі Лукаш, 21.36.
Зяновічавая Геранімавая пані Леанора Францкевічова Радзімінская,
падкаморына Мсціслаўская, 21.2.
Зяновічаўна Канстанцыя Янавая Пажарыская, чэснікавая Мсціслаўская, 21.2.

Іваноўскі Ян, 21.16.
Ільяшэвіч Антоні, 21.28.
Ільяшэвічавая Антоніевая пані Тэафілія з Вярбіцкіх, 21.28.
Іпагорскі Ленкевіч Ян, войскі Мозырскі, 21.32.
Іпагорская Ленкевічавая Янавая пані Феліцыяна Прашынская, падкамаранка
Менская, войскія Мозырская, 21.32.

Кавячынскі Крыштоф, падкаморы Менскі, 21.2.
Казіцкі Андрэй, 21.5.
Калантай Міхал, 21.6.
Калпакоўскі Сымон, 21.23.
Калпакоўская Сымонавая пані Даміцэля Тэльпэўская, у першым шлюбе
Бенедытавая Антаневічавая, 21.23.
Кальшыкавая Уладзіслававая пані Канстанцыя Станкевічаўна, чэснікавая
Браслаўская, 21.1.
Калясніцкая Канстанцыя Ежына Паморская, судзіна гродская Рэчыцкая, 21.13.
Камароўскі Крыштоф, кухмістр ВКЛ, 21.2.
Капашчэўскі Пётр, падстолі і падстараста судовы гродскі Менскі, 21.8; 21.16.
Каралько Баброўскі Францыск Мікалай, лоўчы Менскі, 21.40.
Каралько Марцін, харужы Навагародскі, 21.42.
Карлік (Карлінг) з Нясетыч Самуэл, стольнік Інфлянцкі, 21.22.
Карніцкі Андрэй Бенедыкт, лоўчы і падстараста судовы гродскі Менскі, 21.12;
21.14; 21.16; 21.17; 21.18; 21.20; 21.22.
Карніцкая Андрэевая пані Ганна Друцкая Сакалінская, былая Ежына
Сапрыкаўна, лоўчыня Менская, 21.17; 21.18.
Карніцкая Андрэевая пані Марыяна з Бялінскіх, лоўчыня і падстарасціна судовая
Менская, у першым шлюбе Міхалава Баўфалавая, а ў другім — Пятрова
Прагасовічавая, войскія Менская, 21.13; 21.17; 21.22.
Карніцкі Казімір Міхал, войскі Чарнігаўскі, 21.17.
Карніцкі Станіслаў, 21.17.
Карніцкі Стэфан, 21.17.
Карніцкая Ганна Элеанора, 21.17.
Карніцкі Антоні Казімір, лоўчы Менскі, 21.17; 21.18; 21.19.
Карніцкая Антоніевая пані Тэрэза з Юрэвічаў, лоўчыня Менская, 21.18; 21.19.

- Карніцкі Ігнацы, лоўчы, а потым суддзя земскі Менскі, 21.17; 21.20; 21.21; 21.22; 21.26; 21.30.
- Карніцкая Марыяна Канстанцыя, падстарасцянка Менская, Андрэева Зараноўская, старасціна Зелянкоўская, 21.17; 21.22.
- Карніцкі Юзэф, падстарасціч судовы гродскі Менскі, 21.17; 21.22.
- Карніцкая Кацярына Самуэлева Умецкая, 21.17.
- Карніцкі Уладзіслаў, лоўчы Менскі, 21.18; 21.19.
- Карэйва Павел, лоўчы Ашмянскі, 21.4.
- Косакоўскі Андрэй, падсудак земскі Віленскі, былы стольнік Менскі, 21.2.
- Кастравіцкі Антоні, падстолі і войт Менскі, 21.13, 21.29.
- Кастравіцкі Багдан, будаўнічы Менскі, 21.29.
- Кастравіцкі Казімір, падстоліч, а потым лоўчы Менскі, 21.29.
- Кастравіцкая Казімірава пані Пётранэла з Кубліцкіх, вайскавічанка Полацкая, лоўчыня Менская, у першым шлюбе Гадэбская, стольнікава Мозырская, 21.29.
- Касцюшкewіч Станіслаў, лоўчы Менскі, 21.14; 21.16.
- Касцюшкewічавая Станіславава пані Альжбета Дэмбоўская, лоўчыня Менская, 21.14.
- Касцюшкоўна Зося Мікалаева Пажарыская, 21.2.
- Касцюшкewіч Ян, ураднік Тышкевічаў, 21.14.
- Касцюкewіч Тэадор, бурмістр Менскі, 21.14.
- Касцюкewічавая Кацярына, Крыштофавая Валицкая, старасціна Бухнавецкая, 21.14.
- Каяловіч Вуяк, польскі гісторык, 21.3.
- Кгалецкая Ева Яблонская, 21.11.
- Кішка Ян Крыштоф, ваявода Віцебскі, 21.2.
- Клакатоўскі Тэадор, 21.1.
- Клакатоўскі Юр'я, 21.1.
- Клакоцкая Казімірава пані Раіна Теафілія Мірская, харужына Менская, 21.14.
- Клакоцкі Геронім, стараста Рэчыцкі, 21.14.
- Красоўскі, зямлянін Менскага ваяводства, 21.41.
- Кроер Ян, 21.11.
- Крыйкоўскі Антоні, пісар дэкрэтовай ВКЛ, 21.15.
- Кубліцкі, войскі Полацкі, 21.29.
- Кубліцкая Пётранэла Казімірава Кастравіцкая, лоўчыня Менская, у першым шлюбе Гадэбская, стольнікава Мозырская, 21.29.
- Ламбертаўна Францыскавая з Самсонаў Яблонская, лоўчыня Менская, 21.11.
- Ленкевіч Іпагорскі Ян, войскі Мозырскі, 21.32.
- Ленкевічавая Іпагорская Янава пані Феліцыяна Прапынска, падкамаранка Менская, войскія Мозырская, 21.32.
- Макавецкая Зося Пятрова Пратасовічавая, войскія Менская, у першым шлюбе Аляксандрава Вяжэвічавая, харужына Менская, 21.13.

- Макільніцкая Ганна Ежыная Булгакавая, лоўчыцавая Менская, 21.10.
Маліцкі Казімір, 21.31.
Марціноўскі Базыль, каморнік Менскі, 21.38.
Марціноўскі Дамінік, 21.38.
Марціноўскі Ян, 21.38.
Марціноўскі Аляксандр, 21.38.
Масальская Мікалаеява Сухціцкая, лоўчыня і гараднічыня Менская, 21.3.
Масальскі, кашпаліян Віленскі, гетман ВКЛ, 21.30.
Матушэвіч Ян Казімір, чэснік Менскі, 21.2.
Матушэвічавая Янава Казімірава пані Гальшка з Пажарыскіх, былая
Сухадольская, чэснікавая Менская, 21.2.
Матушэвіч Марцін, 21.2.
Мацкевіч Яраш, падчашы Менскі, 21.25.
Мацкевічавая Ганна Рафалава Аборская, старасціна Горбаўская, 21.37.
Мікалаеўская Кацярына Крыштофавая Галімска, лоўчыня Менская, 21.9.
Міладоўскі, 21.16.
Мінчыкава Ганна, былая Залеская, а потым Янава Пажарыская, лоўчыцавая
Менская, 21.6.
Мірская Раіна Тэафілія Казімірава Клакоцкая, харужына Менская, 21.14.
Міцкевіч Давыд, лоўчы Менскі, 21.15.
Міцкевічавая Давыдава пані Барбара Данілевічаўна, лоўчыня Менская, пісаравая
дэкрэтова ВКЛ, 21.15.
Міцкевіч Пётр, пісарэвіч дэкрэтовы ВКЛ, 21.15.
Міцкевіч Павел, пісарэвіч дэкрэтовы ВКЛ, 21.15.
Міцкевіч Траян, судзія гродскі Менскі, 21.10; 21.15.
Міцкевіч Міхал, судзіч гродскі Менскі, 21.15.
Міцкевічавая Ганна, судзянка гродская Менская, 21.15.
Міцкевічавая Тэрэза, судзянка гродская Менская, 21.15.
Міцкевічавая Дарота, судзянка гродская Менская, Аляксандрава Залеская,
падчашына Драгіцкая, 21.15.
Міцкевічавая Францыска Казімірава Быкоўская, лоўчыня Менская, 21.23.
Мысліцкі Амброжы, лоўчы Менскі, 21.38.
Мянчынская Ева Каралева Дубялевічавая, 21.28.

Навой, продак Мікалая Сухціцкага, лоўчага і гараднічага Менска, 21.3.
Нарбут Казімір, 21.10.
Нарніцкі, уладальнік маетнасці ў Апшмянскім павеце, 21.2.
Незабытоўскі Станіслаў, адміністратар радзівілаўскіх менняў, аўтар
«Памятнікаў...», 21.37.
Нядзвецкі Сымон, стольнік Мсціслаўскі, 21.38.
Нядзвецкі Францыск, стольнікавіч Мсціслаўскі, 21.38.
Нядзвецкі Адам, стольнікавіч Мсціслаўскі, 21.38.
Нядзвецкі Юэф, стольнікавіч Мсціслаўскі, 21.38.

- Няміра Ян, канюшы вялікага князя Вітаўта, 21.12.
 Няміра Ян, гараднічы Навагародскі, 21.12.
 Нямірына Янавая пані Ганна Барэйшанка, гараднічыня Навагародская, 21.12.
 Няміра Казімір, гараднічовец Навагародскі, 21.12.
 Няміра Аляксандр, мечны Навагародскі, 21.12.
 Няміра Людвік, гараднічовец Навагародскі, 21.12.
 Няміра Юзэф, стольнік Дэрпшкі, 21.12.
 Няміра Леапольд, канонік Луцкі, 21.12.
 Няміра Крыштоф, стольнік Навагарод Северскі, 21.12.
 Няміра Рыгор, лоўчы Менскі, 21.12; 21.16.
 Нямірына Рыгоровая пані Ганна Андрэўская, лоўчыня Менская, 21.12.
 Няміра Ян, лоўчыц Менскі, 21.12.
 Няміра Казімір, лоўчыц Менскі, 21.12.
 Няміржанка Канстанцыя, лоўчыцаўна Менская, 21.12.
 Няміржанка Ганна, лоўчыца Менская, 21.12.
 Няміра Геронім, харужы Дэрпшкі, 21.12.
 Нямірына Геронімавая пані Кацярына Баўфалавая, харужына Дэрпшкая, 21.12.
 Няміра Давыд, падчашы Менскі, 21.12.
 Нямірына Давыдавая пані Канстанцыя Бароўская, 21.12.
 Няміра Андрэй Восіпавіч, генерал-лейтэнант войскаў Расейскай імперыі, 21.12.
 Няверскі, скарбнік Віцебскі, 21.37.
- Пажарыскі Пётр Дзянісаў, зямлянін Менскага павета, 21.2.
 Пажарыскі Ян, чэснік, а потым, харужы Мсціслаўскі, 21.2; 21.4; 21.7.
 Пажарыская Янавая пані Канстанцыя Зяновічаўна, чэснікавая Мсціслаўская, 21.2.
 Пажарыскі Бенедыкт, харужыц Мсціслаўскі, 21.7.
 Пажарыскі Міхал, харужыц Мсціслаўскі, 21.7.
 Пажарыскі Геліяш, 21.7.
 Пажарыскі Мікалай, 21.2.
 Пажарыская Мікалаева пані Зося Касцюшкоўна, 21.2.
 Пажарыская Ефрузына Мікалаева Прашэнская, 21.2.
 Пажарыскі Базыль, 21.2.
 Пажарыскі Станіслаў, 21.2.
 Пажарыскі Ян Павел, лоўчы Менскі, 21.2; 21.6; 21.7.
 Пажарыская Янавая Паўлава пані Тэклія Свірская, лоўчыня Менская, 21.2; 21.6.
 Пажарыскі Дзмітр Андрэвіч, возны Менскі, 21.2.
 Пажарыскі Халімон Коневіч, возны Менскі, 21.2.
 Пажарыскі Васіль Міхайлавіч, возны Менскі, 21.2.
 Пажарыскі Станіслаў, дваранін каралеўскі, 21.2.
 Пажарыская Ганна Казімірава Хвалібогава Васілеўская, лаўчынянка Менская, стольнікавая Менская, 21.2; 21.7.
 Пажарыскі Даніел, лоўчыц Менскі, 21.2; 21.6.
 Пажарыская Даніелева пані Марыяна Высоцкая, лоўчыцавая Менская, 21.6.

- Пажарыскі Стэфан, лоўчы Менскі, 21.2; 21.6; 21.7; 21.8.
 Пажарыская Стэфанавая пані Ганна Галімская, лоўчыня Менская, у другім шлюбе
 — Канстантава Свалынская, судзіна гродская Менская, 21.6.
 Пажарыскі Адам, падчашы Рэчыцкі, 21.6; 21.7.
 Пажарыская Адамавая пані Ганна Война Ясенецкая, падчашына Рэчыцкая, у
 другім шлюбе Францыскавая Прысецкая, падстоліна Плоцкая, 21.7.
 Пажарыскі Ян, лоўчыц Менскі, 21.6.
 Пажарыская Янавая пані Ганна з Мінчыкаў, лоўчыцавая Менская, 21.6.
 Пажарыская Раіна Янавая Волкавая, 21.2.
 Пажарыскі Крыштоф, 21.2.
 Пажарыскі Бенедыкт, 21.2.
 Пажарыскі Станіслаў, 21.6.
 Пажарыская Гальшка, былая Сухадольская, а потым Янавая Казімірава
 Матушэвічавая, чэснікавая Менская, 21.2.
 Палонскі Самуэл, 21.5.
 Паморскі Ежы Станіслаў, мечны Менскі, 21.13.
 Паморскі Ежы, лоўчы Менскі, 21.13; 21.16.
 Паморская Ежыная пані Юстына Вяжэвічаўна, харужанка Менская, лоўчыня
 Менская, 21.13.
 Паморскі Ежы, судзія гродскі Рэчыцкі, 21.13.
 Паморская Ежыная пані Канстанцыя Калясніцкая, судзіна гродская Рэчыцкая,
 21.13.
 Паморскі Казімір, мечны Менскі, ротмістр ваяводства Менскага, 21.39.
 Паморская Казімірава пані Барбара Аборская, мечная Менская, 21.39.
 Паморскі Канстанты, 21.13.
 Паморскі Андрэй Францыск, 21.13.
 Панятоўскі Віктар, прафесар матэматыкі публічных школ Варшавы, 21.41.
 Панятоўская Канстанцыя Людвікавая Тышкевічавая, пісаравая ВКЛ, 21.41.
 Паплаўскі Тэадор, слуга Уладзіслава Ваньковіча, чэсніка Вількамірскага, 21.6.
 Пасацкая Луцця Міхалава Рудаміна Дусяцкая, 21.10.
 Паўлікоўскі Антоні, стараста Хельміцкі, 21.30.
 Паўлікоўская Антоніева пані Іаанна з Свентаржэцкіх, старасціна Хельміцкая,
 21.30.
 Паўлікоўская Анэля Антоніева Варанцова, скарбнікавая Менская, 21.39.
 Паўлікоўскі Ян, лоўчы, а ў канцы жыцця судзія земскі Менскі, 21.27; 21.30; 21.31,
 21.34, 21.40.
 Паўлікоўская Янавая пані Ганна з Азямблоўскіх, лоўчыня Менская, 21.30.
 Паўлікоўская Янавая пані Брыгіда з Пішчалаў, лоўчыня Менская, 21.30.
 Паўлікоўскі Антоні, лоўчыц Менскі, 21.30.
 Паўлікоўскі Міхал, лоўчыц Менскі, 21.30.
 Паўлікоўская Ганна Валянцінавая Тэрчынская, падстоліна Смаленская, 21.30.
 Паўлікоўскі Пётр, 21.30.
 Паўлікоўскі Тадэуш, ксэндз, коад'ютар Радашковіцкага прабства, 21.30.

- Паўлікоўская Барбара Антоніева Слатвінская, чэснікавая Лідская, 21.30.
 Паўлікоўская Кацярына Рыльская, лоўчыня Парнаўская, 21.30.
 Паўлікоўскі Фелікс, старасціч Хельміцкі, 21.30.
 Паўлікоўскі Ігнацы, шамбелян ЯКМ (яго каралеўскай міласці), 21.30.
 Паўлікоўская Анжэла, старасцянка Хельміцкая, 21.30.
 Пенкальскі Тадэуш, лоўчы Віленскі, 21.6.
 Перакопскі Юр'я, 21.11.
 Пішчала Дамінік, оберстлейтэнант войскаў ВКЛ, 21.30.
 Пішчала Брыгіда Янавая Паўлікоўская, лоўчыня Менская, 21.30.
 Пратасовіч Пётр Казімір, войскі Менскі, 21.12; 21.13; 21.17.
 Пратасовічавая Пятрова Казіміравая пані Марыяна з Бялінскіх, войска Яменская,
 у першым шлюбе Міхалава Багудалава, а ў трэцім — Андрэева
 Бенедыктавая Карніцкая, лоўчыня і падстарасціна судовая гродская Менская,
 21.13; 21.17; 21.22.
 Прашынскі Юзэф, падстараста судовы Менскі, на 1771—1772 гг. — падкаморы
 Менскі, 21.32; 21.39; 21.42.
 Прашынская Юзэфавая пані Брыгіда з Янішэўскіх, падстарасціна судовая
 Менская, 21.32; 21.39.
 Прашынская Ганна Францыскавая з Абор Аборская, падстарасцянка судовая
 гродская Менская, лоўчыня Менская, 21.32; 21.39.
 Прашынскі Феліцыян, лоўчы Менскі, 21.31; 21.32; 21.34.
 Прашынская Феліцыянава пані Людвіка з Хельбінгаў, лоўчыня Менская, 21.32.
 Прашынскі Антоні, падкаморы Менскі, 21.32.
 Прашынскі Тадэуш, падчашы Менскі, 21.32.
 Прашынскі Станіслаў, падкаморыч Менскі, 21.32.
 Прашынскі Казімір, падкаморыч Менскі, 21.32.
 Прашынская Феліцыяна Янавая Шагорская Лянкевічавая, падкамаранка Менская,
 войска Мозырская, 21.32.
 Прашынская Францыска Янавая Быхаўцова, судзічовая земская Ваўкаўская,
 21.32.
 Прашынская Тэрэза свецк., а ў законе святога Бенедыкта — Юстына, 21.32.
 Прашэнскі Мікалай, 21.2.
 Прашэнская Мікалаева пані Еўфрузына Пажарыская, 21.2.
 Прысецкі Ежы Адам, былы чэснік, а потым падчашы Рэчпыцкі (у некаторых
 дакументах — Полацкі), лентвойт Менскі, 21.26.
 Прысецкі Францыск, падстолі Плоцкі, 21.7.
 Прысецкая Францыскава пані Ганна Война Ясенецкая, падстоліна Плоцкая, у
 першым шлюбе Адамава Пажарыская, падчашая Рэчпыцкая, 21.7.
 Прэцлоўскі Антоні, падсудак земскі Слоніміскі, 21.10.
 Прэцлоўскі Юзэф, падсудак земскі Слоніміскі, 21.10.
 Прэцлоўская Бенедыкта Станіславава Юрэвічавая, падстоліна Чарнігаўская,
 21.18.
 Прэцлоўскі Жыгімонт, падстолі Слоніміскі, 21.1.

- Прэцлоўская Крыстына Юр'ева (Ежына) Берасневічавая, падсталка
Слонімскай, лоўчыня Менская, у другім шлюбе Юрэвічавая, падстоліна
Віцебская, 21.1
- Прэрадоўская Марына Іахімавая Хмарына, войскай Менская, 21.38.
- Пшэздзецкая Ганна Базылева Замойская, паручнікая Навагародская, у першым
шлюбе Вайдзевічавая, судзіна гродская Менская, 21.40.
- Пуцшыянка Барбара Крыштофавая на Бакпгах Завішына, старасціна судовая
Менская, 21.11.
- Пятроўскі Юр'я, 21.12.
- Радзівілава Людвіка Караліна, маркграфіня Брандэнбургская, 21.10; 21.14.
- Радзівіл Багуслаў, канюшы ВКЛ, 21.14.
- Радзівіл Альбрэхт, стараста Рэчыцкі, 21.30.
- Радзевічавая Кацярына, 21.37.
- Радзевіч Севярын, падстолі Пінскі, 21.8.
- Ратынскі Францыск, стараста Пернаўскі, суддзя Трыбунальскі ВКЛ, 21.31.
- Ратынская Апалонія Францыскавая Валадковічавая, стольнікавічавая, а потым
мечная Менская, 21.5.
- Ратынскі Феліцыян, лоўчы Менскі, 21.30; 21.31; 21.32; 21.37.
- Ратынская Феліцыянава пані Феліцыяна Бжастоўская, лоўчыня Менская, 21.31.
- Ратынская Феліцыянава пані Зося з Баржэцкіх, лоўчыня Менская, 21.31.
- Ратынскі Ігнацы, абозны Менскі, 21.31.
- Ратынскі Тамаш, 21.31.
- Ратынскі Адам, чэснікавіч Менскі, 21.39.
- Ратынскі Гіполіт, чэснікавіч Менскі, 21.39.
- Ратынская Брыгіда Ігнацьева Пятровінава Янішэўская, падстарасціна судовая
гродская Менская, 21.31.
- Ратынскі Антоні Міхал, чэснік Мельніцкі, 21.31.
- Рахуба А., польскі гісторык, 21.1; 21.4; 21.9; 21.15; 21.25.
- Рудаміна Дусяцкі Габрыел, капталян Навагародскі, 21.10.
- Рудамінава Дусяцкая Міхалава пані Луцыя Пасацкая, 21.10.
- Рыльскі, лоўчы Парнаўскі, 21.30.
- Рыльская пані Кацярына Паўлікоўская, лоўчыня Парнаўская, 21.30.
- Сагановіч Генадзь, беларускі гісторык, прадмова
- Самуэлева Францыска Аляксандрава з Самсонаў Яблонская, лоўчыцавая
Менская, 21.11.
- Сангушка, стараста Падусвяцкі, 21.9.
- Сапегі, магнанці род у ВКЛ, 21.26.
- Сапега Альбрэхт, падскарбі надворны ВКЛ, 21.26.
- Сапега Міхал, стараста Лунскі, 21.26.
- Сапега Бенедыкт, падскарбі ВКЛ, 21.26.
- Сапрыкава Ежына пані Ганна Разалія Друцкая Сакалінская, у другім шлюбе
Андрэева Бенедыктава Карніцкая, лоўчыня Менская, 21.17; 21.18.
- Сасноўская Марыяна Паўлава Судаковічавая, 21.13.

- Свальнскі Канстанты з Свальны, судзя гродскі Менскі, 21.6.
 Свальнская Канстантавая пані Ганна Галімска (Галінская), у першым шлюбе
 Стэфанавая Пажарыская, лоўчыня Менская, 21.6.
 Свентаржэцкі Антоні, пісар земскі Менскі, 21.30; 21.34
 Свентаржэцкі Міхал, падстараста судовы гродскі Менскі, 21.40.
 Свентаржэцкая Антоніева пані Ганна Багдановічавая, пісаравая земская Менская,
 21.34.
 Свентаржэцкая Ганна, пісараўна земская Менская, Тадэушова Ваньковічавая,
 21.34.
 Свентаржэцкая Тэрэза Янавая Каралева Завішына, пісараўна земская Менская,
 палкоўнікавая войскаў ВКЛ, 21.34.
 Свентаржэцкая Іаанна Антоніева Паўлікоўская, стражнікаўна Віленская,
 старасціна Хельміцкая, у першым шлюбе Рыбінская, 21.30.
 Свентаржэцкая Цэцылія Казіміравая Адахоўская, лоўчыня Лідская, 21.28.
 Свентаржэцкі Ян, мечны Менскі, 21.27.
 Свірскі Станіслаў, падсудак земскі Менскі, а потым суддзя земскі Менскі, 21.16.
 Свірская Тэжля Янавая Паўлава Пажарыская, лоўчыня Менская, 21.16.
 Свінарскі Мікалай, 21.5.
 Скопаўна Элеанора Багуславава Заліўская, падчашына Ліўская, 21.5.
 Скарабагацянка Ядвіга Андрэева Аўлачымска, чэснікавая Уладзімірская, 21.16.
 Слатвінскі Антоні, чэснік Лідскі, 21.30.
 Слатвінская Антоніева пані Барбара Паўлікоўская, чэснікавая Лідская, 21.30.
 Служка Дамінік Багуслававіч, стараста Рэчыцкі, ваявода Полацкі, палкоўнік і
 губернатар ВКЛ, 21.16.
 Станкевіч Крыштоф Мікалаевіч, старасціч судовы Менскі, 21.2.
 Стапкевічаўна Канстанцыя Янавая Берасневічавая, у першым шлюбе
 Уладзіславава Кольшка, чэснікавая Браслаўская, 21.1.
 Судаковіч Павел, 21.13.
 Судаковічавая Паўлава пані Марыяна з Сасноўскіх, 21.13.
 Сулістроўскі Ігнацы, лоўчы Менскі, ротмістр Навагародскага ваяводства, 21.24.
 Сухадольская пані Ганна з Пажарыскіх, у другім шлюбе Янавая Казіміравая
 Матушэвічавая, чэснікавая Менская, 21.2.
 Сухціцкі Мікалай, лоўчы і гараднічы Менскі, 21.3.
 Сухціцкая Мікалаева пані Масальская, лоўчыня і гараднічыня Менская, 21.3.
 Сухціцкі Ян, лоўчыц Менскі, 21.3.
 Сухціцкі Казімір, лоўчыц Менскі, 21.3.
 Сушчынская Кацярына Лаўрэнаўна Мікалаева Заліўская, 21.5.
 Сушчынскі Лаўрэн, 21.5.
 Сушчынская Лаўрэнава пані Альжбета, 21.5.
 Тамковічы Сялецкія, нашчадкі Яна Каспра Тамковіча Сялецкага, уладальніца
 Сялецкай маетнасці, 21.5; 21.6; 21.30.
 Таргоня Жыдовіч Якуб, зямлянін Менскага ваяводства, 21.13.

- Твароўскі Бусяцкі Геранім, падстолі і падстараста судовы Аршанскі, 21.13.
Толкач з Гаян Казімір, 21.2.
Толкачавая з Гаян Казіміравая пані Гелена Багуфалавая, 21.2.
Тугановіцкі Ігнацы, рэгент земскі Навагародскага ваяводства, 21.37.
Тупальская Мікалаева пані Марута Юр'еўна Аўлачымская, 21.2.
Тышкевіч Васіль, маршалак ВКЛ, 21.16.
Тышкевічы на Лагойску, напчадкі Васіля Тышкевіча, маршалка ВКЛ, старасты
судовага Менскага, уладальнікі Лагойска, 21.14.
Тышкевіч Эмануэл, падстолі Берасцейскі, 21.17.
Тышкевіч Людвік, пісар ВКЛ, 21.41.
Тышкевічавая Людвікавая пані Канстанцыя з князёў Панятоўскіх, пісаравая
ВКЛ, 21.39.
Тэльшэўская Элеанора, 21.23.
Тэльшэўская Даміцэля, у першым шлюбе Бенедыктавая Антаневічавая, а ў
другім — Сымонавая Калпакоўская, 21.23.
Тэрчынскі Валянцін, падстолі Смаленскі, 21.30.
Тэрчынская Валянцінавая пані Ганна Паўлікоўская, падстоліна Смаленская,
21.30.
- Уладзіслаў IV, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 21.5.
Умецкі Самуэл, 21.17.
Умецкая Самуэлева пані Кацярына Карніцкая, 21.17.
Уніхоўскі Казімір Караль, пісар земскі Менскі, 21.12.
- Філіповічавая Тэрэза Тадэушавая Уладзіслававая Ваньковічавая, войская
Менская, 21.34.
Франкевічавая Радзімінская Леанора Геранімавая Зяновічавая, падкаморына
Мсціслаўская, 21.2.
Франкевіч Радзімінскі Пётр, падстараста судовы гродскі Пінскі, 21.33.
- Хадаркоўскі Кготард Аляксеевіч, сын падстарасты судовага гродскага Менскага
Аляксея Хадаркоўскага, 21.21.
Халецкі Мікалай, 21.15.
Хамянтоўскі Стэфан, лоўчы Сандамірскі, 21.14.
Хмара Адам Міхал, лоўчы Менскі, у будучым ваявода Менскі, 21.20; 21.21;
21.26; 21.27; 21.30.
Хмара Антоні, скарбнік Менскі, 21.26.
Хмара Іахім, пісар гродскі Менскі, 21.26, 21.40.
Хмарына Іахімавая пані Марыяна з Прэрадоўскіх, пісаравая, а потым і войская
Менская, 21.40.
Хельбінг Людвіка Феліцыянавая Прашынская, лоўчыня Менская, 21.32.
- Цэханавецкі Дамінік Уладзіслаў, стольнік Мсціслаўскі, стараста Гаенскі, 21.5.

Чартарыйскі Сямён, князь, 21.16.

Чыж Мінгаўт Мікалай, 21.5.

Чыж Павел Караль, стольнік Мсціслаўскі, 21.14.

Чыжовая Паўлава Каралева пані Гелена Ганна Дэмбоўская, стольнікавая Мсціслаўская, 21.14.

Шыmanoўскі Мальхер, мянуочы сябе лоўчым Менскім, 21.37.

Шышкоўна Апалонія Мікалаева Азямблоўская, чэснікавая Сахачэўская, 21.30.

Шэметаўна Гелена Самуэлева Абрамовічавая, старасціна Старадубаўская, 21.2.

Юрэвіч Ян Антоні, падстолі Віцебскі, 21.1.

Юрэвічавая пані Крыстына Прэцлоўская, падстоліна Віцебская, у першым шлюбе Юр'ева (Ежына) Берасневічавая, лоўчыня Менская, 21.1.

Юрэвічавая Тэрэза Антоніева Карніцкая, лоўчыня Менская, 21.18; 21.19.

Юрэвіч Станіслаў, падстолі Чарнігаўскі, 21.18.

Юрэвічавая Станіславава пані Бенедыкта з Прэцлоўскіх, падстоліна Чарнігаўская, 21.18.

Яблонскі Францыск, чэснік Навагародскі, 21.11.

Яблонскі з Самсонаў Казімір, гараднічыц Навагародскі, 21.11.

Яблонскі з Самсонаў Ян, гараднічы Навагародскі, 21.11.

Яблонскі з Самсонаў Аляксандр, лоўчыц Менскі, 21.11.

Яблонская Аляксандрава пані Францыска з Самуэляў, лоўчыцкая Менская, 21.11.

Яблонскі з Самсонаў, Юзэф, лоўчыц Менскі, скарбнік Пінскі, 21.11.

Яблонская Юзэфова пані Разалія Граўская, скарбнікавая Пінская, у першым шлюбе Міхалава Бірбашова, 21.11.

Яблонскі Вінцэнт, шамбелян каралеўскі, 21.11.

Яблонскі Ян, 21.11.

Яблонскі Павел, 21.11.

Яблонскія Антоні Вінцэнтавіч, 21.11.

Яблонскі Аляксандр Вінцэнтавіч, 21.11.

Яблонскі Гіпаліт Вінцэнтавіч, 21.11.

Яблонскі з Самсонаў Францыск, лоўчы ваяводства Менскага, 21.10; 21.11, 21.14; 21.15; 21.16.

Яблонская з Самсонаў Францыскава пані Ламбертаўна, лоўчыня Менская, 21.11.

Яблонская пані Ева Кгалецкая, 21.11.

Яблонскі Канстанты Францыск, 21.11.

Ян III, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 21.9.

Ян Казімір, кароль Польскі, вялікі князь Літоўскі, 21, 17.

Янішэўскі Ігнацы Пятровін, падстараста судовы Менскі, 21.31.

Янішэўская Ігнацьева пані Брыгіда Ратынская, падстарасціна судовая гродская

Менская, 21.31.

Янішэўская Брыгга Юзэфова Прашынская, падстарасціна судовая гродская
Менская, 21.32; 21.37.

Янкоўская Кацярына Тадэушавая Багдановічавая, 21.40.

Яноўскі Юр'я, 21.2.

Ясінскі Казімір, лоўчы Менскі, 21.33.

Раздзел 29. Струкцасы Менскага ваяводства

Струкцасы. Выкарыстоўваўся для вырознення шляхты і надаваўся пажышчэва. Вялікага распаўсюджання не атрымаў. Надалося сустрэць толькі два дакументы, дзе ўпамінаецца гэты ўрад. Верагодна, і Ігнацы Трускоўскі, і Андрэй Марыноўскі былі адзінымі ў Менскім ваяводстве, хто дабіваўся і атрымаў гэты ўрад. Цікава, што ў Смаленскім ваяводстве гэтыя ўрады існавалі і да 1698 года. На 27 снежня 1698 года падпісаны прывілей на атрыманне гэтага ўрада неіснуючага на той час ваяводства Тэадору Батвіня пасля смерці Бяляцкага (1).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 149, л. 597.

29.1. Трускоўскі Ігнацы (? — 31.08 1750)

Калі было нададзена Ігнацы Трускоўскаму струкцства Менскага ваяводства, намі не ўстаноўлена. Звесткі пра яго мы знайшлі ў каралеўскім прывілеі ад 31 жніўня 1750 года аб наданні струкцства Андрэю Марыноўскаму (1). Звычайна такія дакументы, апроча прозвішча асобы, якой надаецца ўрад, прыводзяць звесткі пра асобу, якая раней займала гэты ўрад і па якой прычыне адышла з яго. У дадзеным выпадку прычынай пераходу ўрада да Марыноўскага з'яўлялася смерць (post fata) Ігнацы Трускоўскага.

Верагодна, што яго сынам быў Ян Трускоўскі, які ўнёс 24 верасня 1773 года ў актавыя кнігі Менскага гродскага суда тэстамент сваёй жонкі Антаніны з Аржахоўскіх Трускоўскай. З тэстамента відаць, што жылі Трускоўскія ў ваколіцах колішняга Койданава, бо Антані-

на Трускоўская прасіла сябе хаваць на могілках Койданаўскага касцёла (2).

У скарзе Іасафата Юзэфа і Антонія Калецкіх, маршалковічаў Мозырскіх, унесенай 4 снежня 1722 года ў дэкрэтовыя кнігі Менскага гродскага суда, сярод абвінавачаных у здзяйсненні нападу на маетнасць маршалковічаў Мозырскіх у Менскім павеце, арганізаванага Дамінікам Есманам, кашталянчам Менскім, упамінаецца і Ежы Трускоўскі (3).

Крыніцы:

1. ШГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 176, л. 652.
2. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 15, л. 960.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 39, л. 1315.

29.2. Марыноўскі Андрэй Антоні (31.08. 1750. — 08.10.1765 — ?)

Андрэй Антоні Марыноўскі атрымаў свой прывілей на струкаства Менскае пасля смерці Ігнацы Трускоўскага 31 жніўня 1750 года (1). Вядома, што жыў яшчэ ў 1765 годзе, калі імя было ўнесена ў рэестр попісовы патрыётаў Менскага ваяводства ад 8 кастрычніка 1765 года (2). Неабходна адзначыць, што вялікай павагі да гэтага ўрада ў складальнікаў рэестра не назіралася. Калі ўсе іншыя ўраднікі ваяводства Менскага былі ўнесены ў рэестр тройчы — у пачатку, у канцы рэестра ды і разам з суседзямі ў харугву па месцы пражывання, то Андрэй Марыноўскі запісаны толькі адзін раз — у складзе сваёй харугвы, ды і то без імені (2).

У актах Менскага гродскага суда пад 1721 годам упамінаецца яшчэ адзін Марыноўскі — Мікалай. Якраз 27 лютага гэтага года ён уносіць тэстамент сваёй жонкі, пані Юстыны з Шаблюўскіх, складзены ў пачатку гэтага ж месяца (3).

І ў матэрыялах Метрыкі знойдзена ўпамінанне пра Марыноўскага — Яна Казіміра. У дэкрэце каралеўскага асэсарскага задворнага суда ад 16 снежня 1692 года гаворыцца аб баніцыі, выдадзенай Яну Казіміру Марыноўскаму і яго жонцы Іаанне Ленкевічоўне на Яна Якубоўскага, Марціна і Станіслава Ленкевічаў з дакладам Дамініка Капусцінскага, які трымаў маетнасць Андрушкоўшчызна ў Лідскім павеце, належачую Ленкевічам. Справа ішла зноў аб неадданні пасаговых сум, прадгледжаных шлюбным кантрактам (4).

Крыніцы:

1. НГАБ. КМФ 18, воп. 1, с. 176, л. 652.
2. Там жа, ф 1769, воп. 1, с. 4, л. 85.
3. Там жа, ф 1727, воп. 1, с. 8, л. 218.
4. Там жа, кмф 18, воп. 1, с. 391, л. 418.

І М Я Н Н Ы П А К А З Н І К

Аржахоўская Антаніна Янавая Трускоўская, 29.1.

Батвіна Тэадор, струкцасы Смаленскага ваяводства, заўвага, 29.

Бяляцкі, струкцасы Смаленскага ваяводства, заўвага, 29.

Есман Дамінік, кашпаляніч Менскі, 29.1.

Калецкі Іасафат Юзэф, маршалковіч Мозырскі, 29.1.

Калецкі Антоні, 29.1.

Капусцінскі Дамінік, 29.2.

Ленкевічоўна Іаанна Янавая Казімірава Янава Марыноўская, 29.2.

Ленкевіч Марцін, 29.2.

Ленкевіч Станіслаў, 29.2.

Марыноўскі Ян Казімір, 29.2.

Марыноўская Янава Казімірава пані Іаанна Ленкевічоўна, 29.2.

Марыноўскі Андрэй Антоні, струкцасы ваяводства Менскага, 29.2.

Марыноўскі Мікалай, 29.2.

Марыноўская Мікалаева пані Юстына з Шаблюўскіх, 29.2.

Трускоўскі Ігнацы, струкцасы ваяводства Менскага, 29.1.

Трускоўскі Ежы, 29.1.

Трускоўскі Ян, 29.1.

Трускоўская Янава пані Антаніна з Аржахоўскіх, 29.1.

Шаблюўская Юстына Мікалаева Марыноўская, 29.2.

Якубоўскі Ян, 29.2.

Яблонскі Аляксандр, мечны Менскі, 29.2.

Ураднікі Менскага ваяводства.

Спіс выпускаў даведніка з пазначэннем даты іх выхада ў свет.

Спіс раздзелаў даведніка	Нумар выпуска	Дата выхада ў свет
1. Ваяводы	Выпуск 9	2011г.
2. Старасты судовыя гарадавыя	Выпуск 9	2011г.
3. Кашталяны	Выпуск 9	2011г.
4. Войты	Выпуск 8	2010г.
5. Падкаморыі	Выпуск 5	2009г.
6. Харужыя	Выпуск 5	2009г.
7. Палкоўнікі	Выпуск 4	2008г.
8. Суддзі земскія	Выпуск 6	2009г.
9. Падсудкі земскія	Выпуск 6	2009г.
10. Войскія	Выпуск 5	2009г.
11. Стольнікі	Выпуск 1	2007г.
12. Падсталіі	Выпуск 1	2007г.
13. Пісары земскія	Выпуск 6	2009г.
14. Падстарасты судовыя гродскія	Выпуск 7	2010г.
15. Суддзі гродскія	Выпуск 7	2010г.
16. Пісары гродскія	Выпуск 7	2010г.
17. Падчашыя	Выпуск 4	2008г.
18. Чашнікі	Выпуск 4	2008г.
19. Гараднічыя	Выпуск 4	2008г.
20. Скарбнікі	Выпуск 2	2007г.
21. Лоўчыя	Выпуск 1	2007г.
22. Мечныя	Выпуск 2	2007г.
23. Канюшыя	Выпуск 3	2008г.
24. Абозныя	Выпуск 3	2008г.
25. Стражнікі	Выпуск 2	2007г.
26. Крайчыя	Выпуск 3	2008г.
27. Мастаўнічыя	Выпуск 3	2008г.
28. Будаўнічыя	Выпуск 3	2008г.
29. Струкцасы	Выпуск 1	2007г.
30. Дырэктары ваяводскіх соймакаў	Выпуск 9	2011г.
31. Дэпутаты Галаўнога Трыбунала ВКЛ і сойма РП	Выпуск 9	2011г.
32. Ротмістры	Выпуск 2	2007г.
33. Каморнікі	Выпуск 8	2010г.
34. Возныя	Выпуск 5	2009г.
35. Лентвойты	Выпуск 8	2010г.
36. Менскі магістрат	Выпуск 8	2010г.
37. Рэгенты земскія	Выпуск 6	2009г.
38. Рэгенты гродскія	Выпуск 7	2010г.

Даведачнае выданне

Чарняўскі Фёдар Віктаравіч

**Ураднікі Менскага ваяводства
XVI—XVIII стст.
Біяграфічны даведнік**

**Рэдактар С. Гаўдзіс
Дызайн вокладкі Ю. Акуліч
Карэктар Л. Гедзімін
Макет І. Жызнеўскай**

**Падпісана да друку 20.03.2007.
Папера афсетная. Друк афсетны. Гарнітура Таймс.
Аб'ём 8 ум. друк. арк. Наклад 200 ас. Замова № 2835**

**Выдавецтва УП «БелАніГал»
ЛІ № 02330/0133086 ад 30.04.04
г. Баранавічы, вул. Наватараў, 24**

**Друкарня УП «ПТаХа»
ЛП № 02330/0056841 от 30.04.04
г. Мінск, зав. Калініна, 16.**

Чарняўскі Фёдар Віктаравіч

Нарадзіўся ў 1940 годзе ў вёсцы Сярпішчана Лагойскага раёна Мінскай вобласці. У 1964 годзе скончыў гісторыка-геаграфічны факультэт Мінскага дзяржаўнага педінстытута імя М.Горкага. Па размеркаванні быў накіраваны настаўнікам у школы Бярэзінскага раёна. Значны час працаваў у школе-інтэрнаце, размешчанай у вёсцы Станькава Дзяржынскага раёна. У 1968 годзе паступіў у завочную аспірантуру, дзе працаваў над кандыдатскай дысертацыяй з тэмай "Прагназаванне развіцця пасажырскага аўтамабільнага транспарту з выкарыстаннем эканоміка-матэматычных метадаў". З 1971 года быў прыняты на працу ў Беларуска-навукова-даследчы і тэхналагічны інстытут аўтамабільнага транспарту (БелНДІАТ), дзе па конкурсу быў прызначаны загадчыкам сектара аддзела прагназавання развіцця пасажырскага аўтамабільнага транспарту агульнага карыстання БССР. Прымаў удзел у распрацоўцы генеральных схем развіцця аўтамабільнага транспарту БССР на перспектыву да 1990 года. Мае навуковыя працы, напісаныя ў сааўтарстве, па прагназаванні развіцця пасажырскага аўтамабільнага транспарту агульнага карыстання рэспублікі. Значны час працаваў старшынёй прафкама інстытута. Сёння стала займаецца вывучэннем гісторыі стварэння сістэмы ўрадаў у Менскім ваяводстве за перыяд XVI—XVIII стст.

ISBN 985-6774-05-5

9 789856 774051

Ф. В. Чарняўскі імяні мацявіна-ва-хавілістст.